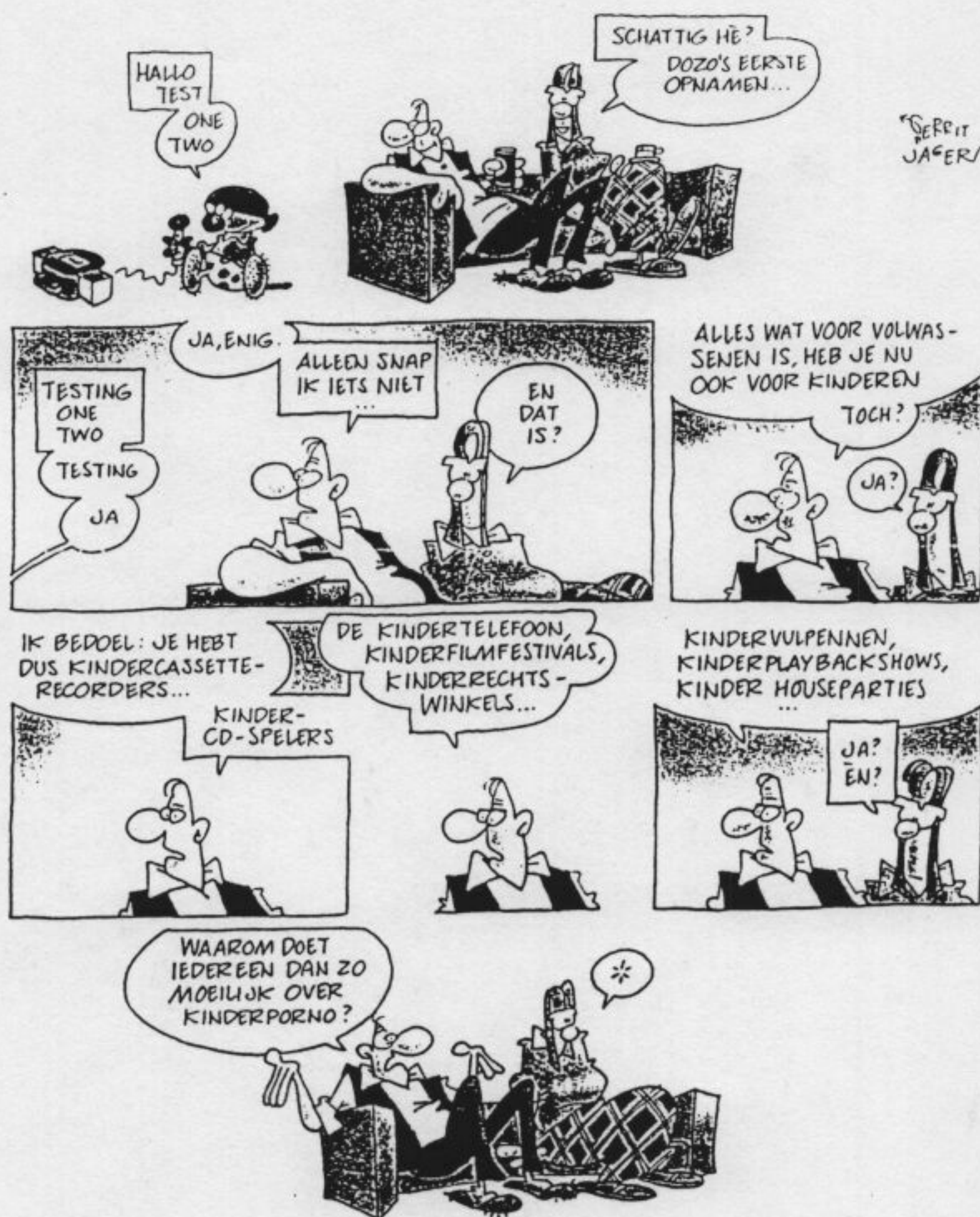

PERSFOCUS

ELFDE JAARGANG NUMMER 11 - NOVEMBER 1995

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

IN DIT NUMMER:

Kruistocht tegen 'kinderporno'	pag. 2
In actie tegen sekstoerisme...	pag. 9
...en kinderslavernij	pag. 12
Zelfredzame straatkinderen	pag. 16
De schimmige rol van de incestdeskundige	pag. 18
Op jacht naar de dader	pag. 24
Misbruik, Satan en MPS; wat is waar?	pag. 26
Incestslachtoffer in tehuis opnieuw misbruikt?	pag. 31
Finkensieper in beroep	pag. 32
Kinderprostitutienetwerken	pag. 34
Ontucht van de maand	pag. 36
Achtergrond	pag. 39

PERSFOCUS, ELFDE JAARGANG, NUMMER 11, NOVEMBER 1995

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Telegraaf	Tel
Algemeen Dagblad	AD
NRC Handelsblad	NRC
Trouw	Tr
Het Parool	Par
Nederlands Dagblad	Ned Dagbl
Reformatorisch Dagblad	Ref Dagbl
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Haagsche Courant	HC
Utrechts Nieuwsblad	UN
Brabants Dagblad	BD
De Gelderlander	Geld
Gooi en Eemlander	G+E
Gelders Dagblad	GD
Nieuws van de Dag	NvdD
Drentsche Courant	DC
Amsterdams Stadsblad	
Veronicabode	
HP/De Tijd	
Groene Amsterdammer	GA
Nieuwe Revu	NR
Aktueel	
Onze Wereld	
Uit Duitsland:	
Tageszeitung	TAZ
Express	EXP
Frankfurter Rundschau	FRS
Kölner Stadtanzeiger	KSA
Der Spiegel	SPI
Uit België:	
Gazet van Antwerpen	GvA
De Standaard	STA
Uit Frankrijk:	
Libération	Lib
Uit Engeland:	
The Times	TIM
The Daily Telegraph	TDT
The Independent	IND
Uit Zweden:	
Svenska Dagbladet	
Dagens Nyheter	

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-- per jaar. Verzending als brief is f 15,-- duurder en komt op f 80,--.
Losse nummers f 8,--.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 93.548
1090 EA Amsterdam

Vijf mensen opgepakt in zaak Par 7/11 kinderporno

(Van een verslaggeefster)
AMSTERDAM - De Amsterdamse zedenpolitie heeft gisteren vier mannen en een vrouw aangehouden op verdenking van het vervaardigen van, handelen in en doorvoeren van kinderporno. In een grootscheepse operatie werden gistermorgen in vijf woningen en een sekshop in Amsterdam, Almere, Hoofddorp en Rotterdam invallen gedaan, waarbij veel pornografie (enige busjes vol) in beslag werd genomen.

In een van de woningen bevond zich een studio. Onder de verdachten bevindt zich een 33-jarige Amerikaan die op de telex stond na zijn ontsnapping in de VS, waar hij een straf uitzat wegens seksueel misbruik van kinderen.

De andere verdachten zijn een tot Nederlander genaturaliseerde Amerikaan (47), een Algerijn (43), een Brit (39) en een Britse vrouw (41).

Vooralsnog lijkt het erop dat dit vijftal zich toelegde op handel en doorvoer naar de VS. Dat gebeurde met gewone postpakketten. Of in de studio, die in een van de woningen werd aangehouden, ook werkelijk kinderporno is opgenomen, is nog niet duidelijk. Laat staan waar de misbruikte kinderen vandaan kwamen.

Het onderzoek, in samenwerking met onder anderen de Amerikanen, heeft maanden geduurd. Het begon na een tip over zendingen kinderporno naar Amerika.

Het hoofd van het onderzoek, de Amsterdamse hoofdinspecteur J. Hoek, spreekt over 'een grote zaak'. De komende weken, en misschien maanden, wordt het in beslag genomen materiaal bekeken op de aanwezigheid van kinderpornografie.

De vijf verdachten worden naar verwachting donderdag voorgeleid aan de officier van justitie.

Sorgdrager vraagt alertheid porno

Den Haag - Minister Sorgdrager van justitie vindt dat foto-ontwikkelcentrales waar fotorolletjes met duidelijke opnamen van kinderporno worden aangeboden, hiervan melding moeten maken bij de politie. Ze zei dit gisteren in de Eerste Kamer bij de behandeling van het wetsontwerp dat de straffen voor het vervaardigen en verhandelen van kinderporno aanzienlijk verzwakt. De Senaat stemde unaniem met het wetsontwerp in. Volgens de minister moeten de foto-ontwikkelcentrales meer alert worden op kinderporno.

Politie neemt grote partij porno in beslag

ANP
 AMSTERDAM

De jeugd- en zedenpolitie heeft maandag op zes plaatsen invallen gedaan en grote hoeveelheden porno, waaronder kinderporno, in beslag genomen. Er zijn duizenden videobanden en boekjes in beslag genomen. Vijf mensen zijn gearresteerd op verdenking van het vervaardigen van, en handel in porno.

De invallen vonden plaats in woningen en een sekshop in Amsterdam, Rotterdam, Almere en Hoofddorp. De politie voerde bestelbusjes vol met (kinder-)pornoboekjes en videobanden af. In een van de woningen was een studio ingericht.

Het pornonetwerk had diverse lijnen met de VS. De opgepakte verdachten zijn afkomstig uit Engeland, Amerika, Algerije en Nederland. Een van hen, een 33-jarige Amerikaan, is een ontsnapte gevangene die in zijn land vastzat voor misbruik van kinderen. De politie heeft nog maanden nodig voor het onderzoek is afgerond en alle videobanden en boekjes zijn beoordeeld.

Netwerk kinderporno

AMSTERDAM - De jeugd- en zedenpolitie heeft gisteren op zes plaatsen invallen gedaan en grote hoeveelheden porno, waaronder kinderporno, in beslag genomen. Er zijn duizenden videobanden en boekjes in beslag genomen. Vijf mensen zijn gearresteerd op verdenking van vervaardigen en handel in porno. De invallen vonden plaats in woningen en een sekshop in o.a. Amsterdam, Rotterdam en Almere.

Politie rolt bende kinderporno op

Amsterdam - De jeugd- en zedenpolitie heeft gisteren op zes plaatsen invallen gedaan en grote hoeveelheden porno, waaronder kinderporno, in beslag genomen. Duizenden videobanden en boekjes zijn in beslag genomen en vijf mensen zijn gearresteerd op verdenking van vervaardigen, handel en invoer van porno. De invallen vonden plaats in woningen en een sekshop in Amsterdam, Rotterdam, Almere en Hoofddorp. De politie voerde bestelbusjes vol met pornoboekjes en videobanden af. In een van de woningen was een studio ingericht. Het pornonetwerk had diverse lijnen met Amerika.

Veel kinderporno in beslag genomen

Amsterdam - De jeugd- en zedenpolitie heeft gisteren op zes plaatsen invallen gedaan en grote hoeveelheden kinderporno in beslag genomen. Er zijn duizenden videobanden en boekjes gevonden en vijf mensen gearresteerd op verdenking van vervaardigen, handel en in- en doorvoer van de kinderporno. De invallen vonden plaats in woningen en een sekshop in Amsterdam, Rotterdam, Almere en Hoofddorp. De politie voerde bestelbusjes vol met materiaal af. In een van de woningen was een studio ingericht. Het pornonetwerk had diverse lijnen met Amerika.

Fotocentrales moeten kinderporno melden

hebben van afbeeldingen van een seksuele gedraging".
 "Het gaat er natuurlijk niet om dat een pedofiel die enkele foto's bezit wordt vervolgd", verduidelijkt de minister. "Maar het gaat er wel om dat we de handel tegengaan, de commerciële maar ook de amateuristische".
 Voorop staat volgens Sorgdrager dat er bij het vervaardigen van de foto's of videobanden van kinderporno schade aan het kind is toegebracht. De Senaat stemde unaniem in met het wetsvoorstel.

de strafbaarheid van kinderporno wordt vergroot.
 Het strafmaximum voor kinderporno wordt verhoogd van drie maanden naar vier jaar gevangenisstraf. Als gevolg daarvan mag de politie voortaan voorlopige hechtenis, huiszoeking en strafrechtelijk financieel onderzoek toepassen.
 Er hoeft volgens de nieuwe wet niet langer te worden bewezen dat iemand kinderporno in bezit heeft om die te verspreiden of ten toon te stellen. Het gaat om "het in voorraad hebben van afbeeldingen van een seksuele gedraging".

Van onze parlementaire redactie
 DEN HAAG, woensdag
 Personeel van foto-ontwikkelcentrales moet aan de bel trekken bij de politie als het foto's met kinderporno aantreft. Dat hoeft niet als het gaat om een bloot vakantiekiekje, maar wel als er hele rolletjes passeren waarop de vreselijkste pornografische afbeeldingen met kinderen staan.
 Dat zei minister Sorgdrager (Justitie) gisteren in de Eerste Kamer tijdens de behandeling van het wetsvoorstel waarin

Netwerk opgerold van kinderporno

Van een onzer verslaggevers
 TEL AMSTERDAM, dinsdag

De hoofdstedelijke Jeugd- en Zedenpolitie heeft gisteren bij invallen in Amsterdam, Almere, Hoofddorp en Rotterdam grote hoeveelheden porno, waaronder ook kinderporno, in beslag genomen.

Tijdens de actie werden vijf arrestaties verricht en duizenden videobanden en (kinder) pornoboekjes in beslag genomen. De politie zegt maanden nodig te hebben om al het in beslag genomen materiaal te bekijken en te beoordelen.

Volgens de politie liepen er ook lijnen naar de USA en werd tijdens het onderzoek nauw samengewerkt met de Amerikaanse collega's. Een van de verdachten, een 33-jarige Amerikaan, bleek een ontsnapte gevangene te zijn die in zijn land vastzat na een veroordeling voor misbruik van kinderen. De andere verdachten zijn een 39-jarige Engelsman, een 41-jarige Engelse vrouw, een 43-jarige Algerijn en een tot Nederlander genaturaliseerde Amerikaan (47).

De invallen vonden plaats in woningen en een sekshop. In één van de woningen was een studio ingericht. Enkele bestelbusjes vol met pornoboekjes en videobanden werden naar het politiebureau overgebracht. De arrestanten worden verdacht van het vervaardigen, verhandelen en in- en doorvoeren van (kinder) pornografie.

Sorgdrager: Alert zijn op foto's kinderporno

Van onze parlementaire redactie
 TEL DEN HAAG, woensdag

Personeel van foto-ontwikkelcentrales moet aan de bel trekken bij de politie als zij foto's met kinderporno aantreft. Dat hoeft niet als het gaat om een bloot vakantiekiekje, maar wel als er hele rolletjes passeren waarop de vreselijkste pornografische afbeeldingen met kinderen staan.

Dat zei minister Sorgdrager (Justitie) gisteren in de Eerste Kamer tijdens de behandeling van het wetsvoorstel waarin de strafbaarheid van kinderporno wordt vergroot.

Het strafmaximum voor kinderporno wordt verhoogd van drie maanden naar vier jaar gevangenisstraf. Als gevolg daarvan mag de politie voortaan voorlopige hechtenis, huiszoeking en strafrechtelijk financieel onderzoek toepassen.

Er hoeft volgens de nieuwe wet niet langer worden bewezen dat iemand kinderporno in bezit heeft om die te verspreiden of ten toon te stellen. Het gaat om "het in voorraad hebben van afbeeldingen van een seksuele gedraging".

Sorgdrager gaf de Senaat toe dat er een groot grijs gebied is. De politie zal 'werken-derwijs' meer duidelijkheid moeten krijgen over de invulling van de begrippen 'in voorraad' en 'gedraging'.

Sorgdrager: Alert zijn op foto's kinderporno

Van onze parlementaire redactie

DEN HAAG, woensdag
 Personeel van foto-ontwikkelcentrales moet aan de bel trekken bij de politie als zij foto's met kinderporno aantreft. Dat hoeft niet als het gaat om een bloot vakantiekiekje, maar wel als er hele rolletjes passeren waarop de vreselijkste pornografische afbeeldingen met kinderen staan.

Dat zei minister Sorgdrager (Justitie) gisteren in de Eerste Kamer tijdens de behandeling van het wetsvoorstel waarin de strafbaarheid van kinderporno wordt vergroot.

Het strafmaximum voor kinderporno wordt verhoogd van drie maanden naar vier jaar gevangenisstraf. Als gevolg daarvan mag de politie voortaan voorlopige hechtenis, huiszoeking en strafrechtelijk financieel onderzoek toepassen.

Er hoeft volgens de nieuwe wet niet langer worden bewezen dat iemand kinderporno in bezit heeft om die te verspreiden of ten toon te stellen. Het gaat om "het in voorraad hebben van afbeeldingen van een seksuele gedraging".

Grijs gebied

Sorgdrager gaf de Senaat toe dat er een groot grijs gebied is. De politie zal 'werken-derwijs' meer duidelijkheid moeten krijgen over de invulling van de begrippen 'in voorraad' en 'gedraging'.

UTRECHTS NIEUWS
 13610 8/11/95

UTRECHTS NIEUWS 7/11/95

HC 7

Fotocentrales zien kinderporno niet meer

Van onze redactie binnenland

ROTTERDAM — Grote foto-ontwikkelcentrales kunnen nauwelijks iets doen tegen kinderporno. Zij zijn al zover geautomatiseerd dat er aan het ontwikkelen en afdrucken van foto's geen mensenhand meer te pas komt. De vele miljoenen kiekjes passeren zo snel de eindcontrole dat medewerkers bijna alleen kunnen letten op technische mankementen.

Dat zegt een woordvoerder van CeWe Color in Epe die de bij grote winkelketens en de vakhandel ingeleverde foto's laat ontwikkelen en afdrucken in Duitse laboratoria. Minister Sorgdrager stelde dinsdag in de Eerste Kamer voor dat er richtlijnen komen voor personeelsleden van centrales die pornografische foto's van kinderen ontdekken. Het komt volgens CeWe Color hooguit vijf keer per jaar voor medewerkers van de centrales een rolletje met kinderporno ontdek-

ken. Het bedrijf heeft een kwart van de Nederlandse markt van jaarlijks zo'n 65 miljoen plaatjes in handen. In de enkele ontdekte gevallen van kinderporno stoppen de Duitse centrales een briefje in de envelop met een waarschuwing. CeWe Color waarschuwt op zijn beurt de betreffende filiaalhouder waar het rolletje is ingeleverd. Wat de winkelhouder ermee doet is onduidelijk. „Maar vanaf vandaag hebben wij besloten om voortaan zelf de politie te infor-

meren”, zegt de woordvoerder. „De filiaalhouder staat mogelijk te dicht bij de klanten. Zeker als het niet absoluut duidelijk is dat het om kinderporno gaat, zal hij zijn klant misschien het voordeel van de twijfel geven. Wij vinden dat de politie die beslissing maar moet nemen.” De Rotterdamse politie verwacht evenmin veel effect van de door Sorgdrager voorgestelde richtlijnen. Een woordvoerder van de zedenpolitie: „Uiteraard zijn we blij met alle beetjes die kunnen hel-

pen. Maar de meeste kinderporno komt tot stand op videobanden. Professionele makers van kinderporno hebben natuurlijk eigen snijtafels en doka's. De amateurs werken nog wel met foto's en die gaan inderdaad naar de winkelketens waar de afgedrukte foto's in een gesloten envelop over de toonbank gaan. Maar het aantal zaken dat wij opsporen dank zij de fotohandel is nul komma niks. Wij moeten het meer hebben van tips en slachtoffertjes die gaan praten.” *GD 9/11-95*

Informatiebank over kinderporno

Door Gerard den Elt *AD 8-11*
ZOFERMEER - De informatie over kinderporno en over de plegers van zedendelicten moet in een landelijk computersysteem worden opgeslagen. Politiekorpsen hebben grote moeite met het oplossen van zedenzaken omdat ze nauwelijks in staat zijn adequaat gegevens uit te wisselen over de makers en verspreiders van kinderporno, alsmede over verdachten van zedenmisdrijven. De Centrale Recherche Informatiedienst (CRI) is met de 25

politiekorpsen in gesprek over de opzet van een centrale informatiebank. Ook internationaal bestaat nauwelijks zicht op de zogenaamde 'netwerken' van makers en verspreiders van kinderporno. Interpol heeft onlangs geconstateerd dat landen niet of nauwelijks in staat zijn hierover betrouwbare cijfers te produceren. **Op pagina 3**
Nauwelijks zicht op kinderporno

Hardere aanpak van kinderporno

Den Haag - Ontwikkelcentrales die fotorolletjes met duidelijke opnamen van kinderporno krijgen aangeboden, moeten hiervan melding maken bij de politie. Minister Sorgdrager van justitie zei dit gisteren in de Eerste Kamer bij de behandeling van het wetsontwerp, dat de straffen voor het vervaardigen en verhandelen van kinderporno aanzienlijk verzwakt. De Senaat stemde unaniem met het wetsontwerp in. Volgens de minister moeten de foto-ontwikkelcentrales meer alert worden op kinderporno. Gewone huiselijke foto's of vakantiekiekjes met blote kinderen vallen daar uiteraard niet onder. Het moet om opvallende

reeksen foto's met een duidelijk pornografisch bedoelde inslag gaan, zo zei Sorgdrager. De Centrale Recherche Informatiedienst (CRI) voert momenteel overleg met de 25 regionale politiekorpsen om afspraken te maken over een landelijk computer-informatiesysteem met gegevens over zedenmisdrijven en verdachten van dergelijke delicten. Tot op heden worden er tussen de politiekorpsen nauwelijks gegevens over zedendelicten, zoals verkrachtingen of het vervaardigen en verhandelen van kinderporno, uitgewisseld. Het nieuwe informatiesysteem moet de opsporing van verdachten vergemakkelijken. Bovendien ont-

staat door invoering van het systeem een beter inzicht in de omvang van zedenmisdrijven. Ook internationaal bestaat nauwelijks zicht op de zogenaamde netwerken van makers en verspreiders van kinderporno. Landen zijn niet of nauwelijks in staat om hierover betrouwbare informatie te geven, zo concludeerde Interpol recent. Onder leiding van de Amsterdamse politie werd deze week nog een omvangrijk kinderporno-netwerk opgerold. Hierbij werden grote hoeveelheden boekjes en films in beslag genomen en werd een studio ontmanteld. Inmiddels zijn vijf arrestaties verricht.

Nauwelijks zicht op kinderporno

Vervolg van pagina 1

AD 8-11
 Volgens de recherche-expert Zedencriminaliteit van de CRI, H. Hagen, heeft de politie nauwelijks zicht op de aard en de omvang van zedendelicten waar kinderen bij betrokken zijn. Hij baseert zijn stelling onder meer op een onderzoek van het Verweij en Jonker-Instituut. Daarin staat volgens hem 'haarfijn omschreven hoe wij er in Nederland toch steeds weer in slagen er informatiesystemen op na te houden die praktisch geen aansluiting op elkaar hebben, waardoor nog jaren gefilosofeerd kan worden over de juiste omvang van dit fenomeen'. Blijkens een publikatie in het Tijdschrift voor Recherche en Forensische Wetenschappen Modus is bij Interpol bekend dat behalve in Nederland ook organisaties zijn gevestigd in Engeland, België, Duitsland, Zwitserland, Italië en Spanje. Zij houden zich bezig met seksueel misbruik van minderjarigen en bevordering van kinderprostitutie. Voorts maken zij zich schuldig aan productie, distributie en bezit van kinderpornografie. Deze week werd onder leiding van de Amsterdamse politie een groot kinderpornonetwerk opgerold, waarbij grote hoeveelheden films en boekjes in beslag werden genomen en een studio werd ontmanteld. De vijf verdachten zijn een tot Nederlander

genaturaliseerde Amerikaan uit Rotterdam, een Algerijn, een Britse man en vrouw en een Amerikaan. De Rotterdamse politie vreest op basis van een groot onderzoek eerder dit jaar dat Nederland uitgroeit tot een 'porno-toeristenland'. Twee rechercheurs van de zedenpolitie spreken dat vermoeden uit naar aanleiding van een onderzoek naar handel in kinderen, waarbij jongens beneden de 16 jaar geronseld en gegijzeld werden en vervolgens in Rotterdamse privé-huizen werden geprostitueerd. Zij hebben naar aanleiding van hun onderzoek vastgesteld dat het Wetboek van Strafrecht 'volstrekt onvoldoende mogelijkheden biedt om dit aan te pakken'. „We moeten ervoor waken dat Nederland een porno-toeristenland wordt. Het is beangstigend wat vanuit het buitenland hier naar toe komt. De situatie is hier voor de klanten veel veiliger en hygiënischer dan in bijvoorbeeld bekende sekstoeristenlanden als Thailand en Sri Lanka”, aldus de rechercheurs J. Staps en F. van der Kamp. De Eerste Kamer is gisteren akkoord gegaan met een wijziging van het kinderporno-artikel in het Wetboek van Strafrecht (art. 240b). De maximum-straft wordt opgetrokken van drie maanden hechtenis naar vier jaar gevangenisstraf. Is sprake van geldelijk gewin, dan kan tot zes jaar gevangenisstraf worden opgelegd.

Geen hardere aanpak kinderporno

Weinig foto's onderscheept

GPD/ANP - Den Haag

Het Openbaar Ministerie zal geen extra aandacht schenken aan de bestrijding van kinderporno. Politiekorpsen moeten zelf bepalen of seksueel misbruik van kinderen prioriteit verdient.

Organisaties tegen kindermishandeling en rechercheurs hebben juist voor een bredere aanpak van kinderporno gepleit. Wel wordt de vervaardiging en verspreiding van kinderporno zwaarder bestraft. De Eerste Kamer stemde dinsdag unaniem voor een aanscherping van de bestaande wetgeving. Minister Sorgdrager (justitie) zei dinsdag in de Tweede Kamer dat ook foto-ontwikkelcentrales alerter moeten reageren als ze filmrolletjes met kinderporno krijgen aangeleverd. Grote foto-ontwikkelcentrales kunnen echter nauwelijks iets doen tegen kinderporno. Zij zijn al zover geautomatiseerd dat er aan het ontwikkelen en afdrucken van foto's geen mensenhand meer te

pas komt. De vele miljoenen kiekjes passeren zo snel de eindcontrole dat medewerkers alleen kunnen letten op technische mankementen. Dat zegt een woordvoerder van CeWe Color in Epe die de bij grote winkelketens en de vakhandel ingeleverde foto's laat ontwikkelen en afdrucken in Duitse laboratoria. Het komt volgens CeWe Color hooguit vijf keer per jaar voor medewerkers van de centrales een rolletje met kinderporno ontdekken. Het bedrijf heeft een kwart van de Nederlandse markt van jaarlijks zo'n 65 miljoen plaatjes in handen. In de enkele ontdekte gevallen van kinderporno stoppen de Duitse centrales een briefje in de envelop met een waarschuwing. CeWe Color waarschuwt op zijn beurt de betreffende filiaalhouder waar het rolletje is ingeleverd. **Effect** De politie verwacht niet veel effect van de door Sorgdrager voorgestelde richtlijnen. Een woordvoerder van de Rotterdamse zedenpolitie: „Uiteraard zijn we blij met alle

beetjes die helpen. Maar de meeste kinderporno komt tot stand op videobanden. Professionele makers van kinderporno hebben eigen doka's. De amateurs werken nog wel met foto's en die gaan inderdaad naar de winkelketens waar de afgedrukte foto's in een gesloten envelop over de toonbank gaan. Maar het aantal zaken dat wij opsporen dank zij de fotohandel is nul komma niks. Wij moeten het meer hebben van tips en slachtoffertjes die gaan praten”. De nieuwe Kinderpornowet geeft de politie ruimere bevoegdheden om onderzoek te doen. De divisie Centrale Recherche Informatiedienst werkt tevens aan een landelijk computer-informatiesysteem voor het invoeren van gegevens over zedenmisdrijven en verdachten van dergelijke delicten. Rechercheurs van jeugd- en zedenafdelingen van de regionale politiekorpsen klagen dat er te weinig capaciteit beschikbaar wordt gesteld voor de bestrijding van kinderporno. Zij spreken over een groeiend en serieus probleem, terwijl veel jeugd- en zedenafdelingen zijn opgeheven.

UTRECHTS NIEUWSBLAD 9/11/95

CRI wil meldpunt om handel tegen te gaan

Databank tegen kinderpornografie

Van een redacteur

BD 9-11

DEN HAAG - Met een landelijke databank waarin alle gegevens over kinderporno en over andere zedendelicten worden opgeslagen wil de Centrale Recherche Informatiedienst (CRI) de handel in en produktie van kinderporno in ons land aanpakken.

Interpol constateerde al eerder dat adequate gegevens over kinderporno ontbreken. In het recherche-tijdschrift Modus sprak de zedenexpert van de CRI, Hagens, al zijn zorg uit over het gebrek aan inzicht in de handel en wandel van pornobazen. Zonder betere informatie kan de politie nog jaren slechts raden naar de omvang van het probleem, aldus Hagens.

Gezien de huidige lage prioriteit waarmee zedenzaken worden behandeld, verwacht hij dat het aantal misdrijven alleen maar zal toenemen. De recherche is aan zet om het fenomeen hoger op de lijst te plaatsen. Een landelijk meldpunt zeden-criminaliteit zou daarbij een belangrijk hulpmiddel zijn.

Foto-centrales

Grote ontwikkelcentrales kunnen nauwelijks iets doen tegen kinderporno. Dat zeggen zij in reactie op het voorstel van minister Sorgdrager van Justitie. De minister had dinsdag in de Eerste Kamer gezegd naar

richtlijnen te willen voor personeel van fotocentrales die pornografische foto's van kinderen ontdekken. Fotocentrales zijn al zover geautomatiseerd dat er aan het ontwikkelen en afdrucken van foto's geen mensenhand meer te pas komt. De vele miljoenen kiekjes passeren zo snel de eindcontrole dat medewerkers alleen kunnen letten op technische mankementen.

Volgens een woordvoerder van CeWe Color in Epe, die de bij grote winkelketens en de vakhandel ingeleverde foto's laat ontwikkelen en afdrucken in Duitse laboratoria, komt het hooguit vijf keer per jaar voor dat medewerkers van de centrales een rolletje met kinderporno ontdekken. Het bedrijf heeft een kwart van de Nederlandse markt van jaarlijks zo'n 65 miljoen plaatjes in handen. In de enkele ontdekte gevallen van kinderporno stoppen de Duitse centrales een briefje in de envelop met een waarschuwing. CeWe Color waarschuwt op zijn beurt de betreffende filiaalhou-

der waar het rolletje is ingeleverd.

Wat de winkelhouder ermee doet is onduidelijk. „Maar vanaf vandaag hebben wij besloten om voortaan zelf de politie te informeren”, zegt de woordvoerder. „De filiaalhouder staat mogelijk te dicht bij de klanten. Zeker als het niet absoluut duidelijk is dat het om kinderporno gaat, zal hij zijn klant misschien het voordeel van de twijfel geven. Wij vinden dat de politie die beslissing maar moet nemen.”

Politie

De Rotterdamse politie verwacht evenmin veel effect van de door Sorgdrager voorgestelde richtlijnen. Een woordvoerder van de zedenpolitie: „De meeste kinderporno komt tot stand op videobanden. Professionele makers van kinderporno hebben natuurlijk eigen snijtafels en doka's. De amateurs werken nog wel met foto's en die gaan inderdaad naar de winkelketens waar de afgedrukte foto's in een gesloten envelop over de toonbank gaan. Maar het aantal zaken dat wij opsporen dank zij de fotohandel is nul komma niks.”

CRI wil databank voor kinderporno

Van onze verslaggever
Özkan Gölpinar

AMSTERDAM

De Centrale Recherche Informatiedienst (CRI) wil een nationale databank opzetten, waarin alle gegevens over kinderporno en andere zedendelicten worden opgeslagen. De CRI heeft inmiddels gesprekken gevoerd met 24 regionale politiekorpsen over de handel in en produktie van kinderporno in Nederland. Het zogeheten 'landelijk meldpunt zedencriminaliteit' moet volgend jaar in gebruik worden genomen. De afgelopen maanden hebben diverse politie- en justitiefuncties aangegeven problemen te ondervinden bij het vervolgen van makers van en handelaren in kinderporno. Door de geringe strafmaat en de lage prioriteit bij het Openbaar Ministerie zouden politie en justitie te weinig mogelijkheden ter beschikking staan om op een efficiënte wijze te kunnen optreden.

Daarnaast gaven politiekorpsen aan grote moeite te hebben met het oplossen van zedendelicten en kinderporno-zaken, omdat ze nauwelijks in staat zijn om gegevens uit te wisselen. Het ontbreken van een landelijk meldpunt zou daarbij een van de belangrijkste hindernissen zijn.

De Eerste Kamer ging eerder deze week unaniem akkoord met een wetsvoorstel, waardoor aanzienlijk zwaardere straffen opgelegd kunnen worden ter bestrijding van kinderporno en andere zedendelicten. Justitie en politie kunnen nu de handel in kinderporno effectiever bestrijden door een verscherpt boek van Strafrecht.

Minister Sorgdrager van Justitie deed tijdens de behandeling van het wetsvoorstel in de Eerste Kamer een appel op personeel van fotocentrales om gevallen van kinderporno aan de politie door te geven. Voorop staat volgens Sorgdrager

dat op de foto's of videobanden duidelijk te zien is dat kinderen worden misbruikt of onder dwang tot bepaalde handelingen zijn gebracht. Daarbij moet het gaan om seksuele gedragingen waarbij kinderen betrokken zijn die jonger zijn dan zestien jaar.

Enkele grote foto-laboratoria hebben gisteren verklaard nauwelijks iets tegen kinderporno te kunnen doen. De grote centrales zijn al zover geautomatiseerd, dat er aan het ontwikkelen en afdrucken geen mensenhand te pas komt en niemand de foto's ziet. De kleinere fotostudio's blijken wel over mogelijkheden te beschikken om foto's te controleren. 'De meeste studio's zijn ook bereid om in gevallen van kinderporno de politie in te schakelen', zegt een medewerker van fotostudio Heno in Amsterdam. 'Dergelijke foto's zijn echter zeer sporadisch te vinden. Wij kunnen tijdens het ontwikkelproces wel drie keer controleren wat er op

Politie ontdekt porno in 'schattige foto'

Volkskrant 9-11-95

Kinderporno, vermoedt de Amsterdamse zedenpolitie. Gewoon een schattige foto, zegt de moeder van het twee jaar oude fotomodel. Vier agenten van de zedenpolitie namen dinsdag bij bioscoop Kriterion promotiemateriaal van het Europese studenten-filmfestival Cinestud 95 in beslag. Posters en foldermateriaal van het festival zijn voorzien van de afbeelding van een naakt jongetje met een videocamera.

Vandaag neemt het Openbaar Ministerie in Amsterdam een beslissing over de vraag of tot vervolging wordt overgegaan. Kriterion heeft een advocaat in de arm genomen en vreest grote financiële schade door inbeslagname van de posters en folders. 'Iedere idioot begrijpt dat we met deze poster niets bijzonders bedoelen', zegt een van de organisatoren van het festival. 'Wij zijn hier niet van kinderporno.' Volgens haar is de politie 'op hol geslagen' nadat maandag een grote hoeveelheid kinderporno in beslag werd genomen bij een politie-actie elders in Amsterdam.

Het idee voor de poster is afkomstig van de Amsterdamse fotograaf Thomas Manneke. Hij fotografeerde de jongen deze zomer op het strand van Bloemendaal met de bedoeling de opname voor Cinestud te gebruiken. De fotosessie vond plaats op afspraak en in aanwezigheid van de ouders. Manneke: 'De bedoeling van de foto is duidelijk. Het gaat om de filmers van de toekomst. Het moest er zo natuurlijk en onbevengend mogelijk uitzien.'

De in beslag genomen poster.

De poster werd door surveillerende politie-agenten in de Amsterdamse Watergraafsmeer opgemerkt. Zij brachten de afbeelding onder de aandacht van de jeugd- en zedenpolitie. Manneke: 'Wat is het voor iemand die hier problemen over maakt? Ik begrijp daar niets van.'

De moeder van het model, Lineke Rijbroek uit Haarlem, vindt het 'gewoon een schattige foto'. 'Deze ophef had ik nooit verwacht. Het maken van de foto was heel gezellig. Hij staat er hartstikke leuk op met een eigenwijs koppie.' De ouders kregen de eerste druk van de poster uitgereikt.

Marc van den Eerenbeemt

Politie bestrijdt 'kinderporno'

Par 9/11

(Van een verslaggever)
AMSTERDAM - De stad hangt vol met kinderporno! Dat is althans de opvatting van de Amsterdamse politie. Ze nam gisteren posters in beslag die bioscoop Kriterion verspreidt ter promotie van het studenten-filmfestival Cinestud '95.

Op het affiche is een bloot jongetje te zien dat, videocamera op zijn buik, onbevengend de wereld in kijkt. Surveillerende agenten in de Watergraafsmeer maakten zich erboos over en stapten naar 'jeugd en zeden'. Die collega's vonden het evenmin in de haak. De kwestie is voorgelegd aan het openbaar ministerie. De organisatoren van het

festival moesten gisteren vooral 'heel erg hard lachen' om het optreden van de politie. "De poster verbeeldt de onschuld van jonge filmers, waar het festival om draait. En het is allemaal keurig overlegd met de ouders. Die vinden de foto schattig," aldus Suzanne van Asseldonk. Fotograaf Thomas Manneke meent dat de politie in de jacht op kinderporno de werkelijkheid uit het oog verliest.

Woordvoerder van de Amsterdamse politie Klaas Wiltting noemt het per se geen overdreven reactie. "Wij vinden gewoon dat dit niet kan. Er mogen best wel eens grenzen worden getrokken."

Foto naakt jongetje leidt niet tot strafvervolging

ANP

Volkskrant

AMSTERDAM

10-11-95

'Wie vindt dat dit kinderporno is, is zelf een viezerik', zei donderdagmiddag een woordvoerder van Kriterion in Amsterdam. Justitie maakte toen bekend af te zien van strafrechtelijke vervolging van de organisatoren van het studentenfilmfestival Cinestud 95 wegens het

verspreiden van kinderporno.

De organisatoren van het festival dachten dinsdagavond eerst aan een grap, toen twee agenten van de jeugd- en zedenpolitie zich in het theatercafé meldden vanwege een 'pornografische poster'. Steen des aanstoots vormde de beeltenis van een tweejarig bloot jongetje met een videocamera om zijn hals. Thomas Manneke maakte de foto deze zo-

mer op het strand van Bloemendaal in aanwezigheid van de ouders.

De politie nam posters en promotiemateriaal in beslag. Enkele burgers vonden de foto van het naaktloperje aanstootgevend, deelden de agenten de verblufte organisatoren mee. 'Iedereen vond dat belachelijk', aldus Kriterion. Dat vond het Openbaar Ministerie dit keer blijkbaar ook.

Kinderporno blijkt moeilijk te herkennen

NRC 9/11

Kinderporno?

De Amsterdamse bioscoop Kriterion kreeg deze week de politie op bezoek. Er was een affiche met een bloot jongetje gesignaleerd. Justitie zal niet vervolgen, maar de vraag blijft of een dergelijk politie-optreden gewenst is.

Wanneer is er sprake van kinderporno?

VK 11-11

Filip Ernest, medewerker van Kriterion: 'Wij hebben die affiche niet gebruikt om te choqueren. De fotograaf, een van onze medewerkers, was gevraagd om voor het studentenfilmfestival Cinestud 95 een leuke foto te maken. Van de zomer zag hij op het strand in Bloemendaal dat jongetje. Het had een engelachtige uitstraling met zijn blonde haar, vond de fotograaf, en hij vroeg de ouders of hij het kind mocht fotograferen.'

'Ik vind ook dat er grenzen zijn op dit terrein, als er geveeën wordt, bijvoorbeeld.

Maar als deze foto aanstootgevend is, kun je overal porno in zien. Dan moet je ook het strand sluiten. Zo'n politie-actie is willekeur. Jaren geleden hadden we die affiche van een blote man met een bloot jongetje op zijn schoot. Daar nam toen niemand aanstoot aan.'

Jaap Hoek, projectleider kinderpornografie van de Amsterdamse jeugd- en zedenpolitie: 'Ik heb soms een uur nodig om collega's uit te leggen wat kinderporno is en wat niet. Als ik dat in een paar minuten zou moeten vertellen, is het gevaar groot dat ik misverstaan word. Dat doe ik dus niet. Bel maar met Klaas Wilting van voorlichting.'

Klaas Wilting, voorlichter bij de Amsterdamse politie: 'Een paar surveillanten kregen van mensen te horen dat er bij Kriterion posters van een naakt kind werden opgehangen. De agenten dachten niet aan kinderporno, maar vonden het smakeloos dat voor die affiche een jongetje werd gebruikt. Ze hebben dit voorgelegd aan de jeugd- en zedenpolitie, die het ook smakeloos vond en de zaak naar justitie bracht. Daar vonden ze die poster ook niet zo prettig, maar van kinderporno was geen sprake, dus werd besloten vervolging achterwege te laten.'

'Het is niet altijd eenvoudig aan te geven wanneer iets wel kinderporno is. Het hangt ook een beetje af van het gebruik. Blootfoto's circuleren in sommige kringen van pedofielen. Maar soms is het heel duidelijk. We hebben zaken gehad waarin sprake was van kinderen die sex bedreven met volwassenen, tegen hun zin ook nog. Dat kon je aan de gezichtjes zien.'

'Ook als het om blote plaatjes gaat, is de afspraak dat de feiten aan de officier van justitie worden voorgelegd. Als die denkt de zaak met vrucht aan de rechter te kun-

nen voorleggen, kun je spreken van kinderporno.'

Peter Cuyvers, stafmedewerker van de Nederlandse Gezinsraad: 'Je kunt niet vanachter een bureau zeggen wat kinderporno precies is. Dat moet je per geval bepalen. En dan zal het toeval een grote rol spelen. Je hebt bijvoorbeeld te maken met de vraag welke officier van justitie je voor je hebt.'

Martin Maassen, hoofdredacteur van Sekstant, het blad van de NVSH: 'Dit politie-optreden verbaast me niks. De Amsterdamse politie is al een tijd bezig met een stevige lobby op dit terrein, vooral nu de nieuwe wet tegen kinderporno er zit aan te komen. Ze hebben van de week nog kamerleden benaderd, een dag voordat de nieuwe wet door de

Eerste Kamer kwam.

'Bij hun lobby gaan ze een stap verder dan actie tegen kinderporno: ze treden niet alleen op tegen afbeeldingen van seksuele handelingen, maar ook tegen gewoon bloot. Als je ziet wat voor materiaal ze buit maakten bij een inval laatst - een meisje in haar onderjurk - dat is toch geen porno.'

'Het is een crimino-hysterische campagne. Hoek van de Amsterdamse politie heeft een opleiding - een *brainwash* - gehad in Amerika, bij de FBI. Als het aan Hoek ligt, komen er razzia's. De politiek wil dit soort optreden weliswaar niet - de nieuwe wet is ook niet in die geest gemaakt - maar ze blijft aan de kant staan, doet niets om de politie tot de orde te roepen. Ik maak me grote zorgen. Laat de politie zich concentreren op gruweldaden, op vrouwenhandel, kinderpornografie, etcetera.'

Valentina Petrovitsj, werknemster van Videoland Amsterdamse Poort: 'We merken niet dat er strenger wordt opgetreden tegen blootfilms. Tenslotte komt daar geen sex met kinderen in voor. Wel hebben we laatst het optreden tegen die griezelfilm gehad: *Faces of Death*. Het heeft ertoe geleid dat we strenger zijn gaan controleren aan wie we griezelfilms en dergelijke uitreiken: te jeugdige personen krijgen ze niet. Bij sexfilms deden we dat al.'

Voorlichter Verhoog van het Openbaar Ministerie: 'Afgelopen dinsdag is een wijziging van artikel 240 B van het Wetboek van Strafrecht door de Eerste Kamer gekomen. Op basis hiervan zullen nieuwe richtlijnen voor vervolging worden opgesteld.'

Eric Hendriks

De politie nam deze week een flinke partij kinderporno in beslag. Vrijwel tegelijkertijd stemde de Eerste Kamer in met een verhoging van de strafmaat voor het vervaardigen en verhandelen van zulk materiaal. Maar het verschil tussen kinderporno en familiekiekjes blijft lastig.

Door onze redacteur HEIKO JESSAYAN

ZOETERMEER, 9 NOV. 'Naaktfoto's komen wel voor, maar die zijn onschuldig', zegt A. Bijkerk, eigenaar van Family Foto, een fotozaak met een '1 uur service', in het Zoetermeerse winkelcentrum Seghwaert. Kinderporno? 'Nooit bij de hand gehad. Ik weet niet wat ik in zo'n geval zou doen.'

Even om de hoek, bij Albert Heijn, kunnen fotorolletjes in een enveloppe in een bak worden gedeponeerd. Na twee dagen kan de klant de foto's afhalen bij de klantenservice. 'Ze worden ergens in Duitsland ontwikkeld. Ik haal ze heel even uit de enveloppe om te zien of ze wel van de klant zijn. Maar ik bekijk ze niet', zegt de vrouw van de klantenservice, die ook sigaretten en postzegels verkoopt. 'Kinderporno? Nee, nooit. Als ik ze zie, zou ik mijn chef inschakelen, maar geen politie', zegt ze.

'Artistieke naaktsessies' ziet bedrijfsleider J. Noordhoek van het fotovaklaboratorium Quality Color in Rotterdam regelmatig langskomen, maar ook hier geen kinderporno. 'Bij ons ligt de grens bij kinderen en dieren. Maar copulerende echtparen, ach, geen haan die ernaar kraait.'

De Eerste Kamer stemde dinsdag unaniem in met het wetsvoorstel Wijziging van artikel 240b van het Wetboek van strafrecht inzake kinderpornografie. De wijziging houdt in dat de maximumstraf wordt verhoogd van drie maanden tot vier jaar. Bij de behandeling van het voorstel in de Eerste Kamer rezen nog wel enkele vragen. Voor senator Pitstra (GroenLinks) was onduidelijk hoe justitie zou optreden in 'het grote grijze gebied tussen verboden materiaal, waar sprake is van misbruik (van kinderen), en het witte materiaal, het in het familiealbum plakken van strandfoto's van naakte kinderen'. Dus vroeg Pitstra tot twee keer toe aan minister Sorgdrager (justitie): 'Kan elke medewerker in elke willekeurige fotocentrale bij elke blootfoto een anonieme tip geven?' Pitstra was bezorgd dat de 'paniek' van 'puriteinse Amerikaanse moraalriders' nu ook naar Nederland zou overslaan.

Sorgdrager liet zich niet verleiden tot casualiteit. Of iets al dan niet oirbaar is hangt af van de context waarin de foto is gemaakt en de interpretatie ervan, zei ze. 'Een kind op het strand is toch iets anders dan een kind in een slaapkamer.' Volgens Sorgdrager komt er 'natuurlijk geen heksenjacht' op toevallige naaktfoto's. Maar: 'Als men op een fotocentrale een fotorolletje ontwikkelt en afdrukt en men ziet daar de vreselijkste dingen, dan ben ik

Kinderporno

De kinderpornowet wordt verscherpt, aldus de Volkskrant van 9 november. Hiermee worden infiltratie, telefoontaps, voorlopige hechtenis, briefschennis en pseudo-koopacties mogelijk.

In dezelfde Volkskrant staat te lezen dat de Amsterdamse zedenpolitie kinderporno ('seksuele gedraging waarin personen onder de zestien betrokken zijn', volgens de Nederlandse wetgeving) had ontdekt in een volstrekt onschuldige poster van Cinestud 95, waarop een tweejarig jongetje naakt staat afgebeeld.

Ik vrees hier Amerikaanse toestanden. Ouders die worden opgepakt voor het maken van naaktfoto's

Ophef over poster met bloot kind

AMSTERDAM, 9 OKT. Op het paleis van justitie in Amsterdam buigen ze zich over een poster van een bloot jongetje met een videocamera om zijn hals. Is hier sprake van kinderporno?

De Amsterdamse zedenpolitie vindt van wel. 'Het gaat hier in feite toch om een poster met een naakt kindje. Dat kan niet', zegt een woordvoerder. Hij heeft 'geen zin om te filosoferen' over de toelaatbaarheid van naakte kindjes in bijvoorbeeld reclame voor lalers. 'Wij vinden - en dat wil ik nogmaals benadrukken - dat hier een grens is overschreden.'

Fotograaf Th. Manneke vindt dat absurd. 'De enige die bij de foto aan seks denkt, is de politie.' Manneke maakte de foto voor het Europese studentenfilmfestival Cinestud 95 in aanwezigheid van de ouders op het strand in Bloemendaal. 'De foto gaat over de toekomst van de film: een jongetje dat met de camera opgroeit in een omgeving waar hij zich prettig voelt.'

Manneke had de moeder nog gevraagd een paar broekjes mee te nemen naar het strand. 'Maar dat waren van die drukke broekjes. Het moest er zo onbevangen mogelijk uitzien.' Manneke verwacht niet dat de posters in beslag worden genomen. 'In het ergste geval moet het piemeltje worden afgeplakt.'

toch wel blij als men dat even laat weten aan de politie', aldus de minister.

Dat is precies wat Bac Color in Steenberg, een van de grootste foto-ontwikkellaboratoria van Nederland, enkele maanden geleden deed. 'We kregen toen foto's onder ogen waarop duidelijk was te zien dat een vrouw door twee getoetste mannen werd verkracht', vertelt manager commercial services W. Musters. 'Dat zag je aan haar schoen, die lag er naast. De ene man hield de vrouw vast en de andere verkrachtte haar.' Achteraf bleken de foto's gefeinsceerd, aldus Musters. 'De politie zei dat het om een stichting ging die het thema verkrachting schokkend in beeld wilde brengen.' Met kinderporno krijgt Bac Color een of twee keer per jaar te maken, zegt Musters. 'Wij hanteren de norm: alles wat bij wet verboden is, geven we door. Ik schakel dan persoonlijk de politie in. Maar meestal hoor je daarna niets meer.'

De eigenaar van A Print Foto-rama in Vlaardingen, W. Meivogel, heeft zijn personeel de instructie gegeven gevallen van kinderporno meteen bij de politie te melden. Eén keer werd Meivogel geconfronteerd met foto's waarop kinderpornoscènes waren te zien. 'Dat was toen ik bij een postorderbedrijf werkte, meer dan tien jaar geleden. Dat bedrijf is ter ziele gegaan. Daarna heb ik het

nooit meer meegemaakt.' Wel heeft hij regelmatig 'gewone' pornofoto's. 'Dat zijn volwassen mensen. Iedereen in de branche probeert het hoofd boven water te houden. Dus neem je alles aan. Maar kinderporno vind ik echt te ver gaan. Wie hier kinderpornofoto's laat ontwikkelen, kan die bij justitie afhalen.'

Volgens Meivogel worden de meeste kinderpornofoto's ontwikkeld door postorderbedrijven die via het buitenland werken. 'Dat is anoniemer. Die foto's worden in het buitenland ontwikkeld. Duitsland en Engeland. Dat gaat allemaal machinaal. De rolletjes gaan de machine in en komen er afgedrukt en keurig ingepakt uit. Niemand die iets merkt.'

Ook volgens de eigenaar van Foto Stunt Shop in Den Haag, E. Zaalberg, zijn kinderpornofoto's gemakkelijk af te drukken via postorderbedrijven en zaken die het fotowerk uitbesteden aan grote ontwikkelcentrales in het buitenland. 'Dat is helemaal geautomatiseerd en blijft lekker anoniem. 't Kruidvat en Albert Heijn, die ook een fotoservice hebben, doen dat op die manier. Ze besteden het werk uit aan een bedrijf in Mönchengladbach in Duitsland. In dergelijke gevallen is er geen sprake van echt klantencontact. Maar ik moet mijn klanten vriendelijk te woord staan. Voor kinderporno komen ze dus niet hier.'

Een woordvoerder van de drogisterijketen 't Kruidvat wil geen commentaar geven op de vraag in hoeverre het bedrijf te maken heeft met al dan niet onschuldige kinderblootfoto's: Ook een woordvoerder van Albert Heijn kan op die vraag geen antwoord geven. 'Ook als dat het geval zou zijn, dan doen we daar geen mededelingen over. Wij kunnen het controlebeleid van de fotocentrale in Duitsland niet bepalen en foto's van onze klanten bekijken we niet', aldus de woordvoerder.

Dat foto's met kindernaakt tot histerie kunnen leiden ondervond onlangs de Britse nieuwsliezeres Julia Somerville van de omroep ITN. Ze werd gearresteerd op verdenking van kinderporno. Fotolaboranten van Boots, een drogisterijketen die ook foto's ontwikkelt, hadden de politie gewaarschuwd. Na zeven uur lang verhoord te zijn werd Somerville vrijgelaten. Het bleek te gaan om badkamerfoto's van haar zeventjarige dochter.

van hun kinderen, naturistenverenigingen die kinderen zullen moeten uitsluiten van hun fotowedstrijden en kunstenaars die genoodzaakt zijn hun kunst te censureren.

Onlangs zag je in de Oprah Winfrey Show een kind in een park ergens in de Verenigde Staten huilen om z'n moeder. Vele mannen en vrouwen lippen voorbij zonder te reageren. Ze waren bang gearresteerd te worden op grond van 'sexual mo-

lestation'. Nu - in het kader van de 'no-hug-policy' - wil men camera's plaatsen in Amerikaanse crèches; vele leerkrachten verloren reeds hun baan omdat ze kinderen op schoot hadden genomen.

Als je dan bedenkt dat kinderen die nooit geknuffeld of op schoot genomen worden niet opgroeien tot gezonde mensen, vraag ik me alleen al vanwege het welzijn van de kinderen af of dit de juiste weg is.

HOOFDDORP Jasper Groen

Fotocentrale alert op kinderporno

Beiler bedrijf helpt mee in strijd tegen kinderporno

DC 10-11

■ BEILEN (DGP) - In de strijd tegen kinderporno kunnen foto-ontwikkelcentrales een belangrijke rol spelen. Befe in Beilen heeft die oproep van minister Sorgdrager van justitie ter harte genomen. Het bedrijf zal zich voortaan nog stringenter over de afbeeldingen buigen dan tot nu toe het geval was. Wordt er kinderporno aangetroffen, dan wordt dat volgens bedrijfsleider J. Hazenberg meteen gemeld bij de politie. Het bedrijf verwerkt dage-

lijks tienduizenden foto's voor winkeliers uit het hele land. Tot nu toe werden de foto's alleen op technische afwijkingen gecontroleerd. Volgens Hazenberg komen laboratoria van postorderbedrijven eerder in aanmerking voor controle op kinderporno. Het is aanzienlijk anoniemer en er zit geen winkelier tussen. De kans gesnapt te worden is daar veel kleiner.

■ Zie verder Regio

regionale politiekorpsen om afspraken te maken over een landelijk computer-informatiesysteem met gegevens over zedenmisdriven en verdachten van dergelijke delicten.

Tot nu toe worden er tussen de politiekorpsen nauwelijks gegevens over zedendelicten, zoals verkrachtingen of het vervaardigen en verhandelen van kinderporno, uitgewisseld. Het nieuwe informatiesysteem moet de opsporing van verdachten vergemakkelijken.

terug. De kans 'gesnapt' te worden is dan aanzienlijk kleiner. Bij de foto-ontwikkelcentrale Kral in Veendam worden nog nauwelijks foto's ontwikkeld. Volgens bedrijfsleider R.M. van der Meulen is het ook nog nooit voorgekomen dat medewerkers van Kral dergelijke foto's onder ogen kregen. Kral heeft een contract met Kodiak die de foto's voor Kral verwerkt.

De Centrale Recherche-informatiedienst (CRI) voert momenteel overleg met de regionale politiekorpsen om afspraken te maken over een landelijk computer-informatiesysteem met gegevens over zedenmisdriven en verdachten van dergelijke delicten. Tot op he-

'Fotolabs moeten alert zijn op kinderporno'

NVH 8-11

DEN HAAG - Minister Sorgdrager (D66) van justitie vindt dat foto-ontwikkelcentrales waar fotorolletjes met duidelijke opnamen van kinderporno worden aangeboden hiervan melding moeten maken bij de politie. Ze zei dit gisteren in de Eerste Kamer bij de behandeling van het wetsontwerp dat de straffen voor het vervaardigen en verhandelen van kinderporno aanzienlijk verzwakt. De Senaat stemde unaniem met het wetsontwerp in.

Volgens de minister moeten de foto-ontwikkelcentrales meer alert worden op kinderporno. Het moet om opvallende reeksen foto's met een duidelijk pornografisch bedoelde inslag gaan, zo zei ze.

De Centrale Recherche-informatiedienst (CRI) voert momenteel overleg met de regionale politiekorpsen om afspraken te maken over een landelijk computer-informatiesysteem met gegevens over zedenmisdriven en verdachten van dergelijke delicten. Tot op he-

den worden er tussen de politiekorpsen nauwelijks gegevens over zedendelicten uitgewisseld.

De Utrechtse rechtbank heeft de voorlopige hechtenis opgeheven van een moeder (58) en dochter (25) uit De Bilt, die ervan worden verdacht buurtkinderen te hebben aangezet tot geslachtsgemeenschap. Het gaat om drie jongens en twee meisjes in de leeftijd tussen 7 en 13 jaar, die door de vrouwen gedwongen zouden zijn meerdere malen ontucht te plegen. Deze gebeurtenissen vonden plaats tussen 1990 en 1995. In afwachting van hun berechting mogen de vrouwen na drie maanden voorlopige hechtenis naar huis.

De rechtbank honoreerde gisteren het verzoek van de advocaten van de vrouwen om moeder en dochter voorlopig weer op vrije voeten te stellen. De rechtbank wil van deskundigen meer weten over de 'fysieke mogelijkheden' van de vijf kinderen op het gebied van de seksualiteit.

Amsterdams Stadsblad 15-11

SOMS lees je een bericht in de krant dat je denkt: ben ik nou nog gekker geworden dan ik al was? Dat je denkt: 1 april valt wel erg vroeg dit jaar.

Maar het was pas 9 november toen *Het Parool* meldde dat de Amsterdamse Jeugd- en Zedenpolitie posters in beslag heeft genomen, die het studentenfilmfestival Cirstud in onze aandacht wilden aanbevelen.

Een normaal mens ziet op die poster een blote peuter op het strand, die een veels te zware videocamera met zich mee torst. Schattig, zeg dat wel. Maar een veldwachter uit de Watergraafsmeer zag daar hou u vast - kinderporno in! Ja, u leest het goed, want op de poster zie je ook dat ukkepuk een piemeltje ter grootte van een garnaal heeft.

Nou, u begrijpt dat ik mijn programma-boekje van Cine-stud, waar de gewraakte afbeelding op prijkt, meteen heb verbrand. Hoe had ik dat mijn collega's moeten uitleggen!

En intussen dwaalden mijn gedachten af naar die arme lui van de Jeugd- en Zedenpolitie, want ik zou daar op dit moment toch niet graag willen werken. Al dat besmukte gelach. En al die grapjes van col-

Britten in rep en roer over blote kinderkiekkjes

door Petra Janbroers

TEL 11-11

LONDEN, zaterdag

Verontruste ouders in Groot-Brittannië staan op hun achterste benen na de arrestatie van de bekende tv-nieuwslezeres Julia Somerville nadat zij 'vieze foto's' van haar zevenjarige dochtertje bij de winkelketen Boots had laten ontwikkelen.

Toen haar partner Jeremy Dixon de naar eigen zeggen onschuldige kinderkiekkjes af kwam halen, werd hij door de pedofilie- en kinderporno-eenheid van de Londense politie in de boeien geslagen waarna zijn vrouw in hun huis in Noord-Londen eveneens werd gearresteerd.

Borgtocht

Een 24-jarige fotolaborant had de politie gewaarschuwd omdat er onfatsoenlijke foto's op het filmrolletje zouden zitten. Jeremy Dixon (56), vader van drie kinderen en een van de bekendste architecten in Londen en Julia Somerville (48), die ook nog een elfjarige zoon heeft, werden na zeven uur verhoor vorige week op borgtocht vrijgelaten. Laaiend van woede.

Misplaatst

Niet alleen omdat de beschuldigingen volgens hen volkomen misplaatst zijn, maar ook omdat de identiteit van henzelf en hun kinderen in de openbaarheid is gekomen. De koppen in de boulevardpers lieten niets aan de verbeelding over.

Terwijl minister Sorgdrager deze week in Nederland een verzwaring van de wet inzake kinderporno aankondigde waarin onder meer foto-ontwikkelcentrales verplicht worden gesteld vermeende kinderporno te melden, is de discussie in Engeland over de wet met betrekking tot kinderporno in alle hevigheid opge-laaid.

Musea

De wereldberoemde kunstenaar David Hockney mengde zich in het debat met voorbeelden van blote kinderen in de beeldende kunst en waarschuwde dat bij het consequent doorvoeren van een verbod op het bezit van 'onfatsoenlijke' afbeeldingen de Britse musea behoorlijk leeg zullen raken.

"Tot op zekere hoogte is een foto wat de kijker erin ziet", zegt de jurist David Batcup. "De meeste normale mensen zien in een foto van een kind in bad niet meer dan een kind dat plezier heeft in het water. Een pedofiel vindt dezelfde foto opwindend."

Maar Alan Levy, expert in kinderrecht, vindt dat naaktfoto's van een zevenjarig meisje nemen, „spelen met vuur is, juist omdat ze verkeerd geïnterpreteerd kunnen worden”.

Het in bezit hebben van pornografische kinderporno's kan met een boete van meer dan 12.000 gulden worden bestraft. Het zelf nemen van 'onfatsoenlijke' foto's of iemand anders daarvoor toestemming geven, is een misdrijf en kan tot gevangenisstraf leiden.

Pornokanaal

Intussen vragen verontwaardigde ouders zich af waarom de politie een 'heksenjacht' opent op een doodgewoon stel dat ontroerende foto's van hun kinderen neemt, terwijl het ene na het andere televisie-pornokanaal

lega's over hullende ouders, die straks hun vakantiealbums met strandfoto's komen inleveren, omdat ze de razzia's graag vóór willen zijn.

Maar dat komt er van als je de definitie van kinderporno zo oprekt dat zelfs Manneke Pis zijn leven niet meer zeker is. En als je, met een fanatisme dat we alleen van de Hezbollah kennen, op kunstzinnige naaktfoto's en onschuldig peuterbloot gaat jagen, zodat geen hond de strijd tegen kinderporno meer serieus kan nemen.

"Wij vinden gewoon dat dit niet kan," zei een politiezeugsman vorige week in *Het Parool*. Gelukkig vond het Openbaar Ministerie dat het wel kon en werd de Jeugd- en Zedenpolitie teruggefloten. Hopelijk zijn ze daar sportief genoeg om de ouders van het afgebeelde kind excuses aan te bieden, omdat hun snoezige peuter dankzij de onvolprezen Jeugd- en Zedenpolitie tot een smerig seksobject is verworden.

ARNOUD VAN SOEST

wordt geopend en op de 'nette' tv de ene na de andere sappige reclamespot wordt uitgezonden.

En bovenal vragen doorsnee-ouders zich af: wat is onfatsoenlijk? Als zij door hun foto-albums bladeren, blijken ze dan onfatsoenlijke naaktfoto's van hun kinderen in bezit te hebben, of is het gewoon Truusje in bad en Jantje gezellig bloot bij opa op schoot?

Menig Britse krant drukte de afgelopen dagen dan ook foto's af van blote baby's en kleuters, meestal in of in de buurt van water, met grote koppen als 'Onfatsoenlijke onthulling?' erbij.

wijkingen gecontroleerd. Wij zullen proberen ook de foto's eruit te lichten die het daglicht niet kunnen verdragen. Dat vergt extra aandacht."

Volgens Hazenberg komen laboratoria van postorderbedrijven eerder in aanmerking voor de verwerking van foto's met kinderporno dan de 'gewone' centrales. "Bij postorderbedrijven gaat het anoniemer toe. Er zit bovendien geen winkelier tussen. De klant kan rechtstreeks foto's opsturen en krijgt ze vervolgens weer met de post

zwaard. De Senaat stemde unaniem met het wetsontwerp in.

"Uiteraard verlenen wij graag, voor zover mogelijk is, onze medewerking", zegt Hazenberg. Het is overigens bepaald niet zo dat er dergelijke foto's van onzedelijke handelingen met kinderen over de toonbank gaan. "Het is ook moeilijk te zien. De afwerking gaat razendsnel. Wij verwerken dagelijks tienduizenden foto's voor winkeliers uit het hele land. Tot nu toe werden de foto's allemaal op technische af-

passeren van dit station worden de foto's terug gestuurd naar de foto-winkeliers. Hazenberg reageert hiermee op het verzoek van minister Sorgdrager van justitie. Zij liet gisteren weten dat foto-ontwikkelcentrales mee kunnen werken aan de opsporing van kinderporno. Ook maakte zij gisteren in de Eerste Kamer, bij de behandeling van het wetsontwerp, duidelijk dat de straffen voor het vervaardigen en verhandelen van kinderporno aanzienlijk moeten worden ver-

De BEILEN/DEN HAAG - De foto-ontwikkelcentrale Befe in Beilen is de komende tijd extra alert op foto's met opnamen van kinderporno. Wanneer dergelijk fotomateriaal wordt aangetroffen, wordt hiervan melding gemaakt bij de politie. Bedrijfsleider J. Hazenberg van de Befe denkt aan scherpe controle op de foto's bij de af-deling 'correctie'. Na het

Vervolg van voorpagina
Van onze verslaggever
Rinze de Jong

Foto-ontwikkelaars zien pornofoto's niet

NED. DAGBL. 9/11

van onze redactie samenleving

ROTTERDAM - Grote foto-ontwikkelcentrales kunnen nauwelijks iets doen tegen kinderporno. Zij zijn al zover geautomatiseerd dat er aan het ontwikkelen en afdrucken van foto's geen mensenhand meer te pas komt. De vele miljoenen kiekjes passerend zo snel de eindcontrole dat medewerkers alleen kunnen letten op technische mankementen.

Dat zegt een woordvoerder van CeWe Color in Epe die de bij grote winkelketens en de vakhandel ingeleverde foto's laat ontwikkelen en afdrucken in Duitse laboratoria. Minister Sorgdrager stelde afgelopen dinsdag in de Eerste Kamer voor dat er richtlijnen komen voor personeelsleden van centrales die pornografische foto's van kinderen ontdekken. Het komt volgens CeWe Color hooguit vijf keer per jaar voor dat medewerkers van de centrales een rolletje met kinderporno ontdekken. Het bedrijf heeft een kwart van de Nederlandse markt van jaarlijks zo'n 65 miljoen plaatjes in handen. In de enkele ontdekte gevallen van kinderporno stoppen de Duitse centrales een briefje in de envelop met een waarschuwing. CeWe Color waarschuwt op zijn beurt de betreffende filiaalhouder waar het rolletje is ingeleverd. „Maar vanaf vandaag hebben wij besloten voortaan zelf de politie te informeren”, zegt de woordvoerder.

Melden
„Foto's die absoluut niet door de beugel kunnen, worden gemeld aan de politie”, zegt een persvoorlichter van Blokker. „Persoonlijk vind ik dat een goede zaak. Zeker

als het om kinderpornografie gaat. Natuurlijk is het zo dat wij de foto's niet zelf bekijken. Het rolletje sturen we op naar onze foto-ontwikkelcentrale. De centrale ontwikkelt, drukt af en stuurt de foto's naar ons terug.”

De productie-manager van de foto-ontwikkelingcentrale Capi Color weet uit eigen ervaring dat verdachte foto's direct gemeld worden aan de politie. Ook voor deze foto-ontwikkelaar geldt dat de kiekjes alleen tijdens de controlefase snel gezien worden. „Rollen foto's van 500 meter worden dan bekeken op kleurafwijkingen. Het kan best zo zijn dat er heel wat 'besmette' foto's zijn ontwikkeld en afgedrukt, die wij niet hebben opgemerkt.” Directeur C. Hoedevangers van de Maxis vindt het logisch dat fotocentrales dit soort afschuwelijke praktijken direct aan de politie melden. „Ik ben er geen voorstander van dat controle bij de uitgave gebeurt. Met andere woorden: Mijn personeel mag nooit in het fotozakje kijken. Van 'eye-to-eye-contact' krijg je alleen maar geweld op de werkplek.” Kodak Fotoservice meldt dat alle kinderpornofoto's rechtstreeks gemeld worden bij de zedenpolitie. Het verdachte zakje wordt bij de politie afgeleverd. „Wat er daarna gebeurt, weet ik niet. Vermoedelijk trekt de politie één en ander na”, aldus een medewerker.

Twee keer per jaar
Hoewel ruim negentig procent van de foto's bij Kodak worden gecontroleerd, „gebeurt dat ook hier op zeer hoge snelheid. Zitten er één of twee pornografische plaatjes bij, dan valt dat waarschijnlijk niet eens op. Wel als er meer dan vijf

opnamen zijn gemaakt.” Per jaar komt het zo'n twee keer voor dat een verdacht zakje richting 'zeden' gaat. Of het gebeurt, weet de medewerker niet, maar hij zou zich kunnen voorstellen dat ergens op een zolder in Amsterdam een microlab zit waar dit soort foto's ontwikkeld en afgedrukt worden. „Iedereen kon vroeger in zijn schuurtje zwart-wit foto's ontwikkelen. Hetzelfde geldt nu ook voor de kleuraafbeeldingen.”

Alle beetjes helpen
De Rotterdamse politie verwacht niet veel effect van de door Sorgdrager voorgestelde richtlijnen. Een woordvoerder van de zedenpolitie: „Uiteraard zijn we blij met alle beetjes die kunnen helpen. Professionele makers van kinderporno hebben natuurlijk eigen snijtafels en doka's. De amateurs werken nog wel met foto's en die gaan inderdaad naar de winkelketens waar de afgedrukte foto's in een gesloten envelop over de toonbank gaan. Maar het aantal zaken dat wij opsporen dank zij de fotohandel is nul komma niks. Wij moeten het meer hebben van tips en slachtofferijes die gaan praten.” De meeste kinderporno komt volgens de politie tot stand op videobanden.

Het idee van Sorgdrager spreekt de Amsterdamse politiewoordvoerder K. Wiltink wel aan. „Natuurlijk zijn er fotocentrales die dit soort vuiligheid aan ons melden. Er zijn er denk ik ook die dat niet doen. Het zou goed zijn dat er regels komen waarin een en ander geregeld wordt.”

Kinderporno NRC 14-11

De Amsterdamse zedenpolitie vindt dat er met de poster van het blote jongetje met de videocamera een grens overschreden is (NRC Handelsblad, 9 november). Dat het hier om kinderporno zou gaan is natuurlijk onzin. De ouders waren er zelf bij toen de foto werd gemaakt. Maar dat het zo onschuldig is als de fotograaf Th. Manneke wil doen voorkomen lijkt mij onjuist. Hij dient te beseffen dat deze foto hangt in een land dat als een van de belangrijkste exporteurs van kinderporno wordt gezien. Als er alleen maar lieve moeders

en oma's in ons land woonden was er niets aan de hand. Maar helaas lopen er ook nog steeds (helaas vooral) mannen rond, die niet beseffen dat de onschuld van een kind bescherming behoeft in plaats van uitbuiting voor reclame of seks. Gelukkig beseft de Amsterdamse politie dit wel. Het idee dat alles moet kunnen vinden de pornobazen namelijk ook.
L. VAN ZWOL,
Almere

TR 14/11

Hans Marijnissen

Colleagues rally round couple in child photo case

BY ANDREW PIERCE AND STEWART TENDLER

JULIA SOMERVILLE returned to work yesterday, telling colleagues at ITN that she would fight to clear her name after being arrested and questioned about 28 photographs of a naked child.

The laboratory technician at Boots who reported the photographs to the police was suspended from his duties yesterday after talking to the press. Sheldon Atkinson, 24, told *The Sun* that there were too many pictures of the girl. „I realised that the first few shots were of a child in the bath, and as I carried on through it dawned on me that every single picture showed the girl naked.”

Miss Somerville, 48, and Jeremy Dixon, 56, her partner since June 1994, were questioned by the police for seven hours about the photographs last week. Mr Dixon, who took the pictures, is a keen amateur photographer and takes all the photographs for his award-winning Covent Garden architectural practice. The couple, who live in north London, were released on bail until next month.

Miss Somerville arrived for work shortly before 9am yesterday and presented the lunchtime news with Nicholas Owen. ITN staff said they had been deluged with telephone calls from viewers supporting Miss Somerville and that she had been showered with cards and flowers from colleagues. „She is very

buoyed by the support of everyone,” an ITN spokeswoman said.

Edward Jones, Mr Dixon's partner in the architectural practice, said last night that Mr Dixon often carried his camera with him and would think nothing of shooting a whole roll of film on a single subject. „He does not mix his subjects, even if it's a subject which requires only four or five photos. There was a birthday cake which he photographed 28 times and he took two reels of sheep in a field.

„I cannot overstate the point that Jeremy has great integrity and moral standing and is a great family person.” Mr Dixon, who is a divorced father of three, had „a very well-adjusted social life.”

Boots confirmed last night that the procedure for alerting the police over suspicious photographs was used only rarely. Laboratory staff are issued with a strict set of policy guidelines. A spokeswoman said: „The policy states that if a film contains pictures of activity which staff suspect could be illegal the police are contacted and offered the opportunity to see the film.

„It is then up to the police to take any action which they consider appropriate. The procedure is implemented at our stores only rarely.”

TIM 07.11.95

Parenting and pornography

Indep 15-11

This country seems to specialise in dialogues of the deaf. Either you believe that class sizes determine all that happens in schools - or you side with Gillian Shephard in asserting that they have no impact at all. The question of violence and children was last week reduced to the trivial and irrelevant question of whether or not parents should smack. And now we have yet another „transmit only, no receive” debate being conducted between the pro- and anti-censorship lobbies over satellite porn and violent videos.

In one corner the moralists bemoan the „tide of filth” waiting to overwhelm the country if Swedish „TV Erotica”, available to subscribers with smart-card technology, is allowed to reach into British households. For this lobby any explicit sexuality is to be banned from the screens, without differentiating between material depicting violence or degradation and that showing „normal” sex. Like rabies, sex is seen as a Continental affliction waiting its chance to cross the Channel. For the time being this lobby has prevailed.

Facing them - in the libertarian corner - is the „anything goes” brigade. This group argues that there is no link whatsoever between what is watched and subsequent behaviour - despite a multi-million pound advertising industry devoted to the opposite proposition. So there is simply no problem. Furthermore, they say, the technology is already available to prevent minors viewing unsuitable material - ignoring the evidence that in too many households parental negligence (or even complicity) allows very young children to see disturbing programmes.

And the truth? We think it is more complicated. People are interested in sex and some of them are turned on by watching it on screen. There is nothing wrong or unhealthy in this *per se*, although it is more alien to British public culture than it would be to the Danes. But if the sex depicted is degrading, or strengthens the link between eroticism and violence, then we are entitled to ask whether society should impose limits upon what adults may do. In those cases only, the Government is justified in taking action to ban the advertising of satellite channels and the distribution of smart cards capable of unscrambling them. It has the ability to take such action.

If we can agree on this approach to what adults are allowed to see, that still leaves the vexed question of how to protect children from viewing unbanned scenes of explicit sexuality. Technology will probably weed out most kids. But the same children who would be at risk from unsupervised screening of porn channels are likely to be the ones already swapping unpleasant videos in the playground, or watching those that their parents leave lying around.

At root, therefore, this (like so much else) is a question of parenting. In the long term it is impossible to restrict what is generally available to society because a minority of parents are essentially delinquent. Which means that we must put in a great deal more effort to educate prospective parents about how to bring up children, and offer serious support at the first signs that some of them are not coping.

PAR Kinderporno 16/11

Een Cinestud-poster met een halfnaakt kind is kinderporno. Daarom moesten de posters met de aankondiging van het studentenfilmfestival worden verwijderd (Het Parool van 9 november). Ik moet zeggen dat de poster in kwestie mijn seksualiteit niet prikkelde. Dit laatste is de essentie van het begrip porno. Blijkbaar ligt dat voor de heren van de politie anders. Dan willen ze misschien ook wel vanaf vandaag alle posters met (half)naakte volwassenen verwijderen? (Hetgeen ik overigens persoonlijk zou toejuichen, want van al dat publieke bloot, onvolwassen of niet, word ik zo langzamerhand wel een beetje moe.)

Ik ben benieuwd welke 'poster-exploitant' dan als eerste een beroep doet op de vrijheid van meningsuiting, hetgeen uiteraard absoluut niet hoeft samen te vallen met 'goede smaak'. Want ik moet eerlijk zeggen, ik vind de poster van Cinestud ergerlijk opportunistisch.

Amsterdam ANNE-MARIE R. KLIJN

Bloot met attriboot

NRC 15/11

BEATRIJS RITSEMA

Toen ik een paar weken geleden door de stad fietste, zag ik vanuit mijn ooghoek een affiche die een filmfestival aankondigde en mij zowaar deed omkijken. Dat gebeurt niet vaak met straatmeubilair, maar de gedachte die zich onmiddellijk aan me opdrong was: dit zou in Amerika nooit van z'n leven kunnen. Dat de foto van een engelachtig blond en bloot jongetje met een videocamera vervolgens in Nederland toch ook voor een kleine controverse zou zorgen, had ik bij die eerste aanblik niet kunnen voorspellen. Ik schreef mijn eigen lichte verstoordheid toe aan de invloed van vijf jaar Amerikaans puritanisme. Het ligt daar heel eenvoudig: openbaar bloot mag niet en kleine blote kindertjes al helemaal niet, want kinderporno. In Nederland heerst een veel toleranter sfeer, hield ik mezelf voor, waarin de onschuldige esthetiek van naakte lichaampjes niet als vanzelfsprekend wordt opgevoerd aan de dirty mind van de zedenmeester. Ik moest er maar snel aan wennen.

Toch kwam er stennis. Er werden posters in beslag genomen, de een of andere officiële instantie boog zich erover en sprak de verlossende woorden: geen kinderporno. Nog houdt Nederland stand tegen het Amerikaanse moraal-kolonialisme.

Maar de discussie die de opwindende begeleiding ging alleen over kiekjes van blote kinderen, zoals ouders die wel eens maken, gesteld tegenover pornografie, twee extremen die niet van toepassing waren op de bewuste foto. Hier was iets anders aan de hand en na aftrek van het Amerikaanse conventionalisme hield ik nog steeds een onprettig gevoel over. Voor een deel ligt dit aan de gedeeltelijke naaktheid. Het jongetje is zo klein en de videocamera die hij vasthoudt zo groot, dat de eerste indruk (in een flits bij het voorbijrijden) die zich vestigt er een is van een bloot kind dat iets zwarts en glimmends aan heeft (een leren jasje mis-schien?)

Gedeeltelijke gekleedheid is maar zelden terloops. Volgens alle codes in de reclame, de schilderkunst en vooral ook de erotisch getinte fotografie leidt een schaarse aanwezigheid van kleding tot meer alertie bij het publiek dan totale naaktheid of totale gekleedheid. Dit principe werd vorige week nog getoond

door Arjan Ederveen in een van zijn adembenemend mooie docu-komedies. In de aflevering 'Behind the scene' was te zien hoe een prototypische bekende amusements-Nederlander ('de Bladen hebben mij nodig - ik heb de Bladen nodig') een fotosessie deed met een klein zwart jongetje voor niet-commerciële liefdadigheidsdoeleinden. De artdirector vond dat het jongetje zijn hemd uit moest, want dat gaf een esthetisch sterker beeld. Het jongetje verzette zich. Shots van een in een hoekje van de studio gelaten wachtend publieksdoel en vleiende volwassenen op hun knieën voor een bokkig jongetje. Cut naar een gigantisch billboard dat oproept tot leniging van honger of andere noden en waarop in schrijnende esthetiek Arjan Ederveen de automobilisten toestraalt in zijn hoedanigheid als mega-ster met blonde haren, wit pak en op schoot een klein zwart jongetje in een vuil broekje zonder hemd. Deze sequentie liet exact zien hoe het werkt. Natuurlijk heeft zo'n foto meer zeggingskracht als het kind gedeeltelijk gekleed is. Het subtiel van het mechanisme dat Ederveen naar boven haalt is dat erotiek wel het laatste is waar je in dit verband aan denkt. Het gaat zuiver en alleen om de kracht van het beeld. De valsheid van de context maakt dat je nattigheid voelt en bijna contrecroeur het beeld afwijst, hoe goedbedoeld verder alles ook eruit ziet: de ster die zijn imago ter beschikking stelt voor een nobel doel, de zorgvuldige arrangering van elementen die het publiek moeten verleiden tot liefdadigheid.

Maar het jongetje op de contro-versiële foto was niet gedeeltelijk gekleed, maar helemaal bloot, dus die associatie met een leren jasje (en alles waar dat kledingstuk op zijn beurt weer aan doet denken) gaat niet op. Dat glimmende, zwarte wat de kleine in z'n armen houdt is bij nadere beschouwing een videocamera. Geen speelgoed-orca, geen roze biggetje, geen plastic tractor. Ook niet een poef of een transistorradio of een broodtrommel. Nee, een videocamera, een ding met een loop. Is het nu zo'n bespottelijke gedachtekrinkel, als je probeert na te gaan waar je onbehagen vandaan komt, dat er dan een beeld van een Rambo-peuter met een machinegeweer voor je geestesoog verschijnt?

Verspreider kinderporno via computer voor rechter

ZUTPHEN - Voor het eerst in Nederland staat een beheerder van een zogenaamd Bulletin Board System (BBS) terecht voor de gegevens die via zijn computer werden verspreid. De 24-jarige De J. uit Winterswijk, systeembeheerder van het pornografische BBS Emanuel, moest zich gisteren voor de rechtbank in Zutphen verantwoorden voor de kinderpornoplattjes die hij in bezit had en volgens justitie ook verspreidde.

Volgens de officier van justitie Van Tooren speelden De J. en anderen elkaar via het BBS Emanuel sexfoto's toe waarop jongeren onder de zestien jaar staan afgebeeld. De J. kreeg voor het onderhouden van Emanuel geld van donateurs.

Van Tooren verweet de man een systeem in stand te houden waardoor mensen anoniem en zeer gemakkelijk aan kinderporno kunnen komen. De J. zou zo indirect ook mede verantwoordelijk gehouden kunnen worden voor de productie van deze porno.

Voor de zaak bestaat veel belangstelling omdat het kabinet momenteel de grenzen onderzoeken van wat de elektronische snelweg wordt genoemd. Via telefoon, modem en computers kunnen mensen elkaar ongecontroleerd allerlei gegevens toesturen. Bekend is dat er langs deze weg grote hoeveelheden seksafbeeldingen worden verspreid.

Een BBS kan het beste worden vergeleken met een prikbord waarop mensen berichten voor elkaar achterlaten. Een systemoperator houdt zo'n prikbord in stand en verleent gebruikers diensten. De J. bijvoorbeeld maakte pornopakketjes van plaatjes die hij her en der verzamelde.

De officier van justitie eiste zes maanden gevangenisstraf waarvan drie voorwaardelijk. De straf mag van hem ook omgezet worden in dienstverlening. De advocaat vroeg om vrijspraak. Uitspraak volgt op 5 december.

Geen sprake van kinderpornografie

Brabants Dagblad 15-11

Met ontsteltenis en verbijstering heb ik het artikel van mevrouw Céline Rutten in het Brabants Dagblad van 3 november gelezen.

Ontsteld omdat Erolife beschuldigd wordt van kinderpornografie, verbijsterd omdat het om een van mijn tentoongestelde schilderijen bleek te gaan. Er wordt een volledige misinterpretatie van het werkstuk gegeven. Het is namelijk een persiflage op de ontgroeningen bij studentenverenigingen. Op het schilderij ligt een jongen van duidelijk ouder dan 18 jaar, gekleed in een degelijke onderbroek, vastgebonden op de grond met een biertje voor zijn neus.

Met de schaarse kleding wil ik de kwetsbaarheid van de aspirant-leden gedurende de ontgroeningstijd tonen. De touwen staan voor het in toom en kort houden van de jongens door ouderejaars studenten. De ietwat angstige blik in de ogen verbeeldt de onzekerheid die de jongens moeten doormaken in

de inwijdingsweken. En het biertje symboliseert de hoop op gezelligheid, die op de ontgroening gaat volgen. In de vorm van menig biertje.

Ik kan hierin met geen mogelijkheid iets pornografisch ontdekken. Porno draait om geslachtsdelen en de geslachtsdaad, die totaal ontbreken in mijn gehele werk. Er kan uitsluitend sprake zijn van speelse erotiek.

Bovendien kan ik mij niet voorstellen dat een schilderij met kinderpornografie vier dagen lang voor de 52.000 bezoekers van Erolife een constante bron van hilariteit kan zijn. Misschien had mevrouw Rutten haar bril vergeten, maar ik vrees dat hier eerder sprake is van een gekleurde bril. Kinderporno is het walgelijkste wat er op seksgebied is.

MAURICE HEERDINK
Den Haag

Kinderporno 3-11

Porno is er ook. Natuurlijk te koop op video, maar dat is gewoon recht toe recht aan, dat wil je kopen of dat wil je niet. Maar hier is ook een stalletje dat onder een broos laagje vernis van kunst kinderporno aan de man brengt. Een en hetzelfde jongetje van een jaar of twaalf staat model. Ergens ligt hij - met de hand geschilderd - in een ketting op de vloer. Er staat een echtpaar naast met hun neuzen bijna op het doek. „Ja, het is wel porno, maar moet je zien hoe mooi de nagels van zijn tenen zijn geschilderd.”

In Utrecht proberen tot en met zondag allerlei soorten middenstand erotiek te verkopen tijdens de Erolife-beurs. Van dikke billen, via bloete tuinkabouters tot leren lapjes voor het sadomasochisme.

Door Céline Rutten

HÖRZU: Herr Drewes, in Ihrem Buch „Kinder im Datennetz“ beschreiben Sie Unglaubliches: Abend für Abend holen sich Tausende von Deutschen Pornos auf die Computerschirme, in denen Drei- bis 13jährige zum Sex gezwungen werden. Kann sich denn jeder PC-Besitzer so was ansehen?

Drewes: Ja, sein Computer muß nur an ein Datennetz angeschlossen sein - wie per Telefon kann er dann mit anderen kommunizieren. Zum Beispiel mit Privatpersonen. Er kann aber auch bestimmte Service-Nummern anwählen. Dann werden ihm Sex-Bilder und Texte auf den Bildschirm geschickt und Kontakte zu Leuten vermittelt, die gleiche Interessen haben. Denen kann er über den Bildschirm Nachrichten schicken wie: „Suche Kontakt zu Zehnjähriger. Wer weiß etwas?“ - Und warten, was passiert.

HZ: Und was passiert?
Drewes: Ich habe es versucht und Dutzende von Angeboten erhalten. Alle unter Tarnnamen. Einer wollte mir eine kleine Polin vermieten: Für 1000 Mark plus Pfand hätte ich ihr alles antun können.

HZ: Und was haben Sie getan?
Drewes: Ich habe die Polizei zu dem Ort geschickt, wo ich das Mädchen abholen sollte. Aber was will man gegen einen Vater tun, der mit seinem Kind am Bahnhof steht? - Kinderschändern ist selten etwas nachzuweisen, die sind vorsichtig. Und am PC schützt sie das Fernmeldegeheimnis...

HZ: Was sagen denn die Netzbetreiber, wie zum Beispiel die Telekom?
Drewes: Die stellen nur das Medium, die Leitung. Und damit verdienen sie viel Geld. Die Stunde im Netz kostet bis zu 78 Mark. Und bezahlt wird übrigens sofort „online“, per Knopfdruck.

HZ: Und wer nutzt diesen „Service“?
Drewes: In Frage kommen alle; schon auch Ärzte, Lehrer, Juristen. Ein Arbeiter hat ja meist keinen PC zu Hause. An einem Samstagabend sitzen um die 200 000 Kindersex-Freunde an Computern, das belegen die Gebührenüberweisungen an die Netzbetreiber.

HZ: Herr Drewes, was fühlen Sie als Vater, wenn Sie das alles sehen?
Drewes: Eben habe ich im PC gelesen, daß selbst Kinderleichen geschändet werden - Unfallopfer, wohl aus Osteuropa. Wut und Mitleid treiben mich an, weiterzukämpfen.

Wie kann man Kinder schützen?
Gegen Kindermissbrauch ist schwer anzugehen. Die Krippe verfügt meist nicht einmal über Computeranschlüsse, um auf diesem Gebiet zu ermitteln. Tarnnamen, Codewörter und Besetze schützen die Perversen. Und: Das Problem ist tabu. Ein System, das wenigstens verhindert, daß spielerische Kinder am PC in den Sex-Programmen landen, wird erst entwickelt.

Kinderporno verspreid via de computer

Door onze verslaggever

ZUTPHEN - Wegens het verspreiden van kinderporno via de computer is gisteren voor de rechtbank in Zutphen tegen een 24-jarige man uit Winterswijk zes maanden gevangenisstraf geëist.

De Winterswijker was in het bezit van zo'n vierduizend seksplattjes en -verhaaltjes, die hij met prikkelende teksten via het beeldscherm aanpreef. Belangstellenden konden voor een bedrag van 20 gulden per halfjaar of 35 gulden per jaar donateur worden. De Winterswijker gaf toe dat hij via de computer kinderporno had aangeboden, maar volgens hem ging het voornamelijk om afbeeldingen uit natuuristenfolders.

Volgens officier van justitie Van Tooren echter 'droop de kinders' van het materiaal af.

„Drücke Taste ok — schon startet der Sex mit Kindern“

Via PC kann man kleine Mädchen für die „erste Nacht“ bestellen und sehen, wie Kinder sexuell mißhandelt werden: Kinderpornographie und -prostitution auf Computern - das gibt's täglich tausendfach und überall in Deutschland. HÖRZU sprach mit Detlef Drewes, der dieses Thema jahrelang recherchiert hat

HÖRZU 18-11

Sextouristen sollen hinter Gitter

TAZ 22.11.95

Das Gesetz gegen Kinderprostitution im Ausland soll endlich angewandt werden, fordern Menschenrechts- und Frauengruppen. Bisher steht noch kein einziger Sextourist in Deutschland vor Gericht. Von Mechthild Maurer

Freiburg (taz) - Wenn ein seit zwei Jahren gültiges Gesetz bisher nicht angewendet wurde, ist das Gesetz überflüssig, oder etwas ist faul. Seit September 1993 ermöglicht eine Strafgesetzänderung des Paragraphen 5, daß Deutsche, die im Ausland Kinder sexuell mißbrauchen, in der Bundesrepublik mit bis zu 15 Jahren Haft bestraft werden können - und zwar auch dann, wenn deren Mißbrauch im betreffenden Land nicht strafbar ist. Wichtig ist nur, daß der Täter in Deutschland seinen Wohnsitz hat.

Obwohl hinreichend Fälle bekannt seien, wurde bisher kein Sextourist wegen des Verstoßes gegen den Paragraphen 176 vor Gericht gestellt, meinen deutsche Menschenrechts- und Frauenorganisationen. Heute werden die Organisationen, die sich in der Arbeitsgemeinschaft gegen Kinderprostitution zusammengeschlossen haben, dem Justizministerium in Bonn 14.000 Unterschriften überreichen, in denen sie die Umsetzung des Gesetzes fordern. Die Bundesregierung müsse endlich die notwendige Nacharbeit leisten und mit Ländern wie Thailand, Sri Lanka, Philippinen oder Brasilien bilaterale Rechtshilfeabkommen abschließen, betont Christa Dammernann von der Kinderrechtsorganisation Terre des Hommes. Doch die Regierung lehnte dieses Ansinnen ab, da es bisher schon grenzüberschreitende Ermittlungswege gebe. Selbst im Bonner Justizministerium ist man sich über die Schwierigkeiten bei der Strafverfolgung klar. Noch für November hat das Ministerium daher internationale ExpertInnen zu einem Symposium über Prävention und Bekämpfung von Kinderprostitution geladen.

Derzeit werden Beweismittel zeitaufwendig über den diplomatischen oder den internationalen Rechtsweg erbeten. Es sei ein unhaltbarer Zustand, meint Christa Dammernann, wenn Staatsanwaltschaften ein Jahr benötigen, bis bei ihnen verwertbare Beweise aus dem Ausland auf dem Tisch

liegen. Das lange Prozedere mache so manchen Staatsanwalt müde. Oftmals könnten sich Kinder nach so langer Zeit auch nicht mehr vollständig an die Tat erinnern. „Aberdem wissen wir“, so Dammernann, „daß Zeugen nach einiger Zeit nicht mehr auffindbar sind.“ Bestenfalls sind sie dann nur in andere Bordelle verschleppt worden.

Nach Ansicht der Bundesregierung liegen die Schwierigkeiten bei den Ermittlungen nur in den Hauptzielländern des Sextourismus. Doch Ute Kreckl von der Frauenrechtsorganisation Terre des Femmes meint, daß nicht immer die Behörden und die Polizei in den Zielländern verantwortlich gemacht werden können. Denn die lokale Polizei gehe inzwischen regelmäßig gegen Touristen vor, die Kinder sexuell mißbrauchen, und stelle sie vor Gericht. Tatsache sei vielmehr, daß von deutscher Seite erst seit einigen Monaten und sehr zögerlich ermittelt werde.

Fünf Fälle sind deutschen Staatsanwälten bekannt

Derzeit sind der Arbeitsgemeinschaft gegen Kinderprostitution fünf Fälle bei deutschen Staatsanwaltschaften bekannt. Nur in einem Fall, der bei der Kölner Staatsanwaltschaft anhängig ist, haben Urlauber die Ermittlungen gegen einen Deutschen ausgelöst. Er betrieb in Sri Lanka ein Jugendheim und soll Jungen regelmäßig sexuell mißbraucht haben. In den

anderen bekannt gewordenen Fällen wurden Ermittlungsverfahren gegen Sextouristen eingeleitet, die bereits in Asien wegen sexuellem Mißbrauch angeklagt sind. So steht in Colombo ein 66-jähriger Stuttgarter vor Gericht. Mehrere Jungen haben gegen den Deutschen ausgesagt.

Die Mainzer Staatsanwaltschaft prüft zur Zeit, ob sie die Auslieferung eines Deutschen beantragen soll. Der Mann steht in Thailand wegen sexuellem Mißbrauch von Kindern, Kinderpornographie und Entführung von Kindern vor Gericht und wurde dort bereits vor einigen Jahren wegen Kinderpornographie verurteilt.

Ein Problem bei den Ermittlungen sieht der Stuttgarter Oberstaatsanwalt Wentzell in der Neufassung der Paragraphen 176 (sexueller Mißbrauch von Kindern) und 182 (sexueller Mißbrauch von Jugendlichen), die einen Tatnachweis erschweren würden. Da dem Täter nachgewiesen werden müsse, daß er das Alter des Kindes gekannt habe, fänden versierte Rechtsanwälte schnell ein Schlupfloch. Zum Streitpunkt vor Gericht könnte dann werden, ob ein 13-jähriger Junge bereits wie ein 15-jähriger aussah oder nicht. Paragraph 176 regelt nur den sexuellen Mißbrauch von kleineren Kindern eindeutig. Doch in dem Augenblick, in dem Kinder in die Pubertät kommen, also im Alter zwischen zwölf und sechzehn Jahren, seien sie fast ungeschützt

'Kindersekstoerist moet in eigen land vervolgd worden'

NED. DAGBL. 2-11

van onze redactie samenleving

AMSTERDAM - Zeventig procent van de Nederlanders vindt dat Nederlandse toeristen die in het buitenland kinderprostituties bezoeken, in eigen land strafrechtelijk moeten worden vervolgd. Dat komt naar voren in een onderzoek dat namens de Nationale TeleLoterij 'Elk Kind Telt' is uitgevoerd over kinderprostitutie. Ook Nederlandse politici, vertegenwoordigers van maatschappelijk en kerkelijke organisaties en de reiswereld pleiten voor strafmaatregelen.

De ANVR, het overkoepelend orgaan van de touroperators, heeft er via internationale reisorganisaties bij de autoriteiten van de desbetreffende landen op aangedrongen het aanbod van kinderprostitutie flink terug te dringen. De ANVR is inmiddels ook met de leden in discussie gegaan over kindersekstoerisme. Hoewel de wet impliceert dat Nederlanders die misbruik maken van kinderprostituties jonger dan

12 jaar, altijd strafbaar zijn, ongeacht waar het feit plaatsvindt, is nog geen enkele dader in Nederland bestraft. In Zweden is kortgeleden wel een man veroordeeld wegens seksuele handelingen met een Thaise minderjarige. Volgens de Nederlandse regelgeving is ontucht met 12- tot 16-jarigen alleen strafbaar als het slachtoffer een klacht indient. In de praktijk betekent dit dat een Nederlander die in het buitenland kinderen misbruikt, in Nederland niet gestraft kan worden. Minister Sorgdrager heeft toegezegd op internationaal niveau kinderprostitutie aan te kaarten. Sommige politici gaat dat niet ver genoeg. PvdA-kamerlid Swildens-Rozendaal vindt dat de wetgeving desnoods moet worden aangepast „om de honderdduizenden kinderen te helpen die wereldwijd tot prostitutie worden gedwongen“. Haar VVD-collega Van der Stoep is het daar mee eens maar waarschuwt voor een 'schone-handen-politiek'. „Je kunt geen wetgeving aannemen die niet uitvoerbaar is.“ Een aantal landen waar kinder-

sekstoerisme veel voor komt pleit voor internationale hulp. De Thaise ambassadeur Abinant Na Rong: „Het westen vormt een deel van het probleem. Kinderprostitutie is een kwestie van vraag en aanbod. Daarom moeten westerse landen het sekstoerisme ontmoedigen.“ 'Elk Kind Telt' heeft verschillende 'bekende Nederlanders' reacties gevraagd op het onderwerp kinderprostitutie. Wat rabbijn Evers betreft mogen we best ons vinger-tje opheffen, „mensen opvoeden via een voorlichtingscampagne“. Bisschop Bomers vindt dat de kerk de morele opvatting moet verkondigen dat de kerk kindersekstoerisme veroordeelt. De kamerleden Rosenmöller (GroenLinks) en Rouvoet (RPF) ergeren zich aan zogenaamde kindersekstreizen. Rosenmöller: „Dat is heel kwalijk, want zo schep je de gelegenheid.“ Rouvoet: „Het aanbieden van kindersekstreizen moet worden tegengegaan. Advertenties en andere vormen van reclame die aanzetten tot kinderprostitutie moeten worden verboden.“

Angeklagter kam nicht

Kindersex in Thailand wird vor Gericht verhandelt

Im ersten Prozeß um Sex mit Minderjährigen im Ausland vor dem Frankfurter Amtsgericht ist der Angeklagte nicht zur Verhandlung erschienen. Sein Verteidiger legte ein Attest vor, dem zufolge der 51 Jahre alte Fernmeldetechniker wegen „depressiver Kompensation“ in ärztlicher Behandlung und derzeit nicht verhandlungsfähig sei.

Wie dem Mann von der Staatsanwaltschaft vorgeworfen wird, soll er sich 1994 während eines Urlaubs in Thailand wegen sexuellen Mißbrauchs eines Kindes strafbar gemacht haben. Nach einer vor zwei Jahren erfolgten Gesetzesänderung kann ein Delikt dieser Art auch dann von einem Gericht in der Bundesrepublik bestraft werden, wenn die Tat im Ausland begangen wurde. Paragraph 176 sieht im Regelfall Freiheitsstrafe von sechs Monaten bis zu zehn Jahren vor, in minder schweren Fällen Freiheitsstrafe bis zu fünf Jahren oder Geldstrafe.

Zurück vom Fernost-Urlaub, war der Angeklagte auf dem Rhein-Main-Flughafen von Zollbeamten kontrolliert worden, die zuvor einen Hinweis erhalten hatten. Der Tip stammte von einem Kriminalbeamten, der bereits längere Zeit gegen den Mann ermittelt hatte und ihm 1994 auf der Kinder-Sex-Szene in Thailand begegnet war. In seinem Gepäck entdeckten die

Zollbeamten einen Video-Film. Laut Auskunft der Staatsanwaltschaft zeigt er den Angeklagten beim sexuellen Mißbrauch einer Minderjährigen.

Die erste Hauptverhandlung vor einigen Wochen war abgesetzt worden, nachdem der Richter erkrankt war. Für den zweiten Termin hatte Vorsitzender Manfred Gönsch zwei Stunden Verhandlungsdauer angesetzt. Dem Vernehmen nach hatte der Angeklagte, der wegen Verbreitens pornographischer Schriften verurteilt ist, ein Geständnis ablegen wollen.

Nach Angaben seines Verteidigers aber ist der Angeklagte „derzeit nicht in der Lage, den Prozeß durchzustehen“. Seit der Festnahme auf dem Flughafen befindet er sich in „neurologischer Behandlung“. Für Oberstaatsanwalt Peter Köhler war das keine Überraschung: Auch aus den Akten ergäben sich Hinweise auf eine psychische Erkrankung. Auf Beschluß des Gerichts soll der Angeklagte jetzt amtsärztlich untersucht werden.

Vor einem neuen Termin wird das Gericht möglicherweise auch erst einen psychiatrischen Schverständigen einschalten, um die Frage der Schuldfähigkeit beziehungsweise -minderung zu klären. Zu dem vorgelegten Attest meinte Richter Gönsch, er könne sich vorstellen, daß „es nicht das einzige bleibt“. Lepp

Tourist Sex mit Kindern?

exp Köln - Das Ermittlungsverfahren gegen einen angeblichen Kölner Sex-Touristen wird eingestellt. In der Strafanzeige war dem Mann vorgeworfen worden, nach Sri Lanka geflogen zu sein, um dort mit minderjährigen Jungen Sex-Spiele zu veranstalten. Oberstaatsanwältin Regine Appenrodt: „Die Zeugen wurden vernommen, doch die Vorwürfe blieben vage, konnten nicht konkret erhärtet werden. Deshalb gibt es keine Anklage.“

Ermittlungen gegen 15 Sextouristen

Bonn - Gegen 15 Sextouristen aus Deutschland, die im fernem Ausland Kinder mißbrauchen, haben in den vergangenen zwei Jahren hierzulande Staatsanwälte ermittelt. Denn seit zwei Jahren gibt es ein Gesetz, wonach Deutsche in der Heimat für Mißbrauch im Ausland bestraft werden können. Bisher wurde jedoch nur ein Mann aus Bayern für eine derartige Straftat zu acht Monaten Haft auf Bewährung verurteilt, teilte gestern in Bonn das Bundesjustizministerium mit. In einem zweiten Fall, der in Frankfurt zur Anklage kommt, soll Ende dieses Monats das Urteil verkündet werden. In der Regel kommt die Polizei solchen Straftaten nur per Zufall - etwa durch Dia-Bilder, die Nachbarn sahen - auf die Spur. (GA)

■ Sextourismus

Angeklagter irre

Frankfurt/Main (dpa) - Der Prozeß gegen einen deutschen Sextouristen ist gestern wegen Erkrankung des Angeklagten vertagt worden. Der 51-jährige soll in Thailand ein Kind sexuell mißbraucht haben. Der Anwalt legte ein ärztliches Attest vor, wonach sein Mandant psychisch krank sei.

Kinder-Sex-Prozeß

Wegen Sex mit einer Zehnjährigen im thailändischen Phuket sollte einem 51-jährigen gestern in Frankfurt der Prozeß gemacht werden. Der Angeklagte kam nicht. Er sei psychisch krank, so sein Anwalt. Prozeß vertagt.

Frankfurter Rundschau 29.11

15.11.95

KSA 21.11.95

EXP 28.11.95

Onderstützung für Kommissar Zufall

TAZ 25-11

Das Symposium „Sexueller Mißbrauch an ausländischen Kindern durch Deutsche im Ausland“ fordert bilaterale Übereinkünfte der Bundesregierung mit den bevorzugten Reiseländern von Sextouristen ■ Aus Bonn Karin Nink

Daß die Polizei bei seiner Ankunft am Frankfurter Flughafen schon bereit stand, damit hatte der Urlaubsrückkehrer aus Bangkok nicht gerechnet. Zielstrebig durchsuchten die Beamten das Gepäck des Mannes und fanden eine Reihe von Pornovideos mit einem jungen, nach Einschätzung der Staatsanwaltschaft minderjährigen thailändischen Mädchen. Am Montag muß sich der Mann, der wegen Kinderpornographie in den 80er Jahren schon einmal verhaftet worden war, in Frankfurt vor Gericht wegen sexuellen Mißbrauchs von Minderjährigen verantworten. Aufgefallen war er, weil ein Frankfurter Kripobeamter ihn während seines Urlaubs in Thailand erkannte und den Kollegen in Deutschland einen Tip gegeben hatte.

Daß es überhaupt zu einer Gerichtsverhandlung kommen kann, geht auf eine Gesetzesänderung von September 1993 zurück. Danach können Deutsche, die im Ausland Kinder sexuell mißbraucht haben, mit bis zu 15 Jahren Haft bestraft werden — selbst wenn der Mißbrauch in dem Land, in dem die Tat stattgefunden hat, kein Verbrechen ist.

Der Frankfurter Fall des Thailand-Urlaubers ist allerdings nur einer von 15, die den deutschen Staatsanwaltschaften bisher bekanntgeworden sind: In Frankfurt wurden dank einer Routinekontrolle des Zolls vor kurzem zwei Berliner festgenommen, denen sexueller Mißbrauch von Kindern und, zusammen mit thailändischen Mittelsmännern, der Vertriebs von Kinderpornographie vorgeworfen wird. Mehr als 2.000 Videokassetten wurden bei ihnen sichergestellt. In diesem Fall hat das Bundeskriminalamt die Ermittlungen übernommen. Die Kölner Staatsanwaltschaft ermittelt gegen einen in Sri Lanka lebenden Deutschen, der sich regelmäßig an minderjährigen Jungen vergangen haben soll. Die Jungen leben in einem von ihm betreuten Kinderheim. Touristen hatten deutsche Behörden über diesen Fall informiert.

Bislang konnte nur ein Verfahren in Bayern abgeschlossen werden. Die Bundesregierung hält solche bilateralen Verträge bisher nicht für nötig, weil sie — so in einer Antwort auf eine kleine Anfrage der SPD — der Auffassung ist, „daß durch den Abschluß von Rechts-

den bevorzugten Zielländern des Sextourismus bilaterale Übereinkommen abzuschließen. Die Strafverfolgung in Deutschland werde zusätzlich dadurch erschwert, daß die ohnehin schwierige Aufklärung eines Falles nur auf dem Weg internationaler Rechtshilfe möglich sei, betonte zum Beispiel der Duisburger Oberstaatsanwalt Dietrich Büttner. Er hofft, daß das Symposium nicht nur mittels gegenseitiger Informationen und Absprachen, sondern auch durch das Bemühen um den Abschluß von Rechtshilfeverträgen dazu beitrage, Kinderprostitution besser bekämpfen zu können. Auch Christa Dammernann von der Bundesjustizministerin und Bundesministerin „mit gleicher Intensität“ auf dieses Angebot eingehen.

Denn eine enge Zusammenarbeit ist dringend erforderlich. Auf die Einsicht der Täter braucht man nicht zu hoffen. Sie betrachten die Kinder nach einhelliger Meinung vieler Fachleute als „Ware“, für die sie bezahlt haben. Diese „Ware“ sind nach Erkenntnissen der Vereinten Nationen in Thailand rund 100.000 Kinder, auf den Philippinen 30.000 bis 60.000 und 30.000 in Sri Lanka.

Westere toeristen die Sri Lanka zien als een vrij meer weg met minderjarigen, komen niet strafbaar. Onder seksuele intimidatie valt iedere seksuele toenadering die door het slachtoffer als ongewenst of bedreigend wordt ervaren. Hoewel de nieuwe wetten met grote instemming ontvangen zijn door Sri Lankaanse maatschappelijke organisaties, benadrukken zij wel dat er nog heel wat inspanning nodig is om de oorzaken en gevolgen van seksueel geweld tegen vrouwen en kinderen weg te nemen.

der bedienen, ungestraft davon. Der geringen Zahl an Fällen in denen die Staatsanwaltschaften ermitteln, stehen allein in Thailand jährlich rund 40.000 bis 60.000 Sextouristen gegenüber, von denen sich nach einer Befragung des Berliner Sozialwissenschaftlers Dieter Kleiber rund 1,2 Prozent an Kindern vergreifen. Nach Einschätzung der Bundesregierung sind dies nur die Spitze des Eisbergs.

meistens ist die Beweisführung enorm schwierig. Der Münchner Oberstaatsanwalt und Leiter der Zentralstelle Bayern für Jugendmedienschutz, Arno Greeffeld, weiß: „Die tatkräftige Mithilfe der Behörden vor Ort ist erforderlich, um dem Mißbrauch ein Ende zu setzen.“ Weil häufig die Beweise fehlen und viele Sextouristen erst gar nicht auffallen, kommen die meisten von ihnen, die sich zum Beispiel in Thailand, Sri Lanka, Brasilien oder auf den Philippinen gegen Geld oder Geschenke der Kin-

der bedienen, ungestraft davon. Der geringen Zahl an Fällen in denen die Staatsanwaltschaften ermitteln, stehen allein in Thailand jährlich rund 40.000 bis 60.000 Sextouristen gegenüber, von denen sich nach einer Befragung des Berliner Sozialwissenschaftlers Dieter Kleiber rund 1,2 Prozent an Kindern vergreifen. Nach Einschätzung der Bundesregierung sind dies nur die Spitze des Eisbergs.

meistens ist die Beweisführung enorm schwierig. Der Münchner Oberstaatsanwalt und Leiter der Zentralstelle Bayern für Jugendmedienschutz, Arno Greeffeld, weiß: „Die tatkräftige Mithilfe der Behörden vor Ort ist erforderlich, um dem Mißbrauch ein Ende zu setzen.“ Weil häufig die Beweise fehlen und viele Sextouristen erst gar nicht auffallen, kommen die meisten von ihnen, die sich zum Beispiel in Thailand, Sri Lanka, Brasilien oder auf den Philippinen gegen Geld oder Geschenke der Kin-

Sri Lanka: zwaardere straffen voor seksueel misbruik

Westere toeristen die Sri Lanka zien als een vrij meer weg met minderjarigen, komen niet strafbaar. Onder seksuele intimidatie valt iedere seksuele toenadering die door het slachtoffer als ongewenst of bedreigend wordt ervaren. Hoewel de nieuwe wetten met grote instemming ontvangen zijn door Sri Lankaanse maatschappelijke organisaties, benadrukken zij wel dat er nog heel wat inspanning nodig is om de oorzaken en gevolgen van seksueel geweld tegen vrouwen en kinderen weg te nemen.

Westere toeristen die Sri Lanka zien als een vrij meer weg met minderjarigen, komen niet strafbaar. Onder seksuele intimidatie valt iedere seksuele toenadering die door het slachtoffer als ongewenst of bedreigend wordt ervaren. Hoewel de nieuwe wetten met grote instemming ontvangen zijn door Sri Lankaanse maatschappelijke organisaties, benadrukken zij wel dat er nog heel wat inspanning nodig is om de oorzaken en gevolgen van seksueel geweld tegen vrouwen en kinderen weg te nemen.

Sri Lanka Wereld, nov. 95

Actieweek tegen kinderprostitutie

Leuven
Politika, de kring van studenten Politieke en Sociale Wetenschappen, organiseert van 21 tot 24 november een actieweek tegen kinderprostitutie in Leuven. De actie kadert in het Hamak 95-project, waar ook andere kringen, universiteiten en lagere en middelbare scholen uit het hele land aan deelnemen.
Hamak wil de strijd tegen de kinderprostitutie in Thailand

financieel ondersteunen. Daarvoor worden pakketjes met postkaarten verkocht. Een deel van de opbrengst is bestemd voor de organisatie Adzon, die zich bezighoudt met het probleem van de kinder- en jongerenprostitutie in België.
Ook preventieprojecten in Thailand krijgen een deel van de koek. Politika organiseert deze week onder meer een poëzie-avond en een spelletjesnamiddag op het Ladeuzeplein. Woensdag 22 november staat een groot debat op het programma.

Marcel Kerf van de BRTN-nieuwsdienst modereert het debat tussen professor Swartelé van de faculteit Rechten, afdeling Strafrecht, Strafvordering en Criminologie, Véronique Rossi van Payoke, Vera Dua van Agalev en Christophe Lambert, organisator van Hamak '95.
Donderdagavond staat er een wereldfuif op het programma en Politika sluit de actieweek vrijdagmiddag af met een themafilm en een lunchgesprek met prof. Adriaenssens van het Vrouwenartsencentrum.

GVA 21.11.95

Philippinen: Penis ab für Sex-Täter

exp Manila - Penis ab für Vergewaltiger: Das soll auf den Philippinen (Südostasien) bald zum Gesetz werden. Weil die Todesstrafe Sex-Täter offensichtlich nicht abschreckt, fordert der Kongressabgeordnete Leopoldo San Buenaventura, Vergewaltigern den Penis zu amputieren. „Nichts ist für Philippiner mit ihrer Macho-Haltung entwürdigender, als keinen Penis mehr zu haben. Für viele ist das schlimmer als der Tod.“

Exp 22.11.95

Verkrachters G.V.A bestrafen met 28-11-90 afsnijden penis

Manila — Filipijnse verkrachters zullen — als het wetsvoorstel door het parlement geraakt — niet langer de doodstraf krijgen maar hun 'lid' "door afzetting kwijtraaken". Congreslid Leopoldo San Buenaventura motiveerde zijn voorstel met het argument dat de meeste Filipino-macho's de maatregel erger achten dan de dood. Op de Filipijnen werd de doodstraf voor erge verkrachtingen in 1994 ingevoerd. Maar volgens de politici in dit land heeft de uitspraak van een halsgerecht geen afschrikkingskracht.

LUNDI 27 NOVEMBRE 1995 9

LIB MONDE

L'Allemagne peine à réprimer le tourisme pédophile en Asie

La législation se renforce, les poursuites restent rares.

Bonn,
de notre correspondante

Plus de 200.000 Allemands s'adonnent chaque année au «tourisme du sexe». En Thaïlande, aux Philippines ou au Sri Lanka, leurs trois destinations de prédilection, entre 5.000 et 10.000 d'entre eux recherchent pour partenaires des enfants, parfois âgés de moins de 10 ans, estiment les experts. Réunis cette semaine à Bonn à l'initiative du ministère allemand de la Justice, spécialistes et juristes européens, thaïlandais, philippins et sri-lankais, ont tiré un bilan mitigé de la lutte contre ce tourisme pédophile. La sensibilisation au problème a bien progressé ces dernières années grâce à la campagne internationale Ecpat (*End Child Prostitution in Asian Tourism*), lancée en Thaïlande en 1990, mais la répression reste très aléatoire.

Depuis 1993, l'organisation humanitaire Terre des hommes a amené douze des principaux agents de voyages allemands à prohiber la prostitution enfantine dans les hôtels qu'ils recommandent et bannir de leurs catalogues les allusions ambiguës aux «possibilités sans limites de la vie nocturne». En avril dernier pourtant, un certain Thai-Fun-Clubtours publiait encore dans des journaux allemands l'annonce suivante: «Au Baby Bar vous attendent de toutes jeunes filles d'Asie, aux corps gra-

Mineurs au «travail» dans un cabaret en Thaïlande.

ciles d'une indescriptible beauté... «Seul le hasard permet de découvrir de telles annonces», déplore Burkhard Gnärig, représentant en Allemagne de Terre des hommes, craignant que pour un réseau démasqué, «des quantités d'autres subsistent».

A la demande du ministère allemand de la Santé, un chercheur de l'université de Berlin, Dieter Kleiber, a tracé, au fil de 766 interviews individuelles, le profil type du «touriste du sexe» hétérosexuel allemand: 35 ans en moyenne, célibataire, disposant de revenus moyens ou supérieurs, il fréquente plus de cinq prostituées différentes au cours d'un séjour de 37 jours en moyenne. Invité à se définir lui-même, il

retient le plus souvent les qualificatifs de «bon camarade», «bon vivant» ou «protecteur». A ce portrait-robot, on pourrait ajouter qu'il court scandaleusement peu de risques d'être jamais traduit en justice s'il choisit des enfants pour partenaires sexuels.

Thaïlande, Philippines ou Sri Lanka ont nettement durci ces dernières années la répression contre la prostitution enfantine. Le nombre de pédophiles arrêtés demeure pourtant ridicule par rapport aux quelque 1 million d'enfants prostitués estimés en Asie. Ces trois dernières années, la campagne Ecpat a recensé moins de 160 hommes arrêtés en Asie pour abus sexuels sur des enfants, dont 40 Améri-

cains, 28 Allemands et 10 Français.

Pour remédier à cette situation, plusieurs pays occidentaux ont adopté ces dernières années des lois permettant de condamner eux-mêmes leurs ressortissants pour abus sexuels perpétrés à l'étranger. Depuis 1993, l'Allemagne punit de prison (jusqu'à dix ans) les rapports sexuels à l'étranger avec des enfants de moins de 14 ans. Pourtant, sur les milliers de cas supposés chaque année, un seul Allemand a été condamné, en Bavière, à une peine légère. Les procureurs venus témoigner cette semaine à Bonn des rares procédures en cours ont tous souligné les «extrêmes difficultés» qu'ils rencontrent: manque de coopération de la justice locale, nécessité de prouver que l'enfant avait moins de 14 ans au moment des faits et que son client en était conscient... Tous obstacles tellement considérables que le procureur de Stuttgart, Jürgen Wentzell, plaide pour ne poursuivre en Allemagne que les cas «particulièrement graves». En France, une loi analogue, adoptée en 1994, permet de poursuivre toute personne pour rapport sexuel à l'étranger sur un mineur de moins de 15 ans moyennant rémunération. A la connaissance d'Ecpat-France, aucun pédophile français n'a encore été condamné en vertu de cette loi.

LORRAINE MILLOT

Thailand wil meer hulp vanuit het Westen „Kinderseks-toerist in eigen land vervolgen”

REF. DAGBL. 2-11

Van onze binnenlandredactie

AMSTERDAM - Nederlandse toeristen die in het buitenland seks met kinderen hebben, moeten hiervoor in eigen land bestraft worden. Een grote meerderheid van de Nederlanders heeft die mening, zo blijkt uit een onderzoek van de Nationale TeleLoterij "Elk kind telt".

Het onderzoek wordt zaterdagavond op televisie gepresenteerd. Vijf kinderplichtorganisaties zijn betrokken bij de actie. Van alle Nederlanders vindt 70 procent kinderseks-toerisme verwerpelijk. De daders zouden binnen de landsgrenzen bestraft moeten worden. Zo staat het ook in de wet: Nederlanders die seks hebben met kinderen onder de twaalf jaar zijn altijd strafbaar, ongeacht waar ter wereld het feit plaatsvindt.

In Nederland is nog nooit iemand veroordeeld voor ontucht met kinde-

ren in het buitenland. In Zweden werd onlangs een man veroordeeld wegens seksuele handelingen met een Thaise minderjarige. Thailand staat bekend om zijn kinderprostitutie. Volgens het onderzoek van de Teleloterij worden honderdduizenden kinderen gedwongen om mannen en vrouwen „te gerieven”.

De Thaise ambassadeur in Den Haag, Abinant Na Ranong, pleit voor meer hulp. „Het Westen is een deel van het probleem. Kinderprostitutie is een kwestie van vraag en aanbod”. Thailand kan het probleem niet alleen aan, stelt de ambassadeur. „Acties vanuit het Westen zijn noodzakelijk, zoals het aannemen van wetten waardoor sekstoeristen worden ontmoedigd”.

Klacht

Volgens de Nederlandse wetgeving is ontucht met 12- tot 16-jarigen alleen strafbaar indien het slachtoffer een klacht indient. In de praktijk betekent dit dat iemand die betaalde seks heeft met een 13-jarige in het buitenland in Nederland niet gestraft kan

worden, mits het getroffen kind een klacht indient. Maar dat is nauwelijks denkbaar, redenen de kinderopvangorganisaties.

Verschillende Tweede-Kamerleden, onder wie de PvdA'er Swildens-Rozendaal, menen dat de wetgeving moet worden aangepast. Anderen zijn voorzichtiger, zoals D66-fractievoorzitter Wolffensperger. „Kinderprostitutie is walgelijk. Het is een van de ergste vormen van uitbuiting. De politiek moet een moreel oordeel uitspreken en het blijvend onder de aandacht brengen”. De RPF'er Rouvoet vindt dat het adverteren voor kindersekstreizen verboden moet worden. De ANVR, het overkoepelend orgaan van touroperators, is onlangs een discussie begonnen onder zijn leden over deze vorm van toerisme.

Een eventuele dader kan ook niet worden bestraft als hij een misdrijf heeft begaan in een land waar kinderprostitutie niet strafbaar is. Minister Sorgdrager van justitie heeft toegezegd dit punt op internationaal niveau aan te kaarten.

Het geheim achter veel goedkope kleding

Kleine jongetjes steken hun handen in het kokende water. Zojuist hebben ze er cocons in gegooid. Cocons van de zijderups. Met hun handen gaan ze het kookwater in om te voelen of ze al spinrijp zijn. Waarom niet met een spaan? Kinderhanden zijn sneller en effectiever.

Kinderarbeid is in veel landen eerder gewoonte dan uitzondering. Met alle schrijnende gevallen van dien.

Jonge kinderen zitten vaak 16 uur per dag achter naaimachines. Slechts bij hoge uitzondering mogen ze plassen.

Kinderarbeid is een groot probleem waar kinderen en ouders niet op eigen kracht uit komen. Want het is een rechtstreeks gevolg van armoede. Zodra de inkomsten van ouders iets stijgen, sturen ze hun kinderen naar school. Ouders in Derde Wereldlanden voelen im-

mers hetzelfde voor hun kinderen als ouders in het westen.

Pas als er een faire prijs betaald wordt voor produkten en als de werkers een redelijk loon krijgen neemt kinderarbeid af. Wordt kleding dan erg duur? Nee, een prijsverhoging van een paar dubbeltjes voor een T-shirt is al genoeg om de werkers het dubbele te betalen.

Natuurlijk moeten er ook sociale clausules komen in han-

delsverdragen, die aan kinderuitbuiting een einde maken. De Fair Trade Organisatie pleit daar al jaren voor. Maar wettelijke maatregelen zijn niet voldoende als de inkomsten van ouders niet stijgen.

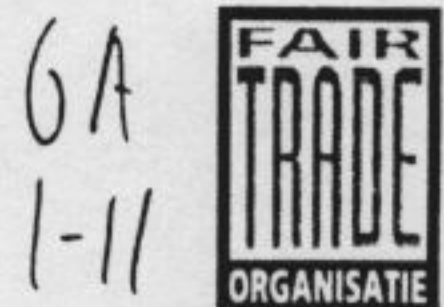
Dat legt ook een deel van de verantwoordelijkheid bij ons, als consument.

Kleding in Nederland wordt steeds goedkoper. De ene opruiming volgt op de andere. Door de druk op de prijzen verdienen producenten in de Derde Wereld minder en neemt de kinderuitbuiting toe. Maar wat kunt u daar als consument aan doen?

Er komt een Eerlijk Handels Handvest, dat moet worden ondertekend door grote winkelketens. Dit keurmerk geeft u de zekerheid dat de kleding in die winkels tot stand is gekomen zonder kinderarbeid.

Voor alle kleding van de Fair Trade Organisatie geldt dat al jaren. Heel concreet: bij de naaiateliers en fabrieken waarmee wij zaken doen, komt kinderuitbuiting niet voor. Bovendien betalen we ouders een faire prijs zodat hun kinderen naar school kunnen en onder behoorlijke omstandigheden opgroeien. Kleding van Fair Trade vindt u in de Wereldwinkels en in de Fair Trade Shops.

Het zal nog lang duren voordat kinderuitbuiting niet meer voorkomt. Eerlijke handel is de methode om het probleem te verkleinen. Maar uiteindelijk bent u degene die eerlijke handel succesvol maakt.

**Kinderuitbuiting.
Eerlijke handel maakt er
een einde aan.**

Kent u de knechtjes van de Sint?

Deze week is de Internationale Dag voor de Rechten van het Kind. En binnenkort is het Sinterklaas.

Het juiste moment misschien om even stil te staan bij al die kinderen in de Derde Wereld die moeten werken in fabrieken. Aan produkten die onze kinderen met Sinterklaas cadeau krijgen.

In de leerindustrie springen naakte kinderen in looibaden om de huiden en daarmee ook zichzelf onder te dompelen.

In smerige werkplaatsen werken jonge kinderen zich, in ruil voor een kom rijst en water, soms letterlijk dood.

Kinderuitbuiting is in veel landen eerder gewoonte dan uitzondering. Met alle schrijnende gevolgen van dien.

Het is een probleem waar kinderen en ouders niet op eigen kracht uit komen. Want het is een rechtstreeks gevolg van armoede.

Zodra de inkomsten van ouders iets stijgen, sturen ze hun kinderen naar school. Ouders in de Derde Wereld voelen immers hetzelfde voor hun kinderen als ouders in de westerse wereld.

Kinderarbeid neemt pas af als er een faire prijs betaald wordt voor produkten en als de werkers een redelijk loon krijgen.

Worden die produkten dan erg duur? Nee, een prijsverhoging van een paar dubbeltjes voor bijvoorbeeld een houten knikkerbaan is genoeg om ouders in staat te stellen hun kinderen naar school te sturen.

Uiteraard moeten in handelsverdragen ook sociale clausules komen die aan kinderuitbuiting een einde maken.

De Fair Trade Organisatie pleit daar al jaren voor. Maar wettelijke maatregelen zijn niet voldoende als de inkomsten van ouders niet stijgen.

Dat legt ook een deel van de verantwoordelijkheid bij ons, als consument.

Immers, om ons de winkels binnen te lokken, leggen bedrijven een zware druk op de inkooprijzen.

Maar wat kunt u daar aan veranderen? Alles. Tenslotte hebt u als consument alle macht. We moeten merken en winkels dwingen fatsoenlijk zaken te doen. Het moet normaal worden dat ze redelijke prijzen betalen. Het moet normaal worden dat ze kinderuitbuiting uitbannen.

Als we in winkels daarover consequent kritische vragen stellen en als we bij voorkeur merken kopen die harde garanties geven, zal er aan kinderuitbuiting zeker een einde komen.

Overigens zijn er merken en winkels die zulke garanties geven. Dus gaat u binnenkort sinterklaasinkopen doen: voor kleding,

sieraden, speelgoed en levensmiddelen kunt u terecht in de Wereldwinkels, de catalogus van Stichting Doen en de Fair Trade Shops. Fair Trade levensmiddelen vindt u bovendien in steeds meer supermarkten.

Het zal nog lang duren voor kinderarbeid niet meer voorkomt. Eerlijke handel is de methode om het probleem te verkleinen. Maar uiteindelijk bent u degene die eerlijke handel succesvol maakt.

GA
ZZ-11

**Kinderuitbuiting.
Eerlijke handel maakt er
een einde aan.**

NRC 3/11

Het uiterste zuiden van INDIA herbergt een van de grootste concentraties kindarbeiders ter wereld. Tienduizenden kinderen, vooral meisjes, maken er in primitieve fabriekjes voor enkele rupees per dag lucifersdoosjes en vuurwerk.

Door onze correspondent FLORIS VAN STRAATEN RAMASAMY PURAM, 3 NOV. Onder een afdak van gedroogde palmblederen tegen de blakerende zon zit de achtjarige Rala samen met zo'n 25 andere meisjes en jonge vrouwen in het dorpje Ramasamy Puram de binnenkant van lucifersdoosjes te maken. Ze is er al sinds zes uur vanmorgen mee bezig en zal er, afgezien van een korte lunchpauze, nog tot het invallen van de duisternis mee doorgaan.

Twaalf uur per dag neemt ze een reepje hout en een paars papierje, plakt die met sterk riekende lijn aan elkaar en vouwt met een razendsnelle beweging het geheel tot het geraamte van een doosje, waarna ze er al even vaardig een bodempje in stopt. Zo maakt ze dagelijks een paar duizend doosjes. Voor haar geestdodende werk krijgt zij, of liever gezegd haar ouders, tussen de 10 en 15 rupees (50 tot 75 cent), afhankelijk van haar productie die dag.

Sinds haar zevende doet Rala dit werk, een normale leeftijd voor meisjes in Ramasamy Puram en andere dorpen in de omgeving van het stadje Sivakasi om de arbeidsmarkt te betreden. Naar school is ze nooit geweest, zeggen de anderen in het vertrek, want het verlegen meisje zelf doet er verder tot hilariteit van de anderen met een betrand gezicht het zwijgen toe.

De vlugge vingertjes van Rala en haar duizenden collega's moeten het opnemen tegen moderne machines van grotendeels gemechaniseerde lucifersfabrieken in Madras, de hoofdstad van de deelstaat Tamil Nadu waartoe ook Sivakasi behoort. Al kunnen de lokale bedrijfjes dankzij de zeer lage lonen het hoofd vooralsnog redelijk boven water houden, het is onwaarschijnlijk dat met de hand gemaakte lucifersdoosjes op den duur veel toekomst hebben. Ruimte voor loonsverhoging en verbeterde arbeidsomstandigheden is er ook nu al nauwelijks.

Rala heeft het nog niet eens zo slecht getroffen. Ze kan tenminste in haar eigen dorp blijven. Anderen reizen elke dag urenlang naar en van de fabriekjes waar ze werken. Tussen vier en zes uur 's morgens worden ze afgehaald met een bus, die, in allerlei naburige dorpen meisjes en vrouwen oppikend, naar de fabriek rijdt. Pas tussen zeven en negen uur 's avonds zijn ze weer terug.

In de half gemechaniseerde fabriek werken ze in schaars verlichte hallen waar doordringende zwaveldampen hangen en waar ze altijd kans lopen op een ongeluk, een gevaar dat trouwens ook in kleinere werkplaatsen op de loer ligt. Vooral in de omvangrijke vuurwerkindustrie van Sivakasi doen zich regelmatig voortijdige explosies voor, waarbij ook kinderen om het leven komen.

De luciferindustrie in Sivakasi gaat terug tot de jaren twintig, toen enkele zakenlieden de tech-

nologie hiervoor invoerden uit het verre Calcutta. Ze beseften dat de droge streek een uitstekend klimaat voor de fabricage van lucifers biedt. De in chemicaliën gedoopte lucifers en de lijn in de doosjes drogen in minder dan geen tijd. Bovendien was en is er een ruim aanbod van goedkope arbeiders, die in de landbouw nauwelijks emplooi vinden omdat er op deze schrale bodem maar weinig wil groeien.

Sindsdien heeft de luciferindustrie hier een hoge vlucht genomen. Je kunt geen dorpje bezoeken, of de armoedige straatjes liggen er bezaaid met bergen in de zon drogende lucifersdoosjes. Opgetogen maakte een vertegenwoordiger van het Zuidindische Verbond van Lucifersfabrikanten onlangs bekend dat er inmiddels 600 fabriekjes bestaan en 10.000 werkplaatsjes voor de productie van lucifers en luciferdoosjes. Bovendien groeit de bedrijfstak nog steeds.

Wat hij wijselijk niet vermeldde, is dat er in deze sector tienduizenden kinderen te werk zijn gesteld, soms jonger dan zes jaar. Volgens enkele schattingen maken de kinderen bijna de helft van de arbeidskrachten uit. Exacte cijfers zijn niet beschikbaar, maar een studie van de Indiase overheid en het kinderfonds van de VN, UNICEF, kwam een paar jaar geleden tot de conclusie dat het om zeker 45.000 kinderen beneden de vijftien gaat. Sociale activisten menen echter dat het aantal nog beduidend hoger ligt.

Vast staat dat Sivakasi een van de zwartste plekken is in India op het terrein van de kinderarbeid, al heeft het buitenland tot dusverre meer oog gehad voor de kinderen in de tapijtengordel in het noorden van het land omdat er meer tapijten dan lucifers naar het Westen worden uitgevoerd. In totaal zijn er in India naar schatting vijftig miljoen kindarbeiders.

De meeste kinderen werken in kleine werkplaatsen in de dorpen rond Sivakasi. In de echte fabrieken zijn het er de laatste jaren minder, omdat het te werk stellen van kinderen in fabrieken volgens de Indiase wet is verboden. Hetgeen allerminst wil zeggen dat het niet gebeurt. De werkgevers zorgen er voor dat zodra een inspecteur of een andere ongewenste vreemdeling zich bij de poort vertoont, de kindarbeiders snel door de achterdeur uit het gezicht worden geloodst. Slechts wie zich van listen bedient, kan de nog altijd talrijke kindarbeiders aan het werk zien.

De werkgevers maken graag gebruik van arbeid van kinderen en vrouwen omdat die minder snel klagen dan mannen en genoeg nemen met minder loon. Meer dan viervijfde van de jeugdige arbeiders zijn meisjes. „De ouders redeneren dat die na hun huwelijksdag het huis uitgaan”, zegt G. Shantha, die aan het hoofd staat van de kleine hulporganisatie DAWN in Virudhunagar, dichtbij Sivakasi. „Daarna heb je niets meer aan alles wat je in de opleiding van je dochter hebt gestoken. Zo laten ze de meisjes liever van jongsaf werken, dan verdienen ze tenminste nog wat geld voor de familie.”

Investeren in de toekomst van je dochter is, zoals een spreekwoord in Tamil Nadu luidt, als „het water geven aan een plant in de tuin van je buurman”. Veel jongetjes daarentegen gaan wel naar school. Die blijven doorgaans ook na hun huwelijksdag

hun ouders inwonen en bij hen loont het dus meer om ze naar school te laten gaan.

Laatst had Shantha bezoek van een moeder, die trots kwam vertellen dat haar dochtertje van vijf al vliegensvlug doosjes kon maken. Er zijn echter ook veel ouders die hun kinderen met pijn in het hart laten werken. „Maar ze zeggen dat ze het geld gewoon niet kunnen missen”, aldus Shantha. „Ze voelen zich hulpeloos. Veel vaders zijn bovendien werkloos en het weinige geld dat er binnenkomt, verdrinken ze snel.”

Hier en daar zijn er inmiddels speciale scholen opgericht voor kinderen die werkzaam waren in de luciferindustrie. Hun ouders krijgen 100 rupees per maand van de regering als schadeloosstelling voor de gedeelde inkomsten van hun kind. Een van die scholen staat in een buitenwijk van Sivakasi. Maar van de vijftig leerlingen waarmee een tijdje geleden werd begonnen, zijn er inmiddels nog maar 35 over.

Het verhaal van de 13-jarige Mattukrishnan, een schrandere jongen met een ondeugend gezicht, is tekenend voor de obstakels waarmee de leerlingen ondanks hun meestal goede motivatie hebben te kampen. Hij heeft zich twee weken niet vertoond. „Mijn vader kreeg ruzie met mijn moeder en sloeg haar”, legt hij uit in het sobere schoollokaal. „Daarna was mijn moeder een tijdje weg en zei mijn oma dat het nu wel genoeg met die school was geweest. Ik moest weer in de luciferfabriek werken om geld te verdienen.” Toen zijn vader kort daarop wegging om, tegen betaling, politici toe te juichen, keerde zijn moeder terug en stuurde hem weer naar school.

De reden dat veel leerlingen afhaken is dat de regering in New Delhi haar belofte van een subsidie voor de ouders niet langer nakomt. De autoriteiten nemen een tamelijk ambivalente houding aan jegens de kinderarbeid. Ze zijn aanzienlijk sterker met woorden dan daden. De deelstaat Tamil Nadu heeft een paar jaar geleden onderwijs voor jonge kinderen verplicht gesteld, maar in de praktijk is er nauwelijks controle en zowel werkgevers als arme ouders kunnen heel gemakkelijk onder die verplichting uitkomen. Regeringsfunctionarissen roepen optimistisch dat de kinderarbeid binnen vier jaar zal zijn verdwenen in Tamil Nadu, maar nemen geen stappen om dit doel naderbij te brengen.

Afgevaardigden in het deelstaatsparlement van Tamil Nadu sloven zich al evenmin uit voor maatregelen tegen kinderarbeid. „Hoe zou je dat ook van hen kunnen verwachten”, smaakt Shantha. „Diezelfde politici krijgen immers forse bijdragen van de luciferindustrie voor hun verkiezingscampagnes.”

De werkgevers schilderen zichzelf intussen niet af als uitbuiters van weerloze kinderen maar als weldoeners van de regio. Wij verschaffen de arme mensen hier toch werk, betogen ze. Zonder ons zouden die families er nog veel erger aan toe zijn. De wrange werkelijkheid is dat ze daarin gelijk hebben. Als de luciferfabrieken zouden sluiten, zouden tienduizenden arme families subiet in grote problemen raken. Alternatieve werkgelegenheid ontbreekt te enen male.

Kinderslavernij komt veel voor in Haiti

DAWN en andere organisaties willen dat de industrie tot hogere lonen wordt verplicht, zodat volwassen mannen het werk kunnen overnemen en de kinderen naar school kunnen gaan. Zodra er echter zulke suggesties worden gedaan, roepen de ondernemers dat ze dan de concurrentie tegen de gemechaniseerde fabriek van het Zweedse WIMCO in Madras niet meer kunnen volhouden. WIMCO, dat ook al ruim vijftig jaar in India zit, is ondanks extra belastingen van de regering nu al in staat goedkoper te produceren dan de fabriekjes in Sivakasi.

maanden enorm toenam. De aanwezigheid van de VN-troepen heeft de trend echter omgevoerd. Door een gebrek aan deskundigheid en uitroeping is een doeltreffend onderzoek naar de meeste moorden onmogelijk. Dieng ziet de slechte economische en sociale situatie in Haiti als een potentieel gevaar voor de veiligheid. Dieng pleit voor internationale hulp, maar meent dat ook de Haitiaanse samenleving zich anders moet getroosten voor verbetering van de situatie.

voor het fysieke, morele en emotionele lijden van de kinderen. Er zijn naar schatting 200.000 kinderen die onderaan de socio-economische ladder leven”, aldus Dieng. „Minderjarigen van beidelei seksen staan bloot aan slavernij en werken zonder betaling onder onmenselijke omstandigheden. Alle geleidingen van de samenleving, arm en rijk, moeten op de hoogte worden gesteld van het probleem.” Daarnaast constateert Dieng dat de misdaad tot voor enkele

worden uitgebannen. Het rapport is gemaakt door Adama Dieng, een rechtskundige uit Senegal en secretaris-generaal van de Internationale Commissie van Juristen. Hij concludeert dat de mensenrechten in Haiti aanmerkelijk zijn verbeterd sinds president Aristide na drie jaar militaire dictatuur in oktober 1994 terugkeerde uit ballingschap. Het lot van de als bedienden werkende kinderen blijft echter een bron van zorg. „Het is aangetoond dat men geen oog heeft

NEW YORK (Reuter) - Minstens 200.000 Haitiaanse kinderen werken in een vorm van slavernij, zonder betaling en onder onmenselijke omstandigheden, blijkt uit een rapport van de Verenigde Naties. Hoewel de opstellers er begrip voor kunnen opbrengen dat ouders, vanwege de bittere armoede, hun kinderen als bedienden laten aanstellen, vragen zij snel maatregelen „om dit kwaad te bestrijden en de gevolgen te verzachten tot de slavernij voor altijd kan

TK 18-11

TK 2 28.11.95

Loonkosten T-shirt minder dan een cent

NVAN 3-11

AMSTERDAM - Het arbeidsloon voor het maken van een T-shirt bedraagt in sommige ontwikkelingslanden ruim ééntiende cent. Voor een eenvoudig jack moet ruim een halve cent worden neergegeld. Mensenrechtenactiviste R. Costa uit Bangladesh gaf dit rekenvoorbeeld gisteren tijdens een bijeenkomst van handelsorganisatie Fair Trade over kinderarbeid.

Volgens Costa is het lage arbeidsloon mogelijk door vooral vrouwen en kinderen in te schakelen bij de productie. Zij schat dat in de kledingfabrieken in Bangladesh 300.000 kinderen van onder de vijftien werken, of 30 procent van het totale personeelsbestand.

Fair Trade steunt een initiatief van de FNV om met kledingwinkels een keurmerk te ontwikkelen. Deelnemers verplichten zich om in hun winkels uitsluitend confectie te verkopen die op sociaal verantwoorde wijze is gefabriceerd.

Kinder ohne Rechte

■ Eineinhalb Milliarden Kinder leben in Armut, 100 Millionen sind obdachlos

Paris (AP) - Die Lebensbedingungen für Kinder sind in vielen Ländern der Welt katastrophal. Zu diesem Schluß kommt ein Bericht einer Stiftung, der am Montag in Paris auf dem Internationalen Forum zu den Rechten des Kindes veröffentlicht wurde. Die Konferenz geht auf die 1989 verabschiedete UN-Konvention zum Schutz der Kinderrechte zurück. An dem Treffen nahmen unter anderen die Ehefrauen von mehr als 20 Regierungschefs teil.

Laut dem dort vorgestellten Bericht leben weltweit 1,4 Milliarden Kinder und Jugendliche unter 18 Jahren in Armut; 100 Millionen sind nach Angaben der Forscher obdachlos. In Europa leben etwa fünf Prozent unter der Armutsgrenze; in den USA leben 20 Prozent in Armut. „Das Elend dieser Kinder ist unvorstellbar“, heißt es in dem Bericht.

Mehr als 6,6 Millionen Kinder

sterben pro Jahr an Krankheiten wie Durchfall oder Lungenentzündung, die weitgehend auf die schlechte Wasserversorgung und mangelhafte Lebensbedingungen zurückzuführen sind. In dem Bericht heißt es weiter, daß bis zum Jahr 2010 rund 850.000 Kinder an Aids sterben werden.

Weltweit müssen sich drei Millionen Kinder prostituieren, die meisten in Indien, Thailand, Vietnam, Sri Lanka und Pakistan. Rund 200 Millionen Kinder sind Opfer illegaler Kinderarbeit und schufen häufig unter gefährlichen und gesundheitsschädlichen Bedingungen. „Kindesmißhandlung ist eines der größten - wenn nicht sogar das größte - Übel in unserer Gesellschaft“, heißt es. Von Afghanistan über Kroatien bis nach Vietnam wurden fünf Millionen Kinder von rund 100 Millionen Tretminen in 62 Ländern schwer verletzt oder verkrüppelt.

Help Defence for Children International de rechten van kinderen te verdedigen

vandaag 20 november verschijnen; Internationale Dag van de Rechten van het Kind

International Yearbook of Children's Rights 1994

- een schrijnend overzicht van schendingen van rechten van kinderen wereldwijd
- een verslag van de acties van Defence for Children International

f 34,50 (excl. verzendkosten)

- kinderen in gevangnissen
- moord op straatkinderen
- kinderprostitutie
- kinderpornoografie
- uitbuiting door kinderarbeid
- kinderen slachtoffer van oorlogsgeweld

Defence for Children International

afdeling Nederland

STEUN ONZE PROJECTEN

GIRO GIFTEN: 354402

'Kinderarbeid niet afdoen met boycot'

Kinderarbeid krijgen we via de media vooral als vorm van moderne slavernij voorgeschoteld. Liefst vandaag nog afschaffen, is een voor de hand liggende reactie. Maar menig kind raakt juist van de wal in de sloot als het niet meer mag werken, zo waarschuwen uitgerekend beschermers van kinderrechten. De grote vraag voor hen is waar werkende kinderen wel iets mee opschieten. „Ik vrees dat de boycotter vooral zichzelf het gevoel bezorgt dat hij iets goeds gedaan heeft”.

VER één ding zijn bestrijders van kinderruitbuiting het eens. Extreme misstanden kunnen gewoonweg niet. Gevaarlijke dampen opsnuiwen in een chemische fabriek, als een dier opgroeien in één mijn, sex-toeristen aan hun gerief moeten helpen. Allemaal uit den boze. Kinderen horen ook niet met cocaine de grens over te steken. Maar de eensgezindheid verdwijnt zodra ergens een label 'gegarandeerd geen kinderhandel aan te pas gekomen' - komt te hangen.

De socioloog professor Ben White spreekt zelfs van het recht van kinderen om te werken. Hij deed onderzoek naar kinderarbeid in Indonesië. In dat land bezocht hij samen met minister Pronk een rotan-atelier. Op de vraag waarom een twaalfjarige werknemster niet in de schoolbanken zat, zei het meisje zelf dat ze nu tenminste een goede baan had. Wie kon haar garanderen dat die baan er over een paar jaar nog zou zijn? Bovendien zou ze als scholier zonder geld zitten. „Wat moet je dan zeggen?“, vindt Ben White. White staat uiterst gereserveerd tegenover boycotacties. „Ik vrees dat de boycotter vooral zichzelf het gevoel bezorgt dat hij iets goeds gedaan heeft”. Hij is geschrokken van wat in Bangladesh gebeurde met naar schatting veertigduizend jeugdige textielarbeiders, merendeels meisjes. Door een dreigende boycot, vooral door

Amerika, raakten zij hun werk kwijt. Onderzoekers van onder andere UNICEF zochten zevenhonderd ontslagen kinderen op. Ongeveer de helft zat thuis. Anderen hadden een nieuwe baas gevonden, maar werkten langer, voor minder geld en onder slechtere omstandigheden. Slechts één van de kinderen bleek naar school te gaan. Ook zijn er berichten over meisjes die in de prostitutie zijn beland.

Onderwijs verbeteren

De scepsis van Ben White en geestverwanten over internationale boycots en keurmerken wordt mede ingegeven door het geringe effect van dergelijke acties. Zo werken in Indiase luciferfabrieken veel kinderen. Allemaal lucifers voor de binnenlandse markt. Het is maar een van de vele voorbeelden.

Hoe moet het met de controle, vragen critici zich verder af. „Ik heb eens gelezen dat in Egypte op elke twintigduizend werkplaatsen één inspecteur rondloopt”, vertelt Stan Meuwese van Defence for Children International. „En als je alleen al ziet hoe moeilijk het is in België de veeartsen te controleren. Terwijl alles daar van de wieg tot het graf is geregeld. Hoe moet het dan in India waar het kopen van een treinkaartje al ingewikkeld is?”

Wat helpt dan wel? „Het onderwijs verbeteren”, is een veelgehoorde wens. Ben White verwijst hierbij naar een Pakistaanse onderzoeker die tijdens een discussie over kinderarbeid zei: „Ik zou mijn hond nog niet naar school sturen in Pakistan”.

Bos aanplanten

Extremes uitbuiting bestrijden moet volgens White met steun van de lokale bevolking en pers. In Thailand publiceerde de Bangkok Post over jeugdige inpakkers die niet weg konden uit een snoepfabriek. Sommigen waren verland omdat ze zo lang moesten zitten. „Je ziet dan dat corruptie politiemensen als gevolg van de publieke aandacht toch ingrijpen”.

• Kinderen in India demonstren tegen de slavenarbeid die ze jarenlang in een tapijfabriek moesten verrichten.

zuiden van India hebben kinderen een bos aangeplant. Een idee dat een paar jaar geleden aan het brein van een achtjarige jongen is ontsproten. Inmiddels steken de toppen boven het hoofd van de bedenker uit. Het bos moet hemzelf en andere kinderen een toekomst bieden. Zo is er bamboe om manden van te maken. Er zijn bomen die ingrediënten leveren voor medicijnen. Inkomstenbronnen die moede moeten helpen voorkomen. Het is een van de kleine succesverhalen van de Indiase voor-

vechtster van kinderrechten Nandana Reddy. „Die jongen kwam op deze gedachte via een hele theorie over milieu, migratie en kinderarbeid”, zegt zij tijdens een kort bezoek aan Nederland. Dat de mening van kinderen zwaar telt, staat voor Nandana Reddy als een paal boven water. Haar dagelijkse werk voor de Indiase organisatie 'The concerned for working children' is daarbij een inspiratiebron. Zo had zij nooit verwacht dat kinderen het liefst in uniformenten heel enthousiast over waren. Van oudsher le-

gaan. Uit gebrek aan behoorlijke kleren. Maar ook omdat een schooluniform hen het gevoel geeft dat zij ergens bijhoren. Nandana Reddy is voorzitter van een werkgroep die wereldwijd onderzoek doet naar werkende kinderen. Volgend jaar komen de conclusies naar buiten. Maar nu al staat vast dat er geen simpele plannen uit zullen rollen. Alleen al omdat kinderarbeid niet altijd verworpelijk is. „Zo is er niets mis mee als kinderen op een boerderij spelenderwijs leren melken”, vindt Reddy.

Zij zet vraagtekens bij 'de zogenaamd perfecte situatie in het westen'. Er zijn aanwijzingen dat steeds meer kinderen in Amerika en Engeland werken. „Kennelijk is kapitalisme ook niet de oplossing”.

Eigenwaarde

In de Derde Wereld wemelt het van de organisaties die aan de weg timmeren voor werkende kinderen. Dat we daar bar weinig over horen, is een doorn in het oog van antropologe Olga Nieuwenhuys. Zij deed in India onderzoek naar kinderarbeid. Zelf is ze vooral gecharmeerd van de Indiase centra van een Katholieke congregatie, de Salesianen. Op straat levende kinderen kunnen er binnen lopen om televisie te kijken of een verpleegkundige te raadplegen. Zij kunnen ook in een hoekje slapen. Of hulp krijgen bij het halen van een diploma of bij het herstel van het contact met hun ouders.

De broeders organiseren yoga en straattheater. „In plaats van een sfeer op te roepen van slavernij, versterken zij de eigenwaarde van kinderen”, vertelt Olga Nieuwenhuys. „Zij bezoeken ook restaurants en hotels waar het gewoon is als kinderen van zeven uur 's ochtends tot elf uur 's avonds bedienden. Bij de werkgever doen ze een beroep op zijn medemenselijkheid. Op zijn gevoeligheid voor de behoefte van een kind om ook eens te ontspannen of met een leeftijdgenoot te praten”. De onderzoekster ontmoette in India verder jeugdige koeriers die per fiets in opdracht van kleine bedrijven de stad doorkruisen. Een initiatief van YMCA, waar deze straatkinderen heel enthousiast over waren. Van oudsher le-

ren kinderen oude ambachten al doende. Ook in de Indiase tapijtwereld is jong begonnen het motto. De overheid heeft nu weefschoolen opgericht, maar Olga Nieuwenhuys heeft daarover gehoord dat het daar nog beroerder is dan in de tapijtfabrieken.

Ingewikkeld

Toch voelt zij niets voor het keurmerk dat tegenwoordig aan sommige Indiase tapijten hangt, een garantie dat er geen kinderhanden aan te pas zijn gekomen. Het effect is dat de kinderen voortaan aan de goedkopere kleden werken, denkt zij. „Of ze leren het vak niet en dat betekent weer dat deze industrie ten dode is opgeschreven. Wat moeten de kinderen dan?”. Dan is het zinniger om de toestand op de weefschoolen te verbeteren, vindt zij.

Ook White zit op die golflengte. Van Indonesische kinderen in fabrieken en kleine bedrijven hoorde hij dat ze bijscholing en meer vrije tijd willen. Zo zijn er meer verbeteringen te bedenken.

Opvallend vaak constateren ingewijden dat kinderarbeid zo'n ingewikkeld vraagstuk is. Met veel varianten. „Geiten hoeden is iets heel anders dan een geketend en opgesloten bestaan in de industrie”, zegt Stan Meuwese van Defence for Children International. „Het is ook moeilijk grip te krijgen op wat zich achter de muren van een werkplaatsje of een huis afspeelt”. En niet te vergeten, er zijn ook heel wat kinderen die juist werken om naar school te kunnen. Aan acties en maatregelen moet in elk geval onderzoek vooraf gaan, meent Nandana Reddy. „Praat en overleg ook eerst met ons, de organisaties ter plaatse”, roept zij westerse actievoerders tegen kinderarbeid op. Bij Ben White thuis komt een Indiase tapijt er hoe dan ook niet in. Met of zonder label over kinderarbeid. Want de gedachte dat een volwassene het onder slechte omstandigheden heeft gemaakt, spreekt hem net zo min aan. Een keurmerk ziet hij alleen zitten als er iets op staat als 'onder goede omstandigheden gemaakt, gezien de situatie in dat land'. White: „Die garantie zou me wel een beetje gevoel over zo'n tapijt geven”.

WANG AN OE

De onzin die wordt verkocht over Braziliaanse straatkinderen! Zes jaar werkt Ineke Holtwijk (40) nu in Latijns-Amerika, als correspondentie voor onder meer de Volkskrant en de NOS. Standplaats Rio de Janeiro. „De kopgroep van erg en zielig wordt gevormd door dode beesten, dode bomen, indianen en straatkinderen. Dode straatkinderen zijn de absolute topper”.

HAAR favoriete onderwerp waren ze nooit, de 'zwerfverftjes'. „Ze zulgen verhalen uit hun duim, manipuleren, dreigen, willen bijna altijd geld en gooiën nadat je voor iedereen eten hebt gekocht toch je autoriteit in”. Toch zei ze 'ja' tegen een kinderboek over straatkinderen. Omdat ze door haar werk voor het Jeugdjournaal weet dat het onderwerp leeft onder Nederlandse kinderen. Maar vooral uit irritatie: er wordt overdreven, gerommeld met cijfers, huilerig geschreven. Vier miljoen straatkinderen in Brazilië? Er zijn niet eens zoveel daklozen.

door
Marjolijn de Coeq *6+18-11*

Een ach en wee-verhaal mocht het niet worden. „Er is maar één boek dat je kunt schrijven: een boek waarmee kinderen zich kunnen identificeren”, stelt Holtwijk. „Zodat ze kunnen voelen hoe het is om op straat te leven, kunnen begrijpen dat de straat slecht is, maar niet alleen maar slecht”. Door de ogen van het straatjochie Alex beschrijft ze de wereld van de 'Engelen van het asfalt' - een wereld van angst, geweld en drugs, maar ook van saamhorigheid en vrijheid.

Holtwijk: „De werkelijkheid is altijd complexer dan ze lijkt. Minder sensationeel ook. Ja, straatkinderen worden vermoord, maar het is niet zo dat doodseskaders het speciaal op straatkinderen hebben gemunt, of de politie. De straat is gevaarlijk voor iedereen, alcoholisten, hoeren, travestieten, dakloze families en straatkinderen”. In de berichtgeving in het Westen wordt *menores* (minderjarigen) bijna automatisch vertaald als 'straatkinderen', maar 1400 vermoorde minderjarigen in 1994 zijn nog geen 1400 vermoorde straatkinderen.

Hoeveel er echt worden vermoord? Holtwijk gokt op hooguit tientallen per jaar. Er is zelfs niemand die kan zeggen hoeveel straatkinderen er in Brazilië zijn. Bij een telling in Rio kwamen de onderzoekers niet verder dan 797, op tien miljoen inwoners - veel minder dan werd aangenomen. Vermoedelijk zijn er in heel Brazilië niet meer dan tienduizend kinderen die iedere nacht op straat te vinden zijn.

Holtwijk: „Heel vaak is er voor kinderen daadwerkelijk de straat opgaan een fase dat ze op straat werken, schoenenpoetsen of venten, maar nog thuis slapen. Dat is een fragiel evenwicht. Er is maar weinig voor nodig om ze definitief de straat op te duwen”.

Alex is zo'n voorbeeld: in werkelijkheid heet hij Andr. Als tweejarige werd hij door zijn echte moeder op straat achtergelaten. Toen zijn pleegmoeder naar het ziekenhuis moest, ging hij de straat op - koekjes venten, treinsurfen, alles om maar uit de buurt van zijn gewelddadige stiefvader te blijven. 's Nachts glipte hij het huis binnen om te slapen. Na de dood van zijn pleegmoeder hoefde hij helemaal niet meer terug te komen.

Nieuwkomer

Holtwijk ontdekte André in het opvangcentrum Sao Martinho in Rio, waar straatkinderen tussen de middag gratis kunnen eten. Weken achtereen at ze er, knikkerde met de straatkinderen in de hoop hun vertrouwen te winnen en een geschikte hoofdpersoon tegen te komen. André was een nieuwkomer, een eenling, anders dan de rest. Zei dat hij niet langer op straat wilde wonen. „Hij was lief, maar koppig. Ik voelde me

ineens verantwoordelijk. Dacht: mijn god, hij moet terug”. Ze kon het niet over haar hart verkrijgen en nam hem mee naar huis.

Holtwijk werkte op dat moment aan haar binnenkort te verschijnen bundel Braziliaanse essays 'Kannibalen in Rio'. „Ik had hem gezegd dat ik geen tijd had om me echt met hem bezig te houden. Maar ik was verbaasd hoe ik me ontpopte. Ik stond de hele tijd te koken. De jongen was ondervoed, er moest fruit komen en melk en eten”.

Haar 'eigen' boek werd steeds minder belangrijk. Constant werd ze gedrukt op de kloof tussen arm en rijk. Ze at 'ijs van de rijken', dronk 'melk van de rijken'. Maar voor haar boek leek André te braaf. Hij was geen lijmsnuiver, zoals de meeste andere straatkinderen, hield zijn kleren netjes, hoorde niet bij een echte bende.

Schone schijn, bleek toen ze hem voor een maand in huis nam. „Ik had zoiets van: ik zal ervoor zorgen dat hij wat geluk in zijn

leven krijgt”. Toen kwamen de echte verhalen los, dat hij wel had gestolen, wel automobilisten bij het stoplicht met een flessehals had bedreigd, wel met mannen was 'meegeweest'. „Hoe langer je op straat woont, hoe moeilijker het wordt om je ervan af te sluiten. De andere kinderen accepteerden het gewoon niet als hij niet meedeed”.

André vond het allemaal heel normaal en snapte niet dat Holtwijk een boek over hem wilde schrijven. Maar later nam hij trots andere ex-sstraatkinderen mee naar 'huis', met het lokaasje dat zijn 'tante' lasagne zou koken, en moedigde hen aan Holtwijk hun ervaringen te vertellen. Het werden hele sessies. „Ik vertelde André en zijn vriendjes wat ik had geschreven en zij corrigeerden de details. Hoe had de politie ze beetgepakt? Hoeveel kon je maken als je auto's overviel bij het stoplicht?”

Dromen

Contact leggen met de groep straatkinderen bij haar om de hoek was Holtwijk niet gelukt. „Voor hen ben je een andere wereld. Ze hebben een ander belang, geld en eten willen ze en dat motiveert de verhoudingen. Bovendien waren die kinderen helemaal gek gesnoven, agressief”. Vandaar dat ze voor haar boek terecht kwam bij San Martinho. „De kinderen daar staan meer open, ze willen hun leven nog veranderen”. Zij durven nog een beetje te dromen - zoals Alex/André in 'Engelen van het asfalt': „Ik wil een bed en een moeder”.

André kreeg uiteindelijk een plaats in een opvanghuis van San Martinho, een baantje en een werkvergunning. Hij gaat 's avonds naar school („als hij niet spijbelt”), heeft een vriendinnetje en wil automonteur worden. Hij komt regelmatig bij zijn blonde 'tante' logeren, en als hij zijn cursus automonteur afmaakt, mag hij mee op vakantie naar Nederland. „Hij hoort nu echt bij me. Mijn moeder heeft ook een foto van hem op haar bureau”.

Het 'happy end' komt echter niet vanzelf. „In een opvanghuis begint een nieuw gevecht”, stelt Holtwijk. Wie de vrijheid van de straat gewend is, heeft geen zin meer om om negen uur thuis te moeten zijn als er net een groot dansfeest is. Terwijl je altijd lijf hebt gesnoven, zijn drugs nu ineens verboden. Hard moeten werken terwijl je met stelen op straat meer verdient.

Aanhankelijker

André is vaak depressief. „De straat blijft altijd een optie”, zegt Holtwijk. Toen hij ondanks alle afspraken geld van haar had gestolen, ontkende hij keihard en vertrok. „Hij was zo hard, hij had zich helemaal niet emotioneel gehecht. Degene die huilde was ik”. Hij begint nu aanhankelijker te worden, maar ook in het opvanghuis heeft André veel problemen. „Hij is moeilijk, creëert spanningen. In gezinnen met aandacht, geld en ruimte zouden zulke kinderen tot hun recht kunnen komen. Maar in gezinnen in de knel vallen ze buiten de boot”.

Holtwijk stelt dat de overgrote meerderheid van de vermoorde kinderen thuis wordt vermoord, door de vader of moeder, stiefvader, broer of een ander familielid. De agressie is de keerzijde van machteloosheid, van uitzichtloze armoede. „Het is een soort domino waarbij iedereen alles afreageert op de volgende zwakkere”.

In één jaar tijd 1400 vermoorde *menores*; André was misschien ook in deze 'tabel van de dood' terecht gekomen als hij thuis was gebleven. Holtwijk: „Hij denkt dat ik door zijn pleegmoeder ben gezonden. Maar ik zeg altijd tegen hem dat hij het allemaal zelf in zich heeft, dat hij iets heeft wat maakt dat ik me zijn lot heb aangezien. Dat hoort bij de strategie van overleven”.

Ineke Holtwijk; Engelen van het asfalt; Uitgeverij Lemniscaat Rotterdam i.s.m. Novib, geb. 159 blz, ISBN 90 5637 011 1; 25 gulden. Lemniscaat schenkt per boek 2 gulden 50 aan hulpprojecten voor straatkinderen in Brazilië.

Straatkinderen nu kleine zelfstandigen

De zeventienjarige Vikki staat te stralen naast zijn broodjes-stalletje. Het is een wankel constructie van oude kratten. „Als de zaken goed blijven lopen, kan ik binnenkort verhuizen naar een grotere kraam”, zegt hij vol trots.

Vikki leeft al tien jaar in Bombay op straat. Toen hij zeven was, liep hij weg uit zijn dorp om zijn heil te zoeken in de grote stad. Hij liet een doodarm dorp en een aan drank verslaafde vader achter om zich aan te sluiten bij het leger van dakloze kinderen in Bombay.

De stad heeft een populatie van 100.000 dakloze kinderen. Ze wonen grotendeels in zelfgeknutselde krotten, op stations of op straat. Ze houden zich in leven met kleine criminaliteit of door ongeschoold werk. Maar Vikki lijkt een uitweg uit deze misère te hebben gevonden. Hij is een van de 400 jongeren die hebben deelgenomen aan workshops om straatkinderen om te scholen tot kleine ondernemers.

Het initiatief heet Project Mainstream. Het is georganiseerd door een humanitaire organisatie en wordt voornamelijk gefinancierd door Rotary-clubs uit India en Canada. Gezondheidszorg en onderwijs voor de armen zijn in Bombay bijna geheel in handen van charitatieve organisaties, omdat de overheid er het geld niet voor heeft.

In februari zijn de tweedaagse cursussen begonnen. Het lespakket houdt onder meer de kunst van het verkopen in, de productie van wierookstokjes en het opzetten van een bloemisterij of een stalletje met etenswaren. Maar ook in onmisbare kennis en vaardigheden als het omkopen (met een paar kwartjes of gulden) van ambtenaren worden de kinderen onderwezen.

HC 31

„Kijk mama, daar slapen hondjes onder een kartonnen doos”, zei haar zontje van twaalf. De hondjes bleken twee jochies van naar schatting drie en zes jaar. „Helemaal vervuild. Ze doken meteen in de bosjes”, aldus het ooggetuigenverslag van het deelraadslid uit Amsterdam-Zuidoost in een krantebericht uit november 1992.

In februari van dit jaar stierf een 14-jarig zwerfverftje aan een overdosis xtc-pillen. Twee dakloze vriendjes konden op het nippertje worden gered. Het drama speelde zich af in Oss. Want de grote steden in de Randstad zijn al lang niet meer het exclusieve domein van zwerfkinderen. Van noord tot zuid telt ons land inmiddels duizenden kinderen op drift: dakloos thuisloos of 'dagzwerfverft'. „Er dreigt een verloren generatie op te groeien die vlucht in criminaliteit, drugs en prostitutie.”

Van onze verslaggever
Joost van den Hooff *10-11*

AMSTERDAM - Hij kon zijn ogen aanvankelijk niet geloven. In de Indische buurt in Amsterdam zag hij voor het eerst in Nederland kinderen die op straat leefden. Het was 1989, hij was raadslid voor de PvdA in de hoofdstad, met onder meer jeugdzaken in zijn portefeuille. Vrouwen uit de Indische buurt hadden hem gebeld: „Frans, kom eens kijken, er zwerfen hier steeds meer kinderen rond.”

Frans van de Ven wist niet wat hij zag: „Kinderen, sommigen amper twaalf jaar oud, zonder dak boven hun hoofd. In het welvarende, beschaafde Nederland!” Ook dat andere beeld zal hij niet gauw vergeten: „Vrouwen uit de buurt die in een propvolle huiskamer voor zo'n twintig van die kinderen brood aan het smeren waren. Ze hadden zich hun lot aantrokken. Een soort Dwaaze Moeders.”

Van de Ven vroeg zich af of alleen deze Amsterdamse wijk met het probleem van zwerfkinderen werd geconfronteerd. Hij ontdekte al gauw dat ze overal in de hoofdstad waren gesignaleerd en ook in andere steden. Het aantal kinderen in het hele land dat inmiddels langer dan drie maanden dakloos thuisloos is schat hij thans voorzichtig op ruim zeventuizend. „Maar het is het topje van de ijsberg”, voegt hij er onmiddellijk aan toe. „De vrouwenstelefoon bijvoorbeeld registreert jaarlijks zo'n 100.000 gevallen van kindermishandeling. Die variëren van verwaarlozing tot afranselen tot incest. En bijna alle zwerfkinderen, zo'n 95 procent, hebben met enige vorm van mishandeling te maken gehad.”

Van de Ven, zelfstandig planoloog, was behalve raadslid zeven jaar de rechterhand van de legendarische 'volkshuisvester' Jan Schaefer. „Samen hebben wij in Amsterdam de stadsvernieuwing op poten gezet.” Hij beschikt daardoor over een 'gigantisch netwerk' in de stad en in politiek Den Haag, waarvan hij besloot gebruik te maken om het probleem van de zwerfkinderen aan te pakken. Zo ontstond vijf jaar geleden de Stichting Zwerfkinderen Nederland, waarvan hij voorzitter is.

Pensioens

Boegbeeld van de stichting werd het pension Zeezicht in Amsterdam, het eerste pension voor zwerfkinderen in Nederland. In het pension zijn de doelstellingen van de stichting

samengebond: het bieden van onderdak en scholing en het bemiddelen bij het vinden van werk. Honderden jongeren hebben op deze manier een 'nieuwe start' gemaakt. Uiteenlopende redenen deden Zeezicht uiteindelijk mislukken, maar van die mislukking is veel geleerd. Dankzij de stichting zijn er nu soortgelijke pensions in Rotterdam, Haarlem, Heerlen, Leeuwarden en Groningen. Aan nieuwe initiatieven, onder meer in Amsterdam en Flevoland, wordt gewerkt. Uiteindelijk wil de stichting minimaal zo'n 15 pensions op poten zetten.

"Zwerven", zegt Frans van de Ven, "is niet iets waar een kind voor kiest. Het is niet iets waartoe je besluit. Op een gegeven moment blijf je gewoon te zwerven."

Over de oorzaken kan Van de Ven zich mateloos opwinden. "Zelfs Bolkestein constateert dat het kapitalisme uit de bocht vliegt. Dat klopt. We leven in een bikkelharde, hypergeïndividualiseerde samenleving. We hebben de zuilen afgeschaft, maar in zo'n razend tempo en zo godvergeten radicaal dat meteen ook al het goede dat uit die oude tradities voortkwam is verdwenen. Zeventig procent van de kinderen in de steden groeit op in een éénoudergezin, waarvan een groot deel bovendien afhankelijk is van de bijstand. Als er ook maar iets mis gaat in dat kleine kerngezin - incest, kindermishandeling, verslaving - is er niemand om dat op te vangen. De opa's en oma's en ooms en tantes zijn uit de opvoeding verdwenen. Internaten zijn er zo goed als niet meer in Nederland. Ook het onderwijs kan de problemen niet opvangen, want scholen zijn fabrieken geworden waar geen band meer bestaat tussen leerkracht en leerling. Niet voor niets spijbelt dagelijks vijftien procent van de kinderen."

"Erger nog: het lager beroepsonderwijs wordt binnen de scholengemeenschappen steeds meer het kind van de rekening, er blijft geen lts meer over. Een grof schandaal. Het bedrijfsleven weet niet hoe het aan personeel moet komen, dus worden bouwvakkers uit Engeland gehaald, lassers uit voormalig Joegoslavië en loodgieters weer ergens anders vandaan. En dat terwijl zwerfkinderen vooral kinderen blijken te zijn die met hun handen willen werken. Maar de mogelijkheden voor hen om een vak te leren zijn inmiddels vrijwel nihil. En omdat ze te weinig intellectuele vaardigheden hebben worden ze door hun ouders dus maar op de mavo gedumpt. Daar houden ze het twee jaar vol en dan staan ze zonder diploma op straat zonder een kans te maken op de arbeidsmarkt."

Jeugdlonen

De afschaffing van de dienstplicht heeft voor een extra probleem gezorgd doordat de 100.000 jongens die jaarlijks werden opgeroepen voor de militaire dienst nu vervroegd op de arbeidsmarkt komen. En de bijstand voor jongeren is afgeschaft. Overigens zijn de jongeren die wél aan werk weten te komen ook nog niet uit de brand. De jeugdlonen zijn in ons land de laatste jaren stelselmatig verlaagd en behoren

inmiddels tot de laagste in Europa. Bovendien worden nauwelijks nog fulltime banen aangeboden, de meeste zijn parttime.

Daarbij is met name in een aantal grote steden in de Randstad nog steeds sprake van woningschaarste. HAT-woningen (Huisvesting Alleenstaanden en Tweepersoonshuishoudens) worden niet meer gebouwd, de individuele huursubsidie voor jongeren is jaren geleden al fors verlaagd en de huren stijgen aanzienlijk meer dan de inkomens en uitkeringen.

Frans van de Ven: "We hebben echt een jongerenprobleem in Nederland. En een integraal overheidsbeleid ontbreekt. Het ene departement weet niet wat het andere doet, waardoor vaak volstrekt tegenstrijdige maatregelen worden genomen. Als jongeren door de thuissituatie gedwongen worden zelfstandig te wonen, kan dat financieel eenvoudigweg niet. Voor sommigen rest dan niets anders dan een zwerfversbestaan."

Zwerfkinderen in Nederland komen uit alle lagen van de bevolking. Meisjes vormen nog een minderheid, maar hun aantal groeit. Hetzelfde geldt voor allochtone kinderen. Zwerfkinderen zijn bijna allemaal geconfronteerd met verwaarlozing, geweld en/of seksueel misbruik. Ze hebben allemaal wel eens wat gestolen en gesnoven, maar ze zijn nóg niet afhankelijk van criminaliteit of prostitutie en ze zijn nóg niet verslaafd.

Vechten

Maar het zwerfbestaan is bikkelhard. Er zit geen greintje romantiek aan. "Het leven op straat is een absolute jungle", weet Frans van de Ven. "Het is puur overleven in een buitengewoon moeilijke situatie: vechten om een slaapplek, vechten om een boterham. Dus moet je een olifantshuid creëren. De kinderen ontwikkelen dan ook een waanzinnig cynische houding. Alle vertrouwen in de maatschappij en in de mensheid zijn ze kwijtgeraakt. Ze overleven door te hosselen: bedelen, stelen en adresjes zoeken waar je gratis kunt eten en slapen - in een klooster, bij sektes - want anders ben je aangewezen op leegstaande gebouwen op oude haven- en industrieterreinen of treinwagons op rangeerterreinen."

Omdat in de grote steden de criminaliteit op vrijwel iedere hoek van de straat op de loer ligt, is het voor zwerfkinderen uiterst moeilijk zich eraan te onttrekken. Ze zijn ondervoed, komen slaap tekort en hebben geen geld. In die volstrekt labiele geestestoestand is het zeer verleidelijk in te gaan op elk aanbod waar een financiële vergoeding tegenover staat. Denk aan prostitutie, denk aan drugskoeriersdiensten.

Frans van de Ven: "Doe je niets, dan zijn die kinderen dus binnen de kortste keren afhan-

kelijk van criminaliteit. En zitten ze er eenmaal in, dan ben je ze kwijt. Nu al wordt bijna de helft van de criminaliteit gepleegd door jongeren en ligt de gemiddelde leeftijd van bankovervallers op zestien, zeventien jaar. Die rekening betalen wij als samenleving en die rekening is vele malen duurder dan wanneer we deze kinderen helpen."

Levensdoel

Al leiden veel jongeren al langer dan een jaar een zwerfend bestaan, de meesten zien dat bestaan toch als tijdelijk en behouden een levensdoel dat ook de doorsnee Nederlander heeft: huisje-boompje-beestje. Ze willen dan ook dolgraag zo snel mogelijk hun zwerfleven eraan geven.

Frans van de Ven: "Dat betekent dus dat ze te helpen zijn. Niet met de traditionele hulpverlening, niet met geprofessioniseerde hulpverlening, want daar hebben ze hun buik allang vol van. Maar door te perspectief te bieden - en dat is voor iedere Nederlander hetzelfde: werk en een dak boven je hoofd. Dan komt de rest vanzelf wel. Tot voor kort was het andersom: eerst hulpverlening en dan pas een perspectief en dat werd dan vaak nog vergeten ook. Die kinderen hebben meestal al een heel hulpverleningsverleden achter zich zonder dat ze iets in hun situatie hebben zien veranderen. Dat komt omdat veel hulpverlening is gebaseerd op verbale vermogens. We leven in een verbale samenleving. Problemen, daar moet je pratend uitkomen. Ben je verbaal niet goed ontwikkeld, dan kun je het dus wel vergeten. Het heeft geen zin te proberen kinderen uit hun zwerfend bestaan te praten. Ze willen met hun handen werken. Met praten kun je geen kast timmeren of een muurtje bouwen."

In de pensions die onder supervisie van de Stichting Zwerfkinderen Nederland zijn en worden opgezet, worden de kinderen niet als zielig gezien of als patiënt behandeld. Ze kunnen er verblijven op basis van een 'volwassen' overeenkomst: in ruil voor bepaalde afspraken worden ze geholpen bij het maken van een 'nieuwe start'. Die afspraken zijn: geen wapens, geen drugs, geen agressief gedrag, geen seksueel geweld (de pensions zijn gemengd), ook niet verbaal. Bovendien moeten zij een deel van de kosten zelf opbrengen. Frans van de Ven: "We maken ze duidelijk dat ze niet kunnen lanterfant, maar dat het aanpakken is geblazen. Ze worden serieus genomen, en dat is vaak voor het eerst in hun leven."

Als ze via het JAC, het straathoekwerk of rechtstreeks in een pension belanden krijgen de ex-zwerfvers eerst een paar dagen de tijd om bij te komen van de 'jet-lag' van hun vorige bestaan, waarin dag en

nacht vaak werden verwisseld. Ze krijgen schone, nieuwe kleren, geen tweedehands, om ook uiterlijk het einde van hun zwerfversbestaan te bevestigen, als eerste teken van herwonnen zelfrespect.

In die filosofie past ook dat in de pensions alles wat de kinderen aan hun zwerfversbestaan zou kunnen doen herinneren wordt uitgebannen. Extreem voorbeeld: je zult er geen gebarsten borden of kopjes zonder oren aantreffen. En ze krijgen een eigen kamer. Om stigmatisering van de pensions te voorkomen zijn ze ook toegankelijk voor derden: iedereen kan, tegen betaling, in het restaurant eten en bij voldoende capaciteit is een beperkt aantal kamers beschikbaar voor jonge toeristen, studenten of andere jeugdige kamerzoekers.

Gezondheid

Allereerst wordt in de pensions gewerkt aan de belabberde gezondheid van de ex-zwerfkinderen. De meesten zijn ondervoed, hebben vitaminegebrek en kampen met een verwaarloosd gebit. Vervolgens wordt in samenwerking met de hulpverleners een toekomstplan opgesteld. Gekeken wordt naar een eventuele opleiding, bedrijven worden benaderd voor stageplaatsen en woningcorporaties en gemeenten voor onderdak. De ervaring heeft geleerd dat na een verblijf in een pension van negen à twaalf maanden zestig procent van de kinderen op eigen benen komt te staan. En dat tegen relatief geringe kosten voor de samenleving.

Grofweg worden de huidige pensions in hun exploitatie voor eenderde gefinancierd uit de awbz, de algemene wet bijzondere ziektekosten. Verder draagt ook de lokale overheid voor eenderde bij en de rest komt van de jongeren zelf en van particuliere donateurs. Een klein deel van de kinderen gaat na het verblijf in een pension terug naar de ouders. Ongeveer dertig procent valt in de 'rampcategorie': zij hebben voor langere tijd psychiatrische begeleiding nodig.

Hoewel de Stichting Zwerfkinderen Nederland al vijf jaar aan de weg timmert, wordt de ernst van het probleem van de dak- en thuisloze jongeren in ons land nog steeds onvoldoende onderkend. "Zwerfkinderen? In Nederland? Waar dan? Ik zie ze niet", krijgt men bij de stichting nogal eens te horen. Ook uit de mond van politici.

Frans van de Ven kan zo'n reactie wel begrijpen: "Oudere zwerfvers zijn op straat meestal direct te herkennen. Maar de halve jeugd loopt er in Nederland bij zoals de zwerfjongeren erbij lopen: gescheurde, vuile spijkerbroek, afgetrapte sportschoenen. Dat is nu eenmaal de jongerencultuur. Zwerfver of niet-zwerfver, aan de buitenkant zie je geen verschil. Wat kleding betreft kan tegenwoordig alles en daardoor vallen zwerfkinderen niet meteen op. Alleen zit er bij de zwerfjongeren geen ondergoed meer onder die spijkerbroek of het t-shirt. Dat zijn ze allang kwijt."

Omdat het gezin nu toch terug is op de politieke agenda, pleit Van de Ven voor het aanstellen van een speciale staatssecretaris voor jongerenbeleid. "Ik heb inmiddels tal van bewindslieden en kamerleden ontmoet, maar het lijkt wel of het niet tot ze doordringt wat een groot deel van de jeugd vandaag de dag te verhapstukken krijgt. Ik krijg wel eens het gevoel dat veel politici geen boodschap meer hebben aan sommige groepen in de samenleving. Het verschijnsel zwerfkinderen valt ook niet onder hun dagelijkse belevingswereld. Een groot deel van de politici woont niet in de centra en de oude volkswijken van de steden en heeft geen notie van wat zich daar allemaal afspeelt. En als men dat wél heeft, blijft men steken in nota's."

Eis tot schadevergoeding bij incest wordt gemakkelijker

Van een onzer verslaggeefsters
DEN HAAG - Slachtoffers van seksueel geweld kunnen dankzij een arrest van de Hoge Raad makkelijker schadevergoeding eisen van de dader dan tot nu toe.

Na meer dan vier jaar procederen heeft een 36-jarige vrouw in een proefproces hierover een doorbraak bereikt. Ze eist smartegeld van haar broer, die haar naar zij zegt jarenlang heeft misbruikt - wat hij ontkent. Het arrest van de Hoge Raad komt neer op een versoepeling van de bewijslast in civiele schadeprocedures. De Hoge Raad ziet de 'bewijsnood' van slachtoffers. Vaak kunnen zij alleen hun eigen verhaal aandragen als grond voor de schadeclaim. Volgens de huidige wet is dat niet voldoende. Het hoogste rechtscollege komt echter met het arrest in het proefproces de slachtoffers tegemoet.

Voortaan mogen zij ook de verklaringen van hun behandelaars of van onafhankelijke deskundigen aanvoeren als bewijsmateriaal. De rechter zal deze rapporten echter van geval tot geval, en met 'met bijzondere behoedzaamheid' moeten beoordelen, voegt de Hoge Raad daar aan toe. Het is niet zo dat de verklaring van een therapeut automatisch leidt tot toekenning van smartegeld.

Ook de 36-jarige vrouw is nog niet zeker van de afloop van haar zaak. De zaak van de vrouw is, wat de beoordeling van de feiten betreft, terugverwezen naar het gerechtshof in Arnhem. „Maar ik ben nu al zover gekomen, dat alle energie, moeite en geld die ik in deze slepende zaak heb gestoken, niet voor niets zijn geweest. Ik ben blij dat andere slachtoffers iets hebben aan deze nieuwe jurisprudentie”, zei ze gisteren, na afloop van de zitting. Advocaat mr. Gabi van

Incestslachtoffers

In NRC Handelsblad van 19 november staat dat de Hoge Raad de positie van incestslachtoffers verbeterd heeft. Het is echter maar de vraag of de positie van alle betrokkenen is verbeterd. Iedere psycholoog en psychiater zal tijdens de behandeling zijn cliënten beïnvloeden en sturen, dit met het doel bepaalde onverwerkte ervaringen bloot te leggen en alsnog te verwerken. Hier is uiteraard niets mis mee. Elke goede psychiater of psycholoog zal altijd proberen alleen waar gekeurde ervaringen op te halen. Soms echter wordt een cliënt een verkeerde richting opgestuurd, met als gevolg dat fantasie en werkelijkheid door elkaar gaan lopen.

Los van de vraag of dat in minder ernstige gevallen tot schade achteraf leidt, in het geval van (al dan niet vermeend) seksueel misbruik c.q. incest zijn de gevolgen verstrekking. Vaak worden de banden met de dader verbroken en in sommige gevallen leidt de therapie tot aangifte, strafvervolgning en eisen tot schadevergoeding.

De Hoge Raad heeft nu bepaald dat de verklaringen van hulpverleners als aanvullend bewijsmateriaal moeten worden beschouwd. Het plaatst de psycholoog en de psychiater in feite op de stoel van de rechter, terwijl er juist sprake is van een vertrouwensrelatie (hetgeen eveneens inhoudt dat de psychiater niet bij voorbaat uitspraken van zijn cliënt in twijfel gaat trekken). De psychiater hoeft veel minder aan objectieve waarheidsbevinding te doen, dan aan subjectieve waarheidsbevinding.

Driem vindt het arrest om dezelfde reden „baanbrekend”.

Pas vijf jaar geleden durfde de vrouw over het misbruik in haar jeugd te praten. Ze was toen al in de WAO beland, als gevolg van haar trauma's. Zowel haar vader als haar één jaar jongere broer hebben haar misbruikt, zegt ze. Buiten het ouderlijk huis, werd ze ook nog slachtoffer van een muzikleraar en een collega. „Nu wil ik gehoord worden, dat is belangrijker dan het smartegeld.” Omdat haar vader is overleden, deed ze in 1991 alleen aangifte tegen haar broer. De zaak was echter verjaard. De aangifte is door justitie niet verder onderzocht. De vrouw spande daar

Rechtspositie slachtoffers van incest wordt beter

DEN HAAG - De Hoge Raad, het hoogste rechtscollege in Nederland, heeft gisteren in een baanbrekend arrest de rechtspositie van slachtoffers van incest en seksueel geweld aanmerkelijk verbeterd.

Volgens de Hoge Raad mogen rechters niet zomaar verklaringen van deskundigen als psychiater en psycholoog opzij zetten als bewijsmateriaal tegen verdachten van seksueel geweld. Tot nog toe was dit wel het geval, omdat deze deskundigen het verhaal slechts van één kant, namelijk het slachtoffer, hoorden.

Volgens advocate mr. G. van Driem uit Amsterdam, die de zaak bij de Hoge Raad aanhangig maakte, is de uitspraak een doorbraak voor alle slachtoffers van incest en seksueel geweld. „Ik ben enorm blij. Rechters mogen vanaf vandaag verklaringen van deskundigen niet meer zomaar opzij zetten, maar zullen dit moeten zien als aanvullend bewijsmateriaal.”

Slachtoffers van incest of seksueel geweld kunnen hun veelal jaren tevoren ondergane leed slechts door middel van deskundigenbewijs aannemelijk maken. Er zijn tenslotte bijna nooit rechtstreekse getuigen bij het misbruik aanwezig.”

In het "proefproces" stond de zaak van een incest-slachtoffer centraal. De vrouw vroeg in kort geding de rechtbank en het hof in Leeuwarden om 5000 gulden schadevergoeding van haar broer, die haar jarenlang zou hebben misbruikt.

Zij staaft haar beschuldigingen onder meer met deskundigenrapportages. Beide rechtscolleges echter wezen de eis om schadevergoeding af, omdat de vrouw onvoldoende bewijsmiddelen kon leveren dat de broer haar daadwerkelijk had misbruikt.

Advocate Van Driem is 'enorm blij' met de uitspraak van de Hoge Raad. Het is maar de vraag of de gerechtigheid ook een dienst is bewezen. Over pakweg een jaar of vijf zullen we het weten, maar ik vrees dat er dan al meerdere tientallen levens verwoest zijn. E.C.M. VAN DEN BERG, Eindhoven

op een civiele procedure tegen haar broer aan. In kort geding eiste ze 7500 gulden voorschot op een uiteindelijke schadevergoeding van zeker 75 000 gulden. De president van de rechtbank in Assen wees de eis af. Ook het gerechtshof in Leeuwarden zag onvoldoende bewijs voor een schadevergoeding. Het hof vond dat de aansprakelijkheid van de broer niet duidelijk is gebleken, omdat de vrouw zegt dat ook anderen haar hebben verkracht.

Maar de Hoge Raad vindt nu dat het gerechtshof te makkelijk het rapport van de onafhankelijke deskundige dr. Bullens terzijde heeft geschoven. Bullens was door het hof zelf gevraagd om rapport uit te brengen. Hij noemde het verhaal van de vrouw 'zeer geloofwaardig'. De Hoge Raad vindt dat het gerechtshof duidelijker had moeten motiveren waarom dit rapport als bewijs is verworpen.

Helemaal als een verrassing komt de uitspraak niet. Ook advocaat-generaal mr. Asser kwam bij de behandeling van de zaak al tot de conclusie dat het 'moeilijk te aanvaarden is' dat incestzaken door de huidige bewijsregels steeds opnieuw eindigen in een patstelling. Het is het woord van de een tegen de ander en op die manier krijgt een slachtoffer volgens de huidige wet nooit smartegeld. „Het bewijsrecht lijkt een belemmering te worden om ooit in dit soort zaken recht te kunnen doen”, vond de advocaat-generaal.

Het gerechtshof in Arnhem heeft de opdracht gekregen de zaak opnieuw te bekijken. Als de vrouw wint, is nog steeds de eindeloze schadeprocedure niet voorbij. „Dan heb ik alleen nog maar het voorschot binnen. Vervolgens moet ik met mijn advocaat gaan procederen over de schadevergoeding zelf. Ook dat kost weer jaren. Maar de belangrijkste slag hebben we nu binnen.”

Slachtoffer kan gemakkelijker incest bewijzen

Van onze verslaggever
DEN HAAG

Verklaringen van deskundigen kunnen samen met de getuigenis van het slachtoffer voldoende bewijs opleveren van seksueel misbruik. Dit heeft de Hoge Raad vrijdag beslist in een proces van een vrouw tegen haar jongere broer, door wie zij in haar jeugd regelmatig seksueel is misbruikt. Het arrest wordt als baanbrekend beschouwd, omdat het de rechtspositie van slachtoffers van incest en ander seksueel geweld aanmerkelijk versterkt.

In de door de Hoge Raad berechte zaak werden in lagere instanties - de president van de rechtbank in Assen en het gerechtshof in Leeuwarden - de verklaringen van deskundigen niet aanvaard als bewijsmiddel. De deskundigen konden hun conclusies alleen maar trekken op basis van wat hun door het slachtoffer zelf was meegedeeld, vonden de lagere rechters.

Volgens het bewijsrecht kunnen verklaringen van een slachtoffer zelf niet bijdragen tot het bewijs. Daardoor ontstaat in zaken over seksueel misbruik, als de verdachte ontkent, een patstelling. Het woord van de één staat tegenover dat van de ander. In zijn advies aan de Hoge Raad noemde advocaat-generaal W. Asser het moeilijk aanvaardbaar dat het bewijsrecht een belemmering zou zijn om in zaken over seksueel misbruik recht te doen.

Een uitweg uit die impasse kan worden geboden door deskundigen onderzoek te laten doen naar het bestaan en de oorzaak van psychische trauma's bij het slachtoffer. Daardoor kan meer zekerheid worden verkregen over het waarheids-

gehalte van de stellingen van degene die zegt slachtoffer van seksueel misbruik te zijn.

De Hoge Raad heeft nu beslist dat aan de onderzoeksrapporten van die deskundigen - bijvoorbeeld psychiaters en psychologen - bewijs kan worden ontleend. Het hoogste rechtscollege zegt erbij dat 'de waardering van dergelijk bewijsmateriaal door de rechter zal dienen te geschieden met bijzondere behoedzaamheid'.

De zaak begon in december 1992 met een kort geding, waarin de vrouw 7500 gulden schadevergoeding eiste van haar broer, die haar jarenlang zou hebben misbruikt. Om haar beschuldiging te staven overlegde de vrouw verklaringen van deskundigen (onder anderen een huisarts, een psychiater en een haptonome) bij wie zij in behandeling was geweest.

In hoger beroep bij het hof werd nog een onderzoeksrapport gepresenteerd van een orthopedagoog, die het verhaal van de vrouw kenschetste als 'zeer geloofwaardig'. Maar de rechter in kort geding en het hof vonden dat de verklaring van de vrouw en de berichten van de deskundigen onvoldoende bewijs opleverden.

Volgens de advocate van het slachtoffer, G. van Driem, is de uitspraak van de Hoge Raad van groot belang voor alle slachtoffers van incest en seksueel geweld. „Rechters mogen verklaringen van deskundigen niet meer zo maar opzij zetten, maar zullen die moeten zien als aanvullend bewijsmateriaal. Slachtoffers van incest of seksueel geweld kunnen hun veelal jaren tevoren ondergane leed slechts door middel van deskundigenbewijs aannemelijk maken. Er zijn tenslotte bijna nooit rechtstreekse getuigen bij.”

Hoogleraar vreest rol deskundige bij incest

Van onze verslaggever
AMSTERDAM

Getuige-deskundigen zoals psychiaters en psychologen, moeten ervoor waken dat ze in de toekomst in incestzaken de bewijslast gaan leveren. Hiervoor waarschuwt hoogleraar seksuologie dr. P. Frenken naar aanleiding van een arrest van de Hoge Raad vrijdag die de rechtspositie van incestslachtoffers aanmerkelijk verbeterd.

De Hoge Raad bepaalde dat verklaringen van deskundigen, samen met de getuigenis van het slachtoffer, voldoende bewijs kunnen opleveren van seksueel misbruik. Eerder hadden lagere rechters de verklaringen van de deskundigen niet als bewijsmiddel aanvaard.

Volgens Frenken, verbonden aan het Nederlands Instituut voor Sociaal Seksuologisch Onderzoek (NISSO), is het echter niet ondenkbaar dat verklaringen van deskundigen juridisch nu een aanzienlijk groter gewicht zullen krijgen.

Frenken: „De psychotherapie is nooit bedoeld om aan waarheidsbevinding in juridische zin te doen. Die kant kan het nu wel een klein beetje opgaan. De deskundige ver-

zamelt geen bewijs. Je bekijkt of de getuigenis van het slachtoffer in meer of minder mate betrouwbaar is. Die bijdrage mag niet meer dan een klein gewichtje in de rechtszaak zijn. Niet meer dan dat.”

Volgens de klinisch psycholoog dr. W. Wolters betekent de uitspraak van de Hoge Raad 'een stap voorwaarts'. Wolters wordt regelmatig ingeschakeld door justitie om als deskundige op te treden in zaken over seksueel misbruik. Omdat de bijdragen van psychiaters en psychologen aan belang winnen, vindt hij dat er een keurmerk moet komen voor getuige-deskundigen.

Wolters: „Op voorwaarde dat je een goeie deskundige hebt, wordt er ook meer naar je geluisterd. Het is groen en rijp wat er nu tussen zit. Een hoop collega's willen dit werk ook niet meer doen vanwege de agressiviteit. Vaak ten onrechte probeert de tegenpartij de vloer met je aan te vegen.”

De Leidse hoogleraar dr. W. Wagenaar is voorzichtiger. Hij vindt het voorbarig om al te veel gevolgen te verbinden aan de uitspraak. Volgens hem moet nog bekeken worden wat de rechtbanken in de praktijk gaan doen met het arrest.

Doorbraak in incest-rechtspraak

AD 18-11

Van een onzer verslaggeefsters DEN HAAG - De Hoge Raad heeft gisteren in een arrest voor het eerst verklaringen van deskundigen toegelaten als bewijs tegen een verdachte van seksueel geweld.

„Het arrest is een enorme mijlpaal voor slachtoffers van seksueel geweld en incest”, zegt advocate mr. G. van Driem over de uitspraak van het hoogste rechtscollege in Nederland. Van Driem vertegenwoordigde een vrouw, die in een kort geding te-

gen haar broer een voorschot had geëist op een schadevergoeding voor seksueel misbruik, waaronder verkrachtingen, in haar jeugd.

De vrouw was ook misbruikt door haar inmiddels overleden vader en door haar muzikleraar. Haar broer ontkende het misbruik en in het kort geding werd de eis van de vrouw afgewezen. Ook in hoger beroep ving zij bot, hoewel een door het Hof benoemde deskundige tot het oordeel was gekomen dat de verklaringen van de vrouw 'zeer geloofwaardig' waren.

De Hoge Raad heeft nu geoordeeld dat de deskundigenverklaring niet zonder meer terzijde geschoven had mogen worden. In zaken zoals deze ontstaat namelijk een patstelling als het blijft bij het woord van de één tegenover dat van de ander. De verklaring van een deskundige, die geloofwaardigheid kan verlenen aan een van de partijen, kan dan soms voor een doorbraak zorgen.

De Hoge Raad pleit er in zijn arrest voor dat rechters voorzichtig met de deskundigenverklaringen omgaan. Zo wil het hoogste rechtscollege voorkomen dat deskundigen, zoals psychologen

deed dat de deskundigenverklaring niet zonder meer terzijde geschoven had mogen worden. In zaken zoals deze ontstaat namelijk een patstelling als het blijft bij het woord van de één tegenover dat van de ander. De verklaring van een deskundige, die geloofwaardigheid kan verlenen aan een van de partijen, kan dan soms voor een doorbraak zorgen.

en psychiaters, op de stoel van de rechter gaan zitten.

Orthopedagoog dr. R. Bullens uit Leiden, de deskundige in de cassatiezaak, hield zich aan de beperkingen. Na gesprekken met slachtoffer en verdachte oordeelde hij dat de verklaring van het slachtoffer 'zeer geloofwaardig' is. Hij weigerde zich echter uit te spreken over de vraag of de verdachte terecht heeft ontkend. Daarover moet volgens Bullens het gerechtshof beslissen. Hij schreef in zijn rapport wel dat ontkenning de meest gebruikelijke reactie is van iemand die

wordt beschuldigd van seksueel misbruik. Als het misbruik voor het eerst aan het licht komt, ontkent volgens Bullens zelfs 90 procent van de verdachten.

Volgens advocate Van Driem kan het arrest leiden tot een verdere stijging van het aantal incestslachtoffers die een civiele procedure beginnen tegen hun schenders. Strafrechtelijk kan wegens de verjaringstermijn vaak weinig tegen daders worden begonnen.

Die termijn is onlangs verlengd, zodat het delict pas verjaart als de vrouw dertig is. Maar deze nieuwe termijn geldt alleen

voor nieuwe zaken. De verjaringstermijn voor civiele zaken is twintig jaar. Volgens Van Driem is dat nog aan de korte kant.

Het arrest is een steun in de rug voor incestslachtoffers die via een civiele procedure hun recht proberen te halen. Deze groeiende groep kan voortaan deskundigen inschakelen om aan te tonen wat er is gebeurd. Volgens Van Driem is het ook mogelijk dat een verdachte van seksueel geweld de hulp van een deskundige oproept om zijn onschuld te bewijzen.

door J. S. Wurfain

TR 23-11

recht

Het arrest van de Hoge Raad biedt sommige incestslachtoffers hoop. Toch is voorzichtigheid geboden.

Een al jarenlang door haar behandelaars erkend slachtoffer doet aangifte van seksueel misbruik door een jongere broer. Strafrechtelijke gevolgen blijven uit, omdat het feit verjaard is. In een kort geding vordert de vrouw een voorschot op vergoeding van de door haar geleden schade. De president wijst de vordering af; de vrouw gaat in beroep.

Op haar verzoek besluit het Gerechtshof een rapport te vragen aan een deskundige, die door het hof zelf wordt benoemd. Aan de deskundige worden min of meer precieze vragen gesteld met betrekking tot zijn wetenschappelijke inschatting, onder meer over het waarheidsgehalte van de verklaringen van het slachtoffer. Tijdens dit onderzoek vinden gesprekken met de vrouw en de verdachte broer plaats.

In zijn rapport noemt de deskundige het verhaal van de vrouw zeer geloofwaardig. Niettemin wijst ook het hof de vordering van de vrouw af. Zij gaat in cassatie bij de Hoge Raad, die de beslissing van het hof zonder nadere motivering niet begrijpelijk vindt. Nieuw in deze uitspraak is, dat de deskundige, volgens de Hoge Raad, zijn conclusies niet alleen trekt uit gesprekken met het slachtoffer en dader, maar ook kennelijk heeft geput uit zijn kennis van soortgelijke gevallen en uit hetgeen hem uit hoofde van zijn deskundigheid bekend is. Het verdient daarom aanbeveling op een dergelijk deskundigenbericht, in opdracht van de rechter, aan te sturen.

Als uitgangspunt bij bewijslevering in dit soort procedures geldt, dat de vrouw haar stellingen moet bewijzen. Ook in bovengenoemd geval, omdat het hierbij gaat om het woord van de één tegen de ander. De ontkenning verdachte moet echter bewijzen, dat er niets gebeurd is. De Hoge Raad is in zijn uitspraak zeer voorzichtig: het bewijs kan worden geleverd door een deskundigenrap-

port en de in dit geval aanwezige rapporten van de behandelaars van de vrouw, ook al zijn deze grotendeels gebaseerd op verklaringen van de vrouw zelf. De rechter die moet beslissen over de waardering van dit bewijs, zal uiterst behoedzaam te werk moeten gaan. Zelfs over de uitkomst van deze zaak, waarbij de door het hof benoemde deskundige en de behandelaars van de vrouw zeer stellig waren, zegt de Hoge Raad dat niet uitgesloten moet worden geacht, dat dit deskundigenrapport met de overige bewijsmiddelen voldoende bewijs zal opleveren.

Dat betekent mijns inziens, dat in een zaak waar minder duidelijke of geen deskundigenrapportage voor handen is, bewijsproblemen blijven.

Rapport van deskundige kan slachtoffer incest helpen

Als er al iemand door de rechter aansprakelijk kan worden gehouden voor de schade van de vrouw, dan is het de vraag of die schade voor vergoeding in aanmerking kan komen, en of die betaald moet worden

door de verdachte. In het geval van de misbruikte vrouw, was zij behalve door haar broer ook nog door haar vader, een muzikleraar en een collega seksueel misbruikt. Wie is dan aansprakelijk voor de gevorderde schade?

Bewondering voor de vrouw in deze procedure is op zijn plaats. Blijkens de uitspraak is het kort geding al in 1992 aangespannen. De zaak is nu verwezen naar het Gerechtshof te Amsterdam voor een beslissing op een voorlopige schadevergoeding. Voor vergoeding van de volledige schade moet nog een bodemprocedure worden gevoerd.

Niet elk incestslachtoffer kan zo'n lange procedure en een steeds terugkerende confrontatie met het verleden aan. In dergelijke gevallen kan een korte en eenvoudigere procedure via het Schadefonds geweldsmisdrijven geschikter zijn, ook al zijn de uitgekeerde bedragen beperkt. Bovendien bieden niet alle daders voldoende verhaal om het gevorderde te betalen.

J. S. Wurfain is advocaat.

het badwater weggoien. De buitensporige aandacht voor dit ene probleem berooft ons achteloos van fundamentele waarden: van de simpele onschuld en spontaniteit die in elke opvoeding thuishoren.

Aan dat verlies, mevrouw van de kinderbescherming, bent u medeplichtig. Uw gretig uitgedragen boodschap richt onherstelbare schade aan. Ik verzeker u oprecht: de gedachte aan incest zou nooit bij me zijn opgekomen. Maar we zullen niet meer onbezorgd met

Zedenmisdriven worden veelal in het geniep gepleegd. Het gevolg is dat de slachtoffers ervan nogal eens in bewijsproblemen komen wanneer zij zich bij de rechter over het hun aangedane beklagen. Ontkent de dader, dan staat het woord van het slachtoffer tegenover dat van de dader. De Hoge Raad is in een op 17 november gewezen arrest de slachtoffers van zulke zedendelicten te hulp geschoten, althans in burgerlijke zaken, dat wil zeggen gevallen waarin het slachtoffer schadevergoeding van de dader eist.

Nogal wat slachtoffers van zedendelicten stellen zich onder behandeling van hulpverleners. Dat gebeurde ook in dit geval: het slachtoffer raadpleegde haar huisarts, een psychiater en een haptomoc. Bovendien werden zij en de vermeende dader ondervraagd door een gedragsdeskundige. Deze laatste schreef een rapport waarin hij de beschuldiging van het slachtoffer geloofwaardig oordeelde.

Nu oordeelden in het verleden rechters nogal eens dat zo'n deskundigenbericht het bewijskort van het slachtoffer niet oplost, omdat zulke deskundigen 'hun wetenschap enkel ontlenen aan wat hun door de vrouw zelf is medegedeeld en ook het overige bewijsmateriaal louter berust op uitlatingen van de vrouw zelve'. Dat standpunt houdt de burgerlijke kamer van de Hoge Raad nu voor onjuist: zo'n deskundigenbericht lever wel degelijk extra bewijs op. 'onder meer door (de) mededelingen (van het slachtoffer) in verband te brengen met aan de deskundige bekende, in dergelijke gevallen optredende psychische verschijnselen'. Te zamen met de mededelingen van het slachtoffer zelf kan dit extra gegeven het bewijsprobleem wel degelijk oplossen. Kan omdat het nog steeds aan de rechter is om zo'n deskundigenbericht te waarderen 'met bijzondere, op de delicate aard van dit materiaal afgestemde behoedzaamheid'.

Een goed of een slecht idee? Goed omdat de Hoge Raad nu inderdaad begrip toont voor de onmogelijke positie waarin slachtoffers van zedendelicten nogal eens verkeren. Maar de gekozen oplossing gaat ervan uit dat er 'psychische verschijnselen' zijn die afzonderlijk of in combinatie een betrouwbare aanwijzing voor verkrachting vormen: het zogenoemde *Rape Trauma Syndrom*. Zulke verschijnselen zijn er inderdaad, maar zij zijn in onderzoek niet zo specifiek voor verkrachtingsslachtoffers gebleken dat zij echte van voorgewende gevallen met voldoende zekerheid onderscheiden. In het onderhavige geval doet zich het extra probleem voor dat het slachtoffer naar eigen zeggen in haar jeugd door meer personen is misbruikt.

Een ernstiger probleem met dit arrest is dat men er niet op kan rekenen dat ieder die zich als gedragsdeskundige aanbiedt, ook competent is. Er lopen in de hulpverleningswereld niet weinig kwakzalvers rond, die er de voorkeur aan geven om hun diepe inzichten niet aan de feiten bloot te stellen. Daaronder zijn er niet weinigen met keurig ogende academische titels. Hoe weet de rechter dat de Hoge Raad in zijn arrest het bewijsprobleem in zedenzaken niet heeft opgelost, maar het slechts heeft verplaatst naar drassige grond.

De auteur is hoogleraar aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van Rijksuniversiteit Limburg

OPVOEDEN

Kleverig

VK 3-11-95

Ik zette de tv aan en het was weer eens raak. In het praatprogramma vertelde een dame van de kinderbescherming hoe zij incest herkende. Het ei van Columbus. Je test gewoon of de kinderen een erectie of zaadlozing heel concreet kunnen beschrijven. Stijf en warm? Kleverig? Als zulke aanduidingen kloppen, zit er iets fout.

Nu zou ik niet graag de gezinnen de kost geven waar kinderen zich op zondagochtend gezellig tussen pappa en mamma in bed mogen nestelen om voorgelezen te worden. Al die kinderen hebben zich onvermijdelijk weleens aangeschurkt tegen pappa's ochtenddinges. Ze zijn nieuwsgierig dus ze

gaan meteen op nader onderzoek uit.

Mijn zesjarige weet alles van 'zaadjes' en denkt daarbij in principe aan een soort zonnebloempitten. Gelukkig. Maar ook wij lagen wel eens samen in bed: op de uitslag van de incest-test ben ik dus niet echt gerust. Hoe naïef kan een mens zijn?

We hebben dat voorlezen onmiddellijk afgeschaft. Maar het kwaad is moeilijk ongedaan te maken. De angst is groot. Op zondagochtend kruipt er geen kind meer bij pappa en mamma in bed, maar een akelig spook: die mevrouw van de kinderbescherming.

Samen in bad? Lekker spetteren? Wij werken als volgt. Het

kind doet de badkamerdeur stevig op slot, kleedt zich uit en krijgt van achter de gesloten deur mondelinge instructies. Volledig schoon hoeven ze van ons niet te worden. Alles beter dan dat ze moeten rapporteren op welke plekjes paps met het washandje in de weer was.

Tot welke prijs moet op incest worden gejaagd? En welke methoden, hoeveel informanten zijn daarvoor nodig? De enige afdoende oplossing is het installeren van verborgen camera's in ieder gezin. Ik vrees dat dit de hartewens is van de Big Sisters van menige talkshow.

Even serieus. Geen mens weersprekt dat incest soms een probleem is. Er zullen altijd wel een paar gestoorden zijn die het op hun eigen kinderen hebben voorzien. Maar de aanpak van deze gevallen is onderhand zo'n obsessie geworden, dat we het kind met

Henk van Setten

De angst voor de psycholoog

De uitspraak van de Hoge Raad dat psychologen een grotere rol mogen spelen in incestzaken, heeft de gemoederen van gerechtelijk Nederland flink verhit.

ANHEMIK LECLAIRE

Toen een 36-jarig incestslachtoffer in 1991 aangifte deed van seksueel misbruik door haar broer, achtte justitie de zaak verjaard. De vrouw spande daarop een civiele procedure tegen haar broer aan, en vroeg in kort geding een voorschot op de 75.000 gulden schadevergoeding die ze zou eisen.

De Rechtbank in Assen wees de eis af, waarop de vrouw zich tot het Gerechtshof in Leeuwarden wendde. Omdat dit Hof de getuigenissen van de huisarts en de behandelend psychiater niet als bewijs erkende, vroeg de eiserde partij het Hof een objectieve deskundige aan te wijzen. Na gesprekken met zowel het slachtoffer als de gedaagde concludeerde de benoemde getuige-deskundige - orthopedagoog R. Bullens uit Leiden - dat het verhaal van de zus 'zeer geloofwaardig' was, en dat van haar broer niet. Maar het Leeuwardens Hof, dat de deskundige zelf had benoemd, accepteerde die bevinding toch niet als geldig bewijsmateriaal.

Mr. Gabi van Driem, advocate van de eiseres, stelde vervolgens cassatie in: het Hof had naar haar mening niet voldoende kunnen motiveren waarom zij de bijdrage van de deskundige niet liet meewegen. Waarop de Hoge Raad Van Driem in het gelijk stelde, het Leeuwardens arrest vernietigde verklaarde en de zaak doorverwees naar het

Gerechtshof te Amsterdam. Met de overweging dat 'een deskundigenbericht' tezamen met de verklaring van de betrokken partij 'voldoende bewijs van de gestelde feiten' kan opleveren: als een psychologisch expert zegt dat het aannemelijk is wat het slachtoffer beweert, dan mag dat oordeel bijdragen in de uiteindelijke uitspraak van de rechter.

Incestplegers nodigen nauwelijks getuigen uit om hun verichtingen te komen bekijken. Het is daarom jare na dato bijna onmogelijk te bewijzen dat er sprake was van seksueel misbruik in de kindertijd. Reden voor veel slachtoffers om niet aan een pijnlijke en uitputtende procedure te beginnen.

Aangezien de verklaringen van de vrouwen zelf niet voldoen als bewijsmateriaal, moeten de slachtoffers zorgen voor steunbewijs, bijvoorbeeld in de vorm van een getuigenverklaring van een vroegere buurvrouw. Daarnaast kan gebruik worden gemaakt van onafhankelijke getuige-deskundigen die het verhaal van het slachtoffer op waarheid controleren. In de fameuze Epe-zaak waren meerdere gedragsdeskundigen actief die middels een *Statement Validity Assessment* de uitspraken van Yolanda en Evelien B. op aannemelijkheid moesten inschatten.

De Leidse hoogleraar seks-

suologie J. Frenken, die zelf al 25 jaar als onafhankelijk deskundige zijn mening in rechtbanken ten beste geeft, somt enkele van de twintig gehanteerde criteria op: "We bestudeerden hoe spontaan en gedetailleerd het verhaal van het slachtoffer is. Kan ze gespreksfragmenten, situaties, tijdstippen en handelingen weergeven? Kan ze de locaties beschrijven waar het gebeurde, of nog verklaren hoe ze daar kwam?" Veel aandacht is er daarnaast voor de motieven van het slachtoffer om aangifte te doen. "Is een onschuldig incident onjuist geïnterpreteerd? Of kan ze iemand

terpreteerd? Of kan ze iemand

goeding eist. De Hoge Raad heeft niets gezegd over de bewijslast van getuige-deskundigen in strafzaken, waarbij niet het slachtoffer de eisende partij is, maar de staat, en waarbij de dader veroordeeld kan worden. De dader kan dus nooit het gevang indraaien op grond van de verklaring van een deskundige alleen."

"Daarbij," vervolgt Van Driem, bekend om haar feministische advocatuur, "wil dit nog niet zeggen dat het pleit in deze zaak gewonnen is, en dat mijn cliënte haar schadevergoeding krijgt. De Hoge Raad heeft alleen gezegd dat de bijdrage van

'Slachtoffers die te weinig bewijs konden aandragen, kunnen nu toch nog het hun aangedane onrecht in de rechtszaal wreken.'

met opzet in een kwaad daglicht stellen?" De deskundige stelt vervolgens een rapport op, dat tezamen met het overig bewijs bijdraagt aan de uitspraak. Dit gebeurt al jaren. Omdat in de onderhavige zaak echter enig steunbewijs in de vorm van foto's of ooggetuigen ontbrak, en de Hoge Raad op grond hiervan de gedaagde niet weer zonder kans op een financiële berechtiging wilde laten vertrekken, besloot ze dat de verklaringen van de getuige-deskundige samen met de getuigenis van het slachtoffer kunnen voldoen om de eisende partij in het gelijk te stellen.

"Let wel," zegt advocate Gabi van Driem, "het gaat hier om een civiele procedure. Om twee partijen onderling, waarbij de ene partij een schadever-

aan het feit dat de Hoge Raad niet zozeer de getuigenis van de behandelend psychotherapeut opwaardeerde, maar de ingeroepen onafhankelijke deskundige, die niet eerder iets met het slachtoffer te maken heeft gehad.

Bijzonder ongerust liet de voorzitter zich ook uit over het feilbare geheugen van een slachtoffer. Hij noemde in dit verband de bevindingen van de Amerikaanse psychologe Elizabeth Loftus, specialist op het gebied van de geheugenfunctie, die meesterlijk wist te demonstreren hoe makkelijk het geheugen door suggestieve vragen gemanipuleerd kan worden. Wie zal, zo vreesde Van Kruis, de gedaagde nu nog beschermen tegen de misvormde herinnering van een slachtoffer?

Hoewel Elizabeth Loftus stelde dat incestslachtoffers zich de details van de gebeurtenissen juist vaak onttellend goed weten te herinneren, en ze met haar kritische kanttekeningen over het geheugen in incestzaken doelde op een patiënt die 'ineens' tientallen jaren na dato, op de bank van de psychiater, iets over seksueel misbruik te binnen schiet, onderkennen getuigen-deskundigen het gevaar van een vals geheugen. Hoogleraar Frenken: "De herinnering is een constructie van de ervaren werkelijkheid. Bij de opslag in het geheugen en de latere weergave van de gebeurtenis maak je er een kloppend plaatje van, waarbij je al tijd wel iets van wat feitelijk is geschied, vervormt." Hij, en andere getuige-deskundigen rui-

men daarom veel plaats in voor onderzoek naar het geheugen van het slachtoffer en haar gevoeligheid voor suggestie. "Hoe jonger het slachtoffer was toen het misbruik plaatsvond, des te kwetsbaarder de herinnering. En hoe meer ze er met derden over heeft gesproken, des te groter de kans dat ze zaken ver vormd heeft. Dat onderzoeken we dus ook. Hoe vaak heeft ze het verhaal al verteld? Stroken haar verhalen met de belevings-

wereld van een kind? We letten ook op de wijze van ondervraging. Heeft de rechercheur gesloten of suggestieve vragen gesteld?"

Rechtenvrouw, het proefprocesfonds van het Amsterdam Clara Wichmann Instituut, stond garant voor de proceskosten. Blijdschap dus, en verbazing over de ongerustheid van collega's en media. "Waar komt die angst toch vandaan?" vroeg Agnes van Brunsel, medewerkster van het instituut, zich af tijdens de voornoemde radio-uitzending, na dat discussieleider Theo van Gogh heel hard 'uitholling van de rechtsstaat' en 'heksenprocessen' had geroepen. De kans was nihil, meende de beleidsmedewerkster, dat vrouwen die een incestbeschuldiging verzonnen, door getuige-deskundigen direct geloofd zouden worden, als ze al door de juridische molen heenkwamen.

Van Brussel: "Voor dat ze bij de rechter belandt, is haar verhaal vaak al door een officier van justitie en door een advocaat op geloofwaardigheid getoetst. Ze moet zeer sterk zijn om zich staande te houden in een procedure waarin ze door drie verschillende rechtelijke instanties en door de advocaat van de tegenpartij aan de tand wordt gevoeld."

Opmerkelijk genoeg gaan de tegenstanders van de uitspraak er unaniem van uit dat de getuige-deskundigen, uit medelijden, altijd op de hand van het slachtoffer zijn. Toch concludeerde dezelfde dr. R. Bullens die in de onderhavige zaak het verhaal van het slachtoffer als 'zeer geloofwaardig' beoordeelde, dat een deel van de verklaringen van de kinderen van Yolanda, die op seksfeesten misbruikt zouden zijn, op fantasie berustte. De kans dat er straks een psycholoog op de stoel van de rechter zit en, gemanipuleerd door de verzinsels van een zogenaamd slachtoffer, een onschuldige veroordeelt, of tenminste ten onrechte laat betalen, lijkt niet groot.

Rechtbank wil onderzoek seksueel kunnen jonge jongens

Duo hield thuis

kinder-seksorgieën

TEL 8/11

door Fred Soeteman

UTRECHT, woensdag

De strafkamer van de Utrechtse rechtbank wil weten waartoe zeer jonge kinderen op seksueel gebied in staat zijn.

Het antwoord op die vraag kan van doorslaggevend belang blijken bij de berechting van twee vrouwen uit De Bilt, moeder Marianita K. (58) en dochter Ramira F. (25).

Justitie beschuldigt dit duo ervan dat het tussen 1990 en de afgelopen zomer kleine jon-

jaren slechts vijf tot tien jaar. De Utrechtse rechters willen dat de rechter-commissaris een seksuoloog inschakelt om erachter te komen of en in hoeverre kinderen, en dan vooral de jongetjes, in staat zijn om seks te bedrijven.

Ook moeten nog enkele kinderen nader worden verhoord, zo mogelijk door een bijzondere deskundige, zoals een kindersycholoog, vindt de rechtbank, die daarmee de wens van de advocaten mr. P. Mol en J. Bredius volgt. De advocaten hadden er op gewezen dat er grote verschillen zijn tussen de verklaringen van de jongetjes van zeven en twaalf jaar die in een speciale verhoorstudio zijn geweest, en de kinderen die door 'gewone' politieambtenaren zijn verhoord.

Naast de nog te onderzoeken lichamelijke capaciteiten van de betrokken kinderen vormen uiteraard hun verklaringen het zwaartepunt in de bewijsvoering. Ook de officier van justitie vindt nader verhoor wel op zijn plaats, niet zo zeer omdat de kinderen elkaar tot nu toe zouden hebben tegengesproken, maar omdat de een wellicht heeft gepraat over andere voorvallen dan een medeslachtoffertje.

Locatie

De officier noemde het voorbeeld van een jochie dat in detail vertelde over de gebeurtenissen met een bepaald meisje in de badkamer. Het bewuste meisje heeft even gedetailleerd verklaard, maar zij noemde daarbij een andere locatie in de woning. Volgens mr. Brouwer kan de verklaring hiervan zijn, dat er méér is gebeurd.

Moeder Marianita en dochter Ramira zijn gisteren overigens wel op vrije voeten gesteld in afwachting van hun werkelijke berechting op een nog nader te bepalen datum. De rechtbank voerde voor de opheffing van de voorlopige hechtenis twee redenen aan: de onrust over hetgeen zij beweerdelijk hebben uitgehaald is in de drie maanden dat zij vastzitten geluwd, en de vrees voor herhaling van wat hun wordt verweten is gering, zoals psychiater prof.dr. A. van Leeuwen heeft gerapporteerd.

• Moeder Marianita K. (links) en haar dochter Ramira F. Zij worden ervan verdacht gedurende enkele jaren kinderorgieën op touw te hebben gezet.

getjes geslachtsgemeenschap heeft laten hebben met al even prille meisjes uit hun woonomgeving.

Tongzoenen

Officier van justitie mr. O. Brouwer verwijt de vrouwen ook dat zij de kleintjes hebben gedwongen tot ontucht, zoals tongzoenen en elkaars intieme lichaamsdelen betasten, onder de dreiging dat er anders met een riem of een stokje zou worden geslagen.

Tijdens de kinderorgieën gingen de deuren van de Biltse woning op slot, zo is mede ten laste gelegd. Voor het geval de dwang niet kan worden bewezen, worden moeder en dochter van verleiding beschuldigd.

Van de kinderen, nu tussen zeven en dertien jaar oud, waren er enkele in de gewraakte

Laws aimed to save child abuse victims

By Terence Shaw, Legal Correspondent

THE Family Homes and Domestic Violence Bill would have provided for the first time a uniform code of remedies for victims of violence in the home while extending the categories of those able to seek the court's protection.

It was based on a report of the Law Commission in 1992. Its proposals for reform were supported by the all-party Commons Home Affairs Select Committee which recommended that the Government adopt them in legislation.

The Bill was introduced in the Lords by Lord Mackay, the Lord Chancellor, at the start of the year and, as it was agreed by the party whips to be largely technical and uncontroversial, it was dealt with under the fast-track procedure until the recent concerns expressed by a minority of backbench Tories.

Contrary to the claims of these MPs, the Bill would not give cohabitants or live-in-lovers unprecedented property rights putting them in the same position as married couples, thereby undermining the institution of marriage.

The Bill only deals with occupation and not property rights and, since the Domestic Violence and Matrimonial Proceedings Act 1976, cohabitants as well as spouses have had the right to apply to the courts for orders evicting their violent or molesting partners.

What the Bill does, however, is to extend the category of those who can seek such court orders to former spouses and cohabitants and other categories of people

such as close relatives and those living in the same household, other than as an employee, lodger or tenant.

The Bill also offers increased protection for children by enabling courts, when making an emergency protection or interim care order, to order the removal of the suspected abuser from the home instead of having to remove the child.

New proposed "occupation orders", like the present "ouster orders" they would replace, would be only temporary and are intended to give the woman or male victim of domestic violence with no property rights in the home a "breathing space" and time to find alternative accommodation.

Where there has been violence or threatened violence, a court would be required under the Bill to attach a power of arrest to an order unless the applicant or any child involved would be adequately protected without it.

Although the Bill widens the category of those able to obtain court orders excluding a partner from the home, the requirements for making such an order are more stringent when the applicant does not have existing property rights in the home.

The courts would have to consider the length of the relationship, whether the couple have any children, their financial needs and resources and the likely effect of any order on the health, safety and well-being of the parties and any child involved.

Orders can only be made for a maximum period of six months although they could be renewed on further appli-

cation to the court. The Bill would give the courts new powers to transfer a council or statutory tenancy from one unmarried partner to another as can happen at present between married couples.

This would bring the powers in England and Wales into line with those in Scotland where the courts already have power to transfer such personal tenancy rights between unmarried and married couples.

Where a tenancy right is transferred in this way the court would have power to order the partner getting the

tenancy to pay the other partner compensation.

Lord Mackay has always maintained that the legal position of married people would not be weakened by the Bill and that in many cases it would be strengthened.

But while stressing the Government's commitment to maintaining the importance of marriage, there was a need, he believes, to recognise the fact of cohabiting relationships and to provide adequate protection against domestic violence of individuals involved in these relationships.

TOT 05.11.95

"Filmjök bevis för incestbrott"

DAGENS NYHETER

YOGURT AS PROOF FOR INCEST CRIMES

by Tomas Eriksson, specialist in usual and judicial psychiatry

(Translated from the Swedish newspaper "Dagens Nyheter", 13th of October 1995.)

In two previous articles (Dagens Nyheter "Debatt" 28/9 and 28/10 1994) I wrote about a legal case concerning a 65 year old former teacher with an impeccable past, who was sentenced to 4 years in prison - besides the payment of a quarter of a million Swedish crowns in damages - after having been charged for rape and maltreatment against one of his son's foster-daughters. The reason why I got interested in this matter was that I, after going over the acts from the court trial, found it manifest that there was no real evidence against the man, and that he had consequently become victim of a miscarriage of justice.

After several rounds in Högsta Domstolen [a special appeal court in Sweden, transl.], and while he had begun to serve his sentence and had paid a not irrelevant part of the damage amount, he was on the 27th of september 1995 granted the possibility of a new trial in a higher court of appeal. Within a short time, a re-trial is expected to take place at the Higher Court of Stockholm, and with respect to the amount of evidence against him presently, he will very probably be completely acquitted of the terrible accusation which has been pending over him for several years [he was later indeed acquitted, transl.].

This, of course, is satisfactory. Unfortunately it is not sufficient to keep one's mind at peace by the pleasant thought that justice has managed to verify the truth, and that the current case was just a single failure in the legal system.

Precisely in sex-offense cases - and especially when children are supposed to be the victims - on the contrary it seems that the Swedish legal machinery collapsed, and has fallen back to a position where it is accepted that ordinary practice (where no one can be sentenced without guilt being confirmed beyond a reasonable doubt) no longer applies.

Although sex-offenses, when really committed, are a very serious matter, and must be prevented energetically, it is also a serious matter when people are sentenced for crimes they have not committed. In cases about suspected sex offenses it seems that courts and prosecutors, as regards the evaluation of guiltiness, often choose to believe in experts instead of making a standard and independent estimate of witness and technical investigations. Although a reason for this could be that courts feel uncertain about the interpretation of circumstantial and testimonial evidence in sex offense cases, such a practice is unacceptable.

Many of the experts who participate in these court proceedings are evidently false prophets with highly preconceived ideas about sex-offenses. Among them, it is often quoted that children never lie, and furthermore that it is possible, when one has received the proper instruction and knowledge, to determine whether a specific person is telling the truth: all this with sufficient certainty enabling the expert to witness in court. This is of course impossible: there is no expert, unfortunately, with the built-in capability to act as lie detector.

A lot of misinformation is also put into circulation with respect to symptoms in a child that should make one think that the kid has been the object of a sex-crime. And concerning the reasons for these sex-crimes, too.

In this way it has quite seriously been stated that, if a child is lively or extrovert, or if he/she shows signs of depression, sleeplessness, criminality or abuse, then this ought give reason to suspect that the child may be the victim of sexual abuse. That the child does not like yogurt is considered as an indication of oral sex-abuse, etc.

According to another opinion it is often suggested that sex-crimes should primarily be committed by persons who have themselves been the object of sex-crimes during their own childhood. Still another thesis imported from the States tells us that memory of having been sexually abused in one's childhood may have been repressed (forgotten) till it has become conscious again, by means of psychoanalysis, later in adulthood.

Such opinions are completely unfounded. There is no scientific knowledge explaining the motivating factors which cause some people to commit sex-offenses, nor about the symptoms which can be expected from those that have been the object of these offenses. The reported statements do not seem very probable, either. They do, however, have acquired a vast acceptance, and thus they possess all the characteristics of a myth. The courts have neither been able to keep their heads cool with respect to these groundless hypotheses, in that they are frequently presented as support for convictions.

A grave responsibility for the fact that these myths have won such wide spread approval, rests on the Swedish division of Rädda Barnen-organization [Save the Children] which

has exploited these myths in a number of pseudo-scientific publications, for instance "Mot dessa våra minsta" [Against These our Little Ones] by Monica Dahlström-Lannes. This and other similar books are unfortunately presently in use as instruction manuals in police and prosecutors offices, and also as education tools for psychologists, social workers, and staff of recreation centers for children and youths. The myths that are made public in such a way by Rädda Barnen, are also frequently the basis of the activity propelled by the above-mentioned judiciary experts.

Monica Dahlström-Lannes spends her time systematically molding a single-track public opinion in these matters. As late as the 2nd of october this year, in Dagens Nyheter Debatt, she has presented a wide number of assumptions which are clearly meant to enhance the numerous rumors that threaten the judicial guarantees in this field. She affirms - without any valid reason - that "just a tiny part of the factual offenses are reported to the police", and also that "certain sexual offenses towards children are made invisible..." because of misleading statistics.

Her central attitude as regards basic judicial-safety questions is sensational, too. That she considers the fact that the suspects "are allowed to see the confidential pre-investigation" to be "a big deficiency in the judicial system" indicates her longing for a judicial system without public control and the possibility of scrutiny, which is completely unfamiliar to the Swedish juridical tradition.

Such conduct like the use of court-experts in incest trials has been commercialized in a very repulsive way. During a controlled period, for instance, the courts have paid in total 624.834 crowns [approx. 100.000 \$] to a regional employed child-psychologist in Skåne [South Sweden] who, in her spare time, has cooperated with several courts by producing 24 reports to investigate whether children had

shown signs of presumed incestuous abuse. At the end of her investigation she illustrated in the "sakkunnigutlåtanden" [expert utterance] to the courts, that all the 24 children showed signs of sexual abuse.

Also the manner in which children are questioned, when they for some reason are suspected to have been victims of sexual abuse, is often unacceptable. For example, it's customary that several assertions about sexual encroachment are presented to the child - repeated at intervals - and that the confirmation of an encroachment having actually occurred

only comes in the shape of nods or just through a couple of words. In this way it seems very easy to manipulate children to make false accusations.

My criticism about the collaboration of several experts to the passing of a sentence in sexual abuse cases does not apply to the expert's collaboration offered by people at the Vittnespsykologiska Laboratoriet [Witnesspsychological Laboratory] in Stockholm. This group does not pretend to be able to evaluate several more or less unintelligible symptoms on the victim, but they instead present to the courts a systematic combination of different witness-depositions. Such a combination can later be independently evaluated by the courts, and it may be useful in the analysis of complex material.

In the above mentioned article, Monica Dahlström-Lannes has chosen to make another kind of evaluation. She disallows the analyzing and verifiable combination of depositions presented by properly instructed and trained "witness-psychologists", but she pleads instead for the participation of child-psychologists and pediatricians which, as a result of her "clinical experience with children", constitutes an unverifiable judgement about a child's credibility.

After that I, in the fall of 1994, wrote my articles in Dagens Nyheter about the man who has now been granted a new trial, I received numerous letters and telephone calls from people who have claimed to be in the very same situation as the man I wrote about, i.e. being sentenced for sexual crimes to which they had pleaded not guilty. By request from some of the persons concerned I examined the court documents, but I did not have the possibility to conclude whether they were guilty or not.

On the other hand I did, however, find numerous cases in which I, as interested citizen who studied the trial papers very carefully, could not find that the presented proofs were sufficient to persuade me about the question of guilt. Of course I find it alarming that a mass of evidence which does not convince me at all, is evaluated by the court as being so grave that the accused could be found guilty beyond reasonable doubt.

A very alarming situation is thus looming. Courts that in such cases as these operate with another kind of accumulated evidence and with an evaluation of the proofs which is different from other legal cases, experts who build their opinion on myths (and make a lot of money through it) emerge as oracles in the courts, many people who have been sentenced by means of superficial evidence do time in

jail and are often sentenced to pay high damages even though they are perhaps innocent, and a lot of children run the risk of suffering a lifetime, because of being conscious that they were the reason of the jailing of somebody just because they were manipulated to make a complaint.

Since much seems to point out that the handling of sexual abuse cases has hitherto been uncommon (and among other things has implied that one has disregarded current principles about proof-evaluation), uncommon measures must now be taken: in part to correct the mistakes which have been committed, in part to prevent further judicial encroachment.

Högsta Domstolen ought for a period employ a less severe practice than normally endorsed in appeal cases. Furthermore, Högsta Domstolen ought clearly declare that producing evidence has to be the same in incest cases as in other legal cases. It is therefore important that Högsta Domstolen gets a solid understanding with respect to the value of the collaboration of different kinds of experts to this kind of court trials.

Prosecutors ought take their responsibility and take their duties into account in order to meet demands of impartiality. The Government (having the primary responsibility as regards the judicial guarantees in this country) ought keenly follow the situation in this field.

"Experter bör syna flera incestdomar"

● Justitieminister Laila Freivalds bör tillsätta en expertkommission med uppdrag att syna bevisningen i ett antal incestdomar. Den uppmaningen riktar advokat Kerstin Koorti efter en frikännande dom i ett incestmål i Stockholm på tisdagen.

Den friade, en egenföretagare, har suttit fängslad i 566 dagar. Att han nu skulle bli frikännas tyckte både åklagaren i målet och den styvdotter som tidigare berättat att hon skulle ha utnyttjats sexuellt.

Vändningen i målet, efter fällande domar i tingsrätt och hovrätt, kom sedan flickan successivt blivit alltmer övertygad om att hennes påståenden om styvpappan var något som vuxit fram på grund av ledande frågor under en terapi-behandling. Högsta domstolen beslutade i början av hösten att målet skulle tas upp på nytt av hovrätten. Samtidigt försattes mannen på fri fot.

Hovrätten anser att flickan givit en förklaring till sin ändrade ståndpunkt som inte är orimlig. Hovrätten konstate-

rar vidare att eftersom det inte finns någon bevisning i målet som styrker åtalet skall mannen frikännas.

Flera offer finns

Hans försvarare, advokat Koorti, tror inte för en sekund att den nu friade mannen är den ende oskyldigt dömd i incestmål. Hon tror att det finns många sådana offer och att fler riskerar att bli det.

I sammanhanget rasar Kerstin Koorti över påståenden som hörs i incestmål om förträngda minnen som terapeuter förmår plocka fram ur incestoffer.

- Detta är terapipåverkan och ingenting annat, menar Koorti.

Hon är mycket besviken över polisens bristande objektivitetssträvan i början av utredningen. Hade polisen, menar hon, vidtagit de enkla kontroller med anledning av flickans berättelser som styvpappan värdjade om hade ärendet punkterats redan då.

CLAES von HOFSTEN

Deskundigen moeten meer incest-vonnissen bezichtigen (Svenska Dagbladet, 8.11.95)

Minister van Justitie Laila Freivalds zou een deskundigen-commissie moeten installeren met de opdracht de bewijzen in een aantal incest-vonnissen te controleren. Advocaat Kerstin Koorti heeft hiertoe opgeroepen na de vrijspraak in een incest-zaak te Stockholm afgelopen dinsdag. De vrijgesprokene, een zelfstandige zakenman, zat 566 dagen vast. Zowel de aanklager als de pleegdochter, die in het verleden had verklaard dat zij door de man seksueel misbruikt zou zijn geweest, meenden nu dat hij vrijgesproken moest worden.

De wending in de zaak, na de veroordelingen van *tingsrätt* en *hovrätt* [algemene rechtbank en hoger beroep], komt nadat het meisje gaandeweg zich ervan overtuigd voelde, dat haar beschuldigingen tegen de pleegvader waren ontstaan door suggestieve vragen tijdens een therapie-behandeling. *Högsta Domstolen* [Het Hoogste Beroep] besloot in het begin van het voorjaar, dat de zaak hernomen zou moeten worden in hoger beroep. Tegelijkertijd werd de man vrijgelaten.

De rechtbank vond dat het meisje een geschikte verklaring van haar gewijzigde standpunt heeft gegeven. Bovendien constateerde de rechtbank dat - aangezien er geen bewijzen bestaan die de aanklacht ondersteunen - de man vrijgesproken moet worden.

Meer slachtoffers

Zijn advocaat, Kerstin Koorti, voelt zich er geheel zeker van dat de nu vrijgesproken man niet de enige onschuldige veroordeelde in een incest-zaak is. Zij denkt dat er veel anderen zijn, en dat nog anderen gevaar lopen om slachtoffer te worden. Daarom stelt Koorti zich te weer tegen de beweringen (die gehoord worden in incest-zaken) over verdrongen herinneringen, waarvan therapeuten beweren dat ze in staat zijn bij incest-slachtoffers naar boven te halen. "Dit is therapie-manipulatie, en niks anders", meent Koorti. Zij is zeer teleurgesteld aan het gebrek aan objectiviteit in het opsporingsonderzoek, zoals de politie dat in het begin van het onderzoek aan de dag heeft gelegd. Ze meent dat de zaak al in een eerder stadium gestaakt had kunnen worden, als de politie de de verklaring van het meisje eenvoudig had gecontroleerd, zoals de pleegvader had gevraagd.

Pamfletten verspreid in Eindhoven Veel reacties op actie in ontuchtzaak

Brab D. 6-11

Van een verslaggever

EINDHOVEN - De actie van broers en vrienden van een groep jongens die seksueel misbruikt is, heeft een overdonderend resultaat gehad. Na de publicatie zaterdag in deze krant, en na het verspreiden van strooibiljetten en pamfletten in het Eindhovense uitgaanscentrum, heeft het bij de politie en bij de broers telefoontjes geregend. Tot nu toe waren het vooral vertegenwoordigers van de pers die zich meldden, maar ook enkele slachtoffers hebben gebeld.

De verhalen van de slachtoffers bevestigden wat de bezorgde broers zaterdag in deze krant vertelden: minstens twintig, maar mogelijk meer dan honderd jongens zijn de laatste jaren in Eindhoven en omgeving stelselmatig bedreigd en seksueel mishandeld door een groep van enkele tientallen mannen. Omdat de slachtoffers geen aangifte durven te doen, heeft de politie tot nu toe niet kunnen ingrijpen.

Schuilnaam

Volgens een van de broers, die zich bedient van de schuilnaam Dennis, is het team van familieleden en vrienden ontzettend geschrokken. „Kijk, aan de ene kant is het natuurlijk goed dat er zoveel gereageerd is, maar aan de andere kant is het voor ons ook bedreigend. We maken ons zorgen om onze bekendheid. We willen anoniem blijven.”

Deskundigen

Het team van circa 15 personen dat opereert onder de naam 'Mike & Dennis' is de afgelopen weken door deskundigen van het bureau Slachtofferhulp begeleid. „Daardoor krijgen de mensen die ons bellen weliswaar amateurs aan de telefoon, maar wel amateurs die weten wat ze doen”, aldus Dennis, die benadrukt dat de hoofdoelstelling van zijn team is, om slachtoffers te helpen. „Dit is geen wraakzuchtige actie van ons. Maar wij vinden natuurlijk wel, net zoals ieder weldenkend mens, dat er een einde moet

komen aan deze praktijken.”

Tweede gesprek

Met de slachtoffers die zich nu hebben gemeld is afgesproken dat er een tweede telefoongesprek zal volgen. „We verwijzen in die eerste gesprekken nog niet door naar het Bureau Slachtofferhulp of naar de politie. Voor ons is het belangrijkste dat de jongens praten”, zo zegt Dennis.

Met de slachtoffers die bij het team 'Mike & Dennis' bekend zijn gaat het over het algemeen redelijk goed. „Al heeft de een het veel beter verwerkt dan de ander”, zegt Dennis. „De jongens zijn blij met de actie die wij voeren. Maar tegelijk zijn ze ook bang en er zijn oude wonden open gegaan.”

Horeca

Over de medewerking van de horeca in de Eindhovense binnenstad is het team 'Mike & Dennis' uitermate enthousiast. De leden van het team konden de strooibiljetten niet zelf uitdelen, omdat ze dan hun identiteit zouden prijsgeven. Voor het welslagen van de actie waren ze dus afhankelijk van medewerkers en van de horeca-exploitanten. Die hebben volgens de bezorgde broers op grote schaal actief mee geholpen. Pamfletten zijn op opvallende plekken opgehangen en bezoekers hebben strooibiljetten uitgereikt gekregen.

Het team van Mike en Dennis is dinsdag en vrijdag tussen 19.30 en 22.00 uur bereikbaar op nummer.040 2122657. □

NHHW Actie tegen homofielen

EINDHOVEN - Enkele particulieren verspreiden afgelopen week in het Eindhovense uitgaanscentrum strooifolders waarin ze waarschuwden tegen de praktijken van een groep homoseksuele mannen. Die zouden jonge jongens stelselmatig terroriseren en misbruiken. De problematiek en met name de omvang daarvan is bij de Eindhovense politie echter niet bekend. De politie herkent wél de door de initiatiefnemers geschetste angst bij de slachtoffers. Het is een bekend gegeven dat mannen na een homoseksueel contact vaak worden gechanteerd en lastig gevallen. In dat soort gevallen wordt meestal geen aangifte gedaan.

Vooral telefoontjes van media

Nauwelijks reacties op 'Mike & Dennis'-lijn

Van een verslaggever

EINDHOVEN - Diverse media, een bezorgde moeder en mogelijk een enkel slachtoffer van seksueel misbruik. Dat was de eerste oogst van de Eindhovense hulplijn van 'Mike & Dennis'. De hulplijn, die nog bepaald niet roodgloeiend stond, beoogt jonge jongens op te vangen die het slachtoffer zijn geworden van seksueel misbruik en seksueel geweld door oudere mannen.

De hulplijn werd afgelopen weekend geïntroduceerd via een affiche- en strooifolderactie bij de Eindhovense horeca en vond de afgelopen dagen een stormachtig onthaal, vooral bij de media. Initiatiefnemer Dennis: „Wij hebben de afgelopen dagen zoveel publiciteit gehad

dat de slachtoffers die wij zoeken wellicht wat kopschuw zijn geworden. Ik kan me voorstellen dat zij bang zijn geworden dat ook zij de media op hun nek krijgen als ze zich melden. Die angst is overigens ongegrond. Geen enkele journalist of programmamaker zal van ons ooit de namen van slachtoffers te horen krijgen.”

Voor de projectgroep Mike & Dennis vormen de eerste ervaringen aanleiding om de publiciteit na enkele dagen alweer te mijden. „Na vanavond doen wij geen mededelingen meer”, aldus Dennis. „Wij willen ons in alle rust toeleggen op de opvang van slachtoffers. We zijn er zeker van dat er tal van slachtoffers moeten zijn.”

Pamflet-actie tegen vermeend zedenschandaal in Eindhoven

Van onze correspondent

EINDHOVEN - In het uitgaanscentrum van Eindhoven zijn het afgelopen week in en buiten horecagelegenheden enkele duizenden aanplakbiljetten en pamfletten verspreid, waarin jongens worden gewaarschuwd tegen seksueel misbruik door een bende van zo'n 20 mannen, die in Eindhoven en omgeving actief zou zijn.

Volgens de pamfletten, die zijn opgesteld in overleg met het Bureau slachtofferhulp, zouden de afgelopen twee jaar tussen 100 en 150 jongens zijn 'gemanipuleerd, gechanteerd, misbruikt, aangerand en verkracht'. De politie neemt de signalen over een mogelijk massaal zedenschandaal „uiterst serieus. Maar zolang er geen aangiften zijn, kunnen we niets doen”, aldus een woordvoerder.

Vandaar dat de initiatiefnemers van de folderactie - „twee broers van verschillende slachtoffers” die zich bedienen van de pseudoniemen 'Mike & Dennis' - besloten de politie een handje te helpen. Jongeren die de laatste twee jaar ten prooi zouden zijn gevallen aan de bende, worden met klem verzocht, zich terstond bij de politie te melden. De initiatiefnemers beschikken vanaf vandaag zelfs over een speciaal telefoonnummer waar eventuele slachtoffers hun verhaal kunnen doen: „Wij garanderen privacy, anonimiteit, en kunnen eventueel ook zorgen voor professionele hulp door derden.”

De leeftijden van de vermoedelijke daders lopen volgens de pamfletten uiteen van 24 tot 55 jaar. De organisatie zou deels bestaan uit criminelen en deels uit mensen met een labiele persoonlijkheid, „die zeker TBS krijgen als ze ooit voor de rechter gedaagd kunnen worden”. Daarin doen ook drie jeugdige 'slachtoffers' hun verhaal. In romanstijl wordt tot in detail verslag gedaan van wat hen overkwam, maar naar de politie gaan was er ook in het geval van dit drietal niet bij. Het pamflet roept jongeren op, ervoor te zorgen 'dat wij meer te weten komen over dit soort misdrijven (...). De werkwijze van de daders wordt steeds agressiever. Zij blijven hun grenzen verleggen. Voor vervolging door justitie is er te weinig bewijs. Veel slachtoffers durven geen aangifte te doen’.

Dit wordt door de politie bevestigd. Gisteren had zich nog niemand ge-

meld. „De ervaring leert dat jeugdige slachtoffers van een zedenmisdrijf geen aangifte durven te doen, uit angst voor wraak of uit angst door hun omgeving voor homoseksueel te worden aangezien. Ook houden wij er rekening mee, dat eventuele slachtoffers door hun belagers onder

druk worden gezet. Als de eerste aangiften binnenkomen, zullen wij onmiddellijk in actie komen.” De politie zegt geen idee te hebben wie er achter 'Mike & Dennis' schuil gaan. Het Bureau slachtofferhulp sprak van „een particulier initiatief dat wij van harte steunen”.

Broers van slachtoffers voeren campagne tegen misbruik jonge jongens

Van onze correspondent EINDHOVEN - 'Gemanipuleerd, gechanteerd, misbruikt, aangerand, verkracht. Jij ook? Of je vriendje?' Honderden posters met deze vet gedrukte tekst plakten afgelopen week tegen ramen van cafés in het Eindhovense uitgaanscentrum Stratumseind.

Met een groots opgezette campagne, in samenwerking met de horeca en het Bureau Slachtofferhulp, willen twee broers van jeugdige slachtoffers andere jongens waarschuwen voor seksueel misbruik door oudere, homoseksuele mannen.

Volgens de broers, die uit angst voor represailles anoniem willen blijven, is er in Eindhoven en omgeving de laatste jaren een grote groep jongens tussen 15 en 22 jaar, onder wie hun jongere broertjes, misbruikt en gechanteerd door ruim twintig 'oudere' mannen. Ongeveer twintig slachtoffers zijn bekend, maar de broers schatten dat het totale aantal honderd tot honderdvijftig is.

De jeugdige slachtoffers worden zozeer onder druk gezet en met geweld bedreigd, dat ze bij de politie geen aangifte durven te doen, aldus de broers. Een van

de hen, met de schuilnaam Dennis, vertelt: „De daders kunnen tot alles in staat zijn, er is zelfs al een poging tot doodslag geweest door een van hen. De namen en gezichten van de meeste daders zijn bij de politie bekend. Sommigen van hen zijn crimineel.”

De Eindhovense politie zegt niet op de hoogte te zijn van een grootschalig misbruik van jonge jongens. Bovendien kan de politie niet ingrijpen zolang de slachtoffers weigeren aangifte te doen. „Wij weten dat seksueel misbruik van jongens voorkomt, zoals het overal gebeurt. Maar wij hebben geen zicht op een dergelijke grote groep slachtoffers. Als het waar is, hopen we dat de jongens zich bij de politie melden. Dan komt er een onderzoek.”

In strooifolders, die de horeca het afgelopen week met duizenden heeft verspreid, komen drie slachtoffers aan het woord, onder wie de 15-jarige Job: „Hij vond mij leuk, sprak mij aan bij het station, achtervolgde mij naar school, naar mijn vriendjes, vriendin en zelfs naar huis. Hij wilde met mij vrijen en chanteerde mij. Om van hem af te komen heb ik het een paar keer met hem gedaan.”

■ EINDHOVEN (GPD) - In Eindhoven zijn de afgelopen twee jaar minimaal twintig, maar mogelijk honderdvijftig jongens seksueel misbruikt en gehanteerd. Familieleden en bekenden van de slachtoffers hebben inmiddels een telefoonlijn geopend om gedupeerden te

helpen en informatie te verzamelen voor een veroordeling van de daders. „Het is gebeurd en het gebeurt nog steeds. Dat weten we. Alleen de schaal waarop is ons onbekend”, aldus het Bureau Slachtofferhulp. Volgens één van de slachtoffers doen veel jongens geen aangifte uit angst voor 'flikker' te worden uitgemaakt. De plaatselijke afdeling van het COC, de vereniging voor homoseksuelen, wordt weer eens met de neus op de feiten gedrukt: „Homoseksuelen zijn nog lang niet geaccepteerd in Nederland. Liever nog laten jongens zich misbruiken en chanteren, dan te bekennen dat ze door een man zijn aangerand”.

Eindhoven opgeschrikt door zedenschandaal

'Verkrachter opsporen met analyse van zijn gedrag'

Door een onzer redacteurs **NR**
ROTTERDAM, 7 NOV. Veel meer verkrachtingszaken kunnen worden opgelost wanneer de politie vaker gebruik maakt van gedragskundige analyses van de daders. Plegers van seksuele misdrijven laten een 'handtekening' achter waaraan hun misdrijven zijn te herkennen.

Dit schrijven Robert Hazelwood en Carlo Schippers in het jongste nummer van Modus, het tijdschrift voor recherche en forensische wetenschappen. Hazelwood werkte als speciaal agent bij de FBI-academie. Schippers is gedragskundig recherche-adviseur bij de CRI.

Volgens de auteurs blijft de 'handtekening' van de daders tijdens hun 'carrière' redelijk stabiel. Het gaat om bepaalde handelingen die niet noodzakelijk zijn voor het laten slagen van het misdrijf, maar de verkrachting voor de plegger plezierig maken. Deze handelingen zijn volgens Hazelwood en Schippers onderdeel van het ritueel en daarom is de kans groot dat een dader bij een volgend vergrijp hetzelfde gedrag zal vertonen.

De politie moet daarom aan slachtoffers zoveel mogelijk details vragen over hun belagers. Aan de hand van die gegevens kan een profiel van de dader worden opgesteld, dat de politie helpt bij verder onderzoek. Volgens de auteurs is de gedragskundige analyse geen vervanging van, maar een aanvulling op het reguliere recherche-onderzoek.

Broers van slachtoffers openen in Eindhoven jacht op perverse mannen

➔ Vervolg van voorpagina

■ EINDHOVEN (GPD) - Op vuilnisbakken, glasbakken, kroegdeuren en ruiten in Eindhoven vragen gele en witte pamfletten aan jongens of ook zij misschien gemanipuleerd zijn, gehanteerd, misbruikt, aangerand, ja zelfs verkracht. Zoals

Dave (17) is overkomen. „Eerst was hij aardig, ik vertrouwde hem. Hij gaf me mijn eerste stickie, ik voelde mij lekker en ontspannen. Te ontspannen want hij 'verhuurde' mij aan een andere vent. Dat gebeurde vaker. Toen ik niet meer wilde, werd ik maanden door hem geterroriseerd. Die vent is niet goed snik! Ik ben nog steeds bang. Ik durfde het niemand te vertellen...”

Door **Monique de Knegt**

Een vrouw met uitpuilende boodschappentas leest het relaas van Dave en slaakt een zucht. „Het lijkt Epe wel, nee, dat dorp in het Noorden van het land. Oude Pekela ja! Maar dat waren toch kleutertjes?” Op de wc van café Big Ben liggen folders met meer verhalen. Van Jop (15) bijvoorbeeld. „Hij vond mij leuk, sprak mij aan bij het station, achtervolgde mij naar school, naar mijn vriendjes, vriendin en zelfs naar huis. Hij wilde met mij vrijen, manipuleerde en chanteerde mij. Hij verstuurde briefjes naar mijn vriendjes. Om van hem af te komen, heb ik het een paar keer met hem gedaan. Ik zakte opnieuw voor mijn examen en moest van school”.

Bewijs

De folder vraagt jongens met gelijke ervaringen te schrijven of te bellen naar Mike en Dennis, twee broers van slachtoffers. Zij willen andere jongens helpen en voldoende bewijs verzamelen om de daders achter de tralies te krijgen. Vooralsnog weet de politie van niets. „Wij hebben geen aangiftes gekregen in relatie tot dit probleem. Ook Mike en Dennis kennen wij niet. Als waar is wat er in het pamflet staat, dan hopen wij snel aanknopingspunten te vinden. Is het niet waar, dan is deze actie schadelijk. Dan worden gevoelens van onrust opgeroepen die niet terecht zijn”.

Bij het Bureau Slachtofferhulp Eindhoven zijn ze overtuigd van het seksueel misbruik van tenminste twintig jongens. Niet voor niets heeft het bureau de drukkosten van de folders betaald en scholen en café's gevraagd het informatiemateriaal op te hangen. Erik de Jager, coördinator Slachtofferhulp: „Wij weten van cliënten dat dit gebeurt. Alleen de schaal waarop is niet bekend. Het is een blinde vlek. Toen Mike en Dennis ons benaderden met hun plan, waren we meteen enthousiast. Slachtofferhulp wordt toch nog vaak in verband gebracht met de politie. Door het project bij particulieren onder te brengen is de drempel voor slachtoffers nog lager”. Of zoals Dennis zegt: „Bij ons kunnen mensen gewoon klikken. Wij hoeven aan niemand verantwoording af te leggen”.

Uit angst voor represailles van de daders is Dennis uiterst summier met het geven van informatie. „U moet weten dat er onder de ongeveer twintig daders criminelen zitten. De dreigementen zijn niet van de lucht. Zelfs poging tot doodslag”.

Enorme bink

Dennis hoorde voor het eerst wat er was gebeurd toen zijn broertje, toen 18, bij hem logeerde. „Ik hoorde hem 's nachts huilen en vroeg wat er mis was. Het duurde heel lang voor hij wat zei. Toen ie eindelijk z'n verhaal deed, kon ik m'n oren niet geloven. Die zwamt, dacht ik. Mijn broer is een enorme bink moet je weten. En als je dan hoort wat er allemaal is gebeurd... dat houd je niet voor mogelijk”.

De 'daders' zijn tussen de 24 en 50 jaar oud en zouden los van elkaar opereren. „De mannen spreken de jongens aan bij school, in de kroeg, op het station of op straat. Ze beginnen een praatje, bieden een stickie aan of een drankje. Op een heel geraffineerde wijze weten ze het vertrou-

wen te winnen. Door ze bijvoorbeeld een brommertje te geven. Vervolgens wil zo'n man meer, seks. Hij wacht zijn slachtoffer op bij school, in de disco of hij verschijnt plotseling op het voetbalveld. Net zo lang totdat de jongen toegeeft. En zo niet, dan toch. Er is ook sprake van beneveling van jongens en verkrachting tijdens de slaap”.

Tot 1 februari 1996 kunnen slachtoffers en informanten bellen naar de speciale telefoonlijn van Mike en Dennis. De broers gaan er van uit dat er in Eindhoven minstens honderd tot honderdvijftig jongens zijn misbruikt en dat de lichtstad geen uitzondering vormt.

Drenthe Courant 3-11-95

Leg alle Utrechtse kerels gewoon huisarrest op

VK 2-11

Meisje wandelt in de avondschemering alleen door Amelisweerd. Mag dat? Een affiche met deze tekst hangt in de Utrechtse Uithof, sinds augustus het werkgebied van een verkrachter. De politie heeft in oktober een grote speuractie op touw gezet en raadt sindsdien vrouwen af in hun eentje in de wijk te lopen of te fietsen. 's Avonds om negen uur nog even een brief posten? Een pakje shag halen bij de snackbar op de hoek? Ja, wat doe je? Je buurman meevragen?

Bij de stichting 'Wandelrecht voor Vrouwen' heerst nu zo'n gevoel van 'wij pikken het niet langer'. Met de actie *De straat weer op!* wil de stichting haar boosheid verwoorden. Sinds deze week hangen in van de Uithof daarom protest-posters. De stichting 'protesteert tegen de vanzelfsprekendheid waarop in deze zaak de gedragsverandering aan de potentiële slachtoffers, in plaats van aan de potentiële daders

wordt opgelegd. Vrouwen worden gestraft alsof zij degenen zijn die het gevaar vertegenwoordigen'. De stichting spreekt de hoop uit dat met de actie de vanzelfsprekendheid van het vrouwelijk huisarrest wordt ondermijnd.

Achter Wandelrecht Voor Vrouwen gaan zes vrouwen uit De Bilt schuil, onder wie Jessica Borst: 'Het freak-gehalte van deze man word te belangrijk gevonden', zegt ze. 'De grote groep vrouwen die onzichtbaar hun leven moeten aanpassen, blijft buiten beeld. Als vrouw word je weer in een zwakke positie gedrukt. Vrouwen rondom Utrecht kennen hun plaats weer'.

De actie is ludiek bedoeld, maar heeft een sarcastische ondertoon. De enige oplossing is dat de situatie wordt omgedraaid: 'Alle mannen blijven binnen. Dan zijn er ook geen potentiële verkrachters meer'.

Robbert Minkhorst

VROUW FIETST 'S AVONDS ALLEEN OVER DE UTRECHTSEWEG

MAG DAT?

'JE WORDT VANAF HET BEGIN MEDEPLICHTIG GEMAAKT. DAT IS HUN TACTIEK, JE BENT MACHTELOOS'

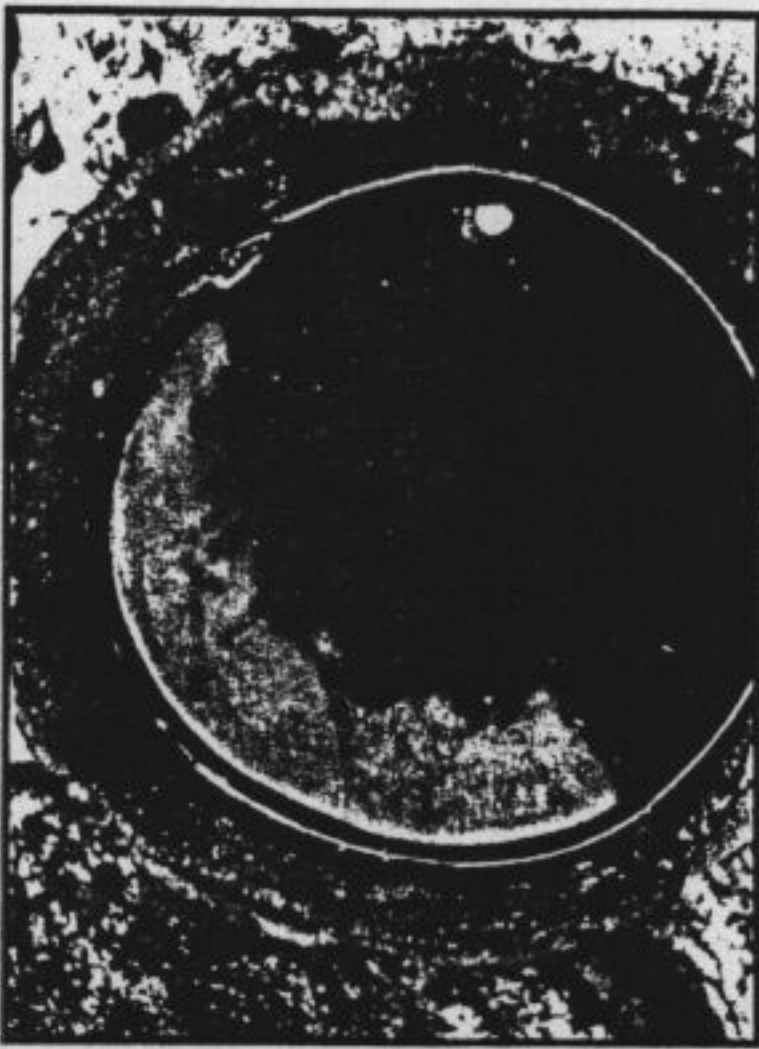

gebonden. Ik kreeg het op schoot en moest het verband eraf wikkelen, zodat het doodbloede. Op die manier werd ik mededader gemaakt.

'Verdwijnen kinderen zijn vaak ritueel vermoord'

Er bestaat volgens haar een rechtstreeks verband tussen duivelse rituelen en de spoorloze verdwijningen van kinderen. Judith: 'Dan praat ik over zaken die iedereen uit de media kent. Kinderen die verdwijnen en waar nooit meer een spoor van wordt teruggevonden. Die zijn dan vaak ritueel misbruikt en vermoord. Vlak voor satanische feestdagen zie je ook steeverast een stijging van het aantal vermissingen.'

Ik had geen enkele keuze. Anders zouden ze mij hebben vermoord. Daarom heb ik ook meer dan twintig jaar mijn mond gebonden. Uit angst. De dingen die Hannie en haar medeslachtoffers vertellen zijn vaak zo gruwelijk, dat ze alleen al daarom niet worden geloofd. Judith: 'Dat merk je steeds weer. Mensen hebben zoiets van: dat kan niet. Dat bestaat niet. Maar ik om mijn beurt zeg dan altijd: waar-

Bloed zou aan vrijwel ieder geheim ritueel te pas komen. Judith Laadstra: 'Als ik zeg dat ik als kind een soort rode limonade moest drinken die lauwwas en op bloed leek, dan zeg je: dat mens is compleet gestoord. Niemand gelooft je.'

Naaft mens, worden er tijdens plechtigheden ook vaak die ren geofferd. Hannie de Bruin: 'Ze steken bijvoorbeeld het oog uit van een schaap. Tijdens een ritueel wordt dat in je navel geplaatst. Of in je vagina. Zo van: satan kijkt mee. Maar als jij iets in de krant leest over dierenmishandeling, over slachtpartijen onder dieren op een kinderboerderij, dan leg jij die link met Terwijl dat soort dingen heel vaak in de krant staat. Let maar eens op.'

Daar is meteen ook de zwakte van hun verhaal. Ze zijn zo bezeten van de complot-theorie dat ze proberen om zo ongeveer alles erbij te betrekken. Niet alleen spoorloze verdwijningen en dierenmishandeling zouden ermee in verband staan, ook zoiets als de Olivant-airaire heeft er in hun visie

om zou een mens zulke dingen verzinnen. En vooral: hoe kom je erop? Waar ziet een doodnormale huisvrouw van 56 dat soort dingen? Zelfs in de meest gruwelijke griezelfilms komt dat niet voor.

Hun verhalen stuiten meestal op een muur van ongeloof. 'Het gebeurt altijd ergens anders. Niet hier, maar in Amerika. Of in Zwitserland. Denkt men. Maar de waarheid is dat het overal gebeurt. En of je nu ervaringen hoort uit Amerika of Nederland, het is allemaal hetzelfde. Er gebeuren dezelfde dingen, en op dezelfde dagen. Maar het publiek omarmt iedere onschuldige verklaring.

Massahysterie? Gelukkig, er was niets aan de hand. Valse, aangeprate herinneringen? Zie je wel. Mensen willen het eenvoudig niet geloven. Het is veel prettiger en

om zo een mens zulke dingen verzinnen. En vooral: hoe kom je erop? Waar ziet een doodnormale huisvrouw van 56 dat soort dingen? Zelfs in de meest gruwelijke griezelfilms komt dat niet voor.

Hun verhalen stuiten meestal op een muur van ongeloof. 'Het gebeurt altijd ergens anders. Niet hier, maar in Amerika. Of in Zwitserland. Denkt men. Maar de waarheid is dat het overal gebeurt. En of je nu ervaringen hoort uit Amerika of Nederland, het is allemaal hetzelfde. Er gebeuren dezelfde dingen, en op dezelfde dagen. Maar het publiek omarmt iedere onschuldige verklaring.

Massahysterie? Gelukkig, er was niets aan de hand. Valse, aangeprate herinneringen? Zie je wel. Mensen willen het eenvoudig niet geloven. Het is veel prettiger en

om zo een mens zulke dingen verzinnen. En vooral: hoe kom je erop? Waar ziet een doodnormale huisvrouw van 56 dat soort dingen? Zelfs in de meest gruwelijke griezelfilms komt dat niet voor.

Hun verhalen stuiten meestal op een muur van ongeloof. 'Het gebeurt altijd ergens anders. Niet hier, maar in Amerika. Of in Zwitserland. Denkt men. Maar de waarheid is dat het overal gebeurt. En of je nu ervaringen hoort uit Amerika of Nederland, het is allemaal hetzelfde. Er gebeuren dezelfde dingen, en op dezelfde dagen. Maar het publiek omarmt iedere onschuldige verklaring.

en of jij me gelooft. Zo ver ben ik al. Als ik bijvoorbeeld tegen jou zeg: ik ben seksueel misbruikt, dan geloof je me. Dat is inmiddels een geaccepteerd fenomeen. Maar als ik zeg dat ik ooit onder dwang ontlasting heb moeten eten, dan begin je al te twifelen. En als ik zeg dat ik als kind een soort rode limonade heb moeten drinken die lauwwas en op bloed leek, dan denk je: dat mens is compleet gestoord. Daar lopen de slachtoffers steeds tegen op. Niemand gelooft ze. De politie niet, de media niet.

Harde bewijzen hebben ze niet, en dat is meteen ook het manco. Niemand heeft ooit kinderlijkjes gevonden of duivelaanbidders op heterdaad betrapt tijdens een ritueel. Judith legt twee dingen op tafel: een 'lidmaatschapskaart' van de Kerk van Satan en een duivelse kerstkaart. Het is een zwarte kaart. En in plaats van de beste wensen staat er een vervloeking op. Maar dat is alles.

Wel hebben ze op iedere lastige vraag een antwoord. Judith: 'Journalisten vragen altijd: waar halen ze die baby's die geofferd worden tijdens rituelen vandaan? Dat is simpel. Ze bevruchten vaak hun eigen kinderen en offeren vervolgens die baby's. De volgende vraag is dan: waar laten ze die lijkljes? Dat is nog veel simpeler. Een van de manieren om die te laten verdwijnen, is ze te verstoppen in kadavers. Die gaan naar een destructiebedrijf of een dierencrematorium en er kraait geen haan meer naar.'

Hannie de Bruin werd als kind in de sekte ingewijd op de manier zoals dat meestal gaat: door haar vader. 'Je wordt vanaf het begin medeplchtig gemaakt. Dat is hun tactiek. Je bent vanaf de eerste keer geen slachtoffer, maar dader. Bij mij ging dat zo: ze hakten van een baby een voor een de handjes en voettes af. Daarna werd dat af-

'Ze bevruchten hun kinderen en offeren de baby's'

Wel hebben ze op iedere lastige vraag een antwoord. Judith: 'Journalisten vragen altijd: waar halen ze die baby's die geofferd worden tijdens rituelen vandaan? Dat is simpel. Ze bevruchten vaak hun eigen kinderen en offeren vervolgens die baby's. De volgende vraag is dan: waar laten ze die lijkljes? Dat is nog veel simpeler. Een van de manieren om die te laten verdwijnen, is ze te verstoppen in kadavers. Die gaan naar een destructiebedrijf of een dierencrematorium en er kraait geen haan meer naar.'

Hannie de Bruin werd als kind in de sekte ingewijd op de manier zoals dat meestal gaat: door haar vader. 'Je wordt vanaf het begin medeplchtig gemaakt. Dat is hun tactiek. Je bent vanaf de eerste keer geen slachtoffer, maar dader. Bij mij ging dat zo: ze hakten van een baby een voor een de handjes en voettes af. Daarna werd dat af-

de dubbele beglazing van de werkkamer. De zon schijnt. Het is een doodgewone dag. Maar aan de verhalen die Judith en zij te vertellen hebben, is niets gewoons. Ze gaan over baby-offers, duivelse rituelen, complotten, moorden. Vier uur lang stapelt zich het ene gruwelijke relaas op het andere.

Reportage over ritueel misbruik leidde tot Kamervragen

Soortgelijke verhalen zijn al eens vaker naar buiten gekomen. Anders dan de afgelopen jaren werd in het televisie-programma Nova uitvoerig aandacht besteed aan 'ritueel misbruik'. Het leidde tot Kamervragen en een stroom publicaties. Inmiddels is die commotie totaal verstomd en heeft er een andere opvatting postgevat: er is helemaal niet zoiets als ritueel misbruik. Satanische sekten bestaan alleen in de fantasie van hulpverleners. Die praten hun patiënten simpelweg een probleem aan, al dan niet onder hypnose; het zogeheten False Memory Syndrome. Zo is het onderwerp weer van tafel geveegd. Maar het moorden gaat volgens sommigen nog steeds onverminderd door.

De naam Oude Pekela duikt steeverast op in die van verklaringen van slachtoffers. Net als die van Finkensiepe en de ontucht-affaire in Zetten. En Epe. Bij ieder geval van incest of ontucht op grote schaal zou er meer aan de hand zijn, en maakt het feitelijke seksuele misbruik onderdeel uit van allerlei duistere rituelen. Judith: 'Het gaat om duizenden mensen die in satanische sekten actief zijn en dat met alle geweld stil willen houden. Het is één grote dooipt. Er zijn hooggeplaatste personen bij betrokken. Ministers, politici, mensen, artsen. Het zijn mensen die uit zijn op macht en tevens de macht hebben om dingen stil te houden. Het is een mafia-structuur. Een compleet netwerk.'

Ze zijn eraan gewend niet serieus genomen te worden. Judith: 'Het kan me niet eens meer schen-

verhoren' en 'massahysterie'. De verklaring van Judith Laadstra werd eenvoudig van tafel geveegd. 'Terwijl ik zei: hoe kun je als plaatselijke politiemanager nou suggestief kinderen verhoren, als je niet eens weet wat je moet vertellen uit zichzelf dat ze gedwongen waren om ontlasting te eten. Dat is ze niet door een rechercheur in de mond gelegd.'

Acht jaar na dato kreeg ze alsnog een beetje gelijk. De Belgische kinder- en jeugdpsychiater Dr. Karel Pyck haalde onlangs de krant met zijn stellige overtuiging dat er 'geen enkele reden was voor de veronderstelling dat de af-faire Oude Pekela het gevolg was van massahysterie'. Volgens hem zijn er wel degelijk een kleine honderd kinderen misbruikt en gefilm.

Judith: 'Het is niet leuk of bevredigend om pas na al die jaren iets van gelijk te krijgen. Nu is het te laat. De affaire is weggezaakt, behalve bij de direct betrokkenen. Toen dat bericht in de krant verscheen, werd ik door iemand gebeld die zei: Judith, je hebt toch gelijk gekregen. Maar ik hoef helemaal geen gelijk te krijgen, daar gaat het niet om. Ik wil alleen maar dat er een einde aan komt.'

Judith Laadstra is gespreksthe-rapeut. Veel van haar patiënten zijn op de een of andere manier misbruikt en betrokken geweest bij satanische rituelen. Een daarvan is de 56-jarige Hannie de Bruin. Zij is bij het gesprek aanwezig. 'De Bruin' is niet haar werkelijke naam. Ze wil, uit angst, anoniem blijven. Het is voor haar al een hele stap om erover te praten. 'Ik moet daarmee alles weer oprakelen en ben een week van slag af.'

Het gesprek vindt plaats op een bovenverdieping van een rijtjes-huis in Haarlem. Buiten spelen kinderen. Hun gelach dringt door

Onlangs werd bekend dat er destijds in Oude Pekela toch veel meer aan de hand geweest is dan alleen massahysterie. Voor een kleine groep mensen betekende dit bericht echter nog veel méér. Zij zien eindeloos verschijnen in de doofpot die zorgvuldig in stand gehouden wordt door ondergronds opererende satanische sekten. Volgens hen worden er in Nederland op grote schaal mensen geofferd aan Satan.

TEKST: BERNARD ROHMANN
FOTO'S: SUNSHINE, RBP

Judith Laadstra wist het al toen ze acht jaar geleden Oude Pekela binnenreed: dit was meer dan 'zomaar' een geval van ontucht op grote schaal. 'Ik reed het dorp binnen en zag allerlei symbolen op lantaarnpalen en bruggen. Ik dacht meteen: dit is hun werk. Ik heb dat ook aan de politie verteld. Maar die hadden nog nooit van satanische sekten en ritueel misbruik gehoord. Die begrepen absoluut niet waar ik het over had.'

De affaire werd breed uitgemeten in de media, maar stierf een snelle dood. Van het aanvankelijke seksuele misbruik op grote schaal door (als clowns) verklede volwassena bleef uiteindelijk niets meer over. Volgens wetenschappers en justitie zou de Oude Pekela-affaire te verklaren zijn uit suggestieve

Der Spiegel 13.11.95

WISSENSCHAFTEN

Sexueller Mißbrauch

„Schweif des Satans“

Gestützt auf Aussagen von Kindern, die sie als „absolute Wahrheit“ auslegten, verurteilten amerikanische Gerichte in den letzten Jahren Dutzende von Kinderbetreuern wegen „sexuellen Mißbrauchs“ zu langjährigen Gefängnisstrafen. Jetzt verklagt eine unschuldig Verurteilte einen US-Bundesstaat auf zehn Millionen Dollar Schadensersatz.

Hat sie dir eine Gabel in den Po gesteckt? Ja oder nein?“ verlangen die beiden Erwachsenen Auskunft. „Ich weiß es nicht. Ich habe es vergessen“, antwortet der Fünfjährige, der im Vernehmungprotokoll als Zeuge „Kind 8 C“ verzeichnet ist. „Nun mal los. Du kannst auch gehen, wenn du diese Frage beantwortest.“ Das Kind wird wütend: „Ich hasse euch.“ Die Befragter, gelassen: „Das stimmt nicht. Wir wissen, daß du uns magst. Was hat sie nun mit deinem Po gemacht. Du kannst dann wirklich gehen.“

Störrisch beharrt der kleine Junge darauf, sich an nichts erinnern zu können. Doch die insistierenden Vernehmer obsiegen. „Okay, okay.“ lenkt 8 C schließlich ein. Zügig hakt der „Erwachsene 1“ nach: „Nun sag mir ... was Kelly mit deinem Po gemacht hat.“

Kind: „Ich versuche mich zu erinnern.“ Erwachsener: „Was hat sie dir ins Po-Loch gesteckt?“ Kind: „Die Gabel.“

Es waren durch solche Art von Suggestion erlangte Aussagen von 19 Kindern, die der amerikanischen Kindergärtnerin Margaret Kelly Michaels zum Verhängnis wurden: Die bis dahin unbekannt gewordene Frau wurde im August 1988 zu insgesamt 47 Jahren Gefängnis verurteilt.

Michaels war für schuldig befunden worden: Sie habe, so der Urteilspruch, die ihr im „Wee Care“-Kindergarten von Maplewood (US-Bundesstaat New Jersey) anvertrauten Drei- bis Fünfjährigen unter anderem dazu geführt, Erdnussbutter, manchmal garniert mit Marmelade, vom Genitalbereich der Kindergärtnerin zu lecken.

„Kuchen“ zu essen, den sie aus ihren Fäkalien „gebacken“ hatten; Urin der Kindergärtnerin zu trinken; sich auszuziehen und nackt „Sex zu spielen“.

Kelly Michaels, inzwischen 33, verbrachte einschließlich Untersuchungs-

Mit Selbstbildnis und einem Gemälde, das sie im Gefängnis malte

haft knapp acht Jahre ihres Lebens unschuldig im Gefängnis, fünf davon in einer Verwahranstalt für Schwerverbrecher. Erst dann hob das höchste Gericht des Staates New Jersey das Urteil auf. Inzwischen verzichtete auch die Staatsanwaltschaft darauf, den Fall erneut zu verhandeln, weil sie dabei die angewandten Verhörmethoden hätte rechtfertigen müssen: offizielle Begründung: Der Fall sei „nicht frei von Zweifeln“.

Vorletzten Monat beschloß Kelly Michaels, den Bundesstaat, den Verwaltungsbezirk und alle Personen, die an ihrer Verurteilung vor sieben Jahren mitgewirkt haben, zu verklagen. Schadensersatzforderung: zehn Millionen Dollar. „Sie haben ein Verbrechen konstruiert, das nie geschehen ist. Dieses Fabel-

Kindergärtnerin Michaels*: „Unerschütterlicher Glaube an Gott“

monster, dieses geifernde, schwarze Ungeheuer, will ich zerstören“, begründet Kelly Michaels ihren Versuch, sich „von dem Makel zu befreien, der meine Integrität zerstört hat“ (siehe Interview Seite 202).

Der Fall der Kindergärtnerin Michaels steht beispielhaft für Fehler, wie sie vom amerikanischen Justizbetrieb begünstigt werden. Aber er enthüllt auch die paranoiden Züge einer Gesellschaft, die immer wieder in Massenhysterie verfällt, vor allem wenn sie glaubt, dunkle Kräfte würden ihren Nachkommen nach Leib und Seele trachten.

So war es 1692, als 20 Männer und Frauen in Salem (US-Bundesstaat Massachusetts) wegen angeblicher Kindesverhexung zum Tode verurteilt wurden. Drei Jahrhunderte später gewinnt im Ursprungsland der Micky Maus der Glaube an den Leihhaftigen wieder an Boden. Bei einer Umfrage im Jahre 1964 glaubten nur 37 Prozent der Amerikaner an die Existenz eines Teufels als Person, neun Jahre später war es schon jeder zweite, und seither ist der Anteil der Beelzebub-Gläubigen noch weiter gestiegen.

Als vom Satan besessenen galten vielen US-Bürgern Charles Manson und die Anhänger seines Kults, als sie 1969 in Hollywood sieben Menschen meuchelten, darunter den Filmstar Sharon Tate. Dem dämonisierten Prediger Jim Jones gehorchten rund neun Jahre später 913 seiner Jünger und begingen in der Kulthauptstadt Jonestown (Guayana) kollektiven Selbstmord. Der Waschmittelkonzern Procter & Gamble mußte auf sein Markenzeichen – einen von 13 Sternen umkränzten Mann im Mond – verzichten, nachdem es von Kanzeln herab und in Kettenbriefen als Symbol des Teufels gebrandmarkt worden war.

Wahnhaftige Züge prägten in den siebziger und achtziger Jahren auch den landesweiten Kreuzzug gegen sexuellen Mißbrauch von Frauen und Kindern. Diana Russell, eine besonders umtriebige Feministin, verstieg sich zu der Behauptung, 54 Prozent aller Amerikanerinnen seien vor Erreichen ihres 19. Lebensjahres sexuell mißbraucht worden. Die von Frau Russells Liga „Frauen ge-

Anatomische Puppen: Das Loch im Spielzeug erforschen

gen Gewalt in Pornographie und Medien“ ausgerichtete Vergewaltigungswelt schockte die US-Öffentlichkeit.

Die wenigsten Amerikaner nahmen damals zur Kenntnis, daß die herangezogenen Statistiken auf einer „sehr weitesten Definition von sexuellem Mißbrauch“ beruhten, wie die US-Autorinnen Elizabeth Loftus und Katherine Ketcham in einem jetzt in deutscher Übersetzung erschienenen kritischen Buch feststellten*: Für Feministinnen Russell und ihre Anhängerinnen hatten „auch das Berühren der Brüste oder des Pos in bekleidetem Zustand“ dazu gezählt, ferner „das Tätscheln eines Beines oder das Aufzwingen eines feuchten Kusses bei einer alkoholisierten Hochzeitsfeier“.

Bürgerrechtsanwalt Stavris, „Wee Care“-Kindergarten: „Ein Verbrechen, das nie geschah“

Dagegen schien das Faktum, daß 47 Prozent aller Porno-Videos von Frauen oder Paaren ausgehlichen werden, ins feministische Kampfkonzert nicht recht zu passen. Mehr Aufmerksamkeit widmeten die US-Medien den Novitäten der Psychoszene, die mit klängevollen Syndromen wie „posttraumatische Belastungsstörung“ oder „multiple Persönlichkeitsstörung“ aufwarteten und den

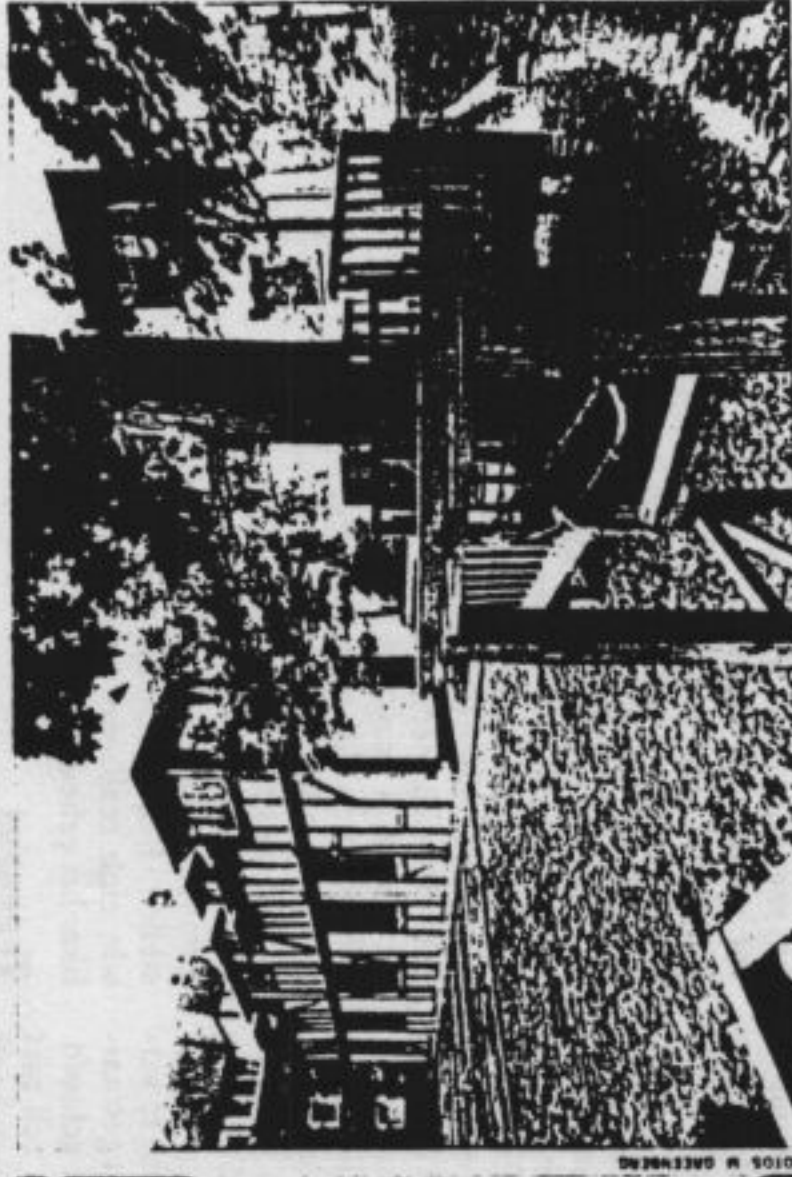
* Elizabeth Loftus und Katherine Ketcham: „Die therapierte Erinnerung“. Ingrid Klein Verlag, Hamburg. 360 Seiten, 46 Mark.

Erinnerungen von Patienten unter Hypnose in der Therapie ebenso wie vor Gerichten zu neuer Bedeutung verhelfen wollten.

„Ein Phänomen namens Verdrängung“, kritisiert rückblickend die Psychologin und Gerichtspsychologin Elizabeth Loftus, erlebte eine „erstaunliche Wiedergeburt“. In ihrem Sog wurden, wie skeptische Beobachter des „neumodischen Psychozaubers“ warnen, „gutgläubige Patienten von inkompetenten Therapeuten wie Lämmer zur Schlachtbank geführt“.

In oft jahrelangen Behandlungen verhalfen Psychologen ihren Klienten zu „flashbacks“, plötzlichen Erinnerungen an Missetaten, die angeblich an ihnen begangen worden waren. Erinnerungen an Vergewaltigungen durch Vater oder Mutter, an Kruzifixe, die ihnen in den Anus gerammt, an schwarze Messen, bei denen Föten zerstückt wurden, oder an riesige Käfige im Keller des Elternhauses, in denen sie widerliche Flüssigkeiten trinken mußten.

Eine Michelle Smith beispielsweise berichtete von „Satan, der seinen bren-

„Ein Verbrechen, das nie geschah“

nenden Schweif um meinen Hals geschlungen“ habe, und verwies auf einen Hautausschlag, den sie und ihr Therapeut als Abdruck des Teufelschwanzes interpretierten. Das Buch („Michelle Remembers“), in dem Frau Smith ihre Teufelsmemoiren niederschrieb, wurde ein Bestseller, nicht etwa auf der Liste der Romane, sondern als Sachbuch.

Einem ähnlichen Wahn fielen auch die beiden angeblichen Kinderschänder Raymond und Shirley Souza zum Opfer: Im Februar 1993 wurden die 6jährigen nach einem knapp dreijährigen Prozeß

SP1 13-11

„Ich galt als Monster“

Die US-Kindergärtnerin Kelly Michaels über erlittenes Unrecht

zesse bei den angeblich mißbrauchten Kindern feststellen können. Daß vor allem Kinder im Vorschulalter zu praktisch jeder Aussage gebracht werden können, haben inzwischen der Psychologe Stephen Ceci von der Cornell University in Ithaca (New York) und seine kanadische Kollegin Maggie Bruck von der McGill University in Montreal wissenschaftlich belegt. Beobachtungen, Befragungen und Untersuchungen von Dreijährigen ergaben, daß Suggestivfragen, die über einige Wochen hinweg wiederholt werden, die Kinder durchweg zu veritablen Märchenzählern machen können.

Auch an dem von Psychologen und Gerichten hochgeschätzten Beweismittel „anatomisch korrekter Puppen“, an denen die Kinder bei ihren Vernehmungen die an ihnen vollführten Handlungen demonstrieren sollen, hegen die beiden Psychologen Zweifel: „Kinder im Vorschulalter packen den Puppenpennis, weil er da ist, und sie stecken ihren Fingerganz selbstverständlich in die Puppenvagina, so als wollten sie ein Loch in einem Spielzeug erforschen.“

Nicht nur im Fall der Kindergärtnerin Michaels mündete das unkritische Vertrauen des Gerichts in die Aussagen der drei- bis fünfjährigen Zöglinge in einer Verurteilung zu langjähriger Haft. In El Paso (Texas) wurden zwei Vorschullehrer wegen sexuellen Mißbrauchs an den von ihnen beaufsichtigten Jungen und Mädchen jeweils zu lebenslanger Haft verurteilt. In North Carolina befand eine Jury, der Kindergärtnerin Robert Kelly sei in 99 Fällen des sexuellen Kindesmißbrauchs schuldig. Urteil: zwölfmal lebenslänglich.

Der unschuldig im Gefängnis sitzenden Kelly Michaels verhalten, wie sie sagt, ihr „unerschütterlicher Glaube an Gott“, der inzwischen gestorbene Bürgerrechtsanwalt Morton Stavis, der ihren Fall wieder aufrollte, und drei mutigen Richter, die den „ungeheuerlichen Mißbrauch der Verfolgungsbehörden“ (Begründungstext des Gerichts) offenlegten, zur vorzeitigen Entlassung. Sechsfünfzig weitere angebliche Kinderschänder sitzen derzeit noch in amerikanischen Gefängnissen. Nicht ein einziges dieser Urteile, glaubt die New Yorker Staatsanwältin Linda Fairstein, würde einer Überprüfung standhalten, wenn es zum Wiederaufnahmeverfahren käme.

Als „allerschlimmste Auswirkung der Massenhysterie“ bezeichnet es die New Yorker Juristin, daß die Schauprozesse der Vergangenheit den „tatsächlichen sexuellen Mißbrauch von Kindern in den Hintergrund drängten, der damals schon existierte und auch heute noch vorkommt, ausgeführt vom Freund der Mutter etwa oder durch den Nachbarn von nebenan“.

DER SPIEGEL 46/1995

• Debbie Nathan und Michael Snedeker: „Satan's Silence“. Basic Books, New York, 320 Seiten, 25 Dollar

Die Massenhysterie verschleierte tatsächlichen sexuellen Mißbrauch

„Satan's Silence“ („Das Schweigen Satans“), hätten Gerichtsreporter ihren Redaktionen übermittelt, was karrierebeübte Staatsanwälte und die von ihnen berufenen Experten an Material zusammenbrachten.

In keinem der fast 100 Fälle gab es erwachsene Zeugen, welche die behaupteten Missetaten aus eigenem Angewisschein hätten bestätigen können – etwa im Fall der Kindergärtnerin Michaels den Vorwurf, sie habe sich zu wiederholten Malen mit Messern, Gabeln, Leinwandsteinen und Glühbirnen an Geschlechtsteilen und am Analbereich der Kinder zu schaffen gemacht oder nackt vor den Kindern Klavier gespielt und ihnen blutige Tampons gezeigt.

Kein Prozeßbeobachter und kein Verteidiger kam auf die Idee, das Vorhandensein der in allen Prozessen als Beweismaterial aufgeführten metallenen Falterinstrumente wie Gabeln, Messer oder Löffel zu überprüfen. Nancy Hass: Solche Gegenstände „existieren in amerikanischen Kindergärten gar nicht. Die Kinder bekommen Milch und Kekse. Das ist alles“. Auch körperliche Spuren sexueller Mißhandlungen hatten Mediziner in keinem der Kindergärtenpro-

SPIEGEL: Kelly Michaels, Sie saßen fünf Jahre unschuldig im Hochsicherheitstrakt des Frauengefängnisses von Clinton in New Jersey. Wie haben Sie das durchgestanden?

Michaels: Die ersten 15 Monate waren die schlimmsten, die verbrachte ich in Einzelhaft. **SPIEGEL:** So drakonisch werden in Amerika sonst nur zum Tode verurteilte Serienmörder behandelt.

Michaels: Man sagte mir, die Einzelhaft sei zu meinem eigenen Schutz. Meine Mitgefangenen hatten zwar gemordet und andere Schwerverbrecher begangen. Doch mein angebliches Vergehen wog in ihren Augen schlimmer: Ich war verurteilt wegen sexuellen Mißbrauchs von drei- bis fünfjährigen Kindern, damit galt ich für sie als verabscheuungswürdiges Monster.

SPIEGEL: Wie sind Sie das Stigma gegenüber Ihren Mitgefangenen losgeworden?

Michaels: Das Leben im Gefängnis ist eine Subkultur, in der sich die Menschen irgendwie einrichten müssen. Ich fing an zu malen, sang im Gefängnischor „Gute Hirten“ mit und bot mich an, Nachhilfestunden zu geben, um einigen Mitgefangenen einen Schulabschluß zu ermöglichen.

SPIEGEL: Sie wurden eine mustergültige Gefangene?

Michaels: Ich war ein wohlgezogenes Mädchen aus katholischem Elternhaus ...

SPIEGEL: ... verurteilt wegen „115 schändlichen Handlungen sexuellen Charakters“ an den Ihnen anvertrauten Kindern.

Michaels: Daß die Öffentlichkeit glaube, ich hätte diese abscheulichen Dinge wirklich getan, daran habe ich während der fünf Jahre jeden Tag gedacht.

SPIEGEL: Empfanden Sie Wut und Haß gegen die Kinder, die gegen Sie ausgesagt hatten?

Michaels: Nein. Die Kinder waren ebenso Opfer wie ich. Sie wurden tatsächlich mißbraucht, aber nicht durch mich, sondern durch die Staatsanwälte und die sogenannten Experten. Sie waren es, die den Kindern mit Suggestiv-

stivfragen Antworten entlockten über Dinge, die ich nicht getan hatte, nicht getan haben konnte, weder an dem unterstellten Ort – das war ein Raum, der von anderen Mitarbeitern des Kindergartens ständig durchquert wurde – noch zu dem vorgeblichen Zeitpunkt: In der halbstündigen Mittagspause, so wurde ja angegeben, hätte ich mit den Kindern abartige Handlungen begangen.

SPIEGEL: Sie waren zur falschen Zeit am falschen Ort?

Michaels: So ungefähr. Amerika durchlebte in den achtziger Jahren eine Massenhysterie; der Wahn, Kinder würden reihenweise geschändet, und der Satanskult blühten in jedem Winkel auf.

SPIEGEL: Richter und Geschworene sind dem Trend willig gefolgt.

Michaels: Vor allem die Staatsanwälte. Für die waren solche Schauprozesse, die von den Medien kritikallos ausposaunt wurden, wichtige Stufen ihrer beruflichen Karriere.

SPIEGEL: Betrachten Sie sich als Opfer des amerikanischen Justizsystems?

Michaels: Nein, es hat ja am Ende funktioniert, in meinem Fall allerdings mit fünfjähriger Verspätung. **SPIEGEL:** Gleichwohl strengen Sie jetzt einen Zehn-Millionen-Dollar-Schadensersatzprozeß gegen den Staat New Jersey an. Wollen Sie sich rächen, oder wollen Sie Millionärin werden?

Michaels: Weder das eine noch das andere. Mein Urteil wurde aufgehoben, die Staatsanwaltschaft verzichtete auf eine Wiederaufnahme des Verfahrens. Rechtstechnisch bin ich damit „nicht schuldig“, doch absolut unschuldig bin ich noch nicht. Ich will meine Integrität wiederhergestellt wissen. Dazu würde es bereits genügen, wenn eine Mutter oder ein Vater der von mir damals beaufsichtigten Kinder sich entschuldigen würde und mir einen einzigen Dollar für erlittenes Unrecht anböte.

ELIZABETH LOFTUS mit KATHERINE KETCHAM: *Graven in het geheugen. De mythe van de verdrongen herinnering* 350 blz., L.J. Veen 1995, vertaling Nicky de Swaan (The myth of repressed memory 1994), f. 49,90

Ongeloof

Loftus heeft waarschijnlijk de hulp van een journalist ingeroepen. Dat staat nergens, maar haar co-auteur Katherine Ketcham komt niet voor in de literatuurlijst, en *Graven in het geheugen* is in de ik-vorm geschreven. Het is in elk geval een heel leesbaar boek geworden. Alleen de vertaling moest zichtbaar weer eens in haast gemaakt worden. In zinnen als „Recent onderzoek (...) indiceert dat het geheugen geen breed, generaliseerd vermogen is dat gebruik maakt van een centraal gelokaliseerd pakhuis vol beelden en ervaringen, maar een netwerk van talrijke, separate activiteiten (...)“ lees je het Engels te veel terug. Vervang de cursieve woorden door respectievelijk *wijst erop algemeen, gelogen, en gescheld* en je hebt ineens een Nederlandse zin. Enfin, het verhaal blijft zeer de moeite waard.

Wat is opvallend voor een boek dat in feite uit frustratie geschreven is. Net als de Nederlandse Willem Wagenaar (met wie ze bij Kayzer ook in gesprek was) treedt Loftus geregeld als getuige-deskundige in rechtszaken op. Hun steeds terugkerende boodschap dat het geheugen slecht te vertrouwen valt, wordt vaak niet gewaardeerd, en zelfs domweg niet geloofd. Het geheugen wil namelijk zelf niet weten dat het niet deugt. Toch heeft iedereen dat vaak gemerkt. Wie kent niet het gevoel van ongeloof dat je overvalt wanneer iets waar je diep van overtuigd was (‘we waren daar met Piet’) toch echt niet waar blijkt te zijn (Piet was op dat moment heel ergens anders, en kan dat bewijzen)? Het schokkendste dat Loftus te vertellen heeft, zijn de resultaten van een experiment waarbij geprobeerd werd proefpersonen een licht traumatische herinnering (bijvoorbeeld dat ze als kind een keer verwaalden in een winkelcentrum) aan te praten. Een familielid haalde die verzonnen herinnering samen met een paar waargebeurde dingen op, en de proefpersonen geloofden het niet alleen stuk voor stuk, na een paar weken ‘herinnerden’ ze zich er allerlei nieuwe details bij. Zelfs nadat ze verteld was dat dat verwaalden nooit had plaatsgehad, bleef het als een heel reële herinnering aanvoelen. Het geheugen breidt er vrolijk op los. Dat zet ernstig aan het denken.

Als we zeggen ‘daar staat me vaag iets van bij’, of ‘dat doet ergens een beetje rinkelen’ - is dat dan echt zo, of horen we dan het koortsachtig getik van de naalden van de grote breimachine? En hoe kom je daar in vredesnaam ooit achter?

Directe aanleiding voor *Graven in het geheugen* was de controverse die in Amerika ontstaan is over een aantal incest- en satanische sektenzaken. Vanaf eind jaren tachtig was er een ware hausse te zien van vrouwen die zich na vaak tientallen jaren plotse-ling herinnerden als kind seksueel misbruikt te zijn. In diezelfde periode kwam een aantal ‘bestseller-zelfhulpboeken’ op de markt. Loftus bespreekt die boeken, en vertelt aan de hand van verslagen van vrouwen die het meemaakten hoe het tijdens therapie sessies toe kan gaan. Dat is verbijsterend. De boeken geven lange lijsten klachten en kenmerken van misbruikte personen. Een wetenschappelijke fundering daarvoor ontbreekt en de lijsten zijn zo opgesteld dat vrijwel iedereen er iets van zichzelf in kan herkennen (wie heeft er niet wel eens ‘moeite met motivatie’ of voelt zich ‘anders dan andere mensen’?). Therapeuten blijken er geen been in te zien hun patiënten (meestal toch al labiel) te suggereren dat ze als kind misbruikt zijn. De patiënten worden aangemoedigd zich zulk misbruik voor te stellen. Een doodgepraktijk voor wie zich realiseert hoe manipuleerbaar het geheugen is.

Tegengas

Seksueel misbruik is natuurlijk een heel gevoelig onderwerp en Loftus is zich daar terdege van bewust. Heel voorzichtig probeert ze wat tegengas te geven. Ze vertelt over de muur van onbegrip en ongeloof, en de mythes waar ze in de getuigenbank tegenaan loopt (‘het was of ik praatte met een dominee’). Er bestaat geen greintje bewijs dat welke traumatische gebeurtenis dan ook totaal verdrongen kan worden, om dan ineens op te duiken. Sommige vrouwen hebben inmiddels hun verhalen over misbruik herroepen (en hun therapeut aangeklaagd), maar de aangerichte schade voor de beschuldigde herstel je niet zomaar. Loftus vertelt hartverscheurende verhalen, bijvoorbeeld over de politiemann Paul Ingram, die niet kon geloven dat zijn dochters logen en daarom verschrikkelijk zijn best deed zijn eigen ‘verdrongen herinneringen’ aan het misbruik naar boven te halen. Met veel proberen kwamen er inderdaad ‘beelden’, die steeds gruwelijker werden. De man zit nu voor jaren in de gevangenis. Ook Loftus heeft de waarheid niet in pacht natuurlijk. Haar boek is alleen een zeer overtuigend pleidooi voor wat meer voorzichtigheid, wat minder goedgelovigheid. Dat is knap werk.

Liesbeth Koenen is taalkundige

Liesbeth Koenen

incest- en satanische sektenzaken. Vanaf eind jaren tachtig was er een ware hausse te zien van vrouwen die zich na vaak tientallen jaren plotse-ling herinnerden als kind seksueel misbruikt te zijn. In diezelfde periode kwam een aantal ‘bestseller-zelfhulpboeken’ op de markt. Loftus bespreekt die boeken, en vertelt aan de hand van verslagen van vrouwen die het meemaakten hoe het tijdens therapie sessies toe kan gaan. Dat is verbijsterend. De boeken geven lange lijsten klachten en kenmerken van misbruikte personen. Een wetenschappelijke fundering daarvoor ontbreekt en de lijsten zijn zo opgesteld dat vrijwel iedereen er iets van zichzelf in kan herkennen (wie heeft er niet wel eens ‘moeite met motivatie’ of voelt zich ‘anders dan andere mensen’?). Therapeuten blijken er geen been in te zien hun patiënten (meestal toch al labiel) te suggereren dat ze als kind misbruikt zijn. De patiënten worden aangemoedigd zich zulk misbruik voor te stellen. Een doodgepraktijk voor wie zich realiseert hoe manipuleerbaar het geheugen is.

MET DE EERSTE COMMERCIELE Amerikaanse raket die een satelliet voor wetenschappelijk onderzoek in een baan om de aarde moest brengen, liep het niet best af. Op 23 oktober dit jaar werd het ding in de staat Virginia gelanceerd. Al na 45 seconden explodeerde hij. Een prachtig gezicht. Veel kranten brachten er een foto van op hun voorpagina. Het is niet eenvoudig om de vorm te beschrijven die er na de explosie ontstond. Iets wilde alle kanten tegelijk uit. De woest achtergelaten condensstrepen schilderden de vorm die een object kennelijk aanneemt als het bezig is uiteen te spatten.

door Joost Niemöller

ILLUSTRATIE: GERT BOSMAN

Spiralend om wat een moment daarvoor nog een samenballing van krachten was. In delen uiteenvallend. Vermengvuldigend. De foto van de mislukte lancering had een illustratie kunnen zijn in een boek over de chaostheorie.

Als je een autobiografie of biografie van een MPS-patiënt leest, is het net zo'n vormenchaos. Bijvoorbeeld in het in 1973 verschenen *Sybil*. Steeds meer personen lijken er uit hoofdpersoon Sybil te komen. Het buitelt over elkaar heen. Vrouwen bloeien op, kinderen, mannen zelfs. Het boek *Sybil* had een grote invloed op de toen nog in pioniersstadium verkerende MPS-beweging. Nadat er in het boek *Sybil* mannen verschenen uit een vrouw, verschenen er in de kamers van trendy therapeuten ook mannelijke 'alters' uit vrouwen onder hypnose die leerden dat ze een incestverleden hadden. Overigens stond de co-auteur van *Sybil*, Flora Rheta Schreiber, erop dat Sybil genezen verklaard zou worden voor het boek verscheen. Een positief einde was commercieel gezien namelijk interessant. Schreiber kreeg gelijk.

Vandaag de dag kan de MPS-beweging in Amerika moeilijk onderschat worden. Door het hele land zijn zelfhulpgroepen ontstaan. Men organiseert zich op het Internet. Er is een prestigieus tijdschrift: *Dissociation*, *The Official Journal of the International Society for the Study of Multiple Personality and Dissociation*. Word je lid van die organisatie, dan krijg je een soort diploma met de bijgaande tekst: *'Display your professionalism. Be proud of your commitment to the fields of multiple personality and dissociative disorders. Display your certificate in a handsome membership plaque (\$18 including shipping/handling).'*

Een echte beweging dus.

MPS'ers zijn al jarenlang graag geziene gasten in de talkshows op de Amerikaanse tv. Uiteraard zijn er relaties gelegd met spiritisme en reïncarnatie. MPS-organisaties hebben de strijd aangebonden met ziekte-verzekeraars die meer zien in goedkopere behandelingen met medicijnen. Feministische organisaties hebben zich over MPS-patiënten ontfermd. Daarentegen staat de MPS-beweging op gespannen voet met *The False Memory Syndrome Foundation*, de beweging van ouders die menen dat hun kinderen door therapeuten een incestverleden aangepraat is.

MPS STAAT VOOR Meervoudige Persoonlijkheden Stooris. Het is nog steeds de meest gangbare naam, hoewel wetenschappers nu liever spreken over DIS: Dissociatieve Identiteits Stooris. Dat klinkt gelijk al een stuk minder sensationeel.

MPS wordt in toenemende mate gediagnostiseerd in de Verenigde Staten, Canada en Nederland. Het komt in negen van de tien gevallen voor onder vrouwen en past dus in een rij nieuwe westerse ziekten waaraan vooral vrouwen lijden. Anorexia, boulimie, de chronische vermoeidheidsziekte ME, bekkeninstabiliteit en nog zo wat. (Daarnaast zijn er moderne westerse kwalen waar ook mannen het slachtoffer van zijn, zoals burn-out, whiplash – alleen in Nederland! – dvslexie of het alweer uit de aandacht verdwijnende hyperventileren.) Het heet, in de school der MPS-deskundigen, dat de ziekte ontstaat door herhaaldelijk seksueel misbruik op zeer jonge leeftijd. Later ontwikkelt zich dan een trauma.

De persoon in kwestie lijdt aan diverse verschijnselen. Geheugenverlies over de vroege jeugd valt daaronder, maar ook hele stukken van het hier en nu kunnen zomaar verdwijnen. Tijdsverlies wordt dat laatste genoemd. Bovendien weet men vaak niet wie men is en waarom men handelt zoals men doet. Bij patiënten waar nu de diagnose MPS wordt gesteld, sprak men vroeger over depressie, schizofrenie, borderline-persoonlijkhedestoornis, somatisatiestoornis en conversiestoornis. Een depressie kan met Prozac verholpen worden. Er wordt dan ook niet gesproken van persoonsveranderingen, maar van abrupte stemmingswisselingen. Waar het één ophoudt en het andere begint, is niet zo duidelijk.

Over MPS wordt gezegd dat medicijnen niet helpen. Het enige wat helpt is lange, intensieve therapie. En dan nog. In de meeste gevallen gaat het erom dat de patiënt kan instemmen met de gestelde diagnose. Dat is op zich al een langdurig proces. Als de patiënt akkoord is, dan wil hij er ook niet meer vanaf. Therapeuten spreken in zo'n geval van ziekte winst.

Ik ben geen psycholoog en geen medicus, dus ik zal er wel voor oppassen wijsneuzerig te gaan betogen waarom MPS wel of niet een echte ziekte zou zijn. Daar zijn de specialisten het trouwens zelf al genoeg over oncens. Maar er is wel iets raars met MPS aan de hand. Het past

zo verdomd goed in de periode waarin wij denken te leven. Het is zo'n verschrikkelijk populair onderwerp in de media. Het klopt zo nadrukkelijk met het tijdsbeeld dat we over onszelf lijken af te roepen. De fragmentatie Het zap-bewustzijn. Het verdwijnen van de grote ideologieën. De ironisering. Het afscheid van de verzorgingsstaat. De ontkerkelijking. Het einde van de geschiedenis. Het uiteenvallen van het gezin als hoeksteen van de samenleving. Als MPS niet bestond, zou het uitgevonden moeten worden.

NIET ALLEEN IS MPS wel heel erg een ziekte van nu, ook de manier waarop daarover wordt bericht, is geheel conform de tijdgeest. Aan de sociologische componenten van MPS wordt nauwelijks aandacht besteed. Misschien komt dit ook wel omdat de prototypische MPS-patiënt niet de gedachte aan een maatschappelijke problematiek oproept. De typische MPS-patiënt is een blanke vrouw tussen de dertig en de veertig, afkomstig uit de middenklasse. Kwam MPS uitsluitend voor onder jonge zwarten uit de getto's, dan kregen we gelijk een ander verhaal. Dan werd het misschien wel racistisch om het überhaupt over MPS te hebben.

De niet-maatschappelijk gebonden benadering van een ziektebeeld is heel erg van nu. Nee, dan de jaren zeventig. Het boekje *Symptomen van de tijd* van Peter van Lieshout en Denise de Ridder beschrijft de dossiers van het Amsterdamse Instituut voor Medische Psychotherapie, het IMP, van 1968 tot 1977. Toen sprak men nog niet over MPS. De psychische problemen die toen benoemd werden, zag men tegen de achtergrond van maatschappelijke ontwikkelingen als de seksuele revolutie, het feminisme en de veranderende rolpatronen, toename van het drugsgebruik enzovoort. Sprak men in die tijd over 'identiteitsverschuivingen van vrouwen', dan doelde men niet op de persoonlijke ontwikkeling van een vrouw maar dan ging het over 'veranderingen in maatschappelijke verhoudingen'.

Overigens werden in *Symptomen van de tijd* de jaren zeventig juist weer wel omschreven als een tijdvak van 'expressief individualisme'. Mensen bevonden zich vaker in wisselende sociale groepen, heette het, en kregen de behoefte zichzelf als uniek te presenteren. De Haagse Post introduceerde het 'ik-tijdperk' en dat bleek een verbluffend populair label te worden. Ja, wij leven in het ik-tijdperk, zei elke weldenkende burger in die tijd toen graag. Kijken wij naar ons 'bewustzijn' van toen, in het voortwoekerende psychologiserende taalgebruik van nu, dan heet het: zo hielden wij aan onze 'groepsidentiteit', wat ons 'een zekerheid' gaf die 'als prettig werd ervaren'. Het luuke van de psychologie is wel dat je er alles mee op losse schroeven zet. Inclusief de psychologie zelf.

Ondertussen wil het er bij mij niet echt in dat de jaren zeventig dan kennelijk het ik-tijdperk waren en de jaren 'egentig dus kennelijk niet. Zonder mee te deinen in die 'en getige als vage tijdsomschrijvingen, vermoed ik dat de 'ik-gerichtheid' van onze maatschappij toch niet is afgenomen. Een Nederlandse roman die geen (al dan niet verkapte) autobiografie is, krijgt het vandaag de dag bijvoorbeeld al snel moeilijk met publiciteit en verkoop. En het verschijnsel Bekende Nederlander wordt in de media niet minder uitgeleefd. Dat zegt toch iets?

Misschien zegt het allemaal wel niets. Misschien zitten we met z'n allen middenin een nieuwe beweging, bungelen we boven de breuklijn met een nieuw tijdvlak. Of juist wel helemaal niet. Zitten we juist net in een suffig interbellumpje. Niks geen informatietijdperk. Weten wij veel. Ik vind het altijd erg verfrissend om bij historici als Jan Romein en Simon Schama te lezen hoe anders men destijds tegen de betekenis van de eigen tijd aankeek. Dan ga je vanzelf denken dat over honderd jaar het begrip 'Gouden Eeuw' alleen nog maar historische waarde zal hebben, net zo onbelangrijk als de overgang van de negentiende naar de twintigste eeuw was voor de ontwikkeling van de westerse maatschappij.

Hoe dan ook. Onze interesse voor MPS valt in elk geval geheel binnen het door menig cultuurcriticus gesignaleerde voyeuristische 'gedragspatroon'. Dan wordt gedoeld op onze aandacht voor moordenaars, mensen met aids, slachtoffers van overvallen – de rij is eindeloos. Iemand met MPS is interessant voor pakweg een televisiedocumentaire – niet vanwege de maatschappelijke relevantie, maar omdat er een persoonlijk verhaal over de gevolgen van een jeugd vol seksueel misbruik valt te vertellen.

Er verschijnt een niet-aflatende stroom populair-wetenschappelijke boeken over MPS. Allemaal voyeuristisch van aard. Bijvoorbeeld *Als konijn gilt*. De 92 persoonlijkheden die het lichaam van Truddi Chase delen, vertellen hun memoires. Het boek werd in Amerika een hit – vreemd, want door de ontplofende-raketvorm waarin het verhaal je in het gezicht geslingerd wordt, kunnen we toch moeilijk spreken van een overzichtelijke leeservaring. In Nederland leek iedereen maandenlang gebiologeerd door Yolanda. Het werd een boek en het werd kassa. Yolanda werd weliswaar niet gepresenteerd als MPS'er, maar volgens diverse deskundigen moesten we dat er toch zeker in zien. Hoe dan ook, *Yolanda: Mijn verhaal* vent een persoonlijke geschiedenis uit waar een normaal mens heel wat levens over zou moeten doen.

VERPLAATS JE DE AANDACHT voor MPS naar een iets hoger abstractieniveau, dan gaat MPS ook over een thema dat ons allemaal mateloos bezig te houden: het thema van de identiteit. Maatschappelijk gezien lijkt

het met identiteit nogal duidelijk te liggen. Je bent Bosniër, of neger, of vrouw, je ontleent je identiteit aan je minderheidsstatus, je raakt in een identiteitscrisis als je weg bent uit je vaderland; iedereen weet wat er bedoeld wordt. Maar ga je het begrip psychologisch benaderen, dan wordt het erg vaag allemaal. Ik heb me in elk geval nooit iets kunnen voorstellen bij een 'zwak ik'. Of een ego-complex. Of zelfverwerkelijking.

Blader je wat in een psychologisch woordenboek, dan vind je onder 'identiteit': 'Een term die in vele en verwarrende betekenissen wordt gebruikt.' En onder 'persoonlijkheid': 'Een in de psychologie uitermate populaire term, met als gevolg dat een precieze definitie van het begrip ronduit onmogelijk is.' Dat men het dan toch met grote vanzelsprekendheid over een Meervoudige Persoonlijkheden Stooris kan hebben, is wel een beetje vreemd.

Abstraheer je nog iets verder, zeg maar naar filosofisch niveau, dan lijkt het soms moeilijk te worden om nog een onderscheid te kunnen maken tussen één persoonlijkheid en meerdere persoonlijkheden. De Franse filosoof Jean-François Lyotard formuleerde het in *Het postmoderne weten* zo: 'Het zelf heeft niet veel om het lijf, maar het is niet geïsoleerd, het is opgenomen in een weefsel van relaties dat complexer en mobieler is dan ooit. Het bevindt zich altijd, oud of jong, man of vrouw, rijk of arm, op "knopen" van communicatiecircuits, hoe klein die ook zijn.'

In dergelijke beelden denkt ook de beroemde Daniel Dennett in zijn *Consciousness Explained*. Hij zoekt het alleen nog iets nadrukkelijker in de sfeer van de metaforen. 'Het zelf' is zoets als de Verenigde Staten, zegt Dennett. We kunnen het over typische Amerikanen hebben, over hun brutaliteit, hun Vietnam-herinneringen, hun fantasieën over een eeuwige jeugd. Maar er bestaat geen controlerende eenheid die al deze zaken omvat.

De Nederlandse psycholoog Piet Vroom, gelukkig een helder schrijver, heeft ook al een moderne netwerk-achtige formulering gevonden als het over die rare ongrijpbare dingen als persoonlijkheid, identiteit of 'het zelf' gaat. Maar hij ziet een overzichtelijke samenhang: 'De persoonlijkheid is een woord voor een organisatie die het mogelijk maakt betrekkelijk invariant gedrag te vertonen in een veelheid van omstandigheden.' Een organisatie. Dat klinkt tenminste gezond. De wereld van de psyche die Vroom ons voorspiegelt, lijkt er een die, mits goed functionerend, althans niet door 'innerlijke factoren' uit haar balans getrokken kan worden. De persoonlijkheid van Vroom is een betrouwbare machine die reageert op een onbetrouwbare buitenwereld. Bij Dennett en Lyotard is de persoonlijkheid meer een stuurlaars, onsamenhangend zootje. Het valt in fragmenten uiteen. En die fragmenten lijken zich volgens Dennett dan ook nog eens als appels tot peren te verhouden.

Hoe moeten we ons een netwerk van meerdere personen dan wel voorstellen? Is MPS een fragmentatie van de fragmentatie? Of is MPS 'gewoon' een netwerk, als bij één persoon, maar dan verknoopt geraakt? Of wijkt MPS helemaal niet af van de toch al ontplofende vorm van de 'gezonde' persoonlijkheid? En dan: is MPS de vorm die wij sowieso al aan de wereld toedichten? Stel dat dit laatste nu eens waar zou zijn. Stel dat het nu eens zo gegaan is: MPS is een populaire vorm. Daarom zijn we het er allemaal mee eens. En met een populaire vorm krijg je snel media-aandacht, en zo nog meer gelijk. Is dat alleen maar erg cynisch gedacht van mij? Misschien wel. Daar ben ik dan mooi klaar mee. Cynisch denken is zeker geen populaire vorm in deze tijd.

DIT JAAR VERSCHIEEN VAN DE Canadese filosoof Ian Hacking een fascinerende studie over MPS: *Rewriting the Soul: Multiple Personality and the Sciences of Memory*. Zoals de subtitel al aangeeft, richt Hacking zich vooral op MPS binnen de discussie over het geheugen. Die discussie, hoe interessant ook, valt buiten het kader van dit stuk. Wel past het hier dat Hacking – in discussie tredend met de bovengenoemde Dennett – waarschuwt dat we voorzichtig moeten zijn met het leggen van verbanden tussen MPS en de tijd waarin we leven. Want de taal waarin MPS'ers zich tegenwoordig tot ons richten is niet de taal van henzelf, maar de taal die ze ook maar hebben overgenomen van hun modebewuste therapeuten. Zo gezien zegt de stoornis die wij, Iken, via de media hebben leren kennen, misschien wel meer over die therapeuten dan over die mensen die MPS schijnen te hebben: *'The question is: Is the subsequent prototypical multiple behavior one of nature's experiments? Or is it rather the way in which a certain class of adults in North America will behave when treated by therapists using certain practices, and having certain convictions?'*

Hacking is niet de enige die opmerkt dat we het waargenome nooit los mogen zien van de waarnemer. In haar inleiding bij de onlangs verschenen interviewbundel *In mijn verbeelding bestaan wij* schrijft de Nederlandse psychologe Nel Draijer: 'De interviews roepen bij mij ook vragen op. In de eerste plaats over de authenticiteit van de verwoordingen van bepaalde belevingen. Als lezer kun je je in een aantal gevallen afvragen waar het betreffende individu en diens volstrekt persoonlijke belevingen zijn gebleven na het contact met hulpverleners of hun geschriften. Ik doel op uitdrukkingen als: "Ik heb amnesie voor de amnesie", "Ja, die alter kan goed depersonaliseren" of "Sinds ik weet dat ik MPS heb, spreek ik liever in de wij-vorm..."'

EN TOCH. MPS LIJKT EEN beetje heel erg van nu. Je kunt daar aardig op doorfantaseren en dan wordt het meteen science fiction. Want als de vorm van een MPS'er zo overeenkomt met de vorm van onze maatschappij, dan is de MPS'er misschien wel een nieuw soort mens. Of vertegenwoordigt hij een overgangsfase. De zap-mens, ik noem maar wat. Misschien zijn wij 'onbewust' wel druk doende met de 'psychische aanpassing' binnen die mogelijk nieuwe, niet-pyramidale wereld. Een wereld zonder kern, maar met vele in elkaar verstrengelde netwerken. Een vloeibare wereld die wendbaarheid eist. Het hebben

van een 'al te stabiele identiteit' of een 'al te geïntegreerd ego' is dan misschien juist wel een last. Wie zoveel met zich mee moet zeulen, komt misschien maar moeilijk tot surfen op het Internet.

Over welke wereld van nu hebben we het trouwens? We hebben het misschien wel over de wereld die Jean-Marie Guéhenno uittekt in zijn speculatieve, maar daarom nog niet onaannemelijke pamflet *Het einde van de democratie*. Guéhenno schrijft: 'Een netwerk houdt per definitie verveelvoudiging en dus ook decentralisatie in.' Het lijkt wel alsof hij het over de zo chaotische wereld van iemand met MPS heeft als hij

stelt: 'Dit tijdperk is volledig opgebouwd uit weerkaatsingen. Het is een kleurloze wereld, die wordt belaagd door onbestemdheid en verveling en koers moet houden tussen storm en komkommertijd; het is een wereld die instabiliteit nodig heeft, omdat dan de wind opsteekt, maar er tegelijkertijd hang voor is omdat instabiliteit altijd onvoorspelbaar is. De kern van de hedendaagse angst komt voort uit de vluchtigheid van deze wereld waarin alle elementen elkaar nodig hebben en die zo gemakkelijk uit balans raakt.'

Is het dat?

Hoeveel patiënten er precies zijn, kan ze niet zeggen. Maar dat het er veel zijn, weet ze zeker. Edith van Walsum, schrijfster van een interviewbundel over MPS: 'Je moet natuurlijk wel uitkijken dat je niet bij ieder dromerig figuur gaat denken: die zal wel MPS hebben.'

HEB JE DE GESPREKKEN met een bandrecorder opgenomen?

Edith van Walsum: 'Nee, direct opgeschreven. Bij het eerste gesprek gebruikte ik wel een bandrecorder en het kostte me dagen om het alleen al in de computer te krijgen. Deze vrouw *switchte* veel tussen-door. *Switchen* is van persoonlijkheid veranderen. Ik had een vaste vragenlijst die ik afwerkte. Ik moest het heel gestructureerd houden, omdat mensen met MPS de neiging hebben af te dwalen, weg te zweven.'

Als zo iemand *switcht*, hoe ziet dat eruit?

'Het is niet zoals je het waarschijnlijk wel eens op de tv gezien hebt. Dat iemand een volledig ander personage wordt. Dat is maar in tien procent van alle gevallen zo. De rest gaat veel subtieler. Als je het weet, kun je het wel zien aan de uitdrukking van het gezicht, de lichaamshouding, de stem. Een echt dramatische verandering komt ook wel voor, maar minder vaak. Ik heb die interviews heel voorzichtig gedaan. Het zijn allemaal zwaar beschadigde mensen natuurlijk. Als ze iets niet wilden vertellen dan vroeg ik ook niet door. Ze hebben allemaal een persoonlijkheid in zich die zichzelf kan verwonden of suïcidaal is en er bestaat natuurlijk een kans dat de hoofdpersoon

die mij te veel vertelt, later gestraft wordt door die persoonlijkheid.'

Het is geheimzinnig, hè?

'Het is intrigerend dat ze kunnen functioneren op steeds een ander bewustzijnsniveau. Een van mijn geïnterviewden studeerde Engels en toen ik hem belde, kreeg ik een in het Engels ingesproken antwoordapparaat met een heel andere naam. De mate waarin iemand gefragmenteerd is, verschilt nogal. Sommige personen die ik interviewde hadden een duidelijke hoofdpersoon die

het woord voerde. Maar er was ook een vrouw die uit tweehonderd delen bestond en zij was veel ongrijpbaarder. Ze sprak ook over zichzelf in de wij-vorm. Ze kon opeens giechelen als een schoolmeisje.

MPS is voor buitenstaanders meestal onzichtbaar, alleen als je weet dat iemand meervoudig is, kun je het wel zien. Ik heb allerlei workshops meegemaakt en lezingen en symposia bijgewoond, en dan leer je wel om de signalen te herkennen. Je moet natuurlijk wel uitkijken dat je niet bij ieder

dromerig of veelzijdig figuur gaat denken: die zal wel MPS hebben.'

Er bestaat toch *sceptis* of er überhaupt wel *zo iets bestaat als MPS*?

'Die discussie hebben we een beetje gehad, dacht ik. Nou goed, er zijn nog steeds therapeuten die niet in meervoudigheid geloven, maar dat houd je altijd denk ik.'

Ik dacht dat het eigenlijk alleen in Nederland en Amerika een tamelijk geaccepteerd verschijnsel was.

'Nee, dat is niet zo. Ik was bij een drie-daags symposium over MPS in Amsterdam dit voorjaar en daar waren therapeuten van over de hele wereld aanwezig. Aruba, Israël, Zwitserland, Spanje, Italië, Denemarken, noem maar op. Nederland staat qua deskundigheid wel als derde op de ranglijst.'

BESTAAT ER VOOR jou geen enkele twijfel over het bestaan van MPS?

'Ik geloof zeker dat MPS bestaat. Ik zie het niet als afgescheiden persoonlijkheden, meer als afgescheiden delen van een persoonlijkheid. In eerste instantie kent de hoofdpersoon de andere delen niet. In de therapie leren ze elkaar langzamerhand kennen. Bij de interviews die ik deed, sprak

'Waarschijnlijk zit er in ieders omgeving wel iemand met MPS'

ik voornamelijk met de hoofdpersoon. Doordat ze elkaar in de therapie leren kennen, verdwijnt de hoofdpersoon in het dagelijks leven minder vaak helemaal. Hij of zij blijft op de achtergrond aanwezig en luistert of kijkt op de achtergrond mee. Hij kan dan niet ingrijpen.

Het is heel belangrijk dat mensen met MPS hun andere delen leren kennen, omdat ze anders steeds opnieuw mishandeld of misbruikt kunnen worden. Iemand die een persoon met MPS op agressieve of autoritaire wijze benadert, kan gemakkelijk een beschadigde-kindpersoonlijkheid tevoorschijn roepen die in het oude patroon vervalt omdat zij niet anders kan. In de therapie leren ze bijvoorbeeld hun kindpersoonlijkheden tijdelijk op te bergen als ze in een onveilige situatie komen. Om te voorkomen dat ze *switchen* wanneer dat niet kan, tijdens het autorijden bijvoorbeeld, hebben de meesten iets scherp bij zich. Sommigen drukken hun nagels in de handpalm of hebben een raderwielje uit de naaidoos bij zich. Door het voelen van pijn kunnen ze voorkomen dat ze gaan zweven. 'Of ze stampen met hun voeten om "geaard" te blijven.

Dissociëren doen we allemaal in lichte mate. Je kunt je tijdens het autorijden opeens realiseren: "God, ben ik hier al?" Of je ziet iets vreselijks op het journaal, maar na een paar seconden zit je weer ontspannen achter je biertje. Dat is te erg om te voelen, dus schuif je het van je af. MPS is de zwaarste vorm van dissociatie en moet niet gebagatelliseerd worden. Het is geen pretje om nooit te weten wie je bent. MPS ontstaat in de vroegste jeugd en is het gevolg van traumatische ervaringen. Het is niet mogelijk dat de persoonlijkheid zich op latere leeftijd nog splitst. MPS kan alleen ontstaan voordat er een eigen ik is ontwikkeld, dus zo voor het vijfde, zesde levensjaar.'

Het krijgt soms iets van een circusattractie. Zoals laatst in de talkshow van Catherine Keyl, waar mensen met MPS in zaten.

Verschrikkelijk was dat. En die Catheri-

ne die dan verschrikt terugdeinsde toen een vrouw veranderde in een kind: "Oe, wat gebeurt hier? Oe, wij vinden dit wel eng!" Alsof ze bang was dat er ineens een monster zou verschijnen!'

JE KOMT UIT DE hulpverleningshoek dus je zal eerder denken: hoe kunnen we dit leefbaar maken, dan: wat fascinerend is dit.

'Ik werk als maatschappelijk werkster niet met mensen met MPS. Als ik een vermoeden heb, verwijs ik naar een gespecialiseerde therapeut. Als schrijver is het wel fascinerend. Maar in mijn boek heb ik het sensationele er zorgvuldig uitgehouden. Waarschijnlijk zit er in ieders omgeving wel iemand met MPS, van wie je het niet zou vermoeden. Een vriendin van me heeft MPS en die komt ook heel normaal over. Ze werkt, ze heeft een gezin, functioneert als ieder ander.'

De diagnose MPS wordt vaak na hypnose gesteld. Dat lijkt me toch reden tot *sceptis*.

'Dat is niet zo. Er zijn speciale tests ontwikkeld die het vermoeden van MPS kunnen bevestigen. Daarna wordt pas de diagnose gesteld. Hypnose wordt alleen nog gebruikt om in contact te komen met de andere delen. En die hypnose stelt niets voor. Dat is meer dat ik tegen jou zeg: ga maar achteruit in je stoel zitten, ontspan je, luister naar m'n stem, sluit je af voor de buitenwereld en hop, het is zover. Het is ook niet nodig, want die mensen leven eigenlijk al vaak in een ander bewustzijnsniveau, in een soort trancetoestand.'

Hoeveel mensen, schat je, hebben MPS?

'Zo'n een op de vijftig misbruikte mensen heeft MPS ontwikkeld. Men zegt dat een op de vier mensen slachtoffer van seksueel misbruik is. Zo'n honderdvijftigduizend mensen hebben dus MPS - dat is bijna niet voor te stellen, maar ik ben er helaas wel van overtuigd.'

Edith van Walsum, *In mijn verbeelding bestaan wij: Interviews met meervoudige persoonlijkheden*. Uitg. Babylon/De Geus, 160 blz., f27,50

TEL 11-11

tiënte Mieke (29) deelt Petra's ervaring: "Het benauwende is dat je na een aantal jaren in een inrichting niet eens meer in opstand komt."

opgenomen bent, praat je er niet over. En als je eenmaal buiten de poort staat, wil je eigenlijk alleen nog maar vergeten." Medepa-

Cijfers, zelfs schattigen over de omvang ervan bestaan niet. Volgens Petra B. (45) is dat niet verwonderlijk: "Want zolang je nog

Berichten over misbruik van patiënten in een psychiatrische inrichting door hulpverleners verschijnen slechts mondjesmaat.

door JELLY DE JONG

AMSTERDAM — Petra is een van de weinige ex-patiënten die aangifte deed van wat haar binnen de 'veilige' ommuring werd aangedaan. „Ik ben niet uit op wraak”, zegt ze met klem, „maar ik wil erkenning dat niet ik, maar de verpleger fout zat.”

Na een redelijk huwelijk, gezegend met vier mooie kinderen, eiste het angstvallig weggeschoffelde incest-verleden alsnog zijn tol van Petra. De ogenschijnlijk altijd zo montere Petra veranderde in een apathisch depressief wrak.

In 1983 werd ze totaal ontredder opgenomen in het Castricumse Duin en Bosch. Een veilige haven, deskundige hulp en dan na verloop van tijd gesterkt terug naar huis. „Dat was de bedoeling.” Maar het pakte anders uit. De intensieve psychotherapie werd een confrontatie met een gruwelijk verleden. „In flashbacks beleefde ik de incest opnieuw.” Ze kon het niet aan en gleed nog verder weg, verwondde zichzelf en kreeg zelfmoordneigingen.

Ze werd tegen haar wil overgeplaatst naar de gesloten afdeling. „Die afdeling was psychisch in en in koud”, vertelt Petra. In die kilte bleek verpleger Jacobus van G. een

bron van warmte. „Hij gaf me aandacht en ik kon dingen bij hem kwijt die me diep raakten.” Zij was voor hem een open boek, hij wist van haar incest-verleden „en alles van mijn seksuele onvermogen.”

Hij opperde haar zijn eigen 'therapie'. Om de onmacht op te heffen, kreeg Petra voor elke vrijpartij een paar forse borrels. Er ontstond een langdurige seksuele omgang waarover zij met niemand mocht spreken. Petra — echtgenoot, kinderen, vrienden en vrijheid kwijt — durfde dat ook niet. „Want ik was als de dood dat dit me dan ook zou worden afgenomen.” Maar eind 1984 lekte de zaak toch uit. Verpleger Jacobus bleef op zijn post. Petra verliet de inrichting en vestigde zich in Alkmaar.

Zelfmoordpoging

Door iedereen verlaten en verstoken van de nodige nazorg deed de ontredder vrouw prompt een poging tot zelfmoord. Vanaf de intensive-care waarschuwde de ziekenhuis-psychiater Duin en Bosch, maar daar achtte men heropname niet nodig. Wel werd uitgerekend verpleger Jacobus van G. naar het ziekenhuis gestuurd om Petra weer naar haar eenzame onderkomen in Alkmaar terug te brengen.

Hij 'ontfermde' zich nog een paar keer over haar. Maar toen bleek dat de relatie niet zonder gevolg was gebleven en zij zich verzette tegen abortus, werd ze definitief aan de kant geschoven. Petra zegt nooit, ook niet tijdens de zwangerschap, de illusie te hebben gehad dat Jacobus met haar een normaal leven zou aangaan.

Toen hij na de geboorte van haar Madelief zelfs niet wilde weten wat 'het' geworden was, brak haar laatste weerstand. Een jaar psychiatrisch verpleging en daarna intensieve begeleiding waren nodig voor de verwerking van het Duin en Bosch-trauma.

In haar lichte, kleurrijke woning vertelt ze nu eindelijk goed op weg te zijn uit het donkere dal. Madelief en Petra's vier andere kinderen die regelmatig het week-einde overkomen, zijn haar daarbij tot steun. „Het was een diepe vernedering voor me, maar ik heb er uiteindelijk een gave erfenis aan overgehouden.”

Wat haar verbijstert, is dat Jacobus nooit naar zijn dochter heeft omgekeken of naar haar heeft geïnformeerd. Pas in mei 1991 was Petra zo ver dat ze in zag dat 'hulpverlener' Jacobus schaamteloos misbruik had gemaakt van de situatie en ze deed aangifte.

De Alkmaarse officier van justitie G. Botman ging zonder haar daar in te kennen een schikking met Jacobus van G. aan: 1500 gulden smartegeld voor Petra en 1500 gulden boete. Petra diende een klacht in bij het Hof in Amsterdam en werd in het gelijk gesteld. De zaak diende in het openbaar te worden behandeld.

Omdat justitie de zaak lang liet slepen, spande ze in september jongstleden zelf een kort geding aan. „Ik wilde dat hij in het openbaar verantwoordelijk werd gesteld voor seksueel misbruik.” Ze won en kreeg 5000 gulden voorschot van de geëiste 10.000 gulden smartegeld toegewezen. Vervolgens kreeg ze bericht dat in Alkmaar alsnog op 6 oktober de strafzaak diende tegen Jacobus van G. (35).

Jacobus van G. (bij vonnis schuldig bevonden zonder strafoplegging) bleef vast houden aan een relatie en stelde dat Petra steeds in staat was geweest haar eigen wil te bepalen. Breedvoerig schilderde hij de gesloten afdeling als een soort duiventil waar Petra destijds naar believen vrijelijk in en uit had kunnen vliegen. Over de verhoudingen binnen de psychiatrie:

„Een soort subcultuur waar als je zo met elkaar om gaat, zulke dingen kunnen gebeuren.”

Praten over het inrichtingsverleden vergt veel van Petra, maar ze hoopt met haar verhaal medeslachtoffers te bereiken. „Want er zijn te veel die net als ik soms jaren worstelen met een door de hulpverlener aangepraat schuldgevoel dat ze het zelf hebben uitgelokt.”

Hoge prijs

Petra's felle aanklacht tegen het inrichtingsregime wordt onderschreven door ex-Duin en Bosch-patiënte Mieke (29) en haar partner Bert (45). „Wij hebben het goed samen, maar Mieke heeft een te hoge prijs betaald.” Ver weg van Castricum streken ze neer in het glooiende zuiden van het land. Veel dieren in en om het huis. „Daar heb ik bijna een dagtaak aan”, glimlacht Mieke. Over het heden praat ze gemakkelijk, maar over het verleden zoekt ze steun bij Bert.

Mieke's verhaal heeft veel raakvlakken met dat van Petra. Het incest-verleden haalde ook door haar jonge leven een trieste streep. Een verbeten gevecht met het verleden, afgebroken studie, hulpverleningscircuit en uiteindelijk wegens heftige paniekaanvallen opname in Duin en Bosch. Maar de helende werking van de psychotherapie werd onderuit gehaald toen ze werd aangerand door de therapeut. Volkomen overstuur klopte ze aan bij de verpleging. Maar die zeiden: hij is niet het type dat zo iets doet. De ontredde was compleet. Keer op keer beschadigde ze zichzelf.

Automutilatie (zelfbeschadiging) komt veel voor bij incestslachtoffers, zegt Bert. Het is een manier om te weten dat je er nog bent. De verpleging vatte het echter op als aandacht afdwingen. Ze kwam op de gesloten afdeling. Net als Petra voelde ook zij zich hier eenzaam en onbegrepen.

Voor Mieke veranderde het leven drastisch toen ze Bert kreeg als huisarts. Hij verbond niet zwiëgend de wonden die zij nog steeds bij zichzelf veroorzaakte, maar vroeg naar het waarom. „Bert was de enige die echt naar mij luisterde”, zegt Mieke. Ze werd verliefd. „Nee, ik heb nooit tegen iemand wat gezegd.” Pas na een half jaar vertelde ze het aan Bert zelf. Hij, gescheiden, koesterde ook al een tijd lang speciale gevoelens. Overdonderd door haar directe liefdeverklaring? „Toch wel”, zegt Bert, „want Mieke had wel bepaalde signalen uitgezonden, maar ik had me ervoor afgeschermd.”

'Zuivere' weg

Bert realiseerde zich de consequenties. Ze wilden een relatie aangaan, maar Bert bewandelde de 'zuivere' weg. „Ik vertelde Mieke dat ik niet meer zou optreden als haar behandelend arts. En ik ben meteen naar het hoofd van de medische dienst gegaan om te praten over de ontstane situatie.” Die zuiverheid van handelen had rampzalige gevolgen. Hij werd met onmiddellijke ingang voor vier weken met ziekteverlof naar huis gestuurd en mocht Mieke niet zien. De enige concessie die Bert had losgepeuterd, was dat hij het haar zelf mocht vertellen. „Dat was een dramatisch gesprek. Mieke klapte volledig in elkaar.” Mieke's stem klinkt van veraf als ze zegt: „Ik was kapot. Het laatste beetje dat ik had, was me afgenomen.”

Maar waarom als volwassen vrouw zo'n verbod pikken? „Dat is inherent aan het zo lang opgenomen zijn. Je mist het gevoel dat je zelf beslissingsrecht hebt.” Bert wilde zijn 'ziekteverlof' benutten om een weg te vinden voor een gezamenlijke toekomst. Zijn uitgesproken angst voor Mieke's gemoedstoestand werd door de medische staf hooghartig weggewuifd. Met een 'zij is nu onze zorg' moest hij het terrein verlaten. Op het

„meest ingrijpende dieptepunt van haar leven liep Mieke op de spoorbaan de vergetelheid van alle pijn tegemoet.”

Mieke overleefde, maar haar lichaam is blijvend getekend. Een delegatie van Duin en Bosch zocht haar in het ziekenhuis op. Niet om de jonge vrouw moed in te spreken en hulp aan te bieden om alles zo draaglijk mogelijk te maken. Wel met de suggestie dat ze tot haar wanhoopsdaad was gekomen omdat Bert ontucht zou hebben gepleegd. „Iets zuivers en goeds zo te bezoedelen en het ontucht te noemen”, zegt ze nog steeds niet-begrijpend.

De inrichting denderde door: Bert kreeg ontslag en werd aangegeven wegens seksueel misbruik. Hij werd in de boeien geslagen en afgevoerd voor verhoor. Mieke stelde inrichting en justitie echter voor problemen, want uit haar verklaring bleek dat er niets fouts gebeurd was. Daarentegen deed ze wel aangifte van de eerdere aanranding door de therapeut, maar de politie weigerde tot tweemaal toe deze op te nemen.

Correct gehandeld

Officier van Justitie G. Botman confronteerde Bert met het Duin en Bosch-protocol, getekend Castricum 18 januari 1982 en in 1993 nog steeds van kracht. Op grond van deze richtlijnen bleek Bert juist correct te hebben gehandeld door a) meteen de professionele band arts-patiënte te hebben verbroken; b) de relatie vooraf bij het hoofd van de medische dienst te hebben gemeld. De inrichting zelf echter handelde in strijd met haar eigen uitgangspunt dat „ingrijpen in de persoonlijke relatie ons niet anders dan in uitzonderlijke omstandigheden toelaatbaar voorkomt.”

Zes maanden na het ongeluk zijn Mieke en Bert gaan samenwonen. In de klacht die ze tegen de haar behandelende psychiater bij het Medisch Tuchtcollege indiende, werd ze in het gelijk gesteld. Ze beraadt zich nu op verdere juridische stappen om de inrichting aansprakelijk te stellen. „Dat maakt het zo wrang. Dat je psychisch beschadigd een inrichting binnen gaat en er lichame-lijk gehandicapt weer uitkomt.”

Dit ongeluk had niet hoeven te gebeuren, stellen de twee. „Ze hebben gewoon voor Mieke beslist en haar nooit gevraagd wat zij wilde”, aldus Bert. „En zo gebeurt het nog steeds. En het benauwende is dat je na een paar jaar inrichting niet eens meer in opstand komt.”

Commentaar Duin en Bosch

Algemeen directeur van Duin en Bosch, W. 't Hooft, stelt dat het moeilijk is te oordelen over een zaak die zich elf jaar geleden afspeelde. „Ik heb echter de indruk dat de rol van Duin en Bosch in de zaak Petra beperkt is gebleven tot de plaats van handeling.” De directeur benadrukt evenwel dat sinds 1984 de regels zijn aangescherpt. „Het verloop van de affaire rond Petra zou nu nooit meer kunnen.”

Over het geval Mieke zegt 't Hooft weinig te kunnen zeggen, omdat de zaak bij de rechtbank dient. „Het is diep tragisch. Het enige wat ik kan zeggen is dat zowel Mieke als Petra altijd welkom is voor een gesprek.”

Het verbreken van de arbeidsrelatie met huisarts Bert zou een juiste beslissing zijn geweest. „Hoewel deze affaire aanleiding was het protocol aan te scherpen, was ook in 1993 al bekend dat in Duin en Bosch een (seksuele) relatie tussen hulpverlener en patiënt niet werd geëend. Patiënten hebben recht op een beschermde plek. Als het gaat om een ontluikende liefde is er niets aan de hand. De relatie kan na zes maanden buiten de ziekenhuispoort weer worden opgepakt. Maar ben je als hulpverlener intiem geworden, dan kost dat je baan.”

Finkensieper gaat in beroep bij Europees Hof

Advocaat Spong wil van staat minnelijke schikking voor ex-psychiater

Geld. 3/11

Door onze verslaggever

DEN HAAG - De Haagse advocaat mr. G. Spong heeft namens ex-psi-
chiater en directeur van de
Heldringstichtingen, H. Finkensieper, een beroepsschrift ingediend bij het Europees Hof. Deze be-
roepszaak, met als inzet een schadevergoeding voor Finkensieper, zal naar schatting over een halfjaar in behandeling worden genomen. Spong gaat in beroep tegen een besluit dat de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens in Straatsburg enkele maanden geleden heeft genomen. Hij wil niet ingaan op de inhoud van deze zaak. Het ministerie van justitie verklaart dat de Haagse advocaat een voorstel tot minnelijke schikking heeft gedaan aan de Staat der

Nederlanden. De staat is, aldus woordvoerder V. Holtus van Justitie, daar niet op ingegaan.

De rijksoverheid voelt niets voor het verstrekken van een schadevergoeding. Finkensieper wil die omdat tijdens de rechtsgang fouten zouden zijn gemaakt. De ex-psi-
chiater zit een gevangenisstraf van zes jaar uit wegens ontucht met pupillen. Finkensieper vindt dat hij geen eerlijk proces heeft gehad. Hij stelt dat enkele getuigen, die sterk belastende verklaringen tegen hem hebben afgelegd, onvoldoende door de rechter zijn gehoord. Eén getuige is, aldus de ex-psi-
chiater, zelfs helemaal niet gehoord.

De Hoge Raad vond eind 1991 dat het niet-dagvaarden en horen van

door de advocaat opgeroepen getuigen (de slachtoffers) Finkensieper niet in zijn verdediging geschaad had. Volgens Spong echter is dit strijdig met het Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens, dat recht op een eerlijk proces geeft.

Daarom heeft hij de zaak-Finkensieper aangekaart bij de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens. Enkele maanden geleden heeft dit orgaan een klacht over de uitspraak van de Hoge Raad afgevoerd. „Finkensieper is in het ongelijk gesteld”, aldus het ministerie van justitie.

De Europese Commissie ziet geen reden om de zaak-Finkensieper rechtstreeks door te spelen aan het Europees Hof. Daarom heeft

advocaat Spong besloten namens zijn cliënt zich rechtstreeks tot het Europees Hof te wenden. Dit is de laatste mogelijkheid voor Finkensieper in beroep te gaan tegen afwijzing van een schadevergoeding.

Finkensieper werd in 1990 veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf en ontzegging van het recht het beroep van geneeskundige uit te oefenen voor elf jaar wegens het plegen van ontucht met en seksuele mishandeling van aan zijn zorg toevertrouwde pupillen uit de inrichting van de Heldringstichtingen in Zetten. In 1989 werden de eerste aanklachten tegen hem ingediend, nadat een ex-pupil van de stichting over haar verblijf gepubliceerd had.

Finkensieper en zijn advocaat procedeerden door tot de Hoge Raad, maar verloren steeds. Ook een gratieverzoek werd afgewezen. Dit was ingediend omdat Finkensieper al genoeg door de maatschappij gestraft zou zijn, onder meer door de acties die voortdurend tegen hem gevoerd werden door het Landelijk Steunpunt Zetten. Deze actiegroep plaatste rijen advertenties in landelijke dagbladen tegen Finkensieper, waarvan sommigen voorzien waren van zijn adres en telefoonnummer. In en rond zijn woning in Nijmegen werden acties gehouden.

Finkensieper heeft inmiddels zijn straf vrijwel uitgezeten. Spong: „Hij komt één dezer dagen vrij.”

Hans Otto Theodoor (Theo)

Finkensieper, ex-kinderpsychiater,

is woensdag vrijgelaten na een

gevangenisstraf van drieëneenhalf

jaar wegens seksueel misbruik van

jonge meisjes die opgenomen wa-

ren in de jeugdpsychiatrische

inrichting De Lingewal in Zetten.

Theo Finkensieper heeft gebroken

met zijn bezieling: het opvoeden

van ernstig ontspoorde pupers.

Zijn boeken over psychiatrie heeft

hij verkocht. Hij heeft een nieuwe

hartstocht, schilderen met olieverf.

De jaren van bezinning en reflectie

achter gevangensmuren hebben

zijn visie op de strafzaak echter niet

aangetast: „Ik ben ten onrechte

veroordeeld. Maar ik huiver voor de

slachtofferrol. Ik wil niet verworden

tot een oude zeurende man, die

nog maar één gespreksonderwerp

heeft: het onrecht dat hem is aan-

gedaan. Daar pas ik voor.” *TR 10-W*

„Het gaat weer van voren af aan beginnen”, zegt hij, een week voor zijn vrijlating. „Ik heb nu eenmaal een naam die niet te verstoppen is. En er zijn te weinig mensen met civiel courage die zeggen: die man heeft vastgezet, nu moet het afgelopen zijn. Ze hebben al aangekondigd dat ze me bij de poort zullen staan opwachten.”

Geen spat veranderd. Datzelfde baardje, die beweeglijkheid, dat vlugge praten. 'De Mengele van Zetten', 'Pavlov in de Betuwe'. Verguisd, afgebrand, uitgestoten. De psychiater die niet van zijn pupillen afbleef. Hij ontkent het nog steeds. Maar wil tegelijk de ex-patiënten die aangifte tegen hem deden, niet van liegen betichten. „Ik zeg niet dat ze hun aangiften hebben verzonnen. Maar het is niet gegaan zoals zij zeggen. Het is een net geweest waarin we verstrikt zijn geraakt. Ik noem het een botsing van geheugens, van reconstructies.”

We spreken elkaar in het café van de openbare bibliotheek in Almelo. Aan tafeltjes rondom proberen bezoekers flarden van het gesprek op te vangen. Steelse blikken naar die iets gedrongen man, die over zijn gevangenisstraf en over zijn ingewikkelde relatie met zijn geboortedorp Zetten praat op een toon alsof hij het over het weer heeft.

Hij is opgeruimd, bij tijden vrolijk, anders dan in de periode van de strafzaak. Het stigma van de ex-delinquent, die zich onzeker en achterdochtig voorbereidt op de terugkeer in een hem vijandig gezinde burgerwereld, krijgt schijnbaar geen vat op Theo Finkensieper.

„Ik voel me geen verslagen mens. Ik vind dat ik onterecht gezeten heb, maar ik ben geen slachtoffer. Ik heb iets meegemaakt wat weinig mensen meemaken, maar daar moet ik overheen zien te komen. Ik heb het verteerd, denk ik.”

Zeker geen vervelende tijd geweest, daar in strafgevangenis Norgerhaven. „Nou ja, het was wel een gevangenisstraf. Maar slecht heb ik het er niet gehad, hoewel de straf heel lang duurde. Ik heb geprobeerd mezelf bezig te houden. Ik heb in m'n cel filosofie en kunstgeschiedenis gestudeerd. Elke avond een paragraaf Heidegger gelezen. Ik had een grote vrijheid. 's Ochtends ging de deur van m'n cel open en ik hoefde eigenlijk alleen maar te zorgen dat ik 's avonds op tijd weer op m'n cel was. Het had ook iets prettigs, weten dat als de telefoon

ging, dat dat beslist niet voor jou was. Ik hoefde niet eens aan eten en drinken te denken. Alles wordt volgens een vast stramien vóór jou gedaan. Je hebt totaal geen sociale verantwoordelijkheid. Je hebt niks meer, en dat ervoer ik als een bevrijding. Tijdelijk, in ieder geval. Het was een soort monnikenbestaan van lezen en schilderen.”

De laatste maanden zat hij in de open inrichting Niendure in Almelo. Na het gesprek rijden we naar zijn gevangenis, een verbouwde villa, veilig ver buiten de bebouwde kom. Hij haalt foto's van zijn schilderijen van zijn kamer. Naieve werken, warme kleuren. Typisch gevangenis-kunst, tralies, binnenplaatsen, verwerde deursloten. Veel gevoel voor de details. Ook figuratieve voorstellingen. Hij laat een foto zien van een schilderij van drie gezichtloze gestalten in toga, met op de voorgrond een naakte man op handen en knieën. Een rood stempel op het lijf: '6j', zes jaar, de straf die hij uiteindelijk kreeg.

Hij stuurde het schilderij op aan Winnie Sorgdrager bij haar installatie als minister van justitie. Tijdens de behandeling van zijn hoger beroep voor het gerechtshof in Arnhem trad Sorgdrager op als procureur-generaal. „Ik heb een aardig briefje van haar teruggehad.”

De detentie heeft hem niet geknakt. Zedendelinquenten hebben het zwaar in de bajes, ze zijn een makkelijk doelwit voor mishandeling en intimidatie. Finkensieper wist dat hij nog een extra handicap had: hij was psychiater, geen populair beroep onder gevangenen. Uiteindelijk viel het erg mee. „In de eetzaal stonden ze in het begin wel eens op als ik bij ze aan tafel schoof. 'Ik wil niet met jou aan tafel zitten', werd er dan gezegd. Ik zei dan: 'Dat is prima. Dat is mijn probleem niet. Als je mij niet moet, moet je vooral gaan.'” Tot fysiek geweld is het eigenlijk nooit gekomen. „Ja, als er een nieuwe gevangene kwam, wilde zo iemand wel eens bravoure tonen en gaan schelden. 'Hé Finkensieper, jij bent gek op kleine kutjes, hè?' Ik liep dan recht op zo'n vent af, beetje dreigend, dan ging ik 'm op het laatste moment straal voorbij. Daarna was het over. Ik heb nooit echt last gehad. Ik zou ook niet bang geweest zijn om te vechten. Dat voelen ze. Zedendelinquenten vertonen vaak een wat angstig gedrag, dat heb ik niet.”

Toen hij in Norgerhaven voor het eerst wilde gaan werken in de boekbinderij en drukkerij, brak er een staking uit onder de gedetineerden.

Moordenaars, fraudeurs, drugsdealers en verkrachters wensten niet met de ex-psi-
chiater in één ruimte te verblijven. „Een hele toestand is dat geworden. De directie heeft moeten ingrijpen. Zoiets was nooit eerder gebeurd.”

Hij merkte nogmaals hoe groot de weerstand was, toen hij in Utrecht wilde meedoen aan een expositie van schilderijen van gedetineerden.

Z'n medegevangenen dreigden hun werk terug te trekken. „De directie van Norgerhaven haalde bakzeil. Ze zagen die tentoonstelling liever niet in het honderd lopen. Terwijl me was toegezegd dat ik mee mocht doen.” Kort daarna werd zijn werk, buiten zijn medeweten, ook verwijderd uit het gevangensmuseum in Veenhuizen. „Niemand heeft mij ooit verteld waarom. Ik heb ze voorgesteld kippes om mijn schilderijen heen te zetten. Leuk toch, zo van: deze werken horen hier niet thuis. Maar ze moesten daar weg. Later heb ik in Norgerhaven nog een hele gang volgehangen met mijn schilderijen.”

Voor sommige gevangenen werd hij vertrouwenspersoon. „Ik heb voor een medegevangene liefdesbrieven geschreven. Later kwam hij dat meisje in de bezoekerszaal aan me voorstellen. Ik heb ook nogal eens gedetineerden bijgestaan voor de beklagcommissie en in negentig procent van de gevallen gescoord.”

Maar hij mocht niet meedoen aan de speciale trainingen in sociale vaardigheid die gevangenen aan het eind van hun straf krijgen. Ze vonden dat hij het niet nodig had. Hij voelt zich als een klein kind buitengesloten. „Ze zagen me als een bedreiging.”

Sinds juli had hij een baantje bij de gemeente Almelo. Groenvoorzieningen inventariseren. „Ik heb de plantsoenen in kaart gebracht. Werk van niks natuurlijk. Maar wel lekker veel buiten, met dat mooie weer van de afgelopen tijd.” Hij kent na vijf maanden plantsoendienst feilloos de weg in Almelo. Het is droevig gesteld met het openbaar groen in het Twentse stadje, concludeert hij.

Die naam. Finkensieper. Nee, nooit overwogen 'm maar te veranderen. Hij zou dat als verraad zien aan zijn vader. Ook zijn vijf kinderen voelen daar niets voor. Het is destijds misgegaan toen hij op televisie in een praatprogramma bij Paul Witteman verscheen. Hij besloot zijn naam voluit te laten noemen. Niet 'F.' of 'dokter F.'. Hij vond dat 'ie onschuldig was en dat een initiaal

Het Rotterdamse kinderprostitutie-netwerk van
Lothar G. en Henk S.

Ze hadden de kinderen in hun macht en ze deden alles met ze

NR 15-11

In vier onopvallende Rotterdamse woningen exploiteerden Lothar G. en Henk S. ruim twee jaar lang homobordelen. De klanten waren artsen, juristen en zakenlieden. De jongetjes waren jong, heel jong soms, en kwamen uit Nederland, Duitsland en Polen. Ze werden gechanteerd, geslagen en verkracht. Na een tip uit Duitsland over de uitbuiting van een dertienjarig jongetje dat uit Berlijn afkomstig was, rolde de politie het Rotterdamse pedofielen-netwerk op. Een reconstructie.

Door Babs Assink en Ingrid Smits
Fotografie: Gerard Wessel

en een beetje persoonlijke aandacht. G. ronselt zijn 'boys' niet alleen in Nederland, maar onder het mom van glanzende carrières als barkeeper en acteur- ook in Duitsland en Polen. Voor de aanvoer van jongens naar Nederland en voor het bedienen van de plaatselijke clientèle beschikt hij tevens over een dependance in het Poolse Gorkow. Verder laat hij kennissen en hoerjongens tegen beloning nieuwe 'boys' binnen brengen. Jeroen: "Toen ik bij Lothar in de Beverstraat kwam, zei hij inderdaad dat ik alleen maar hoerde te masseren. Maar hij wilde wel eerst sex met mij. Dat deed hij met iedere nieuwe jongen die bij hem kwam. Vreselijk! Lothar was echt een viezerik. Hij stonk, waste zich nooit. Sommige jongens hebben tijdens die eerste keer liggen kotsen in bed."

"Lothar wilde ook meteen foto's van me maken. 'Dat is voor de klanten. Als die langskomen, willen ze weten hoe je eruitziet,' zei hij. Ik ben toen naakt op de foto gegaan. Met alleen een handdoek om. Vrij snel daarna begon hij te drijven. Als ik niet met klanten naar bed wilde, zou hij de foto's naar mijn moeder sturen. 'Ik kom heus wel achter haar adres, hoor,' zei hij. 'Dat is geen probleem.' Hetzelfde argument gebruikte hij later ook om een porno-video te maken. Terwijl Lothar lachend met een camera in z'n handen stond, moest ik sex bedrijven met een jongen die ook door hem gechanteerd werd. Met die film kreeg Lothar nog een troef in handen. Als ik niet deed wat hij wilde, zou hij die video bij mijn moeder in de brievenbus stoppen. Ik had het gevoel dat ik helemaal klem zat. Drie maanden lang mocht ik niet naar buiten. Lothar was bang dat ik ervan tussen zou gaan. Hij sloeg ook en was echt hartstikke agressief."

**Ex-prostituté Jeroen
(toen 15): 'In het
begin was ik nog wel
populair bij Lothar G.
Toen deed hij heel
aardig en kreeg ik veel
geld. Maar toen er
nieuwe jongens
kwamen, werd ik in
een hoek gegooid. Ik
moest mijn bek houden
en de hoer spelen'**

"In het begin was ik nog wel populair bij hem. Toen deed hij heel aardig en kreeg ik veel geld. Maar later, toen er weer nieuwe jongens bij kwamen, werd ik in een hoek gegooid. Ik moest gewoon mijn bek houden en de hoer spelen."

De jongensborden van Lothar G. zijn zeven dagen per week geopend. Clientèle stroomt uit alle hoeken van Nederland toe. Ook pedofielen Belgen, Britten en Amerikanen zetten koers naar Rotterdam. De meesten verdienen een meer dan gemiddeld salaris en hebben hoge maatschappelijke posities. Een duik in het later samengestelde dossier levert namen op van artsen, een topmedewerker van een bank in Londen, een invloedrijk persoon van het Europees Merkenbureau en een adviseur van het ministerie van OCW. De laatste leert van Lothar G. ook de kunst van de kinderhandel. Hij rijdt regelmatig naar het jongensbordel in Gorkow en smokkelt eigenhandig een Poolse knaapie naar Rotterdam. De klanten zijn trouw en komen zo'n twee keer per week langs. De Engelse pedofiel vliegt meestal elk weekend over en heeft twee dagen sex met meerdere jongetjes. Uit angst voor chantage of het verliezen van hun huwelijk bedienen de klanten zich niet zelden van valse namen en achtergronden. Een enkeling gaat nog een stapje verder: één van de bezoekers, vermoedelijk een politicus, durft alleen met een zak over het hoofd de lustoordelen te betreden.

De prijs die een klant voor de geleverde diensten moet betalen, hangt af van de leeftijd van de gebruikte jongens. Hoe jonger de knaapie, hoe meer er betaald dient te worden. Er bestaat echter wel een bodemtarief: honderd gulden voor een half uur.

Lothar G. stuurt zijn jongens ook per bus, trein, tram of auto 'op escort' en leent ze soms een hele nacht uit. Zo nu en dan maakt hij met de mededeling 'Zeg, ik heb weer een nieuwe boy voor je', zelf telefonisch reclame voor zijn uitleenbedrijf. Wat de escort-behoefte met de jongens uitvoeren, interesseert G. niet. Hij weet vaak niets van de merkwuurige voorkeuren en afwijkingen die klanten erop nahouden. Hij stuurt de jongens ondermeer naar klanten die de jongens drogeren en verkrachten. Een van de cliënten heeft de smaak van een escort zo te pakken, dat hij in tweentwintig jaar tijd zo'n vierhonderd jongetjes bestelt. Kosten: f 120.000.

Jeroen: "Voor zo'n escort moest dus driehonderd gulden worden betaald. De helft daarvan was voor Lothar, de chauffeur kreeg vijftienwintig piek en de rest mocht ik houden. Af en toe viel zo'n escort wel mee. Dan wilden klanten alleen maar een beetje praten en hoefden ze geen sex. Maar soms werd ik ook gedwongen om dingen te

doen die ik helemaal niet wilde doen. Wat? Ach, daar heb ik het liever niet over. Te pijnlijk. "Vaak probeerde ik m'n verstand op nul te zetten. Maar dat lukte nooit helemaal. Als ik wegging, had ik toch altijd zo'n vervelend gevoel van: verdomme, wat heb ik nou weer gedaan? Misschien vinden die mannen het wel lekker, maar ik niet. Ik ben niet het bezit van die kant. De meeste klanten zullen trouwens niet eens geweten hebben dat ik zo jong was. Als ze er naar vroegen, moest ik van Lothar altijd zeggen dat ik achtien was."

Bij de Rotterdamse politie komt in 1992, als de business van Lothar G. nog maar net draait, al een tip binnen van collega-rechercheurs uit Amsterdam. De boodschap: 'Er worden kleine jongens uitgebuit in een bordel in de Beverstraat.' De inmiddels opgeheven afdeling Prostitutiezaken in Rotterdam reageert met een controle, maar loopt bij de huiszoeking geen minderjarige jongens tegen het lijf. Of Lothar G. in die tijd nog geen pubers in dienst had, weten agenten niet. "Ze kunnen toen ook op zolder hebben gezeten," zegt rechercheur Rien Noordmeer. "G. had daar een berghok, een soort duiventil, om de jongste jongens in weg te moffelen."

Jeroen: "Natuurlijk heb ik vaak plannen gemaakt om bij Lothar weg te gaan. Ik had het er vaak over met een jongen die uit Polen kwam en ook weg wilde. Maar zijn paspoort was door Lothar afgepakt en ik zat altijd in mijn maag met het dreigement van de film en de foto's. Als het erop aankwam, waren we toch te bang. Ik wist dat ik Lothars dreigementen serieus moest nemen. Bij de ouders van een andere jongen uit het bordel had hij immers een videoband in de bus gedaan. Weer een ander, die uit de club was gevluht, werd thuis door Lothar opgebeld en helemaal verrot gescholden. Lothar eiste dat hij weer kwam werken. Die jongen is toen met hangende poortjes teruggekomen, omdat-ie bang was dat z'n familie en vrienden zouden worden ingelicht. "Dat ik uiteindelijk toch bij Lothar ben vertrokken, komt doordat hij me op een dag zo hard sloeg, dat ik door een ruit viel. Toen heb ik m'n bieszen gepakt en ben ik naar Henk gegaan. Ik wist dat ik het risico liep dat Lothar me zou verlinken bij mijn moeder, maar dat kon me op dat moment niks meer schelen."

De Henk waar Jeroen na zijn vlucht terecht komt, is ook een pedofiel. Hij exploiteert een jongensbordel in een van de weinige toeristische trekpleisters die Rotterdam rijk is: de kubuswoningen van architect Piet Blom. Net als Lothar G. is Henk S. (39) al eerder wegens zedenmisdrijven veroordeeld.

Wim (16) was ook homo-prostitué. Zijn moeder: 'Hij kwam thuis met duur speelgoed. Ik dacht dat hij dat gestolen had. De gedachte dat hij de speelgoedwinkel bezocht met geld dat hij in een bordeel had verdiend, is nooit bij me opgekomen'

verhoorde. "Aan de andere kant is het echter ook wel logisch dat hij niets meer weet. Op de bewuste videoband zie je hem al snel na aanvang van de verkrachting flauwvallen."

Martin S., die niet ontkent zich aan jonge jongens te hebben vergrepen, blijft de beschuldigingen rond verkrachting van de hand wijzen. Moeder Tineke heeft nooit in de gaten gehad dat Wim tot over zijn oren in de wereld van de homoseksualiteit zat. "Mijn vriend en ik werken vijf dagen in de week," zegt ze. "Wim ging bij mijn weten gewoon naar school. Soms spijbelde hij, dat wist ik wel. Maar ja, je kunt als moeder ook niet de hele dag 'n handje vasthouden. Ik merk- te op een gegeven moment dat Wim met alle- maal dure spelletjes en bouwpakketten thuis- kwam. Als ik vroeg hoe hij daaraan kwam, zei hij: 'O, die heb ik van een vriendje gekocht.' Zelf vermoedde ik dat hij het spul gestolen had. De gedachte dat hij de speelgoedwinkel bezocht met geld dat hij in een bordeel verdiend had, is in elk geval nooit bij me opgekomen."

"Toen de politie op een dag thuis langskwam en vertelde dat Wim door homo's was misbruikt, ben ik helemaal in elkaar geklapt. Aan tranen geen gebrek, zal ik maar zeggen. Ik kan het gebeurd nog steeds niet vatten. Als ik Wim zie, vraag ik me almaar af: 'Wat is er met jou gebeurd? Wat heb jij allemaal moeten doen?' Maar Wim zwijgt en heeft een muur om zich heen. Ik kom er niet doorheen."

Jeroen: "Tijdens de zitting hoorde ik hoe slecht het ging met de andere jongens die door Henk en Lothar zijn misbruikt. Sommigen balanceren op het randje van de waanzin. Anderen zitten zo in de put dat ze van school af zijn. Ik heb ook gehoord dat een paar jongens alweer in andere bordelen werken. Het lukt ze blijkbaar niet om uit het circuit te komen."

"Met mij gaat het eigenlijk nog redelijk goed. Ik ben in therapie, heb geleerd over alles wat me overkomt en is te praten. Ik probeer nu weer een normaal leven op te bouwen. Gewoon, met een vriendinnetje. Soms kom ik nog wel eens in de buurt van Rotterdam en zie ik op straat flikkers lopen die ik ken uit het bordeel. Dan ga ik bijna over mijn nek en denk ik: waarom heb je mij en al die andere jongens dit aangedaan? Waarom neem je geen gewone vriend?"

"De grootste hekel heb ik nog steeds aan Lothar. Toen ik nog voor hem moest werken, heb ik er wel over gedacht om die viespeuk te vermoorden. Doe nou maar niet Jeroen, dacht ik dan. Want dan moet je zelf de gevangenis in en lachte-ie je nog harder uit."

Op 6 oktober 1995 spreekt de rechter de gevangenisstraffen uit tegen de drie hoofdverdachten

Lothar G. spreekt tijdens de zitting minachtend over de door hem uitgebuide 'boys'. Hij zegt dat hij zich de namen van de jongetjes uit zijn bor- delen amper kan herinneren. "Lothar G. vertaalt alles in zijn leven in sex", meldt het psychologisch rapport, waaruit wordt geciteerd in de rechtszaak.

Henk S. doet een poging zichzelf af te schilderen als een sociaal werker, maar de rapportages van psychologen vertellen een heel ander verhaal: hij is een man die niet bereid is om naar zijn eigen gedrag en de gevolgen daarvan voor anderen te kijken. Volgens de psychologen is er geen hoop op verbetering. Voor het hulpverleningscircuit valt Lothar G. in de categorie 'hopeloze gevallen'.

Tijdens de rechtszaak komt naar voren dat klant Martin S., voormalig bedrijfsleider van een erodheek en ook wel 'koning in het ontmoagen van kleine jongetjes' genoemd, de boys vooral gebruikte voor SM-avonden. Voordat hij stroom- draad om de penis van de jongens bond, klem- men op hun ballen zette en als een beest tekeer ging, joeg Martin S. zichzelf eerst een flinke dosis poppers door de aderen. De Arnhemmer was zo verslaafd aan deze sexdrug, dat hij voor de toe- diening een speciaal infuus had aangeschaft. De escortboys die S. aan huis liet komen, werden niet zelden gedroefd en vastgebonden op de keukentafel. Het meubelstuk was door de pedo- filen voorzien van beugels die artsen gebruiken voor een inwendig onderzoek bij vrouwelijke patiënten. "Martin S. was de ergste van alle- maal," zeggen de hoerjongens.

Martin S. blijkt reeds een strafblad te hebben: in 1986 schoot hij een minderjarige jongen dood. De jongen had het seksueel misbruik van S. proberen te wreken. S. kreeg voor die daad slechts twaalf maanden celstraf, waarvan drie voorwaardelijk.

Tijdens de zitting komen ondermeer de video- opnames die S. van zijn sado-masochistische manoeuvres maakte, aan de orde. De drie kwar- tier durende band die voorafgaand aan de rechts- zaak in een besloten bijeenkomst werd vertoond, bevat zulke gruwelijke verkrachtingscènes, dat een vrouwelijke griffier er bijna onwel van werd. Martin S. toont geen spijt of schaamte. "Je gaat niet naar een sextent om een potje te pim Pam Petten," zegt hij tegen de drie rechters. Tineke van Veen (33), de moeder van Wim (16), hoort die middag voor het eerst tot in detail wel- ke ellende haar zoon een jaar lang heeft meege- maakt. Wim zelf heeft nooit een woord losgelaten over de tijd dat hij werkte voor Lothar G. en gaat een gesprek daarover nog altijd uit de weg. In de rechtszaak zet de officier van justitie uiteen hoe Wim langdurig door de Arnhemmer werd ver- kracht. Wim zelf blijkt zich overigens niets meer van het gebeurd te kunnen herinneren. "Verdrin- ging," zegt rechercheur Van de Kamp die Wim

Martin S., een klant, was het ergst. Hij drogeerde de jongetjes, zette stroomdraad om hun penis en bond ze vast op de keukentafel. De jongetjes lagen dan in het soort beugel dat een gynaecoloog gebruikt om vrouwen te onderzoeken

kast met een schuifwand gemaakt," zegt re- chercheur Noordermeer. "Die kast was veel dieper dan je in eerste instantie zou denken. Het was net zoets als een koffer met een dubbele bodem."

Rond de beide bordeel-affaires wordt een lijst met 27 verdachte uitbaters en klanten opgesteld, van wie er uiteindelijk zeven de aanklacht 'men- senhandel' meekrijgen. De politie berekent dat Lothar G. en Henk S. tientallen minderjarige jongens tot prostitutie hebben gedwongen en ziet zich na het oprollen van de clubs geconfron- teerd met steeds nieuwe namen. Doordat meest- al alleen de voornamen van de prostitues bekend zijn, komt de politie moeilijk achter hun verblijf- plaats. De misbruikte jongens die door de politie worden verhoord, zijn vaak zo bang voor de vuis- ten en chantagepraktijken van met name Lothar G., dat ze aarzelen belastende verklaringen afleggen. Pas als ze er werkelijk van overtuigd zijn dat 'Het Varken' vastzit, komen de verhalen los.

Jeroen: "Toen ik weg was uit de bordelen, werd ik een keer opgepakt door de politie, omdat ik gejat had. Ik werd verhoord en gooidde toen ook maar het hele verhaal over Lothar en Henk eruit. Daarna heb ik een half jaar niks meer van de politie gehoord. Pas toen Lothar en Henk waren opgepakt, werd ik weer gebeld en kwamen er agenten langs om mijn verklaring op te tek- nen. 'Er komt een rechtszaak,' zeiden ze toen."

Op 22 september 1995 staan Lothar G., Henk S. en één van hun meest perverse klanten, de 36- jarige Martin S. uit Arnhem, terecht voor de Rotterdamse rechtbank. Op de publieke tribune zitten de inmiddels zeventienjarige Jeroen, enke- le meerjarige hoerjongens, een paar ouders van geëxploiteerde kinderen, de escort-chauffeur van Lothar G. en eventueel een paar klanten.

mijn moeder heb ik het nooit over die brief gehad. Raar? Nee. We hadden niet zo'n goeie band. De ouders van die andere jongens konden mij wel wurgen. Voor hen was ik - en niet Lothar of Henk- de kwaaië pter. Om alle dreigementen te ont- vluchten, ben ik toen uit Rotterdam vertrokken en in een ander deel van Nederland gaan wonen."

Op het Rotterdamse bureau Zuidplein komt in juli 1994 opnieuw een bericht over de schim- mige bordelen van Lothar G. binnen. Deze keer uit Hamburg, waar twee Duitse jongens aangifte hebben gedaan van vrijheidsberoving in één van zijn Rotterdamse clubs. Volgens de knapen is in het bordeel van G. ook een dertienjarige, vermist- jongetje uit Berlijn gesignaleerd. De politie for- meert een ploeg van twaalf rechercheurs en heeft eind augustus genoeg belastend materiaal verza- meld om een gerechtelijk vooronderzoek te beginnen. De telefoon van Lothar G. wordt afge- tapt en alle bewegingen die zich rond zijn borde- len voordoen, worden nauwlettend in de gaten gehouden en gedocumenteerd. Het onderzoek naar de Duitse kinderhandelaar brengt ook het 'kubusbordeel' van Henk S. in beeld.

Op 19 december 1994 breekt het zogeheten HIK (Handel In Kinderen)-team de voordeur van de nog slappende Lothar G. open. "Hij was totaal overdoord," herinnert rechercheur Rien Noor- dermeer zich. "Toen we meldden dat hij gearres- teerd was, zei hij alleen maar 'O'. Vervolgens bekende hij alle aanklachten die we hem voor de voeten wierpen: mensenhandel, ontucht met minderjarigen en het afdwingen van prostitutie. Bekentnissen die hij tijdens latere verhoren en uiteindelijk ook in de rechtszaak weer probeerde terug te draaien."

In de huiskamer van Lothars club in de Bever- straat treft de politie een bar en een podium aan. Een etage hoger wordt in rose en blauw geverfde kamers beddoegd vol spermavlekken gevonden. Het vluchtloze vol spiermaats gevonden. te doen als stortplaats voor afval. "Het was echt me na de huiszoeking zo smerig als het maar zijn kan." De politie vindt in de vuilniszakken op zolder ondermeer diverse plukken schaamhaar. Intussen krijgt het HIK-team te horen dat in het bordeel van Henk S. een negenjarig jongetje wordt misbruikt. Het ventje, dat De Verloofde van Henk' wordt genoemd, blijkt - overigens met medeweten van zijn moeder - tevens 'op escort' te worden gestuurd.

Op 13 januari 1995 vallen rechercheurs het schief hangende appartement aan de Overblaak binnen, waar ondermeer een speciale SM-kamer wordt gevonden. Ook Henk S. blijkt zijn maat- regelen tegen onverwachte politiecontroles te hebben genomen en over een achterhuis-achtig bouwwerk te beschikken. "Hij had een speciale

Bordeelhouder Henk is verslaafd aan cocaïne en betaalt zijn onderdanen in guldens en ook in wit poeder. Jeroen kent Henk uit zijn periode in de Beverstraat, waar Henk al eens gepolst had of Jeroen niet voor hem wilde komen werken.

Is het niet merkwaardig dat een hoerjongen die het louché regime van een bordeel probeert te ontvluchten zich prompt in de armen van een andere exploitant stort? "Nee," zegt Rafel Bet, die als hulpverlener bij Streetcornerwerk Amsterdam veel met hoerjongens te maken heeft en een doctoraalscriptie over de persoon- lijke profielen van dit soort prostitues schreef. "Als jongens in de prostitutie terechtkomen, verliezen ze al snel alle andere maatschappelijke contacten. Hun leeftijdgenoten zijn ook hoer- jongens. En de volwassenen in hun omgeving zijn klanten of exploitanten. In Amsterdam heb ik eens een verkrachtingszaak meegemaakt waar- bij jongens van een jaar of twaalf betrokken waren. De dader werd veroordeeld en belandde in de gevangenis. Maar toen hij weer vrij was, gingen zijn slachtoffers wederom naar hem toe. Het is een bekend patroon dat seksueel mis- bruikte jongens veiligheid proberen te zoeken in een milieu dat hen bekend is."

Jeroen: "Henk ving me op. Ik mocht bij hem slapen en had verder nauwelijks verplichtingen. Maar na een tijdje zei hij: 'Je doet geen moer en ik maak wel onkosten voor je, dus je moet gaan werken.' Toen moest ik opnieuw escorts doen en klanten onvangen. Ook Henk begon te dreigen. Hij vertelde dat hij de foto's en de videoband van Lothar had geleend en die elk moment naar mijn moeder kon sturen. Het oude verhaalje. Ik stond weer klem. Het verschil was alleen dat Henk niet sloeg. Hij was beter voor zijn jongens dan Lothar."

"Henk wilde niet dat ik de hele tijd in het bor- deel was. Ik moest van hem een abonnement nemen op Laser Game, een spelhal in de buurt, en daar dan wachten op een seintje. Als Henk een klant had, werd ik boven geroepen. "Ik ging in die tijd wel naar school. Met een groot geheim op zak. Als klasgenoten vroegen hoe het toch kwam dat ik altijd zoveel geld had, zei ik dat ik rijke ouders had. Of dat ik op de markt gewerkt had. Ik leidde echt een dubbel- leven. Durfde er met niemand over te praten."

Op een dag ben ik ook bij Henk de deur uit- gestapt en niet meer teruggekomen. Ik was de situatie spuugzat en voelde me zo ellendig dat ik er lak aan had dat mijn moeder misschien te weten zou komen wat zich allemaal had afge- speeld. Henk heeft toen inderdaad brieven ver- stuurd. Aan mijn moeder en aan ouders van ande- re jongens. Daarin vertelde hij ondermeer dat ik die anderen h-t bordeel had binnengelooft. Met

De namen van de slachtoffers en de moeder zijn gefingeerd.

Verdachte stond in het dorp te boek als kindervriend

Ontucht verbijstert Middelstum

DE 14-11

■ **MIDDELSTUM** - Middelstum kan het niet geloven. Het nieuws dat een 35-jarige dorpsgenoot zich in de afgelopen vijf jaar heeft vergrepen aan zeker vijftien jongetjes wil er bij de meeste mensen niet in. „Ik ben met stomheid geslagen. Dat moet in ons dorp gebeurd zijn? Verschrikkelijk,” zegt F. van der Veen van voetbalvereniging Middelstum.

Ook andere dorpsbewoners reageren vol afschuw en verbazing. Dominee B.L. van der Woude van de gereformeerde kerk is aangeslagen. „Ik ben net terug van vakantie. Dit valt me rauw op het dak. Ik ken de man niet. Maar het is verschrikkelijk wat er met die kinderen is gebeurd.” Dat de verdachte zich vijf jaar lang heeft kunnen vergrijpen aan jongetjes vindt de predikant onvoorstelbaar. „We hoorden wel eens wat. Kinderen hadden het soms over een kinderlokker, maar het was allemaal zo vaag dat er eigenlijk geen reden toe was er verder op in te gaan.” Een medewerkster van het plaatselijke café reageert boos. Ze kent de man en wil het niet geloven. „O, heeft hij bekend? Sorry, ik zeg niets meer.”

Kindervriend

De 35-jarige man die in het dorp te boek staat als kindervriend, heeft inmiddels bekend ontucht te hebben gepleegd met vijftien jongens in de leeftijd van tien tot en met dertien jaar. De meeste slachtoffers wonen bij hem in het dorp. De verdachte genoot het vertrouwen van zijn slachtoffers en van hun ouders. Jongens kwamen vaak en graag bij hem op bezoek. Hij maakte het thuis gezellig en bood de kinderen tijdens hun bezoeken versnaperingen aan. Wat de

mensen niet wisten is dat hij jongens tijdens deze bezoeken onzedelijk betastte. Politiewoordvoerder Meindert Joostens: „Van verkrachting of echt seksueel verkeer was geen sprake. Jongens hebben hem tegen hun zin in moeten betasten en zich laten betasten.” Volgens Joostens zijn sommige jongens langdurig door de man lastig gevallen. Ze werden door hem zo onder druk gezet dat ze niets aan hun ouders of anderen durfden te bekennen.

De zaak kwam onlangs aan het rollen toen een van de jongens het toch aan zijn ouders vertelde. Die deden daarop aangifte bij de politie die direct een onderzoek instelde. Vrij snel werd duidelijk wie de verdachte was. Hij is inmiddels voorgeleid aan de rechter-commissaris en zit nog vast. De politie heeft drie weken aan het onderzoek gewerkt. Joostens denkt niet dat er meer zaken naar voren zullen komen. Voor de opvang van de slachtoffertjes is gezorgd.

Ontucht met minderjarigen schokt dorp Middelstum

Van onze verslaggever
Harold Schuil

MIDDELSTUM - De bewoners van Middelstum hebben geschokt gereageerd op het nieuws dat een 35-jarige dorpsgenoot wordt verdacht van ontucht met vijftien jongens. Voorzitter G. Stuitjes van de Stichting Dorpsbelangen Middelstum zegt geschrokken te zijn van het nieuws. „Middelstum is een rustig dorpje en een hechte gemeenschap, daar verwacht je zo iets niet.” Stuitjes denkt dat door de arrestatie van de verdachte de angst bij de bevolking wel mee zal vallen. „De man zit vast, en is dus voor een tijdje van de straat. Ik denk dat de ontzetting des te groter is. Ik verwacht dat de mensen voorzichtiger zullen worden en er met hun kinderen over zullen praten.

Directeur K.J. de Vries van de openbare basisschool De Wilster is al even geschrokken door het bericht. „Dat is een automatische reactie. Zeker als

Vijftien minderjarige jongens uit Middelstum blijken - als gemeld in een deel van onze edities van gisteren - te zijn misbruikt door een 35-jarige plaatsgenoot. De man is ingesloten. Het nieuws is in het Groningse dorp ingeslagen als een bom.

het in je eigen dorp gebeurt. Ik heb medelijden met de slachtoffers, maar ook met de dader,” aldus De Vries. „Ik heb het nieuws uit de krant vernomen en was van te voren niet van de zaak op de hoogte gesteld.”

Oud-directeur F.C. Schreiber van de protestants-christelijke Wicher Zitsema-basisschool zegt het erg triest te vinden. „Ik heb in het verleden wel met dit soort zaken te maken gehad en weet uit ervaring dat het ontzettend aangrijpend is. Door dit soort verhalen komt er veel weer boven van vroeger.

„Ik vind het verschrikkelijk wat er gebeurd is,” zegt dominee B.L. van der Woude van de gereformeerde kerk. „Ik sta nog niet zo lang in Middelstum, maar ik voel me toch al dorpsbewoner genoeg om me dit aan te trekken.”

De verdachte had volgens de politie beroepsmatig niets met kinderen te doen. De slachtoffers, ten tijde van de ontucht in leeftijd variërend van 10 tot 13 jaar, werd door de verdachte op het hart gedrukt niet over de ontucht te praten. Daarbij zijn volgens politiewoordvoerder M. Joostens overigens geen dreigementen gebruikt.

De verdachte wordt nog steeds vastgehouden. Het onderzoek is bijna afgerond. De resultaten hiervan zullen volgens de politie 'één dezer weken' naar de officier van justitie worden gestuurd. Joostens verwacht dat het bij de reeds toegevoerde vijftien gevallen blijft, die vanaf 1990 zijn gepleegd.

Ontuchtpleger aangehouden

Nvd D 14-11
Van onze correspondent

MIDDELSTUM, dinsdag
Een 35-jarige inwoner van het Groninger Middelstum heeft bekend dat hij in de afgelopen vijf jaar ontucht heeft gepleegd met 15 jongens uit het dorp. De slachtoffertjes waren 10 tot 18 jaar oud.

De man stond bij de jeugd in Middelstum bekend als een ware kindervriend. Volgens de politie kwamen kinderen graag bij hem op visite, omdat hij het gezellig maakte met limonade en lekkere hapjes. De man werd door de ouders van de kinderen volkomen vertrouwd.

kinderen weer naar Montessori school

Seld. 7/11

IJMEGEN - Verreweg de meesten van de ruim dertig kinderen die vorige week maandag door de ouders uit protest thuisgehouden zijn, bezoeken inmiddels weer de Montessorischool aan de Heijendaalseweg. In de loop van de vorige week keerden de kinderen successievelijk terug in de schoolbanken. Vorige week donderdag stonden er nog veertien kinderen op de ziekenlijst; dat aantal daalde verder ofschoon de directie gisteren niet precies kon zeggen hoeveel kinderen nog 'ziek' waren.

De school kwam voor de vakantie in opspraak toen enkele ouders bij de politie aangifte deden van seksueel misbruik: de verdachte leerkracht bleef daarop uit eigener beweging thuis. De politie vond tijdens het onderzoek geen aanwijzingen die de beschuldigingen staven. Recentelijk besloot het schoolbestuur dan ook dat de betrokken leerkracht weer terug kon keren in zijn functie. Wanneer dat gaat gebeuren is nog niet bekend. Een aantal ouders hield uit protest tegen dat besluit vorige week maandag zijn kinderen thuis. De ouders willen een aanvullend onderzoek door externe deskundigen. Het schoolbestuur kon zich daar in eerste instantie in vinden, maar kwam daar op terug toen andere ouders zich sterk maakten voor de betrokken leerkracht.

Volgens schoolbestuurder Silverentand vindt er morgen nog een gesprek plaats met een aantal ouders. „We moeten natuurlijk niet op de zaken vooruitlopen, maar we hebben besloten dat er onder de ouders geen draagvlak meer is voor zo'n aanvullend onderzoek. Daar moeten we ons aan houden.”

De ouders die hun kinderen thuis gehouden hebben, laten weten verder geen actie meer te zullen ontplooiën. „We hebben gedaan wat we konden. We gaan nu op zoek naar een andere school”, aldus een van de ouders.

Vier jaar geëist tegen kantonrechter

door Gerben Kuitert

ALMELO - Terug uit de kerk had hij nog chocolademousse gemaakt voor het kerstdiner en hadden ze nog wat gekaart. Maar toen zijn 15-jarige dochter vorig jaar op Eerste Kerstdag boven haar nieuwe jurkje ging passen, zou hij haar achterna zijn geslopen en bruit hebben verkracht. Aan het kerstdiner werd er met geen woord over gerept. De president van de Almeloze strafkamer, mevrouw mr. J. van Staveren, liet de foto's ervan gisteren rondgaan. De tweelingzusjes - Melissa in haar nieuwe jurkje - stonden er inderdaad glimlachend op. „Het was gezellig”, had oma bij de politie verklaard. De 51-jarige kantonrechter hoorde

het hoofdschuddend aan. Zo was het volgens hem niet gegaan. „Het is compleet gefantaseerd. Kinderen en seks is voor mij een wildvreemde situatie. Ze proberen me met fantasieverhalen over incest te pakken, omdat ze weten dat je je daar als vader niet tegen kunt verdedigen.”

De officier, mevrouw mr. R. van Heck, achtte bewezen dat de in Almelo woonachtige kantonrechter tussen 1980 en kerst 1994 stelselmatig incest met zijn vier dochters heeft gepleegd en eiste daarom vier jaar onvoorwaardelijk. Ten tijde van de vergrijpen waren de meisjes 5 tot 15 jaar. Drie van hen zou hij meermalen hebben verkracht, de vierde zou hij onzedelijk hebben betast en hebben

gedwongen hem oraal te bevredigen. „Ik wist tot 1988 niet eens wat pijpen was”, wierp de verdachte tegen. De aanklaagster achtte hem minder wereldvreemd. De man heeft volgens haar geen consideratie gehad met zijn dochters, waardoor 'pillen, therapeuten, een verwrongen kijk op mannen, zwerggedrag en eenzaamheid' nu als een rode draad door hun nog jonge levens lopen.

Om de schijn van partijdigheid te vermijden, was de rechtbank samengesteld uit Zutphense rechters. De kantonrechter werkte bij het kantongerecht in Enschede, dat samenwerkt met de Almeloze rechtbank, waar zijn ex-echtgenote rechter is.

• Vervolg op pagina 3

'Ze hebben de schurft aan mij en pogen me onder de gordel te pakken'

• Vervolg van pagina 1

De rechtbank probeerde zich een beeld te vormen van de achtergrond. Getuigen schetsten 'een huishouding van Jan Steen, waarin iedereen z'n eigen gang ging'. De vader zou een rechtlijnige dominante man zijn, die zijn kroost streng opvoedde en af en toe een draai om de oren in het gareel probeerde te houden. Hoewel de man en zijn eerste echtgenote - sinds 1986 gescheiden - in

hun werk over anderen moesten oordelen, slaagden ze er zelf amper in hun eigen erf op orde te houden. De kinderen deden wat ze wilden en vooral in de weekeinden werd er door de echtelieden stevig gedronken, wat dan niet zelden tot nachtelijke ruzies en scheldpartijen leidde. Toch is het volgens de man woede over de scheiding en onvrede over zijn nieuwe vrouw, die zijn dochters en zoon er toe brachten om pa een

loer te draaien. „Ze hebben de schurft aan mij en mijn vrouw zit hun in de weg. Nu proberen ze me met een aanval onder de gordel, die je niet kun pareren, te pakken.”

De 15-jarige dochter, die vorig jaar met kerstmis zou zijn verkracht, beweert dat dit op een matras gebeurde. Anderen verklaren dat de matrassen op het zolderkamertje toen al waren vervangen door bedden. De verdachte noemde het van de gekke

dat hij zijn dochter zou hebben verkracht, terwijl zijn vrouw beneden zat en haar tweelingzusje kon binnestappen om zich te verkleden.

Volgens de officier past het in het patroon van incestslachtoffers, dat zij bepaalde details niet meer weten of dat fantasie en werkelijkheid zelfs door elkaar gaan lopen.

Vandaag is het pleidooi van de raadsman, mr. M. H. M. Boekhorst.

GERBEN KUITERT

Moedervlekje wijst dader ontucht aan

NvdD
14-11

door Fred Soeteman

AMSTERDAM, dinsdag

Een piepklein moedervlekje op zijn lid bepaalt het lot van de Brit Pjotr N. (32), die wordt beschuldigd van ontucht met een 3-jarig meisje, en die daarvan zelf foto's zou hebben gemaakt.

Rechtbankpresident mevr. mr. A.B. Leeser-Gassan en haar collega's hebben de onalredaagse opdracht, uit te maken of zo'n pigmentvlekje voldoende houvast biedt om iemand te identificeren.

De officier van justitie, mr. W. Franken van Bloemendaal, kent geen twijfel. Hij eiste gisteren 1 1/2 jaar gevangenisstraf tegen N. uit Bristol. Want volgens hem behoort de penis die, op foto's, in de nabijheid van het kleine meisje zichtbaar is, onmiskenbaar toe aan de nog altijd ontkenkende verdachte, die voor zijn voorlopige vrijheid een borgsom van 50 mille heeft betaald.

De officier beroept zich op de waarneming van een arts van de Amsterdamse GG en GD. Deze werd een anderhalve maand geleden, op een eerste terechtzitting, speciaal opgetrommeld om op — uniek — verzoek van de rechtbank, in een rustige kamer van het gebouw, N.'s anatomie te vergelijken met het lichaamsdeel op de foto's.

De arts durfde toen geen uitsluitel te geven, omdat het vlekje op de foto op een andere plaats leek te zitten. Maar gisteren kwam in de rechtszaal een politiefotograaf onder ede uitleggen dat de oorzaak daarvan moet worden gezocht in het feit dat de negatieven „achterstevoren" waren afgedrukt. Het kostte de rechters aansluitend nogal wat tijd om alle omdraaiingen van links en rechts helder voor ogen te krijgen.

Behalve het moedervlekje kan ook een wratje op N.'s hand een rol spelen bij de identificatie, vindt de officier van justitie.

Dat Pjotr N. — indertijd informatie-consultant voor een internationaal bedrijf — en zijn advocaat mevr. mr. I. van den Berg gisteren verklaringen van twee Engelse medici produceerden, die van mening blijken dat op de foto's juist niet verdacht penis te zien is, o.a. omdat bij hem geen sprake is geweest van besnijdenis, deert de officier daarbij om droog-technische redenen niet: De Britse deskundigen zijn niet als zodanig beëdigd en ook hun deskundigheid is niet door de rechtbank zelf vastgesteld.

De seksuele wandaden waarvan Pjotr N. wordt verdacht (ook verkrachting van zijn toenmalige vriendin Ruby) moeten zich in 1989 al hebben afgespeeld, in een pand aan de Prinsengracht in de hoofdstad. Pas vorig jaar echter leverde N. zijn fotorol-

letjes in bij een zaak die binnen een uur kan ontwikkelen en afdrucken. Hier sloeg men alarm. Door middel van een uitleveringsprocedure zorgde justitie ervoor dat de inmiddels naar Canada verhuisde Ruby naar Nederland werd gestuurd. Zij was echter al snel geen verdachte meer omdat zij in de visie van justitie niet vrijwillig had meegewerkt aan de porno-poses met de 3-jarige. Maar zij werd vervolgens wel de belangrijkste getuige tegen haar gewezen partner, en zij zou bovendien de overtuigingskracht van het moedervlekje flink gaan opvoetsen.

Advocaat mevr. Van den Berg begrijpt dat best: Ruby had er alle belang bij, Pjotr zoveel mogelijk in de schoenen te schuiven. Zij moest immers zichzelf vrijpleiten. Alleen daarom heeft zij haar vroegere vriend er als getuige van beschuldigd dat hij haar met drank en drugs dronken en stoned voerde, waarna zij als zijn werktuig tot — eveneens gefotografeerde — onsmakelijkheden met het kindje zou zijn gekomen.

Pjotr heeft haar bovendien gedwongen, zo heeft de vrouw verklaard, zoals zij eerder in Cannes bijvoorbeeld al eens was gedwongen zich met uitwerpselen in te smeren en zich met een zweep te laten bewerken — allemaal voor een aardig snapshot. „Het is werkelijk onbegrijpelijk", zei de advocaat over Ruby, „dat iemand die zo pontificaal op kinderpornografische foto's staat, zelf niet wordt vervolgd." Mr. Van den Berg vindt dat Pjotr N. op alle punten behoort te worden vrijgesproken.

Zij gaf de rechters mee dat Ruby volgens getuigen nogal veel andere mannen, blond en groot geschapen, over de vloer haalde als Pjotr op een van zijn vele buitenlandse reizen was — derhalve de suggestie: op de foto's kunnen ook de intieme delen van iemand anders staan.

Voor de rechtbank resteert voorlopig vooral de moedervlek-puzzel. Met daarbij in het achterhoofd de opmerking van een Britse dermatoloog, dat de gemiddelde blanke mens toch altijd wel tussen de vijf en de twintig moedervlekjes met zich meedraagt.

Dat iemand anders uit Ruby's kennissenkring echter toevallig ook een vlekje op vrijwel dezelfde plaats zou hebben, dat is volgens de officier van justitie net iets te toevallig.

Uitspraak: 27 november.

Puber verkracht kleuter in Almere

Door een onzer redacteurs NRC
ALMERE, 3 NOV. Een twaalfjarige jongen uit Almere heeft deze week bekend dat hij twee weken geleden een kleuter uit zijn woonplaats heeft verkracht. De jongen is afgelopen dinsdag door de politie aangehouden op verdenking van seksueel misbruik van twee Almeerse meisjes van vier en vijf jaar.

De ouders van de kleuters deden op 19 oktober aangifte van aanranding, nadat de kinderen een dag eerder waren lastig gevallen bij een speelweide aan de Leidenstraat in Almere. Uit onderzoek blijkt dat een van de meisjes door

een jongen is verkracht.

Na buurtonderzoek door een speciaal rechercheerteam van zes agenten en aan de hand van verhoorden kon de politie een signalement vaststellen, waarop de twaalfjarige jongen werd gearresteerd. Hij is inmiddels voorgeleid aan de officier van justitie in Zwolle. De rechter-commissaris heeft opdracht gegeven de jongen te onderwerpen aan een psychiatrisch onderzoek. In afwachting daarvan blijft hij in voorarrest. De jongen zal vandaag worden overgebracht van het politiebureau in Almere naar een jeugdinstelling. Volgens een woordvoerder van de politie is

nog onduidelijk in welke jeugdinstelling hij wordt geplaatst.

Uit cijfers van het CBS blijkt dat vorig jaar 142 personen tussen de twaalf en zeventien jaar strafrechtelijk werden vervolgd wegens verkrachting, dat was elf meer dan in 1993. Minderjarigen kunnen sinds de herziening van het jeugdstrafrecht in september door de kinderrechter tot een maximale straf van één jaar worden veroordeeld. Dat was voorheen zes maanden. In plaats daarvan kan de rechter ook een maatregel opleggen in de vorm van opname in een jeugdinstelling, die uiterlijk acht jaar kan duren.

Boy of 14 is jailed for rape

A 14-year-old boy who raped a girl of 12 and indecently assaulted her friend as they returned from a picnic in a country park was yesterday sentenced to seven years' detention.

Manchester Crown Court was told that the boy — who cannot be named for legal reasons — wore a balaclava mask and brandished a knife when he waylaid the two girls in the Waterworks Country Park at Oldham, Greater Manchester.

The boy had pleaded guilty to rape and indecent assault on 31 May this year. He admitted kidnapping both girls on the same date; kidnapping two other girls last March and indecently assaulting them; and indecently assaulting a girl, 11, the day before the rape.

The court heard how the two double attacks involved the boy wearing a balaclava and brandishing a knife. Both were shown in court.

Michael Shorrocks QC, for the prosecution, told the court all the incidents took place in the same area. In the most serious, two 12-year-old girls were on their school holidays.

"They decided to go for a picnic. They set off shortly after midday on their bicycles," Mr Shorrocks said. "When they finished their picnic, they played for a bit then started to make their way back pushing their bikes.

"As they approached the road, they were confronted by the defendant. They didn't know who

he was. He was wearing a black balaclava pulled over his face. He produced a knife and threatened the girls. He made them go up a path to a secluded spot."

Mr Shorrocks said the boy forced both girls to undress, made them lie on the ground and tied them by the wrists to a tree with their shoe laces. The girls later told police that they were blindfolded, gagged and hit.

"The girls managed to free themselves. They were seen, both naked and very distressed, by two passers-by," Mr Shorrocks said. The attack on 19 March involved two girls, 12 and 11, who were playing in a disused quarry. They saw a boy coming towards them and ran towards a main road.

"Before they could get there the boy caught up with them. By this time he had a balaclava covering his face," Mr Shorrocks said. He produced a knife and forced the girls to go with him to a secluded spot where he indecently assaulted them. When one girl started screaming the boy threatened her with his knife and said: "Do you want to die?"

The attack ended when a horse rider appeared.

The indecent assault on 30 May took place when the boy approached children playing in an air-raid shelter and indecently assaulted a girl, 11. Her mother contacted the police when she heard of the double attack the following day.

Boy rapist preyed on schoolgirls after seeing porn film

BY MIKE HORSNELL TIM 07.11.95

A BOY of 14 who sexually attacked schoolgirls after watching a pornographic video was sentenced to seven years' detention yesterday.

The boy, who cannot be named, raped a 12-year-old girl and indecently assaulted her friend, also 12, after tying them to a tree with their shoelaces. He was wearing a balaclava and brandishing a knife when he attacked them as they pushed their bicycles home after a picnic.

He admitted the sex charges and kidnapping the girls on May 31. He also pleaded guilty to kidnapping and indecently assaulting two other girls in March and indecently assaulting an 11-year-old girl on May 30.

Balaclavas, knives, women's clothing and a pornographic video were found at his home after his arrest. The boy said he had planned the first double attack: "I got the idea from watching a video." Of the May 31 attack he said: "I knew what I was going to do. I planned it for about a month."

Michael Shorrocks, QC, for the prosecution, told Manchester Crown Court that the incidents happened at Waterworks Country Park in Old-

ham. The most serious incident took place after two 12-year-old friends decided to have a picnic during their school holidays.

"They were confronted by the defendant. He was wearing a black balaclava pulled over his face. He produced a knife and threatened the girls. He made them go up a path to a secluded spot. He then forced both girls to undress, ripping off some of their clothing himself," Mr Shorrocks said.

The boy took their shoelaces and tied each by the wrist to a small tree. Then he indecently assaulted them and raped one. After the attacks the boy told them to wait 20 minutes. He took their clothing and told them where they would find it. "The girls managed to free themselves. They were seen, both naked and very distressed, by two passers-by."

The March attack involved two girls aged 12 and 11 who were playing. They saw a boy coming towards them and ran off towards a main road. "Before they could get there the boy caught up with them. By this time he had a balaclava covering his face," Mr Shorrocks said. "This boy took hold of both girls and pro-

duced a knife. He forced them to go with him off the path to a secluded spot."

When one of the girls started screaming the boy threatened her with his knife and said: "Do you want to die?" The attack ended when a woman rider passed by.

The boy was traced after the May 30 assault. He was identified by other children playing near where the attack took place. When arrested he told police: "I want a DN test. That will prove I haven't done it."

Mr Justice Sachs told the boy yesterday: "You plainly have very serious problems. You are, in my view, extremely dangerous. It is a sick and sad world when young girls can go out into the open air, into the countryside, because they were subjected by you to this awful experience."

The sentence was criticised by the father of the rapist victim. "He should have got 10 years, and maybe life. If you are old enough to commit this crime, you are old enough to pay the full penalty," said the man, who cannot be named for legal reasons. He said to his daughter: "She was very upset but she is beginning to come through it now."

Oppas krijgt acht maanden voor ontucht

Door onze rechtbankverslaggever Geld. 1/11

ARNHEM - De Arnhemse rechtbank heeft gisteren een zestigjarige inwoner van Heteren, die als oppas ontucht pleegde met drie jonge Wageningse kinderen, veroordeeld tot twaalf maanden gevangenisstraf, waarvan vier maanden voorwaardelijk.

De man was zijn baan als ambtenaar kwijtgeraakt en begon daarna een oppascentrale. Bij het oppassen kwam het tot betastingen van de kinderen, waarbij de man zelf naakt door het huis liep. De rechtbank rekent de man zwaar aan dat hij ernstig misbruik heeft gemaakt van het in hem gestelde vertrouwen.

De Heterenaar zat al ruim een halfjaar in voorarrest, zodat hij met aftrek van voorlopige invrijheidstelling zijn straf al heeft uitgezeten. Hij is dan ook op vrije voeten gesteld. Tegen de man was vijftien maanden geëist, waarvan vijf voorwaardelijk.

Trouw WOENSDAG 1 NOVEMBER 1995

Rechter dwingt The Family tot openhartig excuus voor misbruik kinderen

oor Richard Singelenberg

De leiding van de sekte The Family, voorheen Children of God, heeft toegegeven dat sommige aanhangers zich in het verleden schuldig hebben gemaakt aan seksueel misbruik van kinderen.

In oktober ontvingen alle leden een opmerkelijk openhartige brief, waarin de top van de beweging zich verontschuldigt voor het aangedane leed. Verantwoordelijk voor de uitwassen was de in 1994 overleden stichter en leider van de beweging, David Berg, aldus de onomwonden verklaring. Het plan schriftelijk excuus aan te bieden, is voortgekomen uit een al drie jaar slepende voogdijzaak in Engeland. Een vrouw achtte haar dochter, aangesproken van The Family, ongeschikt voor het moederschap en eiste daarom de voogdij over haar kleinkind.

Van groot gewicht in deze zaak waren een paar uiterst omstreden stellingen van Berg, die volgens sommigen neerkwamen op het propageren van seksuele relaties tussen ouderen en kinderen. Fragmenten uit Berg's brieven aan zijn volgelingen, geschreven in de jaren '70 en '80, wekken inderdaad deze indruk. In het bericht 'De duivel haat sex, maar God houdt ervan!' van 20 mei 1980 beschrijft hij hoe hypocriet het Systeem (Family-jargon voor 'de buitenwereld') met seksualiteit omgaat, in het bijzonder incest. 'Wat heeft sex met leeftijd te maken? God heeft geen leeftijds grenzen gesteld aan seksuele gevoelens en orgasmen, maar het Systeem heeft het verboden tot je 18 jaar bent! God heeft incest niet verboden, maar waag het niet om erover te praten, laat staan dat je je ermee inlaat! Er zijn

in het Systeem een hoop krankzinnige wetten tegen alles dat met sex te maken heeft."

Berg beoogde met deze provocatie geenszins incest binnen zijn beweging tot integraal bestanddeel van de doctrine te maken. Veeleer vloeide zijn op hol geslaagde betoog voort uit zijn opvatting dat kinderen zonder enige seksuele remming moeten worden opgevoed. Dat strookt met zijn fundamentele leerstelling dat liefde en dus ook seksualiteit giften zijn van God. Berg's charisma stond er echter borg voor dat vele volgelingen niet in staat waren retoriek van doctrine te scheiden. De woorden werden bovendien geschreven in de periode dat de gemeenschappen van The Family vrijwel autonoom waren: Het was „een wilde tijd, met veel seksuele activiteit tussen de volwassenen", zo beschrijft de huidige leiding in haar recente excuusbrief het gezagsvacuüm van vroeger tijden.

Voogdij

Pas nadat in 1986 enige jongeren hadden geklaagd over seksuele intimiteiten met volwassenen, werden incestplegers geëxcommuniceerd. Desondanks riep Berg in 1988 zijn volgelingen op iedere beschuldiging van incest categorisch te ontkennen: „We geloven er niet in, we praktiseren het niet en het is niet te bewijzen." Het merendeel van de aanhangers hield zich verre hield van Berg's ultieme uitdaging aan de seksuele conventies; de omvang van de excessen lijkt beperkt. Niettemin heeft de rechter in de Engelse voogdijzaak gevorderd dat The Family zich met behulp van professionele hulpverleners gaat bekommeren om het lot van zowel leden als ex-leden, die het slachtoffer zijn geweest van seksueel misbruik. Tevens werd van de beweging geëist dat Berg persoonlijk verantwoordelijk gesteld zou worden gesteld voor het aangedane leed.

Uiteraard werpt deze voorgeschiedenis een ander licht op het 'openhartige' karakter van de excuusbrief. Maar menig volgeling is opgelucht dat er enige klaarheid is gekomen. Want dat er onfrisse voorvallen zijn geweest, daar is iedereen van overtuigd. De eisende grootmoeder heeft overigens haar pleit verloren, wellicht mede door toedoen van de excuusbrief.

Prins de Mérode voorwaardelijk vrij

NIJVEL - De 42-jarige prins Antoine de Mérode uit Rixensart verblijft niet langer in de gevangenis van Bergen. Het parket van Nijvel liet de prins, die verdacht wordt van zedenfeiten met een minderjarige jongen, voorwaardelijk vrij. Het Nijvelse parket hield Antoine de Mérode aan op 17 oktober. Het beschuldigt de prins ervan een jongetje te hebben aangerand. De Mérode zou de jongeman hebben opgesloten en geweld hebben gebruikt. Al vrij snel na zijn aanhouding legde de prins gedeeltelijke bekentenissen af. Twee weken geleden stelde het parket hem op vrije voeten. Daaraan werden voorwaarden verbonden, die verband houden met een te volgen therapie. De prins verschijnt binnenkort voor de raadkamer van Nijvel. (CN)

STA 23.11.95

Massaal protest na verkrachting

FOTO AP

• Met gebalde vuisten roepen Japanse werknemers anti-Amerikaanse leuzen op het zuidelijke eiland Okiwana. Aanleiding tot het massale protest van drieduizend eilanders vormt de verkrachting van een schoolmeisje op het eiland, waarvan drie Amerikaanse soldaten verdacht worden. Het was het felste anti-Amerikaanse protest sinds jaren.

Drie VS-soldaten overgedragen aan Japanse justitie

AP, Reuter

TOKYO

De drie Amerikaanse soldaten in Okinawa, die ervan worden verdacht een Japans meisje van 12 jaar te hebben verkracht, zijn vrijdag overgedragen aan de Japanse autoriteiten. Zij moeten terechtstaan voor de rechtbank van Naha.

Vlak nadat de Japanse officier van justitie zijn aanklacht indiende, zijn de verdachten overgebracht naar een Japanse gevangenis in Naha, de hoofdstad van de provincie Okinawa. Als ze veroordeeld worden voor verkrachting, kunnen de drie Amerikanen levenslang in een Japanse gevangenis belanden.

De soldaten verbleven tot nu toe in een cel op de Amerikaanse legerbasis. De VS zijn niet verplicht verdachte militairen over te dragen aan de Japanse justitie zolang deze niet formeel zijn aangeklaagd.

VS-militair bekennt verkrachting van meisje in Okinawa

Reuter

NAHA

Eén van de drie Amerikaanse militairen die ervan worden verdacht een 12-jarig Japans meisje te hebben ontvoerd en verkracht, heeft dinsdag bij de opening van het proces op het eiland Okinawa een bekentenis afgelegd. Het gaat om een 22-jarige matroos van de marine.

De twee andere militairen ontkennen nog steeds dat ze het meisje zouden hebben verkracht, maar geven wel toe dat ze haar op 4 september hebben ontvoerd en mishandeld. Als de rechtbank in Naha hen schuldig verklaart, kunnen de drie levenslange gevangenisstraf krijgen.

De zaak heeft veel beroering gewekt onder de bevolking op Okinawa. Er braken protesten uit tegen de aanwezigheid van de ongeveer 30 duizend Amerikaanse troepen op het eiland. Excuses van de leiding van de basis en van president Clinton hebben de gemoederen niet tot bedaren gebracht. Bij een korte betoging in september eisten ruim 50 duizend mensen dat het aantal troepen op de basis drastische omhoog gaat. Tokyo en Washington zijn overeengekomen hierover besprekingen te voeren. De kwestie komt opnieuw aan de orde tijdens het bezoek van Clinton aan Japan, dat over tien dagen begint.

Bevelhebber vloot VS in Pacifische weg na blunder

Van onze correspondent

OSAKA

De Amerikaanse admiraal Richard Macke heeft ontslag moeten nemen na een opmerking over de verkrachting van een 12-jarig meisje op het Japanse eiland Okinawa. Macke was bevelhebber van de Amerikaanse strijdkrachten in de Stille Zuidzee.

De 57-jarige admiraal noemde vrijdag in een interview de drie Amerikaanse militairen die van de verkrachting worden verdacht 'erg stom'. Van het geld dat ze uitgaven aan hun busje hadden ze makkelijk een meid kunnen betalen.

Het Pentagon reageerde snel. Nog vóór Tokyo kon reageren vloog Macke de laan uit. De verkrachting had op Okinawa al geleid tot betogingen voor het sluiten van de Amerikaanse bases. De Japanse regering kwam in ernstige verlegenheid en de relatie met Washington liep een deuk op.

Van onze correspondent

Toine Berbers

NAHA, Okinawa

Het lawaai van overvliegende gevechtsvliegtuigen overstemt het protest op het stadhuisplein van Naha, de hoofdstad van het Japanse eiland Okinawa. De spreker laat de microfoon even zakken en kijkt strak voor zich uit naar het grijze regeringscomplex. Als het gebulder is weggestorven, gaat hij door met het opsommen van de bezwaren tegen de Amerikaanse bases op zijn eiland.

Het gehoor telt hoogstens honderd mensen. 'Dit betekent niet dat de acties aan het verlopen zijn', zegt Yoshikazu Nakasone, voorzitter van het Peace Movement Centre, de belangrijkste van de tientallen clubs die ijveren voor het vertrek van de Amerikaanse militairen. 'Dit dagelijkse middagprotest is bedoeld om het publiek op de hoogte te houden van de komende acties.'

Nakasone barst van de plannen. Nieuwe hongerstakingen en demonstraties moeten culminerend in een massale bijeenkomst helemaal in Washington. 'We zullen de Amerikanen zelf vertellen dat ons volk van de bases af wil.'

Het is nu of nooit voor Nakasone en zijn medestanders. Okinawa is nog steeds woedend over de brute verkrachting van een twaalfjarig schoolmeisje door drie Amerikaanse militairen. Dat was begin september. Op 21 oktober kwamen ergerissen van jaren boven tijdens de grootste demonstratie in de geschiedenis van het eiland. Ruim 80 duizend van de 1,2 miljoen eilandbewoners liepen mee.

Prins De Mérode wegens pedofilie aangehouden

G.V.A. 2-11-95

Belga

Nijvel - Prins Antoine de Mérode is dinsdag 17 oktober op zijn kasteel in Rixensart aangehouden wegens pedofilie. Het misdrijf geraakte in de loop van dinsdag bekend en kon inmiddels door het parket van Nijvel worden bevestigd.

De 42-jarige beschuldigde is in de gevangenis van Bergen opgesloten. Naar verluidt verliep zijn arrestatie nogal woelig en moeilijk. Antoine de Mérode zou zich schuldig hebben gemaakt aan aanrakingen van een 12-jarige jongen die als hulpje gold bij

tuinwerken in het park van het domein te Rixensart. De Meroede heeft gedeeltelijke bekentenissen afgelegd.

Onderzoeksrechter Marc Cruysmans oordeelde dat de beschuldigde best opgesloten kon blijven om na te trekken of hij nog soortgelijke daden heeft gesteld met andere jongens. Ook wil men beklagde aan psychologische tests onderwerpen.

Het gerecht werd ingelicht nadat het jonge slachtoffer zijn ouders op de hoogte had gebracht van wat hem was overkomen. De ouders van het jongetje dienden klacht in bij de procureur des konings in Nijvel.

Noordhollands Jongenskoor is na achttien jaar historie

AE 2/11

Net zo veel incidenten en affaires als successen

Van onze verslaggever
HANS VISSER

ALKMAAR — Het Noordhollands Jongenskoor is ter ziele, achttien jaar na de oprichting. Het bestuur en dirigent Hendrik Timmerman verklaarden in een brief aan de leden en hun ouders dat er in Alkmaar voor dit instituut geen ruimte meer blijkt te bestaan. Ze schrijven: „Na gesprekken met de Kerkvoogdij en de Stichting Beheer Grote Kerk is ons duidelijk geworden dat Alkmaar geen ruimte heeft voor ons koor. Naar aanleiding daarvan heeft Hendrik Timmerman besloten te stoppen als dirigent. En de ondertekenaars zeggen verder dat daarom wordt gestopt. Toch zouden ook financiële problemen een rol spelen. Het eind van een tot over de landsgrenzen als veelbelovend gezien koor, dat de laatste jaren leek te worden gesmoord door een opeenvolging van affaires en incidenten.

Timmerman ontkende vorige week nog dat het koor niet meer bestaat. Het zou zich zelfs voorbereiden op de opening van de Grote Kerk, volgend jaar oktober. De restauratie van het gebouw is dan klaar en daarmee krijgt Noord-Holland een plaats voor bijzondere concerten en grote bijeenkomsten. Timmerman vorige week: „Het koor staat op een laag pitje, omdat we nu niet in de kerk terecht kunnen.“

En gisteren: „Het koor opgeheven? Het is alleen een voorlopig besluit. Als de kerk klaar is, mogen we daar wel optreden, maar niet meer repeteren in de consistoriekamer, onze basis. En daarom hoeft het voor mij niet meer.“

Oud-voorzitter Henk Vet geloof niet in de argumenten. „Er is nog steeds een huurovereenkomst met de kerkvoogdij, dus moet die eerst worden opgezegd om ons uit die consistoriekamer te krijgen.“ Zijn pogingen het koor te redden, zag

hij stranden omdat hij geen steun kreeg van Timmerman en een klein deel van het koor. „Hendrik wil nu eerst wat aan zijn maatschappelijke carrière doen. En werken met een andere dirigent zag het koor niet zitten. Ook in financieel opzicht werd doorgaan erg moeilijk. Maar ik sluit niet uit dat hij indertijd een moeibare man, die artistiek veel heeft bereikt.“

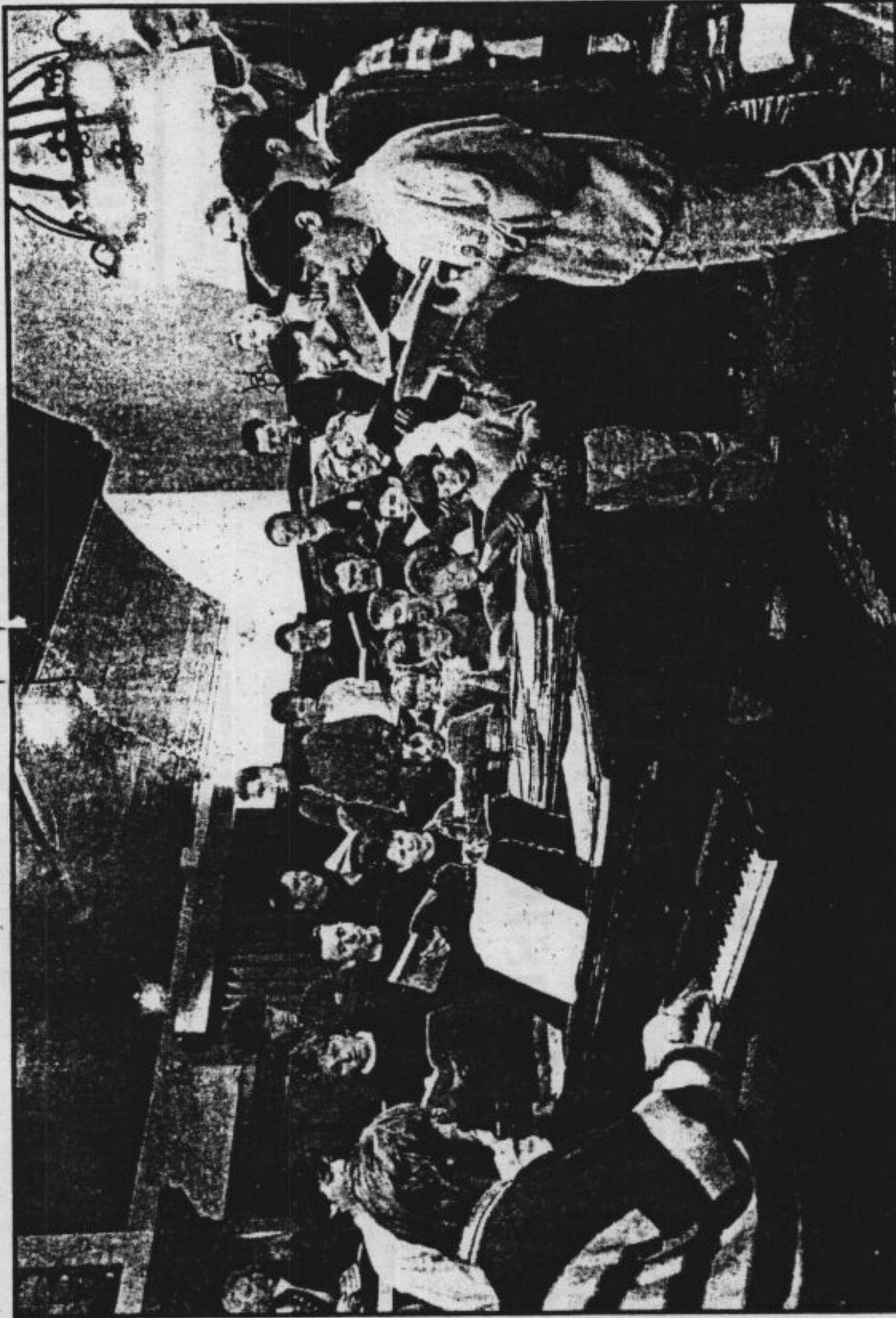
Toch houdt penningmeester Jan Brink vast aan de huisvesting als reden. „Sinds oktober hebben we te maken met de Beheerstichting van de Grote Kerk. We hebben voorgesteld vier concerten per jaar te geven, plus gratis medewerking aan allerlei diensten, in ruil voor het gebruik van de consistoriekamer. Maar in plaats daarvan heeft de stichting ons per 1 oktober uit de kerk gezet. In die sfeer is Hendrik ermee gestopt. En daarom ook het koor.“

Manager

Manager Heisterkamp is onlangs door de Stichting Beheer van de Grote Kerk aangesteld om de aanstaande cultuurtempel te exploiteren. Elk koor is bij hem in principe welkom. Dus ook het Noordhollands Jongenskoor.

„Er zijn hier al heel wat koren komen praten. En dat is goed, want het aanbod behoort straks groot te zijn. Ook een Noordhollands Jongenskoor hoort daarbij. Ik heb ze een aanbod gedaan over repeteren en optreden, maar ik heb begrepen dat ze daarmee niet akkoord gaan. En nu willen ze stoppen. Er liggen hier nog pijpen en boeken van het koor. Maar die eten geen brood, dus mogen ze blijven liggen. Er komt vast wel weer een nieuw jongenskoor.“

Onder de ouders heerst teleurstelling. Ze zagen hoe hun kinderen gedurende een paar middagen in de week spelenderwijs een gedegen muzikale opleiding kregen waaraan ze ook nog eens veel plezier beleefden. „Een enorme verrijking van

□ Hendrik Timmerman met zijn koor aan het werk in de consistoriekamer van de Grote Kerk in Alkmaar.

hun leven”, zegt een van de vaders. „En een andere dirigent? Geen denken aan, vinden de kinderen.“

„Dat lft nu ophoudt is zó frustrerend voor ze, dat merk je. Al sinds juli krijgen de kinderen geen les meer en optredens wa- ren er toen al bijna niet meer. Het zingen in het koor kostte ons 1200 gulden per jaar. Daar kreeg je veel voor terug en Hendrik was geweldig voor die jongens. Maar met bijkomende zaken als kleding werd het voor veel ouders toch moeilijk op te brengen. En we zagen het aankomen dat het nog meer zou worden.“

Het Noordhollands Jongenskoor is opgericht in Oudkarspel en verhuisde na een paar jaar naar de Grote Kerk in Alkmaar. Het koor genoot al snel een groeiende reputatie. Het Concertgebouw in Amsterdam werd zelfs bekend terrein. Daarbij was de koorstichting van de weinige opleidingen in Nederland op dit niveau.

Matthäus

In de Grote Kerk werden talloze concerten gegeven en er kwamen cd's met onder meer het 'Requiem' van Mozart en Bachs 'Matthäus Passion'. Vooral met dat laatste werk

leek het koor onder leiding van Timmerman te bouwen aan een mooie traditie. De eerste uitvoering in 1986, die met een klein orkest en louter mannen- en jongenstemmen de praktijk uit de dagen van Bach moest benaderen, kreeg lovende kritieken. Er werd opgetreden met grote namen als Max van Egmond en Kurt Equiluz en ook tijdens de vele buitenlandse reizen werd alom lof geogost. Dat leek zo te zullen blijven. Maar intussen werd het koor en dan vooral dirigent Timmerman, zo nu en dan dan het middelpunt van steeds weer merkwaardige affaires.

Zo werd in 1987 na weer een succesvolle 'Matthäus Passion' het aan het koor verbonden Bach Orkest de laan uit gestuurd.

„Gevolg van de slechte contacten tussen Timmerman en de orkestleden”, aldus het toenmalige bestuur. De bijdrage van deze studenten aan het Alkmaars conservatorium werden afgedaan als 'lapwerk'. „Er zaten te weinig idealisten bij”, verklaarde Timmerman destijds.

Grote en kleine ruzies bleven volgen. Steeds met Timmerman als centrale figuur. Op ze-

ker moment ontstond na het vertrek van Piet Kee in de Grote Kerk de vacature van stadsorganist. Timmerman liep op de afloop daarvan vooruit door zich op visitekaartjes alvast te presenteren in die functie. Hij werd niet benoemd.

Irritatie

In 1992 stapte het bestuur op omdat Timmerman zich niet wensde te houden aan het afgesproken beleid. Ook het financieel beheer was een bron van irritatie. In 1993 ontstaat het grote conflict rond de televisie-documentaire bij de NCRV over pedofilie. Tijdens een concert wordt gefilmd hoe oudere mannen kijken naar de zongen- de jongens in het koor, zoals dat ook vaak bij andere koren het geval is. Maar nog voordat iemand de film heeft gezien, bevindt Timmerman de NCRV van bedrog.

Hij zou niet hebben geweten dat het een film betrof over pedofilie. Terwijl eindredacteur Ger van Dongen namens de makers verklaart dat er in de film ook een interview zit waar Timmerman praat over pedofilie in en om jongenskooren. Inderdaad blijkt Timmerman in de film het woord te voeren, terwijl hij blijft volhouden alleen toestemming te hebben gegeven voor het maken van een promotiefilm.

Er volgt een juridische touwtrekkerij om de film van de televisie te weren. Maar vlak voor de uiteindelijke rechtzitting gaat de zaak niet door. Een paar weken later verklaart voorzitter Vriesekoop dat Timmerman en het vorige bestuur wel degelijk de opzet van de film kenden. Begin 1994 komt de documentaire op televisie. De 'Matthäus Passion' die volgt krijgt matige kritieken. Maanden later blijkt de financiële positie van het koor dramatisch slecht te zijn. Timmerman wil stoppen en weer moet een nieuw bestuur orde op zaken stellen. De dirigent blijft er is zelfs een opleving. Maar de muziek sterft langzaam weg.

VK
PAULINE
TERREEHORST

Lesbrief

VAN roken krijg je kanker, van hard rijden gaan de prinsessenbomen dood, van neuken word je ziek. Het is een raadsel waarom er onlangs zo bezorgd werd gedaan over het verval van normen en waarden bij de jeugd. Er gaat geen dag voorbij of er komt wel een schoolkind thuis met een zwaar gesubsidieerde folder waarin hem wordt ingepeperd hoe kwalijk roken, rijden, en neuken wel niet zijn. Vandaag kreeg ik bij de thee weer een drukwerkje toegeschoven over geslachtsziekten.

De voorlichting was verpakt in bekenissen van jongeren zelf. De kansberekeningen van Jasmin. Kim en Leendert of ze *überhaupt* bij de andere seks in de smaak zouden vallen, waren aandoenlijk. Ze bevestigden het beeld uit de verhalen van Giphart. Op scholen wordt veel verliand, maar weinig gerealiseerd. Terwijl duidelijk werd dat ze dus hoogstens *verhouden* kunnen worden van elkaar, stortten de voorlichters zich daarna echter ogeremd op de tien soorten geslachtsziekten die een jongere van zo'n incident zou kunnen oplopen. De pus, afscheiding en blaasjes spatten van de pagina's. Het is een godswonder dat er jongeren zijn die hierna ooit nog *durven*.

Het verhaal werd echter pas echt wrang toen al die ziektes vervolgens werden gekoppeld aan aids. Herinnert u zich nog de Engel des Doods uit Dunganvar? Die zou een heel lers dorp met de dodelijke ziekte hebben besmet. De deskundigen haastten zich daarna om de bevolking te verzekeren dat slechts 10 procent van hen enige kans liep aids te krijgen, waarbij ze het dan ook nog rond de *vijftiender keer* gedaan moesten hebben met de gevallen vrouw.

Waarom hoorden we dat getal toen pas? Sexvoorlichters zijn al decennia moralisten. Met dit verschild dat ze nu een machting wapen hebben. In de jaren zeventig schreven ze bij ieder vermoeden van geslachtsziekten een totale onthouding van veertien dagen voor, 'voor de zekerheid', terwijl de van overheidswege verstrekte penicilline al na twaalf uur elk spoor aan geslachtselijke besmetting kon uitwissen. Nu dreigen ze gelijk met de dood. Sex is viezigheid gebleven.